

**27 MAYIS 1960 ASKERİ DARBESİ'NİN MALATYA
BASININDA ALGILANIŞI**

(Yüksek Lisans Tezi)

Ömer ACET

Kütahya – 2019

T.C.
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Tarih Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**27 MAYIS 1960 ASKERİ DARBESİ'NİN MALATYA
BASININDA ALGILANIŞI**

Danışman:
Prof. Dr. Esra SARIKOYUNCU DEĞERLİ

Hazırlayan:
Ömer ACET

Kütahya – 2019

Kabul ve Onay

Ömer ACET'in hazırladığı "27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi'nin Malatya Basınında Algılanışı" başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

.../.../2019

Tez Jürisi	İmza	
	Kabul	Red
Prof. Dr. Esra SARIKOYUNCU DEĞERLİ (Danışman)		
Doç. Dr. Arif KOLAY		
Dr. Öğr. Üyesi Volkan MATTİN		

Doç. Dr. Ayhan KAHRAMAN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi'nin Malatya Basınında Algılanışı” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2019

Ömer ACET

Özgeçmiş

07.10.1990 tarihinde Malatya'nın Battalgazi ilçesinde doğdu. 1997-2002 yılları arasında Malatya Vakıfbank İlköğretim Okulunda, 2006-2010 yılları arasında Malatya Fatih Anadolu Lisesinde okudu. 2011 yılında Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümünde başladığı yükseköğrenimini 2015 yılında iyi bir ortalama derecesi ile bitirdi. 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesinde pedagojik formasyon eğitimini tamamladı. 2016 yılında Dumlupınar Üniversitesinde Tarih Bölümü Cumhuriyet Tarihi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans çalışmalarına başladı. 2018 yılının başında bir eğitim kurumunda başladığı Tarih Öğretmenliği görevini yürütmeye devam etmektedir.

Tezimi yazarken benden yardımını ve bilgilerini esirgemeyen, sabırla şahsıma destek olan ve tezimi sonuçlandırmamda büyük emeği olan danışmanım Prof. Dr. Esra SARIKOYUNCU DEĞERLİ hocama, bana maddi ve manevi her türlü desteği gösteren Babam Fethi ACET ve Annem Mukaddes ACET'e, tez süreci boyunca bana akademik çalışmalarımda her daim destek veren Sevgili Amcam Doç.Dr. Mehmet ACET'e ve son olarak çalışmama başladığım dönemden bitiş sürecine kadar desteğini her zaman hissettiğim değerli kız arkadaşım Tuba EMİK'e çok teşekkür ederim.

ÖZET

27 MAYIS 1960 ASKERİ DARBESİNİN MALATYA BASININDA ALGILANIŞI

ACET, Ömer

Yüksek Lisans Tezi, Tarih Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Esra SARIKOYUNCU DEĞERLİ

Ocak, 2019, 150 sayfa

Osmanlı Devleti'nin mirası üzerine kurulan genç, dinamik Türkiye Cumhuriyeti Devletinin inşa ettiği demokrasiye ilk darbe 27 Mayıs 1960 tarihinde askeri cuntanın gerçekleştirdiği darbe ile vurulmuştur. Türk demokrasisine vurulan bu darbe ülkenin bundan sonraki süreçte geçireceği sıkıntılı dönemlerin habercisi olmuştur. Bu çalışmamızda asker tarafından yapılan bu darbenin Malatya'daki etkilerini, halk nezdindeki yansımalarını, darbeden önceki ve sonraki yaşanan süreci, şehrin yerel basın ve medya unsurlarının yaklaşımını inceleme fırsatını yakaladık. Malatya halkının dönem itibari ile en büyük iletişim ağı olan yerel gazeteler ve basın unsurları bu dönemde şehir ile ilgili olan bütün gelişmeleri istisnasız bir şekilde takip ederek bilgi paylaşımını sağlamıştır. Başlattığımız bu tez çalışmamızda öncelikle Malatya şehrinin tarihsel gelişim sürecini bir bütün olarak kronolojik bir düsturla incelemeye özen gösterdik. Ayrıca çalışmamızın devamında Demokrat Parti iktidarının başladığı 1950'li yıllardan 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesine kadar olan dönemde ve bu dönemin de sonrasında Malatya'da değişen siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel ve toplumsal görünümü gazeteler aracılığı ile değerlendirme imkânı elde ettik. Yerel basının ana mekanizması olan yerel gazeteler farklı bakış açıları, değerlendirmeler ve birbirinden farklı tutumlar sergilemiştir. Malatya'da 1950-1960 dönemi siyasi rekabeti DP-CHP arasında yaşanmıştır. Malatya yerel basınının yaptığı yayınlarda bu iki parti arasındaki siyasi rekabeti görmek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Malatya Basını, Demokrat Parti, Cumhuriyet Halk Partisi, Malatya.

ABSTRACT**PERCEPTION OF 27 MAY 1960 MILITARY COUP IN MALATYA PRESS****ACET, Ömer****Master's Thesis, Department of History****Thesis Advisor: Prof. Dr. Esra SARKIYONCU DEĞERLİ****January, 2019, 150 pages**

The first blow to democracy which built by young and dynamic Republic of Turkey, founded on herigate of Ottoman Empire, was dealt by military coup of military dictatorship in May 27, 1960. This blow which was dealt to Turkish democracy was the indicative of problematical process which the country faced. In this study, we have had the opportunity to examine the effects of this military coup in Malatya, its reflections before the people, the process that took place before and after the coup, and the approach of the local press and media. Local newspapers and press which was the largest communication network of the people from Malatya as of the period, followed the developments related to the city in this period at every turn and provided information sharing. In this thesis, we have firstly were attentive to examine the historical development process of Malatya in a chronological principle as a whole. Furthermore, in our study, we had opportunity to evaluate the change in political, social, economical, cultural view in Malatya and in the period between 1950's, when Democratic Party began and till May 27 1960, military coup through newspapers. Local newspapers which are main mechanism of local press exhibited different perspectives, evaluations and several attitudes. The 1950-1960 political competition period was occurred between Democratic Party and Republican People's Party. In the publications of Malatya local press, it is possible to see the competition between these two parties.

Keywords: Malatya Press, Democratic Party, Republican People's Party, Malatya

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM DARBEYE GİDEN SÜREÇTE MALATYA BASINI

1.1. MALATYA VE DEMOKRAT PARTİ	13
1.2. 27 MAYIS 1960 ASKERİ DARBESİNE DOĞRU	23
1.2.1. Malatya’da Siyaset.....	36
1.2.2. Malatya ve Ekonomik Durumu	41
1.2.3. Malatya Sosyal ve Kültürel Yaşamı	47

İKİNCİ BÖLÜM DARBE: MALATYA BASININDA 27 MAYIS 1960 ASKERİ DARBESİ

2.1. 27 MAYISTA MALATYA VE YAŞANAN GELİŞMELER	52
2.1.1. Malatya’da Siyaset.....	66
2.1.2. Malatya ve Ekonomik Durumu	74
2.1.3. Malatya Sosyal ve Kültürel Yaşamı	81
2.2. MALATYA YEREL BASININDA 27 MAYIS.....	85

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM DARBENİN SONUÇLARININ MALATYA BASININDA DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. 27 MAYIS 1960 ASKERİ DARBESİ’NİN MALATYA BASININDA DEĞERLENDİRİLMESİ.....	91
3.1.1. Malatya’da Siyaset.....	97
3.1.2. Malatya’da Ekonomik Durum	103
3.1.3. Malatya Sosyal ve Kültürel Yaşamı	112
3.2. 27 MAYIS 1960 ASKERİ DARBESİ’NİN MALATYA BASININA ETKİLERİ	117

SONUÇ	123
EKLER	127
KAYNAKÇA	146
DİZİN	149

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AP	Adalet Partisi
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
DP	Demokrat Parti
DR	Doktor
DSİ	Devlet Su İşleri
MBK	Milli Birlik Komitesi
PTT	Posta Telgraf Teşkilatı
SODEP	Sosyal Demokrat Partisi
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
YTP	Yeni Türkiye Partisi

TEZ METNİ

GİRİŞ

Malatya, Tarih öncesinden günümüze kadar Anadolu'da önemini her zaman korumuştur. Bir şehrin incelenebilmesi adına her yönüyle ele alınması zaruridir. Malatya şehrinden bahsedecek olursak evvela eski Malatya ile işe başlamak gerekmektedir. Eski Malatya'nın kuruluşu, Roma İmparatorluğu'nun Anadolu'ya girmesinden sonra gerçekleşmiştir. Malatya'nın kuruluşunu iki ana neden hazırlamıştır. Bunlardan birinci Roma Barışı adı verilen bir sürecin başlamış olmasıdır. Bir diğer ana neden ise Roma İmparatorluğu'nun Malatya'yı da içine alan idari yapılanmasıdır.¹ Kentin kuruluş yıllarında Malatya ve çevresinde mevcut yerli halkın hangi etnik gruba mensup olduklarını bilmiyoruz. 1071 yılında Anadolu'ya gelen Müslüman Türkler, yörenin asli halkları arasında yer alacaklardır.²

Anadolu'nun tamamen Türkleşmesine kadar Malatya, Bizans ve Müslüman olmayan Araplar arasında paylaşılmayan merkez konumundadır. Müslüman Araplar yaptıkları seferlerde Malatya'yı birkaç defa ele geçirmişlerdir. Fakat Bizans saldırılarına direnemeyince şehir Bizans ordusunun eline geçmiştir.³ Malatya şehri tarih boyunca stratejik, ticari, ekonomik ve siyasi yönlerinden ötürü defalarca tahrip edilmiş ve şehir yeni bir kimlik arayışına girmiştir. Malatya'nın dördüncü evresi olarak niteleyebileceğimiz Modern Malatya'nın kuruluşu ise 17.yy Osmanlı Dönemine rastlamaktadır. Modern Malatya olarak bildiğimiz Aspuzu burada önemli bir mihenk taşıdır.⁴ Bu bilgiler ışığında Malatya'nın yeni bir mekân arayışında olduğunu, coğrafi potansiyelini Aspuzu lehine tüketmeye başladığı görülmektedir. Dolayısı ile 1838-1839 yılında Hafız Paşa'nın kışı geçirmek üzere kenti işgal etmesi kentin tükenmekte olan kredisini trajik bir şekilde sonlandırmıştır.⁵

Linke'nin Malatya'nın 1930'lu senelerdeki tabii coğrafyası hakkındaki tespitlerine, Osmanlı dönemi Malatya'sı hakkında ihtiyatla yaklaşılması gereken bir cümle ile başlıyor; "İmparatorluk idaresinde Malatya ihmal edildi ve imarında

¹ Orhan Tuğrulca, (2007), *Malatya Geçmişten Günümüze Şehrin Serüveni*, Birinci Baskı, Malatya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Malatya, s. 167.

² Tuğrulca, a.g.e., s. 181.

³ Malatya Büyükşehir Belediyesi, (2017), *Bir Kent Kimliği Sürecinde Malatya'nın Tarihçesi*, Malatya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Malatya.

⁴ Tuğrulca, a.g.e., s. 231

⁵ Tuğrulca, a.g.e., s. 232.

aksaklıklar yaşandı” diyerek tespitlerini noktalamıştır.⁶ 19.yy Osmanlı toplumu için önemli değişimlerin yaşandığı bir yüzyıl olmuştur. Malatya açısından bu değişimin çok daha köklü olduğu söylenebilir. Zira Malatya bir taraftan 1839 yılında yaklaşık 1800 yıldan beri kullanmakta olduğu ana yerleşkesini harabeler halinde bırakıp Aspuzu’ya (bugünkü Malatya) taşınırken aynı tarihlerde Tanzimat ile başlayan ve sonraki yıllarda devam eden yeni bir hayat yeni bir yaşam içinde yeni başlangıçlar yapıyordu.⁷ Bütün Osmanlı şehirlerinde olduğu gibi Malatya’da da fiziki bakımdan en belirgin mekânlar şehir merkezinde yer almakta idi. Şehrin merkezinde yer alan ve meydan denilen alan, camii ve medrese, külliyeler, kilise, çarşı ve bedestenler, surlar, kışlalar, ana caddeye çıkan sokaklar ve nihayet mahalleler şehrin fiziksel mekânlarını oluşturmaktaydı.⁸ Osmanlı Döneminde sırasıyla Maraş, Diyarbakır ve Harput sancaklarına bağlı olan Malatya, Cumhuriyetin kurulması ile birlikte İl olmuştur. Tarihi ve kültürel değerleri ile yüzyıllarca tarih sahnesinde önemli bir yer tutan Malatya Doğu Anadolu Bölgesi’nin Yukarı Fırat Havzası’nda yer aldığından dolayı önemini sürekli korumuştur.⁹

Malatya, 1515 yılından itibaren Osmanlı yönetimi altında huzur içinde yaşadı. Bu dönemden sonra Malatya’da yer yer ayaklanmalar olsa da Osmanlıya bağlı huzurlu bir yönetim oluşturulmuştu.¹⁰ Osmanlı döneminde Malatya’da mahalle halkı ortak din veya diğer sebeplerle birbirlerine bağlıydılar. İbadethane veya Pazar yeri mahallenin merkezini oluşturmaktaydı. 19.yy’da Malatya’da şehirleşmenin unsurları arasında yer alan batılılaşma ve yenileşmenin unsurları arasında yer alan Hükümet Konağı, Telgrafhane, Rüştüye Mektebi gibi yönetim, iletişim ve eğitim kurumları hemen dikkatimizi çeken fiziki unsurlardır.¹¹ Yeni Malatya olarak nitelendirebileceğimiz Aspuzu asıl gelişimini ise Cumhuriyet döneminde gerçekleştirmiştir. 1847 yılındaki idari bölünmede Malatya livasının Harput eyaletine bağlandığı görülmektedir.

⁶ Mehmet Karagöz, (2008), “Cumhuriyetin Modernleşme Sürecinde “MALATYA” (1930-1938) “Bir Seyyahın Notların Vesilesi İle””, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl:18, Sayı:1, Elazığ: ss 299-300

⁷ Tuğrulca, a.g.e., s. 346.

⁸ Tuğrulca, a.g.e., s. 234

⁹ Nezir Kızılkaya, (2016), *Malatya Basın Tarihi(1923-2003)*, Birinci Baskı, Malatya Kitaplığı Yayınları, Malatya, s. 21.

¹⁰ Malatya Büyükşehir Belediyesi, a.g.e.

¹¹ Tuğrulca, (2007), a.g.e., s. 235-236.

Malatya'nın yanı sıra Harput eyaletinin diğer livaları merkez liva, Arapkir ve Besni'dir. 1867 Vilayet Nizamnamesi ile Malatya liva olmaktan çıkıyor ve kazaya dönüşüyordu.¹²

Ayrıca 1838 yılında Malatya'nın coğrafi konumuna etki eden bir gelişme yaşanmıştır. 1838 yılında Nizip Savaşı dolayısı ile şehir merkezi yer değiştirmiştir. Şehir merkezi Eski Malatya'dan Beydağı'nın eteklerinde yer alan Aspuzu'nun yeşil bağ ve bahçelerine taşınmıştır.1954'de ise Adıyaman ilçesinin il olması ile birlikte Kâhta ve Besni ilçeleri de ayrılarak Adıyaman'a bağlanmıştır.¹³ Malatya, 35 eyaletten biri olan Harput eyaletinin dört livasından biridir. Harput eyaletine; Harput (Elazığ), Malatya, Besni ve Maden livaları bağlı idi.¹⁴ Cumhuriyet öncesi Malatya sancağına bağlı kazalara kısaca bir bakacak olursak;¹⁵ Malatya kaza merkezi; Hısn-i Mansur (Adıyaman), Besni, Arapkir, Akçadağ, Kâhta'dır.

Malatya şehri tarihsel süreç içerisinde 1839-1840 yıllarında Eski Malatya adıyla ve kentin 10. km kuzeyinde bulunan yerden şimdi ki yerine nakledilmiştir. Böylece Malatya şehri şimdiki yerinde kurulmaya başlanmış eski yerleşim nüfusunu ve önemini kaybetmiştir. Malatya Tanzimat'tan sonra yeni yerinde gelişmeye başladı. Büyük ticaret merkezlerinden biri oldu.¹⁶

Anadolu'nun sarsılmaz kalesi Malatya, tarihi boyunca birçok medeniyete beşiklik etmiş; farklı kültürleri, dilleri, inançları, coğrafyaları, milletleri bünyesinde barındırmıştır. Malatya, tarih öncesinden beri süregelen siyasi, sosyal, ekonomik, jeopolitik, demografik, kültürel ve stratejik konumu itibari ile önemini daima korumuştur. Cumhuriyet döneminde Malatya'da sosyal ve politik hayatı Batı normlarına göre yeniden şekillendirmek için harekete geçen Cumhuriyet yönetimi şehirlerin kimliğini de Batı normları ile bütünleştirmek için 1923 yılı içerisinde Alman şehir planlayıcısı Lörcher, Ankara'ya davet edildi.¹⁷ Malatya'da yapılacak olan bu düzenleme için gerekli görüşmeler yapılmış ve bu konuda çıkan tartışmaları sonlandırmak için dönemin Malatya milletvekili ve aynı zamanda Başbakan olan İsmet İnönü'ye müracaat edilir. İnönü'nün göndermiş olduğu cevabi yazıda şu görüşlere yer

¹² Malatya Büyükşehir Belediyesi, a.g.e.

¹³ Kızılkaya, a.g.e., s. 22.

¹⁴ Tuğrulca a.g.e., s. 238.

¹⁵ Tuğrulca, a.g.e., s. 240.

¹⁶ Kaymaz Halil İbrahim, (2014) "Malatya Şehri'nin Mekânsal Gelişimi", Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş, s. 40.

¹⁷ Tuğrulca, a.g.e., s. 255.

verir: “Malatya şehir planının ağırlık merkezini hükümet konağının yeri meselesi teşkil etmektedir.” diyerek memleketinin imar planı için bazı görüşlerde bulunmuştur.¹⁸

Şehir Merkezi'nin ağırlık noktası hükümet konağı olmalıdır. Bütün bu tartışmaları sonlandırmak için Prof. Jansen'in 1935 yılı içerisinde Malatya'ya geldiğini ve hazırladığı raporu Başbakan İsmet İnönü'ye takdim ettiğini görüyoruz.¹⁹

1923 yılından sonra Türkiye tam anlamı ile bir dönüşüm evresi geçirmiştir. Bu süreçte Malatya sosyal ve ekonomik alanda büyük bir gelişim göstermiştir. Cumhuriyet ile birlikte (20 Nisan 1924 Anayasası 89. Maddesi) ile İl olan Malatya düşman işgaline uğramayan nadir kentlerden birisidir. Mustafa Kemal Atatürk'ün Cumhuriyet'in ilanından sonra yurt çapında başlatılan ekonomik kalkınma faaliyetlerinin gelişimini izlemek üzere gittiği yerler arasında Malatya'da vardı.²⁰ Yapılan bu uygulamalar ile Malatya yeniden inşa edilmeye başlanmıştır. 1923'ten 1950 yılına kadar Malatya'da imar çalışmaları ve başarı düzeyi sürekli bir kısır döngü içerisinde sınırlı olmuştur. Fakat yapılan çalışmalar belli dönemlerde Malatya'nın gelişimi açısından sonuç vermiştir. Tabi ki Cumhuriyet dönemindeki Malatya bambaşka bir kimliğe bürünmüştür. Dolayısı ile bu dönemde Malatya idari, fiziki, mekânsal ve şehirselleşme açısından yeni dönemde zihinlerde farklı bir izlenim bırakmayı başarmıştır.

Malatya'nın dönüşümünde etkili olan imar planına dönecek olursak Başbakan İsmet İnönü'ye sunulan imar planı onay aldıktan sonra adımlar atılmaya başlanmıştır. Malatya'nın yerel gazetelerinden biri olan Fırat Gazetesi de köşesinde bu habere yer vermiştir.²¹

İmar planında ilk ve en önemli adım olan Hükümet Konağı 1 Eylül 1941 Pazartesi resmi törenle açılmış oldu. Malatya'daki bu olumlu gelişmelerin yaşanması ve devamında ekonomik yatırımların artmasındaki bir etken de Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Malatya'ya yaptığı ziyarettir. Bu ziyaret Malatya şehrine başta ekonomik olmak üzere sosyal, kültürel ve siyasi etkileri olmuştur. Atatürk ve beraberindeki heyet 13 Şubat 1931 Cuma günü Malatya'ya varmıştır. Atatürk, öncelikle Malatya halkının sorunlarını dinleyerek Türk Ocağı binasına gelmiş ve burada başta CHF yetkilileri

¹⁸ Tuğrulca, a.g.e., s. 256-257.

¹⁹ Tuğrulca, a.g.e., s. 258.

²⁰ *Cumhuriyet Dönemi Malatya Genel Tarihi*, Malatya Valiliği, Malatya

²¹ Tuğrulca, a.g.e., s. 262.

olmak üzere halkı temsi eden kişileri kabul etmiştir.²² Gazi Mustafa Kemal Atatürk, burada adı geçen şahıslarla Malatya'nın tarım, ticaret, üretim ve iktisadi faaliyetleri hakkında konuşmuştur. Atatürk, Türk Ocağı binasından ayrılırken vaktin yetersizliğinden söz ederek ilerde daha geniş bir zamanda Malatya'ya gelme isteğini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Malatya'yı görmek, Malatya'nın muhtelif ahalisi ile daha açık görüşmek için bu kadar zaman kâfi değildir. İlerde daha münasip bir mevsimde belki Başvekil İsmet Paşa ile gelir, görmek ve görüşmek fırsatını bulurum.”²³

Atatürk'ün şehre yaptığı ziyaretten sonra belirli aralıklarla yapılar inşa edilmiştir. Cumhuriyet döneminde Malatya şehrine yapılan kentsel yapılar sırasıyla hükümet binası 1 Eylül 1941, Belediye binası bilinen ilk bina Kışla Caddesi 1932, Türk Ocağı, CHP Binası, Halk evi, Halk Eğitim Merkezi, Atatürk Evi 1924, Posta ve Telgraf binaları, Efe Garajı (Efe İş Merkezi) 1950, Memleket Hastanesi: 1930, Mensucat Fabrikası 1939, Tuğla Fabrikası 1938, Tekel Tütün Fabrikası 1939, Şeker Fabrikası: 1 Ekim 1956, Vilayet Meydanı, Hürriyet Parkı, Atatürk ve İsmet Paşa Anıtı: 1947, Gar (Tren Garı Binası) 1934'te şehre kazandırılmıştır.²⁴

Malatya'da yapılan bu yapılar tabii ki o dönemlerde halkın ihtiyacına göre inşa edilmiştir. Bu eksende şehrin nüfusunun da burada önemli bir rolü vardır. Öncelikle 1927 yılından günümüze doğru geldikçe Malatya'nın nüfus artış hızının anlaşılmasını zorlaştıran hususların olduğunu görüyoruz.²⁵ Nüfus hareketleri, artış ve düşüş hızı bir şehre yapılan ve yapılacak olan tüm yapıları doğrudan etkilemektedir. Malatya'da da bunun tipik bir örneğini görmekteyiz. Cumhuriyet ile birlikte Malatya'nın çehresinde değişim gözlenmiştir. Yapılan inkılaplarla bu değişim çok net bir şekilde görülmüştür. Malatya'da Cumhuriyet'ten sonra sosyal yapıda bu değişimden nasibini almıştır. Halkın giyiniş tarzı, kıyafet inkılabından önce Osmanlı döneminde olan geleneksel kıyafetler tercih edilmekteydi. Fakat İstiklal Savaşı sırasında erkekler kalpak giyerlerdi ve aynı

²² Uçak Ayça, (2014), “Mustafa Kemal Atatürk'ün Malatya Gezileri Ve Bu Gezilerin Malatya'da ki Siyasi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Hayata Etkileri”, Yüksek Lisans Tezi, *Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü*, Erzurum, s. 63.

²³ Uçak, a.g.e., s. 64.

²⁴ Tuğrulca, a.g.e., s. 268.

²⁵ Tuğrulca, a.g.e., s. 350.

zamanda yemeni adı verilen ayakkabı giymekteydiler.²⁶ Kadınların giysileri ise ehram ve çarşaf adı verilen giysilerden oluşmakta ve sokağa çıkarken üstlerine almakta idiler.²⁷ Malatya'nın ekonomisinde Malatya şehrini zirvede tutan en önemli değer Malatya kayısıdır. Malatya ili, ekolojik yapı itibari ile kayısı için taşıdığı ideal koşullar nedeni ile kayısı üretiminde tartışmasız bir üstünlüğe sahiptir.²⁸ Malatya, siyaseten de ülkemizde önemli bir rol üstlenmektedir. Siyaset arenasında çok önemli kişileri yetiştirmiştir. Bunların başında Mustafa Kemal Atatürk'ün silah arkadaşı olan ve uzun yıllar Başbakanlığını yapan İsmet İnönü'dür. Bu siyasi karakterlerin devamında sırasıyla Turgut Özal, Korkut Özal, Recai Kutan, Hamit Fendoğlu, Erdal İnönü, Eşref Bitlis ve daha niceleri Malatya'nın yetiştirdiği ender siyasetçi ve bürokratlar vardır. Ayrıca kentin Cumhuriyet Dönemi ile beraber siyasi çizgisini de incelemekte fayda var. Esasında tek parti döneminde denetim altında tutulan kitlelerin göstermelik seçim sonuçlarının ne kadar gerçeği yansıttığı da sorgulanmaya muhtaçtır.²⁹

1923 yılından başlamak üzere 1927, 1931, 1935, 1939 ve 1943 yılında yapılan genel seçim sonuçları istatistikleri elimizde olsa bile seçmen eğilimleri konusunda bir fikir verebilir mi? Bilinmez. Çünkü söz konusu seçim sisteminde iki dereceli seçim sisteminin uygulandığını görmekteyiz. Zira bu özellikte Malatya seçmenleri de dâhil olmak üzere bütün yurttaki halkın iradesini tam anlamıyla yansıtmaktan uzaktır.³⁰ Malatya'da da uygulanan bu seçim sistemi ile birlikte Cumhuriyet Halk Fırkası, tek parti iktidarını yıllarca sendelemeden sürdürmeyi başarmıştır. Malatya'nın Cumhuriyetten sonraki düzenlenen idari yapılanması içerisinde yer alan ilçelerinden kısaca bahsedelim. Sırasıyla Akçadağ, Arapkir, Arguvan, Battalgazi, Darende, Doğanşehir, Doğanşol, Hekimhan, Kale, Kuluncak, Pütürge, Yazıhan, Yeşilyurt ilçeleridir. Bu saydığımız ilçelerin her biri kültürel, ekonomik, demografik, sosyal ve siyasi yönleri ile birbirlerinden farklı bir yapıya sahiptir.³¹

Bir şehrin en etkili sesi, dışarıya açılan en önemli anahtarlarından şüphesiz en önemlisi basındır. Malatya basını da burada çok önemli bir konum teşkil etmektedir.

²⁶ Mevlüt Oğuz, (2000), *Malatya Tarihi ve Sosyoekonomik Durumu*, 1. Basım, Kurtiş Matbaacılık, İstanbul, s. 497

²⁷ Oğuz, a.g.e., s. 498.

²⁸ Özgür Yücel Akar, Fahreddin Fırat, Nilgün Bozdağ ve Ali Ekber Baydoğan, (2004), *Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Yönleri İle Malatya*, Malatya Valiliği, Malatya, s.171

²⁹ Tuğrulca, a.g.e., s. 291.

³⁰ Tuğrulca, a.g.e., s. 291.

³¹ Akar, Fırat, Bozdağ, ve Baydoğan, a.g.e., s. 38.

Şimdi Malatya’da basının doğuşunu ve gelişimini kronolojiyi takip ederek inceleyelim. Malatya’da ilk gazetenin çıktığı 1923 yılından günümüze kadar yayımlanan her gazete sayfası, kentin kültürel kimliğinin aynası olmuştur. Malatya’da yerel gazetecilik sektöründeki süre zarfında basın ve yerel basın mensuplarının geçmiş yıllara oranla geçirdikleri sorunlar farklı zaman dilimlerinde ya artarak devam etmiş ya da azaltılarak iyileştirilmeye çalışılmıştır.

Bu süreçte birçok sorun ve zorluklar ile karşılaşmış, sorunlar karşısında mücadeleler verilmiş ve bunların sonucunda kazanılan bilgi, birikim ve deneyim ile bugünkü konumuna gelinmiştir.³²

Türkiye’nin yedi coğrafi bölgesinde yayınlanmakta olan gazeteler açısından il başına düşen gazetelerin en düşük oranı Doğu Anadolu Bölgesindedir.³³ Bir şehirde Basının gelişimi, gazete ve dergilerin sayısı, tirajı gibi unsurların yanı sıra şehrin nüfusu, kültürel, sosyal ve ekonomik gelişmişlik düzeyi doğrudan etkilemektedir. Malatya’da ki yerel basında bu gibi etkenlerden etkilenerek inişli çıkışlı bir grafik çizmiştir.

Malatya’da yerel basının gelişmesi, genel olarak ulusal basının gelişmesinden bağımsız değildir. Gelişim süreci ulusal basın ile paralel olmuştur. Bu süreci etkileyen unsurlar ekonomik ve sosyal yapıdaki değişim ve gelişim ile teknolojik gelişmeler olmuştur.³⁴ Malatya’da yerel basın aktif bir role sahiptir. Malatya halkı, yaşanan tüm gelişmeleri yerel basın aracılığı ile öğrenmiştir. Halkın bilinçlenmesi adına yerel basın toplumda işlevsel rolünü her zaman devam ettirmiştir. Malatya yerel basınında gazetelerin varlığı şehirde kamuoyu oluşturma adına bir avantaj olduğunu söyleyebiliriz. Kentte özellikle Cumhuriyet dönemi Malatya’sında gazete ve dergiler etkili unsurlardır. Özellikle gazeteler özel bir konuma ve işleve sahiptir. Malatya’da yayın hayatına başlayan ve özellikle 1955- 1960 yılları arasında yayın hayatına ara vermeden devam eden muhtelif yerel gazeteler bulunmaktadır. Bu yerel gazeteler Demokrat Malatya Gazetesi, Gayret Gazetesi, Demokrat Gayret Gazetesi, Güneş Gazetesi, Malatya Postası Gazetesi ve Yeni Haber Gazetesidir.³⁵ Yerel gazetelerin en

³² Kızılkaya, a.g.e., s. 16

³³ Halil İbrahim Gürcan, (1992), “Türkiye’de Yerel Basın ve Baskı Teknikleri Açısından Gösterdiği Özellikler”, *Kurgu Dergisi*, Sayı: 10, Eskişehir, s. 146.

³⁴ Kızılkaya, a.g.e., s. 63

³⁵ Nezir Kızılkaya, (2018), *27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi Öncesinde Malatya Yerel Basını*.

önemli alıcıları kentteki kamu kurum ve kuruluşları ile esnaf kesimidir. Yerel gazetelerin son yıllarda sayfa sayısı, içerik zenginliği, baskı kalitesi ve etkin dağıtım konularında ortaya koydukları çabaların getirdiği kalite artışı okuyucu sayısına da olumlu yansımaya sahiptir. Kentte gazetelerin aracılığı ile oluşan kamuoyu, kentin sorunlarının çözümünde güç birliği oluşturacaktır.³⁶ Malatya basını toplumun sesi olduğu gibi aynı zamanda kentin siyasi nabzını da yoklamaktadır. Malatya basının yıllar içerisindeki gelişiminin katkısıyla şehrin siyasi atmosferindeki yerini de analiz etme fırsatımız olacaktır. Malatya, siyasi olarak sürekli dengeleri değiştiren bir şehir olma özelliğine sahiptir. Malatya basını da değişen bu siyasi dengeyi takip ederek bu perspektifte yayın politikasını sürdürmüştür. Öyle ki her şehirde olduğu gibi Malatya'da da şartlar basını ve politikalarını etkilemiştir. Malatya yerel basınında günümüze kadar gelebilen ve halen yayın hayatına devam eden gazeteler Fırat, Yeni Malatya, Gayret ve Demokrat Malatya'dır. Fırat gazetesi mevcut gazeteler içinde en eski olanıdır.

8 Ekim 1932'de neşir hayatına atılmıştır. Kurucuları M. Sadık Eti, Celal Abacı, Sait Fırat'tır. Gayret, ilk sayısı 13 Aralık 1948'de çıkmıştır. Kurucuları Hüseyin Karataş, Tevfik Cibiceli'dir. Yeni Malatya, Müessisleri Rıza İlkbaşarandır. Yeni Malatya gazetesi, 1950'den sonra günlük olarak çıkmaya başlamıştır. Demokrat Malatya gazetesi de şimdilik en genç gazetedir. 23 Şubat 1951'de yayın hayatına girmiştir. Sahibi Kenan Özmumcu, yazı işleri müdürü ise Reşat Onur'dur.³⁷ Bu dört gazete, Malatya yerel basınında ismini duyurmuş yıllarca Malatya halkına hizmet veren ve tarihi yayın hayatıyla da Malatya basınında yer etmiştir. Yerel gazeteler bilindiği üzere imkân ve koşullar itibari ile ulusal basının bir hayli gerisinde kalmıştır. Yerel basın, özellikle geçmiş yıllarda çok zor şartlar altında yayın hayatına devam etmekteydiler. Yerel gazeteler uzun yıllar pek çok olumsuz etki ile mücadele ederek yaşam savaşı veren kurumlara dönüşmüş durumdadır. Yasal sorunlar, sermayenin yetersizliği ve sermaye yapısının basın dışından gelişinden kaynaklanan sorunlar, teknik altyapı ve nitelikli eleman istihdamı sorunu, düşük tiraj, reklam ve ilan gelirinin yetersizliği, haber ve görsel malzeme temininde karşılaşılan sorunlar gibi bir biri içine geçmiş pek çok temel sorun yerel basının işlevini yerine getirememesine yol

³⁶ Kızılkaya, (2016), a.g.e., s. 65

³⁷ Kızılkaya, (2016), a.g.e., s. 371.

açmaktadır.³⁸ Yerel basını ve aynı zamanda da Malatya yerel basınına etkileyen olumsuz sorunlar olabileceği gibi teşvik edici unsurlarda yer almaktadır.

Yerel basını teşvik edici unsurlar; coğrafya, ekonomi, siyaset, bölgecilik, kültürel farklılıklar, etnik farklılık, okuma alışkanlığı ve teknolojik gelişmelerdir. Bu gelişmeler Malatya yerel basınında etkili olmuştur. Malatya yerel basınında gazeteler içerisinde tüm olumsuzluklara rağmen ayakta kalabilen ve teşvik edilen en önemli gazete Fırat gazetesidir. Malatya’da 1949 yılına kadar hizmet veren tek gazete yine 1931 yılında kurulmuş olan Fırat gazetesidir.³⁹

Malatya basını ve siyaseti için de önemli olan 1955-1960 yılları arasındaki Malatya yerel basını ve o dönemde yayın hayatına devam eden yerel gazeteler hakkında da bilgi vermemiz faydalı olacaktır.

7 Mayıs 1955 yılında Malatya’da yayın hayatına başlayan Güneş Gazetesi ilk sayısını da 7 Mayıs 1955 yılında çıkarmıştır. Gazetenin Sahibi Ali Fırat, yazı işleri müdürü ise Salih Sarı’dır. Satış fiyatı 10 kuruş ve 4 sayfa olarak yayın hayatına başlayan Güneş, 19 Temmuz 1955’te sayfa sayısını 2’ye fiyatını da 5 kuruşa düşürmüştür. Uluslararası haberler yayımlayan Güneş gazetesi, yönetim değişikliğinden sonra kent ile ilgili yerel haberlere daha çok yer vermiştir.⁴⁰ Bir diğer yerel gazete de Halkın Derdi gazetesidir. Gazetenin ilk sayısı 29 Temmuz 1955 tarihinde yayımlanmıştır. Gazetenin ilk sahibi ve yazı işleri müdürü Mehmet Hayrettin Abacı’dır. Sayfalarında yerel ya da ulusal güncel haberlere yer vermeyen gazete edebiyat ve fikir yazıları yanında Malatya’da bir üniversite kurulması ile ilgili yazılara oldukça geniş yer vermiştir. Ayrıca yerel gazetelerimizde konu dağarcıkları artarak devam etmektedir. Malatya’mızın yerel gazetelerinde de bu artış zaman zaman da olsa gözlenmektedir.

Malatya’da yayın hayatına giriş yapan yerel gazetelerimize bir yenisi daha eklenecektir. 19 Ocak 1956 yılında yayın hayatına başlayan Hareket Gazetesidir. Gazetenin sahibi Muhsin Yalvaç, yazı işleri müdürü ise Recep Tuncer’dır. Gazetenin sayfalarında tamamen yerel haber ve sorunlara ilişkin yazılara yer verilmiştir. Gazetenin 19 Ocak 1956 Perşembe günü yayınlanan ilk sayısında gazetenin amaç ve hedefleri

³⁸ Mustafa Şeker, (2005), “Yerel Gazeteler ve Resmi İlan”, *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, Cilt 4, Sayı:1 s. 102, Konya

³⁹ Bilge R. Koyukan, (1995), “Anadolu Basını Hakkında İstatistiki Gözlemler”, *Kebikeç Dergisi*, Sayı:2, s. 169, Ankara

⁴⁰ Kızılkaya, a.g.e., s.159.

“Gayemiz Vatan ve Millete Hizmettir” başlıklı yazıda şu şekilde açıklanmıştır: “Gayemizin programı tamamen memleket menfaatlerini düşünmeyi korumayı istihdaf edecektir. Tek hedefimiz kim olursa olsun partilikten uzak bir zihniyetle memleketin yüksek menfaatlerini düşünerek hareket etmektir.”⁴¹ Özellikle gazetenin bu prensibi dikkate değerdir. Aslında bu prensip objektif, tarafsız, yalın ve güvenilir basın bir gereğidir. Bir başka yerel gazetemiz de 6 Ağustos 1958 yılında yayın hayatına giriş yapan Ufuk gazetesidir. Gazetenin ilk sayısı 6 Ağustos 1958 Çarşamba günü yayınlanmıştır. Gazetenin sahibi Haşim Türkmen; yazı işleri müdürü ise Celal Yalvaç’tır. Ahmet Şentürk, Fahri Demirkök, Haşim Türkmen, Hüseyin Çolak, Hüsnü Tulunoğlu, Mustafa Kuşçuoğlu ve Necmettin Bilgili gazetede yazıları yayımlanan gazeteci ve yazarlardır. 10 kuruşa satılan Ufuk gazetesi, gerçek anlamda yerel gazetecilik örneği olarak sayfalarının büyük bir kısmını yerel haberlere ayırmıştır. Ufuk gazetesi de gayesini şu sözlerle açıklamıştır: “Vatan ve milletimizin dertlerini bitaraf olarak umumi efkâra arz etmek, suç unsuru bulunan işlerde mes’ulu çıkarıp cezalandırılmasını sağlamak yegâne hedefimizdir.”⁴²

Malatya’nın yerel gazetede değerlerinden biride 19 Mayıs 1959’da yayın hayatına başlayan Yeni Haber gazetesidir. Gazetenin sahibi Bahattin Erdem, yazı işleri müdürü de Bedri Tolga’dır. Bahattin Erdem, Doğan Toros, Hamit Fendoğlu ve Zülfikar inanç gazetede yazıları yer alan yazarlardır. Gazetenin sayfalarında yerel haberlere oldukça geniş yer verilmiştir. Özellikle Malatyaspor’un kurularak profesyonel liglerde yer almasından sonra gazetenin 1. Sayfasında sık sık spor haberleri de yayımlanmıştır. Gazetenin 19 Mayıs 1959’da tarihinde yayımlanan ilk sayfasında, gazetenin bağlı olduğu ilkeleri ve izlenecek yayın politikasını açıklayan “Çıkarken” başlıklı yazı şu şekildedir: “Yeni Haber hiçbir zaman tarafsız olamayacaktır. Memlekete ve dolayısı ile Malatya’ya hizmet etmek isteyen şahıs ve teşekkülü desteklemek ve ona bu hizmet içerisinde yardım etmekle taraflı olacaktır.”⁴³ 21 Mart 1960 yılına geldiğimizde Malatya’da bir yerel gazete daha yayın hayatına adım atmıştır. 21 Mart 1960 yılında ilk sayısını yayımlayan Adımlar Gazetesi’nin sahibi Hasan Yılmaz ve Sabri Kelemeroğlu, yazı işleri müdürü ise Rıfat Barutçihil’dir. Gazetede, gazetenin logosu ile bir bütünlük teşkil eden ve logosunun altında bulunan “İyiye Güzele, Doğruya” ibaresi ile logonun

⁴¹ Kızılkaya, a.g.e., s. 163.

⁴² Kızılkaya, a.g.e., s. 165-167.

⁴³ Kızılkaya, a.g.e., s. 169.

sağında bir çerçeve içinde “Haftalık Siyasi, Edebi, Müstakil Gazete” sloganı yer almıştır. Gazete, muhafazakâr görüş çerçevesinde bir yayın politikası gütmüştür. Sayfalarında günlük haberlere pek rastlanmayan gazetede daha çok dini konulara ve şiirlere yer verilmiştir. Fiyatı 25 kuruş olan Adımlar, 4 sayfa olarak yayımlanmıştır. Gazetenin gayesini ve hedeflerini gazetenin ilk sayısında Sabri Kelemeroğlu, “Başlamadan Önce” başlıklı yazısında şu şekilde ifade etmiştir:

“Hakka inanıyoruz, iman ediyoruz biz. Bu bakımdan hakkı tanımak, tanıtmak, hakka doğru yürümek, savunmak ana prensibimiz olacaktır.”⁴⁴

Başladığımız bu çalışmada 1950-1960 arası dönemde ülkeyi yöneten Demokrat Parti döneminden ziyade Demokrat Parti dönemine ait basın haberleri ve 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesinin Malatya basınındaki algılanışını inceleme fırsatı bulduk. Bu çerçevede önce Malatya şehrinin geçmişten cumhuriyet dönemine kadar olan süre zarfında geçirdiği dönüşümleri, şehrin yapısını, kentin kimliğini, ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi, beşeri ve demografik yapılarını inceledik. Malatya şehrinin kronolojik olarak tarihinden bilgiler aktardık. Ayrıca çalışmamızda çok önemli bir yer teşkil eden basın ve yerel basın kavramları ile Malatya yerel basınının doğuşunu, ilk ürünün çıkış tarihini, yerel basının gelişimini inceleyerek bize referans olacak bilgileri aktardık. Yerel basına dair çalışmaların sınırlı olduğu Cumhuriyet dönemi Malatya’ında ülkenin kaderini, gidişatını değiştiren böylesi bir olayın yerel basın tarafından nasıl işlendiğini, Malatya halkının nasıl bilgilendirildiğini ve nasıl bir kamuoyu algısı oluşturulduğunu ortaya koymak çalışmamızın temel amacıdır.

---

⁴⁴ Kızılkaya, a.g.e., s. 171.

BİRİNCİ BÖLÜM

DARBEYE GİDEN SÜREÇTE MALATYA BASINI

1.1. MALATYA VE DEMOKRAT PARTİ

Malatya, geçmişten günümüze kadar siyasette etkin rol oynayan şehirlerimizden biridir. Doğu Anadolu'nun önemli şehirlerinden olan Malatya'nın ekonomisi sanayi ve tarıma dayanmaktadır. 1950-1960 arasında bir kamu yatırımı olan ve 1956 yılında işletmeye açılan Şeker Fabrikası önemli sanayi kuruluşlarına bir örnektir.⁴⁵ Malatyalılar, tek parti dönemi ve Demokrat Parti iktidarı da dâhil olmak üzere Cumhuriyet Halk Partisinden yana oyunu kullanmıştır. Malatya halkının özellikle de çok partili siyasal yaşamda bu tercihinin farklı farklı nedenleri vardır. Malatya, 1977 yılına kadar CHP'nin kalesi olarak bilinen bir şehirdir. 1977 yılına kadar Malatya'da CHP dışından bir belediye başkanı seçilmemiştir. Malatya'da yoğun bir şekilde hemşericilik faktörü rol oynamıştır. CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'ye Malatya'da girdiği tüm seçimleri kazandıran etken de Malatyalılarla kurmuş olduğu bu bağıdır. Malatya'da yayın yapan birçok yerel gazetede yıllardan beri devam eden bu bağı doğrulamaktadır. Malatya halkı İsmet Paşa'ya derin bir sevgi, saygı ve muhabbet beslemiştir. CHP, 1950-1960 yılları arasında Türkiye genelinde yapılan seçimlerde başarısız bir grafik çizse de Malatya'da sonuç CHP lehine olmuştur. Fakat Demokrat Parti'nin Malatya'da kurmuş olduğu teşkilatlanma, yürüttüğü güçlü siyaset ve iktidar olduğu süre zarfında Malatya'ya yaptığı yatırımların etkili olduğunu söyleyebiliriz. Demokrat Parti'nin Malatya'daki teşkilatlanması, siyaseti Yeni Malatya gazetesinde şu şekilde yer almıştır;

Bununla birlikte CHP'nin devlet partisi olması, ülkede demokrasinin olmaması, kötü bir ekonomi ve benzeri sebeplerle Demokrat Parti'nin Genel Başkanı Celal Bayar'ın Malatya'ya ziyaretinin heyecanla beklendiği anlaşılmaktadır. Yeni Malatya gazetesine göre; Aylardan beri dört gözle beklenen Demokrat Parti Genel Başkanı Celal Bayar 24 Ekim 1949 Pazartesi günü Malatya'ya gelmiştir. Yeni Malatya gazetesi Celal Bayar'ın Demokrat Parti binasında Malatya halkına yapmış olduğu konuşması da aynen yayınlaması, bu ziyarete verdiği önemi göstermektedir. Bu konuşmasında Celal Bayar:

“Çok Sayın Malatyalılar aranızda bulunmakla sevinç ve bahtiyarlık duymaktayım. Önümüzde büyük bir dava var, bu davanın devamı için çalışacağız. Ve

⁴⁵ Cengiz Cantürk, (1996), *Tarihte ve Günümüzde Malatya*, Çağdaş Hizmetler Yayınevi, Ankara, s. 89.

bilin ki bu dava demokrasi davasıdır. Milletimizi huzura götürecektir. Bu milletin temiz evlatları ben o günün size çok yakın olduğunu müjdelirim.” diyerek demokrasi vurgusu yapmış ve Malatya halkı tarafından da son derece olumlu karşılanmıştır.”⁴⁶

Demokrat Parti Genel Başkanı Celal Bayar, Malatya’da yaptığı açıklamadan sonra seçimlerde Malatya’dan yana ümitli ayrılmıştır. Basına göre, seçimler yaklaşırken Demokrat Parti çalışmalarına hız vermeye başlamıştır. Demokrat Parti Akçadağ ilçe kongresini sorunsuz bir şekilde düzenlemiştir. Malatya Yerel basını da bu önemli kongreyi takip etmiştir.

Yeni Malatya gazetesi 15 Ocak 1950 Pazar günü Akçadağ Demokrat Parti il kongresinde bulunmak üzere Malatya’dan İl İdare Kurulu 2. Başkanı Mustafa Saltoğlu olmak üzere il idare kurulundan Avukat Sabri Özbek, Dr.Kemal Özmumcu ve Merkez ilçeden Hamid Fendoğlu erken saatlerde şehrimizden ayrıldığını bildirmektedir. Basına göre, Akçadağ kongresi çok heyecanlı olmuş ve birçok Demokrat Partili şiddetle CHP’yi tenkit ederek rahatsızlıklarını göstermişlerdir. Ayrıca verilen sözlerin tutulmadığını belirterek CHP’yi eleştirmişlerdir.⁴⁷ Her ne kadar Malatya CHP seçmenlerinin ağırlıkta olduğu bir il olsa da tek parti iktidarına karşı Malatya’da da bir yılgınlık olduğu görülmektedir.

Demokrat Parti, Malatya’ya ayrı bir önem vermiştir ve buradaki teşkilatın çalışmalarını artırmıştır. Bunun en tipik örneği de yapılan kongreler, güçlü propagandalar ve Demokrat Parti’nin önemli isimlerinin şehre yaptıkları ziyaretlerdir. Ayrıca halk ile hükümet arasında köprü görevi olan sivil toplum kuruluşları da Demokrat Partinin desteğini istediği önemli kuruluşlardır. Halkın sorunlarını dile getirmek, ezilenlerin yanında bulunmak, onların sesi olmak, devletin ve halkın lehine olan faaliyetlere de destek vermek sivil toplum kuruluşlarının asli görevleridir.⁴⁸ Sivil toplum kuruluşları da bu asli görevlerinden yola çıkarak üzerlerine düşeni yapmaya çalışmışlardır.

Malatya’daki çalışmalarına ara vermeden devam eden Demokrat Parti, faaliyetlerini artırmaya başlamıştır. Bu kez de Darende de programlar düzenlenmiştir. “Yeni Malatya 10 Mart 1950 tarihinde geziye çıkan Darende Demokrat Parti İlçe İdare

⁴⁶ Demokrat Parti Genel Başkanı’nın Nutku, *Yeni Malatya Gazetesi*, 29.10.1949, s. 2.

⁴⁷ Demokrat Parti İl Kongresi, *Yeni Malatya Gazetesi*, 16.01.1950, s. 1.

⁴⁸ Mehmet Rauf Güven, (2014), *Yerel Siyaset ve Sivil Toplum Kuruluşları: Malatya Örneği*, s. 90.

Kuruluna katılan 100'e yakın bir kalabalıkla Balaban bucağına gidilmiş yolda uğranılan köylerde kadın, erkek, çoluk, çocuk herkes sokaklara dökülerek (Yaşasın demokrat parti) diye avaz avaz bağırılmış ve alkışlamışlardır.”⁴⁹

Yapılan program sonucunda Demokrat Parti bucak halkında olumlu izlenimler bırakılmıştır. Demokrasinin tecelli edeceği 14 Mayıs 1950 genel seçimleri yeni seçim kanunu ile yapılacak olup Türk milletinin yıllardan beri alternatif tercih yapabileceği bir seçim olma özelliğini de kazanmıştır. Seçimler yaklaşmakta iken Malatya’da da hareketli günler yaşanmaktadır. Basına göre, Demokrat Parti Genel Başkanı Celal Bayar yeniden Malatya’ya gelerek Malatyalılar ile buluşmuşlardır. Bayar burada bir konuşma yapmıştır. “Sevgili vatandaşlarım, Demokrat Parti ilk günden itibaren birçok bahaneler ile tecavüze uğramıştır. Hakları acımasızca çiğnenmiştir. Arkadaşlar seçimlerde partilerin programlarından bahsediyorlar. Demokrat Partinin güya bir programı yokmuş hâlbuki mükemmel bir programı vardır. Bütün memleketin ihtiyaçlarına da cevap vermektedir. Milletimiz itimat edipte iktidarı Demokrat Parti’ye verirse programımızın neticesini de o zaman görmüş oluruz.” diyerek açıklamalarına son verdi.⁵⁰ Celal Bayar’ın konuşmasından anlaşıldığı üzere Demokrat Partiye yönelik eleştirilere Malatya’dan cevap vererek partisinin programının tam teşekküllü olduğuna da vurgu yapmıştır.

14 Mayıs 1950’ de Türkiye’de seçimler olağan bir şekilde gerçekleştirildi. Sabaha karşı alınan sonuçlar neticesinde Demokrat Parti, birçok ilde açık ara üstünlük sağlayarak 27 yıllık CHP iktidarına son vermiştir. Seçim sonuçlarını takip eden Cumhuriyet gazetesi seçimlerin belirsizlikle devam ettiğini ve kesin sonuç alınmadığını sayfasında belirtmiştir. “Seçimlerin neticesi sabaha karşı belli oldu. Malatya’da İsmet İnönü başta olmak üzere CHP listesi tam kadro kazanmıştır.” Ulusal basında da CHP’nin Malatya’daki üstünlüğü görülmektedir.⁵¹

CHP’nin 14 Mayıs seçimlerinden sonra kazandığı şehirlerden biri olan Malatya, bir diğer ulusal basın olan Akşam gazetesinde de kendisine yer bulmuştur. Akşam gazetesi “Beklenen neticeler gelmeye başladı. Yurdun muhtelif bölgelerinden sonuçlar peyderpey alınmaya başlanmıştır. Malatya’daki seçimin CHP lehine

⁴⁹ *Yeni Malatya Gazetesi*, 10.03. 1950, s 2.

⁵⁰ Demokrat Parti Genel Başkanı Malatya’da, *Yeni Malatya Gazetesi*, 08.05.1950, s. 1.

⁵¹ *Cumhuriyet Gazetesi*, 17.05.1950, s. 1.

neticelendiği tahmin ediliyor.”⁵² CHP’nin seçimlerdeki zaferlerinin sebeplerinden birisi Malatya halkının aidiyet duygusu ile İsmet İnönü’ye sahip çıkması, diğer bir sebep ise Malatya ile beraber birkaç ilde CHP’nin idari baskısının olduğu iddiasıdır. Öyle ki bu iddia seçimden sonra Demokrat Partinin yayın organı olan Zafer gazetesinde de yer almıştır. Zafer gazetesine göre; “Demokrat Parti merkezine gelen haberlerde bilhassa Bingöl, Malatya, Trabzon, Erzincan ve Niğde de idari baskı çok kuvvetli olmuştur.” Zafer gazetesi baskı iddialarını yaptığı yayınlarla doğrulamıştır.⁵³ Seçimlerin Demokrat Parti lehine kesin bir şekilde sonuçlanmasının ardından artık en önemli iş hükümetin kurulması meselesinde idi. Bu konuda vakit kaybedilmeden gereken adımlar atıldı.

Basına göre, “Yeni Hükümet teşekkül etti. Hükümette Türkiye’yi 3. Cumhurbaşkanı olarak Celal Bayar temsil ediyor. Kabineyi de Başbakan olarak Adnan Menderes kurarak hükümeti oluşturdu.”⁵⁴

“Hükümet programı pazartesi günü mecliste okunacaktır. Cumhurbaşkanı dün kabineye başkanlık etti. Hükümet programı evvela Demokrat Parti Meclis grubunda münakaşa edilerek, bir sureti de CHP Meclis grubuna verildi.” Böylece Hükümet artık iş başı yaptı.⁵⁵ Yeni Malatya gazetesi’nin hükümetin sorunsuz bir şekilde kurulduğu haberinden anlaşıldığı gibi ülkede artık tek parti hükümranlığı sona ermiş ve demokrasimizin anahtarı olan çok partili siyasal yaşam başlamıştır. Demokrat Parti iktidarı ele aldıktan sonra aynı ciddiyetle Malatya’daki programlarına devam etmiştir. CHP’nin iktidarı kaybetmesi Demokrat Parti’yi cesaretlendirerek atacağı adımları, yapacağı işleri hızlandırmıştır. Basına göre, Malatya’nın ilçesi olan Besni’de bir kongre daha düzenlendi. “Demokrat Parti Besni ilçe kongresi 80 delegeden 55 delegenin iştiraki ile kalabalık bir dinleyici huzurunda yapıldı.”⁵⁶ Malatya yerel basınının Demokrat Parti’nin bu önemli kongrelerini yakından takip etmesi Malatya’da Demokrat Parti’nin tanınması ve çalışmalarını artırması adına olumlu etkiler yapmıştır.

Yeni kurulan hükümetin Malatya’da aldığı ilk kararlardan bir tanesi de İnönü isimlerinin her yerde değiştirilmesi idi. Bu alınan kararın birden fazla nedeninin olduğunu söylemek mümkündür. Fakat alınan bu kararda en önemli etken İsmet İnönü

⁵² *Akşam Gazetesi*, 16.05. 1950, s. 2.

⁵³ *Zafer Gazetesi*, 17.05.1950, s. 6.

⁵⁴ *Yeni Malatya Gazetesi*, 24.05. 1950, s. 1.

⁵⁵ *Cumhuriyet Gazetesi*, 24.05. 1950, s. 1.

⁵⁶ *Yeni Malatya Gazetesi*, 19.01.1951, s. 2.

isminin, karizmasının ve kişiliğinin Demokrat Partiyi gölgede bıraktığı kanısıdır. Demokrat Parti'nin iktidara geldiğinden beri aldığı kararların birçoğunun CHP ve İsmet İnönü aleyhine olması bu kanıyı bize doğrulamaktadır. “Şehrimizde İnönü ismini taşıyan ne varsa değiştirildi. İl Genel Meclisinin kararıyla şehrimizde bir inhisarcılık numunesi arz eden İnönü isimli mektep, park, köprü gibi eserlerin isimleri aşağıdaki gibi değiştirilmiştir;

İsmet Paşa Bucağı; Atatürk Bucağı, İnönü Kız Enstitüsü; Malatya Kız Enstitüsü, İsmet Paşa Parkı; Malatya Yeşil Parkı, İnönü İlkokulu; Atatürk İlkokulu, gibi değişiklikler yapılarak uygulanmıştır.”⁵⁷ Alınan bu karar neye göre ve ne sebeple alındı tartışmaya açık bir konu olarak kalmıştır. Fakat CHP'nin Malatya'daki üstünlüğü bunun da ötesinde Malatyalıların hemşerilerinin isimlerinin bu şekilde her yerden silinmesi kararı Malatya'da olumsuz bir etki yaratacağı aşikârdır. Demokrat Parti Hükümeti ise aldığı bu kararlarla CHP'yi Malatya'da etkisizleştirmek istemiştir. Bu gelişmelerin yanı sıra Demokrat Parti Malatya'da bu defa çok büyük bir merkez kongre hazırlıklarına başlamıştır. Yeni Malatya gazetesine göre; Demokrat Parti Malatya'da il merkez kongresini geniş bir katılım ile gerçekleştirmiştir. “Demokrat Parti il kongresi Pazar günü İstanbul sinema salonunda yapıldı. Kongrede başta Sayın Valimiz olmak üzere çok kalabalık bir dinleyici kitlesi kongreye katıldı. Kongre yeni seçilecek idare heyetine İnönü Heykeli'nin kanun yoluyla kaldırılması hakkında salahiyyet verdi.”⁵⁸ Kongreden çıkan bu karar, Demokrat Parti'nin İnönü konusunda ne kadar da ciddi olduğunun bir kanıtıdır. Yeni Malatya gazetesinin bu kararı tam metin olarak yayınlaması da alınan karardan rahatsız olunmadığını aksine desteklendiğini göstermektedir. Demokrat Parti iktidara geldikten sonra Malatya'yı hükümet adına ziyaret etmeye ilk kez Devlet Bakanı Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu geldi. Devlet Bakanına beraberinde Ekonomi Bakanı ve Ticaret Bakanlığı Müsteşarı Faruk Sunterle, Özel Kalem Müdürü Necmi Fren eşlik etmişlerdir.⁵⁹ Devlet Bakanının Malatya'ya ziyaretini Malatya halkı ilgiyle karşılamıştır. Halkın bu ilgisinde Malatyalıların kendilerini önemseyen, şikâyetlerini dikkate alan demokratik bir yönetim isteği yatar. Aslında geniş bir çerçevede bakacak olursak Demokrat Parti'nin Malatya'da yaptıklarının olumlu etkisi ve bu olumlu etkinin istikrarlı bir şekilde devam etmesi şehirdeki dengeyi Demokratların lehine değiştirmesi

⁵⁷ *Yeni Malatya Gazetesi*, 20.01.1951, s. 1.

⁵⁸ *Yeni Malatya Gazetesi*, 23.01.1951, s. 1.

⁵⁹ *Yeni Malatya Gazetesi*, 02.02.1951, s. 1.

açısından önemlidir. Buradaki en önemli husus Demokrat Parti'nin Malatya'daki teşkilatlanma çalışmalarına kurulduğu andan itibaren başlamış olmasıdır. Demokrat Parti, seçim sonuçları ne olursa olsun diğer şehirlere ne yatırım yaptıysa Malatya'ya da o oranda yatırım yapmaya devam etmiştir. Demokrat Parti'nin 10 yıllık iktidarının sonuna doğru bu gelişmeler Malatya'da CHP'yi ciddi anlamda etkilemiştir.

Demokrat Parti teşkilatının gerçek iskeletini taşra örgütünün öncü kurucuları oluşturdu. Demokrat Parti üzerinde yaratılan siyasi baskıya rağmen, her türlü siyasi ve kişisel riski göze alarak siyasi arenaya atılan bu kişiler Demokrat Parti'nin gerçek kurucularıdır.⁶⁰

Aynı zamanda Demokrat Parti'nin gerçek kurucuları dediğimiz taşra ve bucak teşkilatları en az Demokrat Parti'nin il ve ilçe teşkilatları kadar çalışmışlardır. Bu çalışmaların yanı sıra şehre Demokrat Parti'nin önemli devlet adamlarının ziyaretleri de kaldığı yerden devam etmiştir. Bu ziyaretleri İçişleri Bakanının Malatya'ya gelişi izlemiştir. Bu ziyareti takip etmek üzere Malatya yerel basını da yerini almıştır. Bu ziyaret Malatya yerel basını tarafından da şehir adına çok faydalı sonuçlar vereceği şeklinde değerlendirildi. Yeni Malatya gazetesine göre; İçişleri Bakanı Ruknettin Nasuhioğlu şehrimize giriş yaptı. Bakanımız çok kalabalık bir halk kitlesi tarafından sevgi ve tezahüratlarla karşılandı. Bakanımızın gazetemize verdiği beyanatta; “Malatya'ya daha önce gelmek isterdim. Fakat ancak vakit bulabildik. Burada olacağım süre boyunca bakanlığımızca alakadar olan işlerle uğraşacağım gibi diğer devlet dairelerine ait olan sorunları da bizzat dinleyip not aldım. Malatya halkına bu samimi ve içten karşılamalarından dolayı teşekkür ediyorum.” diyerek gazetecilerin Malatya ile ilgili sorularına cevap verdi. Bir gazetecinin sorduğu soruyu da şu şekilde cevaplandırmıştır. “Son günlerde Ulus gazetesinde yapılan daimi neşriyatta Malatya'da bazı baskıların yapılmakta olduğu iddia edilmektedir. Sizin Malatya'da edindiğiniz intiba nedir?

“Demokrat Parti muhalefetteyken şikâyetçi olduğunuz baskı mevzusunu iktidara geldiği vakit tatbik edecek bir zihniyetin hükümet içerisinde yer almasına imkân yoktur.” dedi ve bir günlük ziyaretinin ardından bakanımız şehrimizden ayrıldı.⁶¹

⁶⁰ İsa Yıldırım, (2013), *Demokrat Parti İktidarı ve Türk Kamuoyu(1950-1960)*, Ankara, s. 38.

⁶¹ İç İşleri Bakanımız Ruknettin Nasuhioğlu Şehrimizde, *Yeni Malatya Gazetesi*, 14.02.1951, s. 1

Bakanın Malatya ziyaretinde gördüğü ilgi ve samimi karşılama Malatyalıların yıllardan beri görmediği ilgiyi Demokrat Parti hükümetinden gördüğünü bize göstermektedir.

Demokrat Parti Hükümeti adına Malatya'ya bir önemli ziyarette Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu tarafından yapılmıştır. Samet Ağaoğlu; 10 aylık Demokrat Parti iktidarının yaptığı ve yapacağı icraatlar hakkında bilgi verdi: “Aziz Malatyalılar, sevgili hemşerilerim, sözlerime başlarken evvela size Sayın Başbakan'ın selamlarını ve hürmetlerini arz ediyorum. Kendileri de gelmek istiyorlardı. Malatya'da yeni iktidarın bu memlekette yapmak istediği işleri bizzat Malatyalılara anlatmak istiyorlardı. Devlet işleri buna imkân vermedi. Ben geldim. Ve ben şimdi onun namına ve hükümet namına sizinle bir hasbihal yapacağım. Burada sizden alacağım kuvvet ve ilhamla daha çok çalışacağız. Malatyalılar için hayati olan, ehemmiyetli olan bütün işler biz hükümet içinde sizin verdiğiniz ehemmiyet kadar ehemmiyetlidir.” diyerek sözlerini tamamlayıp ilimizden ayrıldılar ve Ankara'ya dönüş yaptılar.⁶²

Demokrat Parti'nin çeşitli programlar ile gelen hamlelerinin özellikle CHP'nin yıllardan beri üstün olduğu Malatya'da etkileri olduğunu görmekteyiz. CHP, bu hamlelere karşı Malatyalıların hemşerisi olan ve çok sevilen İsmet İnönü'yü Malatya'ya davet ederek karşılık vermiştir. Bu davet İsmet İnönü tarafından memnuniyetle karşılandı ve kabul edildi. İnönü'nün yapacağı ziyaret Yeni Malatya gazetesi manşetlerinde yer aldı ve büyük yankı uyandırdı. Yeni Malatya gazetesine göre;

Muhalefet lideri İsmet İnönü bugünkü uçakla Ankara'dan şehrimize geliyor. İnönü, CHP'nin İl İdare Kurulu tarafından havaalanında karşılanacak olup civar il ve ilçelerden gelen diğer CHP'liler de istikbal için istasyonda buluşacaklardır. İnönü'nün Malatya seyahati boyunca birçok gazeteci de ilimize gelerek ziyareti yakından takip etmişlerdir. İsmet İnönü Malatya'da halka seslendi; “Malatyalılar, sevgili hemşerilerim size minnet ve teşekkür borçluyum, bir senedir Malatya'dan milletvekili olarak TBMM'de muhalefet grubu başkanlığı yapıyorum. Her şeyden evvel memlekette muhalefet liderini yetiştirmiş olan Malatyalı hemşerilerimin bir süreden beri esirgemedikleri vefaları, derin bir memleket sevgisiyle ispat ettikleri insanlık ve fedakârlık vasıflarını yüreğimin bütün kuvvetiyle tebcil ederim. Birkaç gün aranızda sizleri dinleyerek vazifelerimiz için irşat ve ilham toplayacağız. Şimdilik Allah'a

⁶² Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu Malatyalılara Hitap Etti, *Yeni Malatya Gazetesi*, 20.04. 1951, s. 1.

ısmarladık.” sözleri ile konuşmasını bitiren İnönü, ilçeleri tek tek gezerek temaslarda bulunmuştur ve sonra şehrimizden ayrılmışlardır.⁶³ İsmet İnönü’nün Malatya’ya ziyareti ve hemşerileri ile buluşması şehirde çok büyük ses getirmiştir. Malatya yerel basını da ziyareti sonuna kadar takip etmiştir. Bu ziyaret CHP için yeniden etkili olmak için bir fırsat olmuştur. Malatya basınına göre, Malatyalılar da bu ziyaretten çok memnun olmuşlardır. Ulusal basın ve Malatya yerel basının İnönü’nün ziyaretini tüm ayrıntıları ile takip etmesi İsmet İnönü ve liderliğindeki CHP’nin Malatya’daki etkisinin göstergesidir. Ayrıca Yeni Malatya gazetesine göre ziyaret İnönü’nün hemşerilerini gururlandırmıştır şeklinde değerlendirilmiştir. Demokrat Parti’nin 14 Mayıs 1950 yılından 1960 yılına kadar olan zaman zarfında kaybettiği birkaç şehirden biri yine Malatya olmuştur.

Malatya yerel basınından Yeni Malatya gazetesinde yayınlanan gazeteci Mehmet Yavaş’ın köşeyazısında ise Demokrat Parti’nin Malatya’daki konumuna farklı bir bakış açısı ile bakılmaktadır. Yeni Malatya gazetesinde yayınlanan köşeyazısı şu şekildedir. “Malatya’da Demokrat Parti Çökmez.” Demokrat Parti programı ve umdeleri ile CHP’nin karşısına dikilmiş ve umumi olarak iskemleyi memlekette almıştır. Korktuğunuz gün Malatya’da yaklaşmıştır; Demokrat Parti içerisinde birtakım fikir ayrılıkları olabilir ve bunlar zamanla memleket ve partimiz için faydalı istikamette inkişaf edecektir. Demokrat Partililer şef veya şeflerin etrafında birleşmiş şahıslar değil, prensiplerin birleştirdiği bir cemiyetin fertleridir. Demokrat Parti idarecileri birbirlerini tenkit ederler fakat bundan hayat bulur, kuvvetlenir.”⁶⁴ Yerel basında yayınlanan bu köşeyazısına baktığımız zaman Demokrat Parti’nin Malatya’da temelleri sağlam olan bir teşkilat kurduğu aşikârdır. Fakat her ne kadar tablo olumlu gibi görünse de sonuç itibari ile her zaman bir adım önde olan CHP olmuştur. Malatya’da bu gelişmeler yaşanırken belediye seçimleri için rekabet iyiden iyiye kızışmıştır ve beklenen seçim 22 Temmuz 1951 tarihinde yapıldı. Malatyalılar sandık başına giderek özgür iradeleri ile oylarını kullanmaya başladılar. Seçimle ilgili tüm gelişmelerde basının manşetlerinde yer almaya başlamıştır.

Yeni Malatya, ilimiz belediye seçimlerinin dün hadisesiz geçtiğini ve kurallara uygun bir şekilde yapıldığını bildirmiştir. Aylardan beri seçimin yapılacağı 22 Temmuz

⁶³ Muhalefet Lideri İsmet İnönü Malatya’da, *Yeni Malatya Gazetesi*, Mayıs 1951, s. 1, 2

⁶⁴ *Yeni Malatya Gazetesi*, Temmuz 1951, s. 1, 2

günü sabırsızlıkla bekleniyordu. Her iki parti de 22 Temmuz için olağanca gücüyle çalışmıştır. Nihayet beklenen gün geldi ve seçim sabah saat 8.00’da başladı. Hadisesiz bir şekilde de 17.00’da bitti. Tasnif neticesinde sonuçlar şu şekildedir; Demokrat Parti’nin 4689 reyine karşılık, CHP, 10268 rey almıştır. Bu sonuçla beraber CHP, Malatya’daki belediye seçimlerini kazanmıştır.⁶⁵ Malatya yerel basınında seçimin sorunsuz geçtiği yazılsa da ulusal basınlardan biri olan Akşam gazetesinde seçimde Demokrat Partililerin hile yapıldığı iddiaları yer alıyordu. Akşam gazetesinde yer alan bu iddialara baktığımız zaman Demokrat Partililerin zaaf gösterdiği gerçeğini ortaya çıkarıyor. “Demokrat Partililer seçimde sahtekârlık yapıldığını iddia ettiler. Tasnifin en son neticesine göre; CHP, 12826 Demokrat Parti, 4372 rey almıştır. Demokrat Partililer hile yapıldığı iddiası ile fesih için gerekli mercilere başvurmuşlardır. İddiaya göre bazı Demokrat Partili seçmenler sandık kurullarındaki defterlerde kendi isimlerini bulamamışlar ve seçim kütüklerinde tahrifat yapıldığı neticesine varmışlardır. Yapılan tahkikat sonucunda itirazlar sağlam delillere dayanmadığı gerekçesi ile doğrulanamamıştır.”⁶⁶ Malatya’da yapılan belediye seçimleri farklı haberler ve değerlendirmeler ile basında yerini almıştır. Sonuç itibari ile CHP, Malatya’da bu seçimleri kazanarak belediyeleri de kazanmıştır. Fakat seçimden sonra seçimdeki şaibe iddiaları devam etmiş ve bu yaşananlar CHP’yi Malatya’da olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Basında çıkan bu iddialar haliyle Malatyalıların da kafasını karıştırmış ve olumsuz etkilemiştir. Yeni Malatya gazetesinde yayınlanan bir köşeyazısı da Malatya’nın artık CHP’den gittikçe uzaklaştığını iddia ediyordu. Bu köşeyazısına baktığımız zaman Malatya’nın CHP’nin elinden gittiği sonucuna varıyoruz. Fakat bunların sadece birer tahmin olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü varılan bu sonuç resmiyette görülemediğinden sağlam dayanaklara dayanmamaktadır.

Yeni Malatya gazetesi, “Halk Partisi Malatya’da da çözülüyor.” diyerek ülke genelinde de bir düşüşün olduğuna değinmiştir. Malatya’da Halk Partililer hep kazandı. Fakat bu kazanış halkın siyasi kanaatlerinin tam ve hakiki ifadesi olmaktan uzaktır.” Bu hadisede fertlerin psikolojisini tahrik eden Halk Partisi onların hemşerilik gayretlerini ve seçim atmosferindeki ruh haletlerinin inatçılık noktasını istismar ederek malum neticeyi elde etmiştir. Fakat Malatya’da zaman ilerledikçe Demokrat Parti hükümetinin

⁶⁵ *Yeni Malatya Gazetesi*, 1951, s. 1.

⁶⁶ *Akşam Gazetesi*, 23.07.1951, s. 1-2.

hayırlı ve şerefli hizmetleri, demokratik hürriyetler bahşeden idaresi sayesinde huzur ve sükûnete kavuşmuş olan herkes aklını başına toplamaya başlamış ve artık bir hiçten başka hiçbir şey olmayan Halk Partisine bel bağlamaktan vazgeçmişlerdir.⁶⁷ Basında çıkan bu yazı netice itibari ile CHP'nin eski üstünlüğünün gittikçe azaldığını ve Malatya halkının da Halk Partisinden uzaklaştığını anlatıyordu. CHP içerisinde de çatlaklar meydana gelmeye başlamış, gruplaşmalar ve parti içi muhalefet de artınca bazı milletvekillerinin istifası gelmeye başlamıştır. CHP'de gelişmeler olumsuz yönde devam ederken hükümet partisi olan Demokrat Parti'den Refik Koraltan da Malatya'ya ziyaret etmiştir. Demokrat Parti kanadından gelen bu önemli ziyaretler hükümet için de ayrı bir önem taşımaktadır. Bu önemli ziyarette Malatya yerel basınında geniş yer bulmuştur. Malatya yerel basınının bu ziyaretlere yer vermesi de Demokrat Parti'nin Malatya'daki çalışmalarına olumlu baktığını ve önem verdiğini göstermektedir. Yeni Malatya gazetesi bu ziyaret ile şehirdeki son durumun Demokrat Parti lehine oluştuğu kanaatine varmıştır. "Sayın Refik Koraltan Malatyalılara kısa ve veciz bir hitabette bulundu. Refik Koraltan kalabalık bir halk kitlesi tarafından samimi tezahüratlarla karşılandı." Refik Koraltan yanındakilerle birlikte ilk önce hükümet binasına giderek orada kısa bir hitabette bulunmuştur. "Hükümetimiz memleketi mamur hale getirmek, sizlerin refah ve saadeti için planlı çalışmaktadır. Bütün vatandaşlar el birliği ile çalışacak, bütün dünyaya örnek olacaktır." diyerek sözlerini burada noktalamıştır. Refik Koraltan kalabalık bir halk kitlesinin tezahüratları arasında bir müddet belediyeden şehirle ilgili bilgi aldıktan sonra Demokrat Parti ve CHP'yi ziyaret etmiş, akabinde de şehrimizden ayrılmışlardır.⁶⁸ Demokrat Parti Hükümetinden gelen bu üst düzey ziyaretlere Malatyalılardan gelen olumlu tepki ve destek bir arayışın sonucu ve uzun zamandan beri olmayan devlet halk ilişkisinin düzelmesi olarak değerlendirilebilir.

Demokrat Parti Hükümeti, Malatya'nın ekonomik, sosyal, zirai sorunları ile uğraştığı gibi sağlık ile ilgili sorunlarına da çözüm aramıştır. Sağlık alanındaki eksiklikleri gidermek için Hükümetin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı olan Ekrem Hayri Üstündağ ve beraberindeki heyet Malatya'ya geldiler. Bu ziyaretin ayrıntılarına Yeni Malatya gazetesi geniş yer vererek ziyaretin şehrin sağlık sorunlarına çözüm olacağı tespitinde bulunmuştur. Bakan Elazığ'dan Valimiz Şefik San ve Mülkiye

⁶⁷ *Yeni Malatya Gazetesi*, 1951, s. 1-2.

⁶⁸ Refik Koraltan'ın Malatya'daki Nutku, *Yeni Malatya Gazetesi*, 16.04. 1952, s. 1-2.

müfettişi tarafından karşılandı. Doğruca hükümet binasına gelen bakan vilayet makamında biraz durduktan sonra Belediye, Demokrat Parti, Doğumevi ve Devlet hastanesini gezerek temaslarda bulunmuşlardır. Yapılan incelemeler sonucunda Devlet hastanesine elli yataklı bir verem pavyonunun yapılmasına karar verilmiştir. Ayrıca kırk bin lira yardım ile hastanede bir dispanser yapılmasına başlanacaktır. Bir taraftan poliklinik binası, etüt ve proje planlarının bir an evvel ikmalî cihetine gidilecektir. Sağlık Bakanı gerekli talimatları verdikten sonra ilimizden ayrılmışlardır.”⁶⁹

Demokrat Parti Hükümeti'nin her hükümette olduğu gibi doğru aldığı kararların yanı sıra almış olduğu yanlış kararlar da mevcuttur. Birçok gazeteci, yazar, bürokrat ve siyasetçinin de yanlış olarak nitelendirdiği kararlardan bir tanesi de Malatya ile ilgili kabul edilen yasadır. Alınan bu kararı doğru bulup destekleyen de vardır, yanlış olarak nitelendirip eleştiren kesimde mevcuttur. Malatya'da yapılan genel seçimlerde CHP'nin üstünlüğünün bulunduğuna değinmiştik. 1954 yılında yapılan genel seçimleri Malatya'da CHP kazanınca taşlar yerinden oynamaya başlamıştır. Demokrat Parti Hükümeti seçimden sonra aldığı ani bir kararla Malatya şehrini ikiye bölen yasa'yı kabul etmiştir. Alınan bu karar kimi çevrelerce ve özellikle CHP kanadından Malatya'nın Demokrat Parti'ye oy vermediği için cezalandırıldığı şeklinde değerlendirilmiştir. Yasa 1 Aralık 1954'te yürürlüğe girmiştir. Demokrat Parti'nin aldığı bu karar ulusal basına da yansımıştır. Akşam gazetesi de bu konuya değinerek manşetlerinde bu karara yer vermiştir. “Yeni İki Vilayet” “Malatya'nın Adıyaman kazasının vilayet haline gelişi dolayısı ile bugün Adıyaman da resmi tören yapılmakta, halkta tezahürat yapmaktadır.”⁷⁰

Alınan karar uzun bir süre Malatya'da da tartışılmıştır. Demokrat Parti Hükümeti görev yaptığı süre boyunca galip gelemediği Malatya'da böylesi bir karar alması hükümeti zor durumda bırakmıştır.

1.2. 27 MAYIS 1960 ASKERİ DARBESİNE DOĞRU

Demokrat Parti, iktidarı son 5 yılında çöküş dönemine girmiştir. Türkiye genelinde ekonomik, siyasi, sosyal ve toplumsal kargaşalar her geçen yıl daha da artmaktaydı. Hükümet çıkan bazı olaylara engel olamadığı gibi müdahale gücünü de

⁶⁹ *Yeni Malatya Gazetesi*, 31.05. 1952, s. 1.

⁷⁰ *Akşam Gazetesi*, 01.12.1954, s. 2.

kaybetmiştir. Ülkede genel bir hoşnutsuzluk havası hâkimdi. Fakat 1957 yılında DP'nin son seçiminden az farkla da olsa üstün çıkması bir yönden muhalefeti de güçlendirmiştir. Türkiye genelinde başlayan bu sıkıntılar ülkeyi adım adım darbeye doğru götürmekteydi. Bürokratlar, siyasiler, iş adamları, elit kesim ve en önemlisi de askerinin desteği azalmaya başlamıştır.

Türkiye'nin birçok şehrinde vuku bulan olaylarda olduğu gibi Malatya'da da DP iktidarını uğraştıran sorunlar vardır. DP iktidarının Malatya'da yaşadığı ilk ciddi sıkıntı ise fotoğraf meselesidir. Ara seçimleri kazanan DP'li yeni belediye başkanlarının ilk işi il ve ilçelerde İnönü'nün adını taşıyan cadde, sokak, meydan ve kamu binaları isimlerini değiştirmek oldu. DP hükümeti tarafından çıkarılan yasada şöyle deniliyordu: Kamusal yerlerde “hayatta bulunan “ kişilerin adları ve fotoğrafları kullanılmayacak DP'li yeni belediye başkanları, belediye binalarındaki İnönü fotoğraflarını çoktan kaldırmışlardı. Fakat Malatya'nın belediye başkanlığında bir CHP'li oturuyordu:

Muzaffer Akalın.. O bunu yapmadı. ”İnönü Malatyalıdır. Malatya'nın gurur vesilesidir.” dedi. kıyamet koptu. Hükümet emir verdi, Turgut Babaoğlu Malatya Valisiydi. Kolluk kuvvetleri tarafından belediyeye bir baskın düzenlendi ve İnönü'nün fotoğrafı zorla da olsa indirildi. Hemen akabinde de belediye başkanı görevinden alındı.⁷¹

Malatya'daki bu fotoğraf hadisesi ile başlayan restleşme dönemi burada bitmeyecekti. Malatya Valisi belediyeye olan baskından hemen sonra yeni bir adım daha attı. Hükümetin emri ile görevinden alınan CHP'li belediye başkanından hemen sonra Malatya'da yenilenen seçimde yeniden CHP kazanınca ortalık yeniden karıştı. Malatya Valisi, şehir meydanında bulunan İnönü heykelini kaldırmayı hedefliyordu. CHP'li gençler bunu duyunca hemen kendi aralarında örgütlendiler. Heykelin etrafında gece gündüz nöbet tuttular. Bu kez hadiseler olaysız bitmiştir.⁷² Malatya'da genç kesiminde İnönü'ye olan sevgisi, saygısı ve muhabbeti de heykel olayında gördüğümüz gibi ortaya çıkmıştır. Çünkü İsmet İnönü, halkın nazarında Cumhuriyetin kurucularından ve İstiklal Savaşından zaferle çıkan bir komutan olarak saygı görmektedir.

⁷¹ Altay Öymen, (2009), *Öfkeli Yıllar*, Onuncu Baskı, Doğan Egmont Yayıncılık, İstanbul, s. 66.

⁷² Öymen, a.g.e., s. 67.

Malatya’da yaşanan bu rekabet darbeye giden süreçte daha da belirginleşmiştir. Özellikle Malatya’da CHP’nin kazanması iki parti arasında rekabeti artırdığı gibi gerilimi de tırmandıran ana etkenlerden bir tanesi olmuştur. Malatyalılarda da kendi aralarında partililik adı altında bir kutuplaşma meydana gelmiştir. Öyle ki vatandaşlar CHP’liler ve DP’liler diye ikiye bölünmüştür. Aynı zamanda CHP’de de çözümler başlamıştır. Pütürge CHP Bucak başkanı Hacı Abuzer Kızılkaya görevinden istifa etti. Yeni Malatya gazetesinde yayınlanmasını istediği yazısı şu şekildedir: “CHP İl İdare Kurulu Başkanlığına; CHP Teşkilatının baştan sona kadar memleketin asli menfaatlerine aykırı bir istikamet aldığına kani olduğumdan burada daha fazla kalmayı milletim için zararlı ve Allah nezdinde bir günah olarak telakki ettiğim için CHP’den istifa ediyorum.” diyerek sözlerini bitirmiştir.⁷³ CHP’den gelen bu istifa parti içinde oluşan muhalefetin, kutuplaşmanın ve rekabet mücadelesinin bir sonucudur. CHP’de bu tarz istifalar giderek artmaya başlamıştır. Demokrat Parti iktidarının son yıllarında Türkiye genelinde yapılan seçimlerde iktidarını korusa da ciddi bir oy kaybı yaşadığı bir gerçektir. Aynı zamanda CHP’de oylarını artırarak muhalefetini güçlendirmiştir. Malatya’nın yerel gazetelerinde yapılan haberleri analiz ettiğimiz zaman Demokrat Parti iktidarının son yıllarında Malatya’daki konumu hakkında farklı görüşlerin ve haberlerin olduğunu görmekteyiz. Bu yerel gazetelerden biri olan Demokrat Malatya gazetesinin 1959 yılında yayınlanan bir haberine baktığımızda gazeteye göre; Demokrat Parti, Malatyalı vatandaşlarda Demokrat Parti’ye olan güvenin artışını sağlamıştır. Demokrat Parti safına yeni iltihaklar, muhalefet partisinden ayrılan yüzlerce vatandaş vatan cephesinde.

“Muhalefet partilerinden istifa ederek vatan cephesi saflarına geçtiklerini Başbakan Adnan Menderes’e telgrafla bildiren vatandaşlar CHP’den istifa ederek Demokrat Parti’ye kaydolmuşlardır.”⁷⁴

Yerel basında çıkan bu haberden de anlaşılacağı üzere CHP’de istifalarla başlayan çözüme Demokrat Parti lehine gelişme göstermiştir. Malatya’da yayın yapan yerel gazetelerinden biri olan Gayret gazetesi de yaptığı haberde Demokrat Parti lehine gelişmeler olduğunu bildiriyordu. Gayret gazetesi çıktığı ilk yıllarda CHP’nin yayın organı olarak çalışıyordu. Fakat Demokrat Parti iktidarının ortalarında saf değiştirerek

⁷³ *Yeni Malatya Gazetesi*, 1952, s. 1.

⁷⁴ *Demokrat Malatya Gazetesi*, 7.01. 1959, s. 1.

Demokrat Parti lehine haberler yapmaya başlamıştır. Gayret gazetesinin yapmış olduğu son haberde Demokrat Parti'ye doğru olan bu yöneliş kendisini açıkça göstermiştir. Gayret gazetesinin tutumuna baktığımızda Malatya'da Demokrat Parti lehine ciddi oranda desteğin artmış olduğu gözlemlenmektedir. Gayret gazetesi, Demokrat Parti yurdun her yerinde gün geçtikçe kuvvetleniyor diyerek Demokrat Parti'nin yükselişinin devam ettiğini bildirmiştir. "97 köydeki muhtar seçimlerinin 78'ini Demokrat Parti kazandı. Ankara Altındağ kazası Yeşilöz Mahallesi'nden 27 vatandaşımız bağlı oldukları muhalefet partilerinden istifa ederek Demokrat Parti'ye geçmişlerdir. Bir haftalık bilançoda 22 vilayetimizin 97 köyünde yapılan Muhtar ve İhtiyar Meclisi Seçimlerinin neticelerine göre 78 köyde Demokrat Parti, 16 köyde CHP, 3 köyde de müstakiller kazanmışlardır."⁷⁵ Malatya'nın iki önemli yerel gazetesinin yayınlarına baktığımız zaman Demokrat Parti'nin son yıllarında Malatya'da güçlendiğini ve bir adım daha öne çıktığını görüyoruz. Yapılan haber yazılarında Demokrat Parti ve CHP arasında süregelen rekabet istatistikî verilerle de kendisini göstermiştir. Türkiye'deki genel görünümü analiz edecek olursak Demokrat Parti ciddi bir oy kaybına uğrayarak kredisini tüketmiştir. Bu dönemde muhalefette artan eleştirileri ile hırçınlaşan politikaları ile hükümet ar arda yanlış kararlar almaya başlamıştır.

DP Hükümetinin en kritik dönemeci dokuz subay olayı olmuştur. Ordudaki kaynaşma hükümet tarafından özellikle de Başbakan Adnan Menderes tarafından ciddiye alınmamış, darbeye ihtimal dahi verilmemiştir.

Bu arada siyasal çevrelerde, orduda hükümete karşı bir komplonun ortaya çıktığı ve birçok subayın tutuklandığı yolunda söylentiler çıkıyordu. Bu haberlere karşı hükümette bir açıklama yaparak 16 Ocak 1958'de dokuz subayın tutuklanmış olduğunu resmen bildirmiştir. Fakat bu tutuklamalar ordu içinde kurulan gizli örgütlenme sayesinde hiçbir sonuç vermemiştir. Buna karşın ihbarı yapan kişi Binbaşı Samet Kuşçu, yanlış ihbar suçundan hüküm giymiştir.⁷⁶ Hükümet bu olayda büyük bir zaaf göstererek kendilerine karşı oluşturulan örgütü çökertme fırsatını da tepmiş oldu. Akabinde yaşanan Uşak Olayları, Topkapı Olayları, Çanakkale Olayları, Konya Olayları, Kayseri Olayları, Mecliste yaşanan kargaşa ve arbede ortamı hükümeti içinden

⁷⁵ *Gayret Gazetesi*, 07.02.1959, s. 1

⁷⁶ Cem Eroğlu, (2003), *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, İmge Kitapevi, Ankara, s. 220.

çıkılmaz bir yola sokmuştur.⁷⁷ Özellikle muhalefet partisi liderinin gittiği bu şehirlerde yaşanan gerginlikler, yaşanan olaylar ve hükümetin mülki amirlerinin vermiş olduğu yanlış kararlar artık yavaş yavaş darbe zeminin oluşmaya başladığının belirtileridir. Darbeye giden süreçte CHP aleyhine kurulan Tahkikat Komisyonu ve verilen geniş yetkiler bu süreci daha da hızlandırmıştır. Demokrat Parti'ye ülke genelinde verilen desteğin azalması ve muhalefetin güç birliği yaparak eleştirilerinin dozunu artırması menderes ve hükümetini böylesi kritik hataları yapmaya sevk etmiştir. Menderes için oldukça zor bir dönem başlamıştır. Omuzlarında devletin ağır yükü ve sorumlulukları vardır. Böyle bir süreç içerisinde muhalefet menderes hükümetine oldukça kısa bir ömür biçerken, Menderes'in bu sorumluluk altından kalkamayacağını iddia ediyordu. Burada Menderes'i zorlayan ana unsur İsmet İnönü'nün aktif siyasete devam etmeseydi. İnönü'nün aktif siyasette yer alması birçok noktadan tartışıldı. Menderes'te bu durumdan duyduğu rahatsızlığı gizlemeyerek, İnönü'yü siyasetin dışına itebilmek için büyük bir çaba gösterdi.⁷⁸ Fakat Demokrat Parti'nin çöküşü engellenemiyordu. Menderes hükümetine karşı tepki gösteren üniversitelerde protestolar başladı. Beyazıt meydanında toplanan üniversite öğrencileri hükümet aleyhine gösterilere başladı. Olaylarda polis etkisiz kalıyordu. Buna karşılık askerler de gösterilere destek veriyorlardı. Olayların büyümesi üzerine hükümet sıkıyönetim ilan etti. İstanbul Üniversitesi tatil edildi ve gece sokağa çıkma yasağı ilan edildi. İstanbul olaylarının ertesi günü, 29 Nisan 1960'ta Ankara'da da büyük çapta gösteriler oldu. Artık hemen hemen her gün Kızılay'da da gösteriler oluyordu.⁷⁹ Menderes hükümetinin aldığı önlemler olayları dindireceği yerde daha da kızıştırmaktan başka bir şeye yaramıyordu. Aslında bu gösteriler sırasında hükümet aleyhine olan çok önemli bir detay göze çarpmıştır. Olayları durdurmaya gelen askeri birlikler bir süre sonra halk ile beraber saf tutup atılan sloganlara eşlik etti. Askerlerin bu tavrı hükümete karşı biriken bir patlama olarak değerlendirildi. Askerlerin bu tavrını değerlendiren gazeteciler, siyasetçiler ve bazı çevreler bu iş bitmiştir yorumlarında bulunmuşlardır. Demokrat Parti için yolun sonu gözükmeğe başlamıştır. Son olarak Eskişehir'de havacı askerlerin Başbakan Menderes'i karşıladıkları zaman Menderes'e sırtını dönerek tavırlarını netleştirmeleri

⁷⁷ Eroğlu, a.g.e., s 231.-235

⁷⁸ Demir Şerif, (2012), *Başbakan Adnan Menderes'in Yaşamı ve Siyasal Mücadelesi*, Adnan Üniversitesi Yayını, Aydın, s. 31.

⁷⁹ Eroğlu, a.g.e., s. 245-246.

Başbakanı derinden üzmüştür. Bu son olaydan sonra artık darbe için hazırlıklar da tamamlanmıştır.

Türkiye'nin büyük şehirlerinde yaşanan bu üzücü olaylar Malatya'da da etkisini göstermiştir. Malatya'nın kimi yerel gazeteleri Demokrat Parti'nin Malatya'da hala çok güçlü olduğunu savunurken kimi gazeteler ise tam tersi görüş belirtmişlerdir. Demokrat Malatya gazetesi, Malatya'da Demokrat Parti'ye olan güvenin ve desteğin hiçbir şekilde azalmadığını bu durumun aynı şekilde devam edeceğini bildirmişlerdir. Gazeteye göre; Demokrat Parti milletin itimadını üzerinde tutuyor.

Memleket içindeki birtakım fesat çevrelerinin meczubane gayretlerine rağmen 30 muhtarlığın 116'sını DP kazandı. Memleket içinde bir çığırtkan gibi dolaşarak Demokrat Parti iktidarının halkımız ve vatandaşlarımızın gözünden düştüğü, hatta yeni bir seçim yapılırsa seçimi kaybedeceği hikâyesini vehmederek konuşan bir lider ve onun etrafındakilerinin mevcudiyetine rağmen Demokrat Parti bu memlekette on milyonların benimseyerek, beğenerek ve severek bağlandığı bir partidir. Türk milletinin büyük bir güvenle iş başına getirerek mukadderatını teslim ettiği Demokrat Parti'ye güveni sonsuzdur.⁸⁰ Bu güven yapılan her yeni seçimde kendini göstermekte ve hissettirmektedir. Gazetenin yaptığı haberi dikkate alacak olursak Malatya'da Demokrat Parti'ye karşı güçlü bir güven oluşmuştur. Ayrıca gazetenin tutumuna bakacak olursak; Demokrat Parti'nin son yıllarda uğradığı oy kaybı, yaşadığı düşüş Malatya'da çokta tesirli olmamıştır. Demokrat Parti'ye olan halk desteği burada devam etmektedir. Fakat şu bir gerçek ki Malatya'da sınırlı da olsa devam eden bu destek yurdun çeşitli illerinde daha da azalmaktaydı ve bu gelişme darbeye giden yolu fazlasıyla açmaya yetmiştir. Malatya'da yayın yapan bir diğer gazete olan Gayret gazetesi de Türkiye genelinde yapılan belediye seçimlerini ele almıştır. Seçim sonuçlarına dair istatistikler vererek sonuçları değerlendirmiştir. 49 Belediyeden 44'ünde seçimleri Demokrat Parti kazanmıştır.

Son mebus seçimlerinden bu yana kazanılan bu zafer muhalefetin isnat ve iftira dolu iftiralarına karşı kadirşinas Türk halkının verdiği en susturucu cevaptır.⁸¹ Gazetenin verdiği habere göre belediye seçimlerini çoğunluğa göre Demokrat Parti kazanmıştır. Fakat Gayret gazetesi Malatya'da yapılan belediye seçimlerine yer

⁸⁰ *Demokrat Malatya Gazetesi*, 04.04.1959, s. 1.

⁸¹ *Gayret Gazetesi*, 09.02. 1959, s. 1.

vermemiştir. Malatya’da yapılan belediye seçimlerinin CHP’sinin kazanması gazetenin yaptığı haberlerde Malatya’daki seçime yer vermemesinde etkili olmuştur. Burada aslında önemli olan gazetelerin ve gazetecilerin her ne olursa olsun taraflı bir şekilde yayın yapmasıdır. Bu durum Malatya’da da kendisini göstermiştir. İktidar basını da vardır, muhalefet basını da vardır. Mevcut durum tarafsız basın ilkesini zedelemiştir.

Malatya yerel basınından Demokrat Gayret gazetesi ise Demokrat Parti’nin kuruluş yıl dönümünü kutlayan tebrik mesajları yayınlamıştır. Gazetenin kutlama mesajı şu şekildedir: Bugün Demokrat Parti’nin kuruluş yıl dönümü, yurdun her tarafında bu mutlu gün sevinçle kutlanacak. Bugün Demokrat Parti’nin 14. Kuruluş yıl dönümüdür. Türkiye’mizi refah, saadet, müsavat ve hürriyete kavuşturan Demokrat Parti kuruluş yıl dönümü bugün yurdumuzun her tarafında sevinç ve heyecanla kutlanacaktır. Bu mutlu günde partimizin kurucularından olan Reiscumhurumuz Celal Bayar, Başvekilimiz Adnan Menderes ve Büyük Millet Meclisi Başkanı Refik Koraltan’ı hararetle tebrik eder, minnet ve şükran duygularımızı arz ederek partimizin üstün başarılarının devamını dileriz.⁸² Gazeteye göre burada verilen mesajlarda Demokrat Parti Malatya’da halk tarafından benimsenerek yurdun her yerinde olduğu gibi burada da partiye sahip çıkılmış ve kuruluş yıl dönümü etkinliklerle kutlanmıştır. Gazetenin tebrik mesajından da anlaşılıyor ki yaşanan olaylara bakılmaksızın Demokrat Parti ülkeyi her ne olursa olsun huzura, refaha ve istikrara kavuşturmaya devam ediyordu. Aynı zamanda gazetenin haberinde “partimizin“ ifadesi de Malatya’da yayın yapan Demokrat Gayret gazetesinin tavrını, hükümeti nasıl sahiplendiğini ve aidiyet duygusunu net bir şekilde yansıtmaktadır. Malatya’da yayın yapan yerel gazetelerin bazılarının hükümet ile ilişkileri iyi olduğundan destek görüyorlardı. Ayrıca alınan bu destek ile birlikte yapılan haberlerinde ekseni Demokrat Parti odaklı oluyordu. Böylece ülkenin her yeri kargaşa içindeyken Malatya’da her şeyin yolunda gittiği algısı oluşturuluyordu.

Demokrat Parti’nin 1950’de başlayan iktidar serüveni 9 yıldır aralıksız bir şekilde devam ediyordu. Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ın da nitelendirdiği gibi” Demirkırat yoluna doludizgin devam ediyordu.” Demokrat Parti’nin kuruluş yıl dönemi olan 14 Mayıs günü Türkiye’nin birçok ilinde kutlandığı gibi Malatya’da da kutlanmıştır. Demokrat Malatya gazetesi de Demokrat Parti’nin kuruluş yıl dönümüne

⁸² *Demokrat Gayret Gazetesi*, 14.05.1959, s. 1.

dair yaptığı haberleri gazetesinin manşetlerine taşımıştır. Gazeteye göre; 14 Mayıs günü milletin tek adam diktasına karşı verdiği mücadeleden sonra demokrasiye kavuşmasıdır. Türkün azim ve iradesinin talih ve kaderinin kara perdesini yırtarak milli iradenin tecelli ettiği günün yıldönümü “14 Mayıs 1950”.

Dokuz sene evvel bugün her türlü maddi baskı ve zorlamaya rağmen Demokrat Parti kazanmıştır. Aziz Türk milletinin büyük ve sarsılmaz iradesiyle tarihin en büyük şeref sayfalarından birinin açıldığı bu mesut gün kutlu olsun. Tarihle başlayan Türk milleti, tarih boyunca büyük hadiseler yaşatmış, meydanlarda büyük muharebeler vermiş, zafer taçlarını haklı olarak asırlar boyunca taşımış, ezmiş, ezilmemiş, yıkmış, yıkılmamış ve nihayet yepyeni bir tarih yaratmaya çok defa muvaffak olmuştur.⁸³

Gazete, Demokrat Parti'nin kuruluş yıl dönümünde yaptığı haberinde öncelikle partinin kurulmadan önce yaşadığı zorluklara ve engellere değinerek Demokrat Parti'nin her türlü engellere rağmen kurulduğunu bildirmiştir. Ayrıca Türk milletinin demokrasi yolunda iradesini sonuna kadar kullanarak hür bir şekilde tercih yaptığına vurgu yapılarak demokrasinin önemine değinilmiştir. Gazete, son olarak Türk milletinin tarih boyunca vermiş olduğu istiklal mücadelelerine ve bağımsızlığına olan düşkünlüğünden söz etmiştir. Demokrat Parti, iktidarının son yılında aldıkları kararlar ve uyguladığı sert politikalar hükümeti halkın gözünden düşürmeye yetiyordu. Adnan Menderes'in kontrolünden çıkan Demokrat Partide çatlaklar meydana geliyordu. Parti içinde hizipleşme ve muhalefet giderek artmaya başlamıştır. Bu dönemde güç toplamaya başlayan muhalefet partisi hükümetin üzerine daha çok gelmeye başlamıştır. Muhalefettin bu artan denetim mekanizması hükümeti hatalar yapmaya itiyordu. İktidarın zayıf düştüğü bu son dönemde CHP, Malatya'da toparlanmaya başlamış ve halkın bir nebze de olsa güvenini yeniden kazanmaya başlamıştır. Malatya'da CHP, yıllardır ayakta kalabildiyse bunda ki en önemli etken de tartışmasız İsmet İnönü figürüdür. Demokrat Parti'nin yıllardır Malatya'da kazanamamasında da bu faktör önemli bir yer tutmuştur.

Demokrat Parti'nin Malatya'da yapılan seçimlerde başarısız bir grafik çizmesi teşkilatlanma çalışmalarını aksatmadığı gibi parti teşkilatı yeni çalışmalarla yoluna devam etmiştir. Demokrat Parti bu stratejisi ile herkese milletiyle daima birlikte olduğu

⁸³ *Demokrat Malatya Gazetesi*, 14.05.1959, s. 1.

ve hiçbir zaman bu asil millete hizmet etmekten geri durmayacağı mesajını açıkça vermiştir. Demokrat Parti, bu düşüncesinin karşılığını iktidarının sonlarına doğru yavaş yavaş alacaktır. Malatya’da yerel gazete olarak yayın yapan Demokrat Gayret gazetesi Demokrat Parti’ye olan desteğin artarak devam ettiğine dair habere yer vermiştir. Demokrat Parti il ve ilçe idare kurulu heyetlerinin başarılı çalışmaları halkımız arasında memnuniyet uyandırmıştır. Bu feyizli çalışmalar partililer arasında büyük bir sevinç uyandırmıştır. İl ve ilçe idare heyetini can-ı gönülden tebrik ederiz.⁸⁴ Gazeteye göre; Demokrat Parti’nin Malatya’daki çalışmaları sonuç vermiştir. Ayrıca gazetenin tutumuna bakacak olursak Demokrat Partinin Malatya’daki varlığı ve uğraşlarına gazetenin her sayısında yer verilmesi verilen desteği ortaya koymaktadır.

Bu dönemde çoğu yerel gazete haberlerinde Malatya’da Demokrat Parti’ye katılımların arttığından bahsediyordu. Demokrat Parti, son dönemlerde şehirdeki etki alanını genişletmiştir. Artan katılımlar ile partinin Malatya il ve ilçe idare kurullarında üye sayısında da artış gözlemlenmiştir. Malatya’da uzun soluklu yayın yapan gazetelerden olan Demokrat Gayret gazetesinin bir diğer haberinde Demokrat Parti’ye olan katılımlara değiniliyordu.” Demokrat Parti’ye kitleler halinde iltihaklar”. Muhalefet partilerinin tutumunu beğenmeyen vatandaşlar Demokrat Parti’ye katılmaya devam ediyordu.⁸⁵

Gazetenin yaptığı haberi analiz edecek olursak; Malatya’da muhalefet partilerinin Malatyalılar tarafından eskisi gibi desteklenmediğini, etkili olamadıklarını ve güç kaybettiklerini söyleyebiliriz. Bu gelişmelerde Demokrat Parti’ye olan desteğin artması şeklinde değerlendirildi.

Malatyalıların hükümete olan sevgisine ve bağlılığına değinen Demokrat Gayret gazetesi yayınladığı bir sonraki haberinde bu konuyu ayrıntıları ile vermiştir. “Halkın Sevgisi” Demokrat Parti iktidarının muhalefeti ezmek istediğine bu memlekette aklı başında kimse inanmaz. Tam aksine muhalefet iktidarı ezmek istemektedir. Ve bu muhalefet halkın sevgisini ve güvenini kazandığı için iktidarda bulunan Demokrat Parti’yi yalan ve iftira ile iktidardan düşüreceğini hesaplamaktadır. Demokrat Parti iktidarı muhalefetin yalan ve iftiralarına kendisini müdafaa etmekle milletin sevgisine

⁸⁴ *Demokrat Gayret Gazetesi*, 20.05.1959, s. 1.

⁸⁵ *Demokrat Gayret Gazetesi*, 30.09. 1959, s. 1.

ve güvenine layık olan bir iktidar olduğunu ispat etmektedir.⁸⁶ Gazeteye göre; Muhalefetin yıpratıldığı, ezildiği ve hiçe sayıldığı iddialarının aksine iktidarın ezildiği, iftiralarla yıkılmak istendiği görüşü ağır basmaktadır. Gazetede yapılan değerlendirmelere bakılırsa muhalefetin çeşitli yollarla iktidarı düşürmeyi hedeflediği anlaşılmaktadır. Sonuç itibari ile iki farklı görüşten bir tanesi gazete tarafından reddedilmiştir.

Malatya yerel basınında yer alan Güneş gazetesi de Demokrat Parti lehine olan gelişmeleri yakından takip ederek sayfalarına taşımıştır. Güneş gazetesi Malatya’da Demokrat Parti’ye olan ilginin arttığını belirterek halkın bu durumdan hoşnut olduğunu belirtmiştir. “Demokrat Parti 8 muhtarlık daha kazandı. CHP bu seçimlerde büyük bir hezimete uğradı.⁸⁷ Gazetenin yaptığı habere göre; CHP Malatya’da gittikçe kan kaybediyordu.

Yine Güneş gazetesinin bir diğer haberine göre; DP’ye olan destek ard arda gelen üyelik katılımları ile artıyordu. “37 bin kişi Demokrat Parti’ye girdi.” Demokrat Parti İlçe kongrelerinde mebusumuz Remzi Birant Konya’da yıl içinde 37.000 kişinin girdiğini açıklamıştır.⁸⁸ Gazetenin istatistiki verileri ve analizlerine göre; Demokrat Parti’ye Malatya ile beraber Konya’da da yoğun bir katılım ile destek verilmiştir. DP lehine sık sık haberler yapan Güneş gazetesi bu kez de Demokrat Parti’nin kuruluşunun 9. yılına özel bir haberi sayfasında yayınlamıştır. “Demokrat Parti bugün iktidara geldi.” Kısa muhalefet devresi sonunda iktidara gelen Demokrat Parti 14 yıl önce kurulmuştu. 1946 yılı 14 Mayısında kurulmuş olan Demokrat Parti 1950 seçimlerine kadar memlekette muhalefet partisi olarak meclis içinde ve dışında vazifesini ifa ederek milletin kalbini kazanmasını bilmiş bunun neticesi olarak da 1950 seçimleri bu partiyi kahir bir ekseriyetle iktidara getirmiştir. Sekiz senelik kısa hizmet devresi içerisinde milletin yurt dışında itibarını artırarak, yurt içinde de büyük kalkınma hamlelerine eriştiği sırada milletimizin ona karşı güveni bir kat daha artarak devam ediyor. Demokrat Parti’ye gelecek yıllarında daha başarılı ve hayırlı işler yapmasını diliyoruz. Gazete, Demokrat Parti’nin muhalefet yıllarında verdiği uğraşın ve çalışmalarının sonucunu aldığını ve milletin bu çalışmaları göz ardı etmediğini bildirmiştir. 1950

⁸⁶ *Demokrat Gayret Gazetesi*, 07.10. 1959, s. 1.

⁸⁷ *Güneş Gazetesi*, 31.01. 1959, s. 1.

⁸⁸ *Güneş Gazetesi*, 30.04. 1959, s. 1.

seçimlerinde milletin büyük bir farkla Demokrat Parti'yi iktidara getirdiğini ve aynı zamanda sonuna kadar desteklediğini belirtmişlerdir. Ayrıca Demokrat Parti'nin Türkiye'ye olan katkılarından söz edilerek özellikle yurt dışında devletin itibarını artırdığı belirtilerek iktidara tam destek verilmiştir. Demokrat Parti Malatya teşkilatının organize ettiği kongrelere de değinen Güneş gazetesi yapılan etkinliklerin olumlu etkisini de göz ardı etmemiştir. “Demokrat Parti merkez ilçe kongreleri” Şifa Bucağı'nın ocak kongresi yapılarak bucak kongre hazırlıkları desteklenmiştir. Malatya'mız da Demokrat Parti teşkilatının düzenleyeceği bu şifa bucağı kongresine üst düzey kademedede bulunan il ve ilçe idare başkanları, azaları ve partimiz mensubu arkadaşlar katılmıştır.⁸⁹

Malatya yerel basınında sadece Demokrat Parti lehine yazılar yazan, yayınlar yapan ve haberler hazırlayan gazeteler yoktur. Aynı zamanda CHP'nin yanında olan ve lehine yayın yapan Demokrat Parti karşısında duran gazeteler de mevcuttur. Her yerde olduğu gibi Malatya'da da iki zıt görüş hâkimdir. Ayrıca bu iki karşıt görüş kendi kitlelerine ulaşabilmek ve düşüncelerini açıklayabilmek için basını ve medyayı tercih etmişlerdir. Malatya yerel basını da bu iki zıt görüşün sesi olmuştur. Malatya'da CHP ile birlikte aynı eksenide hareket eden yerel gazetelerden biri olan Malatya Postası gazetesi de Malatya'da CHP'yi takip etmiştir. Malatya Postası, 6 Ocak 1959'da yaptığı habere göre; “İzmit'te Demokratlar parçalandı.” 17.000 vatandaş Demokrat Parti'den istifa ettiğini bildirmiştir. İstifa edenlerin güç birliği cephesine kaydolacakları söyleniyor.⁹⁰ Gazete bize burada Malatya'dan ziyade İzmit'te Demokrat Parti aleyhine yaşanan bir gelişmeyi aktarmaktadır. Aynı yerel gazete bu kez Malatya'da Demokrat Parti aleyhine olumsuz giden süreci bize aktarmaktadır. “Muhalefet gün geçtikçe kuvvetleniyor.” Güç birliğine her geçen gün yeni iltihaklar olmaktadır. Gazetenin yazısına göre; Muhalefet kanadında oluşturulan güç birliği adlı oluşum gün geçtikçe kuvvetlenmektedir.

Malatya Postası gazetesinin yayınlarını incelediğimizde bariz olan tek şey gazetenin Malatya'da tamamen Demokrat Parti aleyhtarlığı yayın politikası gütmesidir. Gazete haberlerine baktığımızda Demokrat Parti'nin Malatya'da çözüldüğünü ve etkisiz kaldığını görmekteyiz. Malatya Postasının bir sonraki haberinde de yine aynı durum

⁸⁹ *Güneş Gazetesi*, 12.08.1959, s. 1.

⁹⁰ *Malatya Postası Gazetesi*, 06.01. 1959, s. 1.

geçerlidir. “Demokrat Parti yıkılıyor.” Demokrat Partiden çorap söküğü gibi istifalar çoğaldı. İstifa edenler tek tek CHP’ye kaydoluyor. Radyonun Demokrat Parti’den istifalar şeklindeki haberleri yalanlanıyor.⁹¹

Gazetenin tavrı açık bir şekilde bellidir. CHP yanlısı tavır takınan gazete Demokrat Parti’yi tükenmiş bir iktidar partisi olarak sayfalarına taşımıştır. Malatya’da basın daha öncede söylediğimiz gibi iki kutupludur. Bu iki zıt kutbun rekabeti ise Demokrat Parti Hükümeti düşene kadar aralıksız devam etmiştir.

Türkiye’de yapılan muhtar seçimleri, genel seçimler veya belediye seçimleri kadar önemli olmasa da partiler için önem arz etmektedir. Malatya’da yapılan muhtar seçimlerine dair Malatya Postası gazetesinin haberine baktığımızda; seçimlerin büyük bir farkla CHP’nin kazandığını görmekteyiz. İki parti arasındaki rekabet Malatya’da en küçük denilebilecek seçimi bile önemli kılmaktadır. CHP Kaynarca Mahallesi Muhtar Seçimlerini kahir bir ekseriyetle kazandı. Çok az oy alan Demokrat Partililer erken seçim mahallini terk ettiler. Radyo iki gün evvel bu mahalleden 87 kişinin vatan cephesine geçtikleri uydurma haberini yayınlamıştı.⁹²

Demokrat Parti’yi Malatya’da gözden düşürebilecek bir hadiseyi Malatya yerel basını sayfalarına taşımıştır. Demokrat Parti için üzücü olan bu olumsuz gelişmeyi yerel basın şu şekilde bizlere aktarmıştır; Kumarhane haline getirilen Demokrat Parti ocak binası mahkeme kararı ile kapatıldı. Mahkeme kararı çok kısa bir süre sonra uygulandı ve iki kişi de hapsedildi. Basına göre; Yaşanan bu durum Malatya’da Demokrat Parti adına skandal bir durumdu ve sorumluluğu da bir o kadar ağırdır. Yaşanan bu gelişmeler darbe zeminini oluşturmak isteyenler için ufak da olsa avantajdı. Özellikle İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerde toplumsal kargaşa, kriz ve kaos hakimken Malatya’da da bu olumsuzluklar kendini göstermeye başlamıştır. Yaşanacak küçük bir kavga ortamı bile hükümeti devirmek için gün sayan kesimler için bulunmaz bir fırsattır. Bu dönemde hükümetin devrilmesi için medyaya da büyük görevler düşmektedir. Türkiye’de basının darbe zeminini oluşturmadı ki payı çok büyüktür. Amaç basını ve medyayı kullanıp yapılmak istenen bu darbeye meşruiyet kazandırmaktır. Malatya’da basın bunun için üzerine düşeni fazlası ile yapmaya çalışmaktadır. Özellikle yerel basın Malatya’da bu anlamda ikiye bölünmüştür. Zira

⁹¹ *Malatya Postası Gazetesi*, 21.01. 1959, s. 1.

⁹² *Malatya Postası Gazetesi*, 03.02. 1959, s. 1.

hükümetten son derece memnun olan yerel gazeteler de vardır. Hükümetin artık istifa etmesi gerektiğini düşünen yerel gazeteler de vardır. Bu gazeteler ise safını çoktan belli ederek o yönde yayın politikası gütmüştür.

Daha önce de Malatya’da ki İsmet İnönü faktöründen bahsetmiştik. Hemşerileri ile gönül bağı kurmuş olan İsmet İnönü’nün her Malatya’ya gelişinde şehirde muazzam karşılamalar ve törenler yapılmıştır. İsmet İnönü’nün tekrar Malatya’ya yaptığı ziyareti sonuna kadar takip eden Malatya Postası gazetesi ziyarete ilişkin bilgiler vermiştir. Yayınları ile artık CHP’nin yayın organı haline gelmeye başlayan Malatya Postası gazetesi İnönü’nün bu ziyaretini yakından takip etmiştir. “CHP Genel Başkanına muazzam tezahürat yapılıyor.”⁹³ İnönü’nün bu gezisi iktidarı telaş ve endişeye düşürdü. İktidar, İnönü’nün vatandaşlarla görüşmemesi için şiddetli tedbirler alıyor. Gazeteye göre; İsmet İnönü’nün memleketine geleceği haberi Demokrat Partilileri olumsuz etkilemiş ve sıkı tedbirler almaya yöneltmiştir. Demokrat Parti aldığı sert önlemlerle burada bu gezinin etkisini en aza indirmek istemektedir.

Malatya Postasının bir diğer haberinde ise Demokrat Parti’nin zayıf durumunun ortaya çıkmaması için çok uğraştığını ve birçok kez tavizler verdiğini bildirmiştir. “Demokrat Parti çok zayıf durumunu meydana çıkarmamak için seçimleri geri bıraktı.” Partizan tutum ve baskı vatandaşı can ve mal emniyetsizliğine varıncaya kadar ciddi bir ıstırabın içinde bulunduruyor. CHP tebliğinde ayrıca hayat pahalılığının ve geçim sıkıntısının altından kalkılamayacak bir yük haline geldiğini de belirtiyordu.⁹⁴

Demokrat Parti Hükümetine karşı yapılmak istenen darbe için artık tüm koşullar oluşturulmuştur. Basında bu planın bir parçası haline getirilerek aracı olarak kullanılmıştır. Demokrat Parti’yi iktidara gelirken ve aynı zamanda iktidarının ilk 5 yılında destekleyen çiftçi başta olmak üzere ticaret elitleri, iş adamları, bürokratlar, yatırımcılar, ordunun bir kesimi ve bazı siyasiler bu desteklerini çekmeye başlayınca Demokrat Parti içinde yolun sonu artık gözükmeye başlamıştır. Demokratlar artık adım adım darbeye doğru yürümeye başlamışlardır.

⁹³ *Malatya Postası Gazetesi*, 04.05. 1959, s. 1.

⁹⁴ *Malatya Postası Gazetesi*, 23.07. 1959, s. 1.

1.2.1. Malatya’da Siyaset

Türk Siyasetinde önemli bir yere sahip olan Malatya siyaset tecrübesi ile de her zaman stratejik bir yerde bulunmuştur. Ayrıca siyasetin beşiği konumundaki Malatya Türk siyasetine de önemli isimleri kazandırarak siyasete yön vermeyi başarmıştır. Malatya siyasi yönüyle geçmişten bugüne kadar her daim siyasetle iç içe olmuştur. Malatya’nın Türk siyasetine kazandırdığı devlet adamları arasında İsmet İnönü (Cumhurbaşkanı ve Başbakan), Turgut Özal (Cumhurbaşkanı), Erdal İnönü (SODEP Milletvekili), Hamit Fendoğlu (Malatya Belediye Başkanı) ve birçok siyasetçi, bürokrat ve bilim adamı yer almıştır. Malatya yapılan tüm seçimlerde seçime yön vermeyi başarabilmiş ve siyasete de en iyi şekilde yön vermeyi bilmiştir.

Malatya siyasetinde yaşanan bazı olaylara baktığımız zaman gelişen bu olaylar siyasetin merkezini çok derinden etkilemiştir. DP iktidarının son dönemlerinde yaşanan bazı siyasi krizler, bunalımlar, asayiş sorunları ülkenin tamamını etkilediği gibi Malatya’ya da sirayet etmiştir. Malatya’da yaşanan siyasi kaosun başında Başbakan Adnan Menderes’in Malatya’yı ziyareti esnasında Vatan Gazetesi başyazarı ve aynı zamanda Demokrat Parti’ye de muhalifliği ile bilinen gazeteci Ahmet Emin Yalman’a düzenlenen suikasttır. Ulusal basın 22 Kasım 1952’de Başbakan Adnan Menderes’in Malatya ziyaretini takip etmiştir. Akşam gazetesi bu ziyareti ve ardından aynı gün yaşanan Ahmet Emin Yalman suikastını manşetlerine taşımıştır. Dün Malatya’da bulunan Başbakan Adnan Menderes CHP’yi de ziyaret etti ve kendisine iki senedir Malatya’da cereyan eden hadiseleri gösterir bir muhtıra verildi. Başbakan Adnan Menderes beraberinde Sağlık Bakanı, İşletmeler Bakanı ve milletvekilleri ile dün akşama doğru uçakla buraya gelmiş havaalanında İçişleri Bakanı, siyasi parti temsilcileri, askeri ve mülki erkân tarafından karşılanmıştır. Halkın tezahüratları arasında doğruca hükümet binasına gelen Başbakan burada bir müddet dinlendikten sonra meydanı dolduran halka hitabette bulunmuştur. Başbakan bu hitabetinde, Malatya’ya ilk defa gelmesini üzülererek bildirdiğini söyledikten sonra parti mücadelelerinden bahsetmiş bugünkü iktidarın partizan bir iktidar olmadığını milli irade ile iş başına gelmiş bir iktidar olduğunu memlekette zulüm olmadığını izah etmiştir. Menderes sözlerine devam ederek “Yarın yine sandık başına gideceksiniz. Hangi partiyi isterseniz onu iktidara siz getireceksiniz.

Şeriatın kestiği parmak acımaz.” diyerek sözlerine son vermiştir.⁹⁵ Akşam gazetesi Menderes’in Malatya’ya yaptığı bu ilk ziyaretin ayrıntılarını aktardıktan sonra Malatyalılara milli iradenin gücünden bahsederek kararın yalnızca millete ait olduğunu vurgulamıştır.

Menderes’in bu ziyareti esnasında meydana gelen Gazeteci Ahmet Emin Yalman suikastı bir anda ülkenin üzerine kara bir bulut gibi çökmüştür. Akşam gazetesinin 23 Kasım 1952 yılı sayısında da bu suikasta dair değerlendirmeler yapılmıştır. “Ahmet Emin Yalman’ı 3 yerinden yaraladılar.” Başbakan yanında İçişleri Bakanını da alarak Ahmet Emin Yalman’ı hastanede ziyaret etti ve mütecevizlerin ehemmiyetle aranmaları hususunda zabıtaya emir verdi.”

Dün gece şehrimizde müessif bir hadise olmuş bir müddetten beri Malatya’da bulunan Vatan gazetesi başyazarı Ahmet Emin Yalman Başbakan Adnan Menderes şerefine vilayet tarafından mensucat fabrikasında verilen yemekte hazır bulunduktan sonra otele dönerken 3 meçhul şahsın tecavüzüne uğramıştır. 3 el atış yapan müteceviz sadece birini tutturabilmiştir. Hadise yerinde bulunan bekçi meçhul şahısların peşinden koşsa da mütecevizler karanlıktan da faydalanarak kaybolmuşlardır.⁹⁶

Uzun süren tahkikatlar sonucunda asıl fail olan Hüseyin Üzmez yakalanmıştır. Bu suikast ile ilgili yazar ve şair Necip Fazıl Kısakürek yargılanmıştır. Fakat gerçeğin ortaya çıkması ile beraat etmiştir. Malatya’da yaşanan bu hadisenin tam da Başbakanın ziyaretine denk gelmesi ortalığı karıştırmaya yetmiştir. Birçok gazeteci, siyasi, bürokrat ve yazarlar suikastın devlet tarafından planlı ve kasıtlı tertip edildiği yönünde birleşmişlerdir. Bu tarz değerlendirmelerin kökünü araştıracak olursak, Demokrat Parti iktidarının ilk yıllarında Menderes lehine yazılar yazan ve sürekli yazılarında Demokrat Parti’yi ve politikalarını destekleyen Ahmet Emin Yalman devletin sertleşen tutumundan dolayı Demokrat Parti hükümetini eleştirmeye başlamıştır. Aynı zamanda iki iyi arkadaşa olan Menderes ve Ahmet Emin Yalman bir süre sonra birbirlerini eleştirmeye başlamışlardır. Geçmişte yaşanan bu gelişmeler bu tarz değerlendirmelere sebep olmuştur.

⁹⁵ *Akşam Gazetesi*, 23. 11. 1952, s. 1.

⁹⁶ *Akşam Gazetesi*, 23. 11. 1952, s. 2.

Malatya’da yaşanan bu hadise özellikle muhalefet partileri tarafından Demokrat Parti aleyhine kullanılmaya başlanmıştır. CHP Malatya Valisi hakkında asılsız iddialarda bulunmuştur. CHP’nin iddiasına göre Malatya Valisi Şefik San halkın sorunları ve şehrin sorunları ile ilgilenmiyor. Malatya’da yapılan bu kara propaganda ve algı tamamen halkı manipüle etmek amaçlıdır. Yeni Malatya gazetesinin hazırladığı haberlere göre; iddialar tamamen asılsızdır ve söylenen her şey gerçek dışıdır, denilerek Malatya Valisi sonuna kadar desteklenmiştir.

“Valimiz aleyhinde konuşanlar memnun edilemeyen istedikleri gibi hareket etmelerine meydan verilmeyen kimselerdir.” İşin tuhaf tarafı bu kişilerin altı seneden beri nerde oldukları, niçin ortada olmadıkları ve sustuklarıdır. Acaba bu mağdurlar Malatya’da bir kimsenin 6 sene sonra gelip dertlerini dinleyip gazete sütunlarına geçireceğini rüyalarında gördüler de onumu bekliyorlardı? 1946 senesinden 1950 senesine kadar niçin teşkilatlanamamışlardır.⁹⁷ Malatya yerel basınından olan Yeni Malatya gazetesinin haberine göre; Malatya Valisini eleştiren CHP tamamen şehirde siyasi gerginlik yaratmayı amaçlamaktadır. Yapılan eleştirilerin dayanağı olmadığı gibi aynı zamanda ispatlanamamıştır.

Malatya’da 1950-1960 arasındaki siyasi yaşam, siyasi döngü CHP- DP arasında süregelmiştir. İki parti arasındaki siyasi rekabet aynı zamanda Malatya siyasetini de hareketlendirerek canlı durmasını sağlamıştır. Ayrıca bu gelişmeler yaşanırken İstanbul’da vuku bulan “Heykel Hadisesi” Ankara’yı hareketlendirdiği gibi Malatya’da da gerginliğe sebep olmuştur. Hadise ise İstanbul Taksim’de bulunan İnönü Heykelinin kaldırılması ve bu yönde verilen önerge dir. İsmet Paşa’nın Malatyalı olması sebebi ile bu önergeye Malatya’dan da tepkiler gelmiştir. Bu konu Demokrat Parti Afyon Milletvekili Kemal Öz Çoban’ın bir sorusu ile akıllara takılmıştır.

“Peki, İstanbul’da Taksim Abidesi’nin grup heykelinde Atatürk’ün yanındaki İnönü ne olacak?” Bu soru kolay cevaplanacak bir soru değildi. Eğer yasa tasarısı kabul edilirse ya İnönü heykeli kaldırılacaktı ya da heykel tamamen kaldırılacaktı. Öneri meclise geldiği zaman eski CHP milletvekili Hamdullah Suphi Tanrıöver söz aldı. “İnönü’nün kusurları olsa da memlekete büyük hizmetleri vardır. Eğer heykelleri yıkılırsa bu millete hakaret olur”. Bu konuşmanın ardından yapılan oylamada öneri

⁹⁷ *Yeni Malatya Gazetesi*, 03.03. 1952, s. 2.

reddedildi. Bunun sonucunda İnönü'nün hiç olmazsa Malatya'daki gibi eskiden yapılmış birkaç heykeli yıkılmaktan kurtuldu. Taksim heykelinde de en azından İnönü'yü çıkarma işlemi yapılmamıştır.⁹⁸ Bu gelişmelerden sonra siyasi gerginlik biraz olsun azalmıştır. Yaşanan bu heykel hadisesinden yola çıkacak olursak Demokrat Parti iktidarında bir İsmet İnönü fobisi vardır. İsmet İnönü'nün tarihi şahsiyeti ve kendisine duyulan saygı iktidarı sürekli tedirgin eden bir durum olmuştur. İstanbul Taksim'deki İnönü heykeli kaldırılsaydı dahi aynı durum Malatya'da daha sancılı bir şekilde gerçekleşebilirdi. İsmet İnönü'nün Malatya'daki ağırlığını bilen Demokrat Parti burada biraz daha temkinli davranmıştır.

Malatya'da siyasi ortam yumuşama dönemine girdiği sırada 1959'da muhalefetin Demokrat Parti'ye yönelik hükümet parası ile propaganda yaptığına dair suçlamalar Malatya yerel basınında da yer almıştır. Malatya Postası 8 Ekim 1959 tarihinde Demokrat Parti'nin hükümet parası ile propaganda yaptığını bildirmektedir. "Nafianın yaptırdığı bir çeşme tasına Demokrat Parti methiyesi yazıldı."⁹⁹ Malatya Postası gazetesinin muhalefetin bu suçlamasının tamamını yayınlamasından hükümete karşı yapılan bu iddiaları desteklediği anlaşılıyor. Zira Malatya Postası Demokrat Parti aleyhine olabilecek en ufak bir bilgi kırıntısını dahi gözden kaçırmak istemeyen bir yayın politikası izlemiştir. Türkiye bu dönemde zor bir sürece girerken yaşanan olaylar, ülkedeki kargaşa ortamı, toplumsal ve ekonomik sorunlar Demokrat Parti hükümetini yormuştur. Bu süreçte partide de çatırdamalar görülmeye başlanmıştır. Parti içindeki muhalif seslerin artmaya başlaması partide ortak görüş birliğinin olmaması ve fikir birliği yapılamamasından kaynaklanmaktadır. Partideki bu sorunlar Malatya'da yapılan Demokrat Parti ilçe kongresine de yansımıştır. İlçe kongresinde yaşanan gerginlik basında yer almıştır. Malatya Postası Demokrat Parti'nin ilçe kongresini takip etmiştir. Malatya basınına göre, "Demokrat Parti İlçe Kongresi kavga ve gürültüler içinde yapıldı." Kongrede sık sık yumruklar sallanarak kargaşaya yol açıldı. Kavga yüzünden divan seçimi ancak iki saat sonra yapılabildi. Kongre bitiminde dışarda da kavgalar oldu. Polis ve etraftakilerin müdahalesi ile olaylar yatıştırıldı.¹⁰⁰ Malatya Postası 24 Kasım 1959 Salı günü Demokrat Parti Malatya İlçe Kongresi'ni, yaşanan

⁹⁸ Öymen, a.g.e., s. 69-70.

⁹⁹ *Malatya Postası Gazetesi*, 08.10.1959, s. 1.

¹⁰⁰ *Malatya Postası Gazetesi*, 24.11.1959, s. 1.

olayları ve ortamı yatıştırmak için yapılan polis müdahalesini ayrıntıları ile bildirmektedir.

Demokrat Parti'nin Malatya'da düzenlediği ilçe kongresinde meydana gelen bu olaylar partideki bölünmeyi doğrular nitelikte bir gelişmedir. Türkiye genelinde Demokrat Parti'nin yavaş yavaş kan kaybetmesi muhalefete de güçlü bir muhalefet imkânı tanımaktadır. Malatya'daki kongrede yaşanan olayların ardından Malatya ilçe teşkilatlarında da istifalar gelmeye başlamıştır. Demokrat Parti Malatya teşkilatlarında çözümler başlamıştır. Demokratların bu düşüşü Malatya yerel basınında en baş sayfalarda yer almıştır. Malatya Postası gazetesine göre; Demokrat Parti Akçadağ'da tamamen çözülmeye başlamıştır. Birçok Ocak, Bucak Başkanı ve vatandaş Demokrat Parti'den istifa ettiler. Gazete, yakında Akçadağ Demokrat Parti teşkilatından yüzlerce kişinin istifa edeceklerini bildirmektedir.¹⁰¹ Malatya'da siyaset Demokrat Parti aleyhine işlemekte ve yürütülmektedir. Bunun en tipik örneğini Malatya yerel basınında görebiliriz. Basın gücünü Malatya'da kendi yanında olan gazeteler aracılığı ile kullanan CHP, hükümet yıkılana kadar Demokrat Parti aleyhine çalışmaya devam etmektedir. Türkiye'nin birçok şehrinde vuku bulan hadiseler ile birlikte Malatya'da yaşanan gelişmelerden de Demokrat Parti iktidarının bitmek üzere olduğu anlaşılmaktadır.

Demokrat Parti iktidarının başında Malatya'da çok başarılı bir siyaset politikası yürüttüyse de ülkenin her yerinde başlayan bu kaos ortamı her yerde olduğu gibi Malatya'da da etkisini göstermiştir.

Yaşanan bu süreç Demokrat Parti'yi Malatya'da da zayıflatmıştır. Malatya halkının tutumu, tercihleri doğrudan etki yapması bakımından bu durumun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Darbeye giden süreçte Malatya'da sürdürülen siyaset CHP-DP ekseninde devam etmiştir. Türk siyasetinde her zaman önemli bir yerde duran Malatya Demokrat Parti'nin iktidarı boyunca CHP ve Demokrat Parti'nin uyguladığı siyasette belirleyici rol oynamıştır. Özellikle Demokrat Parti Malatya'da ılımlı bir siyaset yürütmesine rağmen genel seçimlerde CHP'ye karşı kazanamamıştır. Bundan sonraki süreçte CHP ise, Malatya'daki mevcut konumunu korumaya yönelik siyaset politikası uygulamıştır.

---

¹⁰¹ *Malatya Postası Gazetesi*, 22. 12. 1959, s.1

1.2.2. Malatya ve Ekonomik Durumu

Bütün devletlerin uyguladığı siyasette, politikalarda ve dış politika ilişkilerinde ekonomi faktörü en önde gelen önceliklerden biridir. Türkiye'nin uyguladığı politikalarda da ekonomi başroldedir.

Türkiye'de Demokrat Parti iktidarının tarım başta olmak üzere sanayi, iç ve dış ticaret, endüstrileşme ve ekonomik büyüme konusunda atılımlar yaptığı bir gerçektir. Türkiye'nin birçok yerinde kurulan fabrikalar, sanayi yatırımları, tarım kredileri ve çiftçiye sağlanan destekler, ihracattaki büyüme bu atılımlara birkaç örnek olarak gösterebilir. Ülkelerin olduğu gibi şehirlerinde belediyeler aracılığı ile yürüttüğü ekonomik politikaları, bütçeleri ve ekonomik büyüme dönemleri vardır. Malatya'ya da bu doğrultuda ekonomik gelir sağlayan ve ülke ekonomisine katkıda bulunan geçim kaynakları vardır. Malatya ekonomisinin gelir kaynaklarını incelediğimiz zaman bunların başında tarım ürünü olan kayısı gelmektedir. Avrupa'ya da gönderilen kayısı hem tüm dünyada tanınmış hem de ülke ekonomisine büyük katkı sağlamıştır.

Malatya'da temel ekonomik faaliyet olarak tarım ve hayvancılık ön plana çıkar. Malatya ili sanayi bakımından da gelişmekte olan iller arasındadır. Ancak birçok Anadolu sanayi şehri gibi Malatya'da da tarımdan bağımsız bir gelişim söz konusu değildir. Tarıma dayalı sanayi kolları başında şeker fabrikaları, kayısı işletmeleri ve dokumacılık gelir.¹⁰²

Demokrat Parti Hükümetinin son dönemlerine girildiğinde ekonomik sıkıntılar artmaya başlamıştır. Fakat tüm bu sıkıntılara rağmen hükümet milletinin sorunlarına çare olmak için çalışmaya devam etmekteydi. Malatya'ya hükümet adına tetkiklerde bulunmak için Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili Dr. Lütfi Kırdar bir ziyaret gerçekleştirdi. Malatya yerel basınından Ufuk gazetesi bu ziyareti takip ederek Malatyalılar ile paylaştı. "Sayın Dr. Lütfi Kırdar şehrimizde" Lütfi Kırdar mülki idare ve kalabalık bir kitle tarafından karşılanmıştır. Valiliğe giderek bilgi alan Lütfi Kırdar daha sonra Devlet Hastanesi ve diğer sağlık kurumlarını gezerek ilgililerden dilek ve ihtiyaçlar hakkında malumat aldı. Ayrıca Sağlık ve İçtimai Vekili Lütfi Kırdar ekonomik sıkıntıların sağlık alanına da yansıldığını ve bazı malzemelerin eksikliğini

---

¹⁰² Kaymaz, a.g.t., s. 69.

görünce yetkililerden ihtiyaç listesi alınarak temin edilmesini istemiştir.¹⁰³ Basına göre, bu ziyaretin Malatya için olumlu etkileri olmuştur. Aynı zamanda ekonomik sıkıntıların Malatya’da sağlık alanında da görülmesi ile hastane ve diğer sağlık kuruluşlarına da yatırım yapılması kararı Malatya ekonomisi ve yaşam standartları adına bir diğer olumlu gelişme içinde değerlendirilebilir. Malatya’nın ekonomik durumu yapılan bu yatırımlarla iyileştirilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca Malatya’ya yatırımlar devam etmektedir. Demokrat Parti kabinesinde Dâhiliye Vekilliği yapan Namık Gedik Malatya’ya gelerek yapımı bitirilen Cumhuriyet Okulunun açılışını yapmıştır. Namık Gedik’in programını Malatya’nın yerel basın gazetelerinden olan *Ufuk* gazetesi sayfalarında tam metin olarak vermiştir. Havaalanında on binlerce Malatyalının sevgi tezahüratları arasında karşılanan Sayın Dâhiliye Vekilimiz Namık Gedik Cumhuriyet Okulunun açılış konuşmasında veciz bir hitabette bulundular. “Sevgili hemşerilerim havaalanında bana karşı göstermiş olduğunuz candan alakaya minnet ve şükranlarımı arz etmek isterim. Burada kalacağım üç gün içinde Malatya’nın dert ve ihtiyaçları ile yakından alakadar olacağım. Bugün burada bir okulun açılışında bulunuyoruz. 500 bin liraya mal olan bu okulun açılışında Maarif Müdürü bize yapılan işlerin hesabını vermek fırsatını verdi. Malatya’da bu ve diğer okullar için altı yedi sene de harcanan para 4.520.000 liradır. 1950’den evvel ortalama okul sayısı 59’du. Bugün ise 228503’tür. Üniversiteler de 3 ‘ten 6’ya çıkmıştır.” diyerek Malatyalılara teşekkür etmek suretiyle konuşmasını bitirmiştir.¹⁰⁴ *Ufuk* gazetesi bu ziyaretin sebebini, etkilerini ve sonuçlarını gazetesinde ayrıntıları ile vermesinden ziyarete verdiği önem daha iyi anlaşılmaktadır. Malatya’ya yapılan bu okul ve benzeri yatırımlar şehrin ekonomisine olumlu etkilerinin olduğunun bir göstergesidir.

Demokrat Parti iktidarı Malatya’ya yaptığı yatırımları ilçe ve kazalarına da yaparak geniş çerçevede bir ekonomik yatırım politikası uygulamıştır. Hükümet Malatya’ya bağlı Darende kazasının içme suyu sorununu da hızlıca çözmeyi başarmıştır. Ülke genelinde yaşanan ekonomik sıkıntıya rağmen Demokrat Parti hükümeti yurdun her tarafına yatırımlar yaparak şehirlerin ekonomisine katkı yapmıştır. Malatya’ya bağlı kazada çözülen bu sorun bunun bir örneğidir. Bu gelişme Malatya basınının dikkatinden kaçmamıştır. Malatya’nın yerel gazetelerinden olan *Yeni Haber*

¹⁰³ *Ufuk Gazetesi*, 27.08.1958, s.1.

¹⁰⁴ *Ufuk Gazetesi*, 03.10.1958, s. 1.

gazetesi bu gelişmeyi gözden kaçırmayarak haberleştirmiştir. “Darende kazamız temiz içme suyuna kavuşuyor. İnşaat iller bankasından 65.173 lira para ayrıldı.” Şehrimize bağlı Darende kazasının içme su derdi halledilmek üzeredir. İlgililerin ifadesine göre Darende kazasının içme su inşaatı için iller bankasının Nafia Vekâleti nezdindeki fonundan 65173 bir tahsisat ayrılmıştır. Yurdun kalkınması uğruna geceyi gündüze katarak faaliyet gösteren Demokrat Parti iktidarına Dareneliler adına şükranlarımızı arz etmeyi bir vecibe telakki ederiz.¹⁰⁵ Basına göre, sorunun çözümü Dareneliler tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Hükümetin yaptığı bu önemli yatırım yapılan haberde de anlaşıldığı gibi genel bir memnuniyet oluşturmuştur. Basının bu yatırıma her ayrıntısına kadar gazetesinde yer vermesi verilen öneminde bir göstergesidir. Demokrat Parti iktidarının Malatya’yı önemsemesini yaptığı ekonomik yatırımlardan anlamamız mümkündür. Malatya’ya yapılan bu ekonomik yatırımlar farklı dallarda yapılmaya devam etmektedir. Hükümet bu kez de Malatya-Darende yolunu trafiğe açmak için çalışmalarını yoğunlaştırarak yolun açılışını hizmete açtılar. Malatya’nın aktif yerel gazetelerinden olan Yeni Haber gazetesine göre, “Demokrat Parti iktidarının Malatya’ya bir hizmeti daha 5 milyon 200 bin liraya müteaddide ihale edilen Malatya- Darende yolu trafiğe açıldı. Yapılan merasimde Sayın Valimiz Nazım Arda, Köprüler Yapım Dairesi Başkanı Şevki Şentürk 5. Bölge Müdürü Necdet Ülger ile gazeteciler hazır bulundular.” Sayın Nazım Arda Elazığ- Ankara yolunun ehemmiyetinden bahsetmiş Malatya- Darende yolunun trafiğe açılmasıyla Darende’nin iktisadisinde vuku bulacak değişikliklere temas ederek 92 km yolun Darenelilere hayırlı ve uğurlu olması temennisi ile kurdeleyi kesmişlerdir.¹⁰⁶ Basına göre, Demokrat Parti Hükümeti tarafından Malatya’ya yapılan değerli yatırımlar ve çözülen ekonomik sorunlar Malatyalılar içinde ayrıca öneme sahip olup memnuniyetle karşılanmıştır. Bu yatırımlar Malatya basınında taraflı tarafsız herkes tarafından olumlu bir şekilde karşılanmıştır. Demokrat Parti Hükümetinin ekonomik anlamda geçirdiği bu sıkıntılar ve girdiği bu darboğaza rağmen memleketin her yerini mamur bir şekilde geliştirme çabası millet nazarında takdiri hak etmektedir. Zira verilen uğraşlar ve alınan olumlu sonuçlar umut vericidir. Demokrat Parti’nin yaşadığı bu sıkıntılara rağmen attığı adımlar ancak planlı bir ekonomik bir bütçe ve alınacak önlemler ile mümkündür. Demokrat Parti Hükümeti de alacağı önlemleri her zaman kabine ile yapılan toplantılarda müzakere etmektedir.

¹⁰⁵ *Yeni Haber Gazetesi*, 10.06.1959, s. 1.

¹⁰⁶ *Yeni Haber Gazetesi*, 31.10.1959, s. 1.

Hükümetin yaptığı bu toplantılarda alınan kararlarda öncelikle ürünlerde indirimle gidilerek önlemler alınmaya devam edilmiştir. Bu gelişme tüm Türkiye’yi ilgilendirdiği gibi Malatya ekonomisi de alakadar etmektedir. Bu durumdan Malatya ekonomisi de etkilenmiştir. Malatya için önem arz eden bu gelişmeyi Malatya basını da takip ederek ayrıntıları Malatya halkı ile paylaşmıştır. Malatya yerel basınından Yeni Haber gazetesi bu gelişmeyi dikkatle takip ederek yaşanan gelişmeleri sayfalarına taşımıştır. “İktisadi sahada yeni kararlar bekleniyor.” Kabinenin bugünlerde yapacağı ilk toplantıda bu tedbirler görüşülecek. Yapılan toplantı neticesinde alınan kararlar gereğince Hububat fiyatlarına %25 uçak tarifelerine %40-50 PTT ücretlerine %50 zamdan Sümerbank mamullerinde indirim yapıldığı belirtilmiştir. Bu indirimleri yeni bazı indirimler de izleyecektir. Önümüzdeki günlerde bakır, kurşun, çinko gibi mamullerin fiyatlarında %20-30 nispetinde bir indirim yapılacağı bildirilmektedir.¹⁰⁷ Basına göre, hükümetin aldığı kararlar ülkenin tamamını ilgilendirdiği gibi Malatya’daki ekonomi ile uğraşan iş adamları ve ticaret ile uğraşan kesimi de ciddi manada ilgilendirmiştir. Ayrıca alınan önlemlerin Malatya yerel basınından Yeni Haber gazetesi tarafından takip edilmesi Malatya ekonomisinin de etkilendiğini ve bu durumun Malatya içinde ne kadar önemli olduğunu açık bir göstergesidir.

Demokrat Parti Hükümetinin Malatya’ya ekonomik olarak yaptığı katkılardan bahsetmiştik. Fakat yapılan yatırımlar bir süre sonra durunca parasal imkânsızlıklar yeniden hat safhaya ulaşmıştır. Hükümetin aldığı dış destekli kredi yardımları da kesilince içerde ekonomik çöküntü de kaçınılmaz olmuştur. Dolayısı ile bu çöküntü Malatya ekonomisine de sirayet etmiştir. Bu önemli gelişmeyi de yine Malatya yerel gazetelerinden Yeni Haber gazetesi Malatyalılara aktarmıştır. “Şehrimiz piyasasında durgunluk had safhada” bayram arifesinde bulunmamıza rağmen esnaf ve tacir işsizlikten şikâyetçi. Askeri Birliğin şehrimize gelmesiyle piyasanın hareketleneceğine esnaf ve tacir muhakkak nazarı ile bakıyor. İşsizlik ile piyasa durgunluğunun Kayseri’den gelecek VIII. Kolordunun şehrimize gelmesi ile izale edileceğine muhakkak gözüyle bakılmaktadır.¹⁰⁸ Yeni Haber gazetesine göre; Hükümetin aldığı ekonomik tedbirler Malatya’da da dikkate değer bir şekilde önemsenerek alınan önlemler uyarınca çalışmalar yapılmıştır. Alınan bu önlemler Malatya basını tarafından

¹⁰⁷ *Yeni Haber Gazetesi*, 22.06.1959, s. 1.

¹⁰⁸ *Yeni Haber Gazetesi*, 15.06.1959, s. 1.

da ilgi ile takip edilerek neticeleri ile birlikte ayrıntılı haberler şeklinde gazetelerin sayfalarında yer almıştır.

Malatya ekonomisinde çok önemli bir yere sahip olan kayısı ticaretinde meydana gelen düşüş Malatyalı çiftçileri mağdur etmekle beraber şehrin ekonomisine de zarar vermiştir. Malatyalı çiftçiler yaşanan bu düşüşün en azından önlenmesi adına Demokrat Parti hükümetine sıkıntılarını basın aracılığı ile iletmiştir. Malatyalıların sesini hükümete duyurmak için Malatya'nın yerel gazetelerinden olan Yeni Haber gazetesi aracı olmuştur. Yeni Haber gazetesine göre; "Malatya kayısıları alıcı bekliyor." İlgililerin bu konuda dikkatlerini rica ederiz. Bu yıl bol miktarda kayısı idrak ettik. Böyle olmasına rağmen kayısılarımız mahzenlerde çürüme, küflenme tehlikesi ile karşı karşıyadır. Şekerparenin kilosu 270 ila 330 arasında muamele görmektedir. Müşteri azlığı sebebiyle geçen yıldan 700 ton kayısı yine mahzenlerde bekletilmektedir. Çiftçinin kaybı 18 milyon liraya yaklaşmaktadır. Alakadar olan makamların bu konuda ehemmiyetle dikkatlerini rica ederiz.¹⁰⁹ Malatyalı çiftçilerin sesi olan Malatya basını şehir ekonomisine büyük katkı sağlayan bu sorunun çözümü için aracı olmuştur. Burada basın üzerine düşen görevi fazlası ile yaparak hükümete gazeteleri aracılığı ile sorunu arz etmişlerdir. Malatya basınının bu sıkıntıyı dile getirmesi ve çözüm için sorunun takipçisi olmasından da anlaşıldığı üzere meseleye dikkate değer bir önemle yaklaşmıştır. Basına göre, Malatya'da kayısı ticaretinin öneminden dolayı yaşanan bu sıkıntı özellikle de kayısı üreticisi başta olmak üzere ticaret yapan iş adamlarını da olumsuz etkilemiştir. Tüm bu yaşanan gelişmeler bir yana Malatya'daki ekonomik durumda süregelen gelişmeler içerisindeki en önemli olay şehre 1959 yılında Demokrat Parti hükümeti tarafından kurulan şeker fabrikasıdır. Fabrika Malatya ekonomisine canlılık ve istikrar getirmiştir. Fabrikanın kurulduğu yılda yaptığı üretim rekoru Malatya'da istihdamı sağladığı gibi şehir ekonomisine de ciddi bir gelir sağlamıştır. Malatya ekonomisine katkısı olan şeker fabrikasındaki bu verimli seneyi yerel basın gazetelerinden olan Yeni Haber gazetesi es geçmemiş ve gelişmeleri takip ederek Malatya halkı ile paylaşmıştır. "Malatya Şeker Fabrikası bu yıl rekor kırıyor." Fabrika günde 160 ton şeker imal ediyor. 11 Eylül 1959'da faaliyete başlayan şeker fabrikası bu yıl günde 120 ton pancar işlemek suretiyle 150 ila 160 ton arasında şeker çıkarmaktadır. Fabrikanın bu yıl ki faaliyeti 3 ay devam ederek tahminen 95.000 ton

¹⁰⁹ *Yeni Haber Gazetesi*, 25.08.1959, s. 1

pancar işleyecektir. Hükümetin çok isabetli bir kararı ile pancar fiyatının 15 kuruşa çıkarılması ve yapılan yüzde 35 zam pancar zararını ekim sahasında büyük bir teşvike sevk etmiş bulunmaktadır. Malatya, Sivas, Maraş ve Elbistan çiftçileri bu yıl fevkalade neticeler sağlamışlardır. Hükümetin şeker siyasetindeki başarısı bu vesile ile bir kere daha kendini göstermiştir.¹¹⁰ Yeni Haber gazetesine göre; Malatya'da hükümetin yatırımı olan şeker fabrikasından beklenen verimin kısa sürede alınması halka hem iş kapısını açmış hem de şehrin ekonomisine güç katmıştır. Basına göre, şeker fabrikalarının kurulduğu iller arasından Malatya'nın doğru tercih olduğu ve hükümetin doğru siyaset yürüterek başarılı olduğu görülmüştür. Demokrat Parti Malatya'daki bu yatırımı ile ekonomideki düşüşü de engellemiştir. Demokrat Parti Hükümet olarak iktidarının ilk yıllarındaki ekonomik başarısını bu dönemde Türkiye geneline yayamasa da Malatya'da bu konuda kısmen başarılı olmuştur. Ayrıca şehrin mülki amirleri de Malatya'yı geliştirmek ve halkın sorunları ile ilgilenerek destek sağlamışlardır. Başta Malatya Valisi şehrin sıkıntılarını çözmek için sürekli bir uğraş halinde olmuştur. Malatya Valisi Nazım Arda'nın Malatya'nın sorunları için Ankara'ya gitmesi ve temaslarda bulunması verilen uğraşın göstergesidir. Malatya Valisi'nin Ankara'ya yaptığı ziyaretlerden bir tanesini de Malatya Yeni Haber gazetesi ehemmiyet göstererek takip etmiştir. "Valimiz Nazım Arda şehrin ihtiyaçlarını ilgililerle görüşmek üzere Ankara'ya gitti." Şehir ihtiyaçlarını alakadarlarla görüşmek üzere ve gerekli tahsisatı temin etmek gayesi ile Valimiz Sayın Nazım Arda evvelki gün Ankara'ya gitmiştir. Sayın Arda Ankara'da tetkik ve temaslarına müteakip hafta sonuna doğru şehrimize doğru avdet edeceklerdir. Başarı dileklerimizi iletiriz.¹¹¹ Basına göre, Malatya'da mülki amirlerde dâhil olmak üzere Malatya için hükümet ile birlikte ortak hareket etmek sureti ile çalışmışlardır. Yeni Haber gazetesinin de Malatya Valisinin yapmış olduğu bu ziyarete sayfasında yer vermesi basın bu önemli gelişmeye kayıtsız kalmadığının kanıtı niteliğindedir. Ayrıca basın şehrin birçok sorununu dile getirdiği gibi ekonomisindeki sıkıntıların giderilmesi adına da ön ayak olmuştur.

¹¹⁰ *Yeni Haber Gazetesi*, 14.10.1959, s.1

¹¹¹ *Yeni Haber Gazetesi*, 23.06.1959, s. 1.

1.2.3. Malatya Sosyal ve Kültürel Yaşamı

Toplumsal düzenin işlemlerini sağlayan mekanizmalar vardır. Bu önemli mekanizmalardan bir tanesi de sosyal yaşamdaki düzen, istikrar ve barış ortamıdır. Aynı zamanda sosyal yaşamdaki bu dengeyi sağlayan mekanizmalara yardımcı olan kültürel yaşamda bu unsurlardan biridir. Bir şehrin toplumsal düzeni, refahı, uyumu ve kendi içindeki huzurunu sağlayan sosyal düzen her daim çok önemli bir yer teşkil etmiştir. Fakat toplumsal kargaşa ortamı, toplumdaki bölünmeler ve anarşide bilinen bir gerçektir. Türkiye genelinde vuku bulan olaylar, tartışmalar ve düzenin bozulması Malatya'yı da doğrudan etkilemektedir. Malatya'da ise toplumsal bölünmeler, sıkıntılar ve gerginleşen ortam yine DP-CHP ekseninde meydana gelmiştir. İstanbul'da meydana gelen Topkapı Olayları sırasında İsmet İnönü'ye yapılan saldırılar toplumsal bölünmeyi daha da arttırmıştır. Yeni Haber gazetesinde bu konuya değinen ve yanlış bilinen durumları açıklayan Hamit Fendoğlu konuyu araştırdığını dile getirmiştir. İstanbul'da yaşanan bu olayı ayrıntıları ile birlikte köşesinde yer veren Malatya yerel basınından Yeni Haber gazetesi konuya ayrı bir önem vererek Malatyalılar ile paylaşmıştır. Yeni Haber gazetesinde yer bulan Hamit Fendoğlu'nun köşe yazısı "Hakiki Çehre" ismi ile yayımlanmıştır. "İnönü'ye atılan taşın yersiz olduğuna bir Demokrat Partili olarak kani olmakla beraber taşı atan meçhul vatandaşında linç edilmediği de öğrenilmiştir. Bir memlekette muhalif bir lidere taş atmak iktidar mensuplarını ve partisini çok müşkül duruma sokmak demektir. Bu hareketi ne Demokrat Parti ne de hükümet mensupları tertip etmiştir. Malatya'daki seçimler dolayısı ile Demokrat Parti miting sahasına atılan süpürge gibi. Bir muhalif liderin toplantı ve gösteri kanununa hürmet ve saygı göstermesi icap eder. Muhterem hemşerilerim. Ben Hamido olarak bu hususları sizlere açıklamış bulunuyorum. Ortalıkta dönen her dedikoduya kulak vermeyelim"¹¹² diyerek yazısını burada noktalamıştır. Malatya yerel basını olarak Yeni Haber gazetesinin bu önemli olay hakkında yazılan köşeyazısını sayfasına taşıması ayrıntıları ise Malatyalılarla paylaşması olayın ciddiyetini ve verilen önemi göstermektedir. Malatya'da da etkili olan ve akışında devam eden sosyal yaşamın yanı sıra kültürel faaliyetlerin de başladığını görmekteyiz. Malatya'da kültürel faaliyetler adına işler yapmak için umumi kütüphane kurma ve yaşatma derneği Malatya'da kurulmaya başlamıştır. Malatya'da meydana gelen her bir gelişmeyi takip eden Malatya yerel

¹¹² Yeni Haber Gazetesi, 25.05.1959, s. 1.

basını şehirde yapılanan kültürel yaşamı etkileyecek olan faaliyetlere destek vermeye devam etmiştir. Şehirde kurulması planlanan dernek için atılan adımlar, aşamalar da dâhil olmak üzere gelişmeleri Malatyalılar basın aracılığı ile takip etmeye devam etmiştir. Yerel basın adına Yeni Haber gazetesi bu konuyu da eksiksiz bir şekilde ele almıştır. “Malatya’da umumi kütüphane kurma ve yaşatma derneği yakında faaliyete geçecek.” Derneğin idare heyeti tespit edildi. Dernek Malatya Ticaret Lisesinde yapılan törenle faaliyetlerine başladı.¹¹³ Basına göre, kurulacak olan dernek Malatya halkı için önemli olmakla beraber insanların yaşam alanlarını ve toplumsal düzene de etki edecektir.

Malatya’da kurulan ve şehrin kültürel hayatına etki edecek olan bu dernek yapacağı faaliyetler, aktiviteler ile Malatya’nın çehresini değiştirmek için çalışacaktır. Malatya’da atılan bu adımların devamı niteliğinde olan bir de sanat okulunun açılması hususunda Malatya Valisi Nazım Arda’nın uğraşları ve hükümetin de desteği ile karar verilmiştir. Malatya’daki genç nüfusun da aktif bir şekilde topluma karışmasını sağlayacak olan bu kültürel çalışma için adımlar atılmıştır. Malatyalılar için de sevindirici olan bu gelişme halkın sesi olmaya devam eden Malatya basını tarafından insanlara ulaştırılmıştır. Malatya Yeni Haber gazetesi bu haberi manşetlerinde şu şekilde bildirmiştir; “Tekniker okulu açılıyor.” Vilayetimiz Erkek Sanat Enstitüsüne bağlı olarak bir makine akşam tekniker okulu yakında tedrisata başlayacak. Makine akşam tekniker okulu Sayın Valimiz Nazım Arda’nın ısrarlı çalışma ve gayretlerinin neticesi olarak kuvveden fiile geçmiş bulunmaktadır. Bu okula Erkek Sanat Enstitüsünün modern tasviyeci, demirci, dökümcü, modelci ve teknik resim şubeleri mezunları alınacaktır. İlgililerin aday kayıt müddetleri içinde okul idaresine başvurmalarını duyururuz.¹¹⁴ Basın Malatya’da açılan ve şehre yeni istihdam alanları açacak olan sanat okulunun açılışını duyurmakla birlikte okula alınacak öğrenci kaynağı içinde ayrıntıları vererek bu önemli gelişmeye hem destek vermiş hem de toplumu bilgilendirerek üzerine düşen görevi tam manasıyla yerine getirmiştir.

Demokrat Parti Hükümeti iktidarı devraldıktan sonra politikalarında sosyal devlet anlayışını yerleştirmiştir. Sosyal devlet anlayışı ile hareket eden Demokrat Parti Malatya’da da bu politikasını sürdürmüştür. Hükümet toplumun sosyal yaşamını

¹¹³ *Yeni Haber Gazetesi*, 10.06.1959, s. 1.

¹¹⁴ *Yeni Haber Gazetesi*, 09.11.1959, s. 1.

düzenleyen mekanizmaları uygulamakla birlikte kültürel faaliyetleri de sonuna kadar desteklemiştir. Bir şehrin sosyal yaşamına etki ederek topluma yeni bireyler kazandıran eğitim sistemine de destek veren Demokrat Parti, Malatya’da okullar açmaya devam etmiştir. Ayrıca devlet bakanlıkları aracılığı ile Malatya’da yaptırdığı okullar için finansal destek vermiştir. Hükümetin Malatya’da açtığı bu okulların biri de Necatibey İlkokuludur. Malatya’daki tüm gelişmeleri hemen hemen yakından takip eden Yeni Haber gazetesi bu gelişmeyi de tümü ile izlemiştir. Necatibey İlkokulu bugün tedrisata açılacak. Bu münasebetle bir tören yapılacak. Okulun tedrisata açılış töreninde başta Vali muavinimiz Nihat Karaibrahimgil daire müdürleri ve basın mensupları hazır bulunacaklardır. Muhit halkının ihtiyacını karşılayacak olan okulun tedrisata açılması haberi kısa zamanda yayılma istidadı göstermiş ve umumi bir sevinç yaratmıştır. Okulun hayırlı uğurlu olmasını temenni ederiz.¹¹⁵ Yeni Haber gazetesine göre; Malatya’da açılan bu okulun şehre fayda sağlayacağı ve ihtiyacı karşılayacağı aşikârdır. Malatya’ya bu ve benzeri gibi okulların kazandırılması topluma faydalı, eğitimi, kültür düzeyi yüksek ve sosyalleşen bireylerin yetiştirilmesi demektir.

Malatya’ya bu hizmetler sağlanırken bir yandan da hükümetin yatırımları devam etmektedir. Yapılan bu yatırımlar şehrin sosyal yaşam düzenini ve standartlarını da bir üst seviyeye çıkarmaktadır. Demokrat Parti Hükümeti bu dönemde Malatya’ya bir de hastane yapılmasına karar verdi ve inşaatı için gereken tahsisatı da göndermiştir. Malatya yerel basını da şehir için önem arz eden bu yatırımlarla yakından ilgilenmiştir. “Sayın Arda’nın yakın alakadarları ile memleket hastanesi ikmal inşaatı için tahsisat geldi. Sayın Valimiz Nazım Arda’nın memleket işlerindeki müsmir çalışmalarının birisi daha bugünlerde karşılığını vermiş bulunmaktadır. Bu iş için bu yıl harcanacak olan tutarın 40.000 lirası inşaat için geri kalan 60.000 liralık tediye emri devlet bütçesinden vilayetimize gönderilmiştir. Böylece Malatya’mızın geniş bir sosyal teşekküle kavuşarak vatandaşlarımızın sağlık konusundaki ihtiyaçlarını ziyadesi ile karşılamış olacaktır. Başta hükümetimiz olmak üzere Sayın Valimize böylesi kıymetli eserleri şehrimize kazandırdıkları için şükranlarımızı arz ederiz.”¹¹⁶ Basına göre, şehre yapılan bu hizmet ileriye dönük bir eser olmakla beraber memleket için Malatya için kıymetli bir eserdir. Malatya yerel basınından Yeni Haber gazetesinin de hastanenin yapım

¹¹⁵ *Yeni Haber Gazetesi*, 18.12.1959, s. 1.

¹¹⁶ *Yeni Haber Gazetesi*, 13.08.1959, s. 1.

sürecini tam sayfa olarak ele alması yapılan hizmetlerin Malatya basını tarafından destek gördüğünü göstermektedir.

Demokrat Parti, Malatya’da sadece merkeze odaklı bir hizmet politikası yürütmemiştir. Malatya’nın ilçeleri, bucakları ve köyleri de dâhil olmak üzere yatırımlar yapmıştır. Malatya’da köy okullarının ihtiyaçları için devlet bütçesinden maddi destek sağlanmıştır. Demokrat Parti’nin yapmış olduğu bu destekte Malatya yerel basınının da yer almıştır. “Köy okulları için maarif vekâletinden 400 bin lira tahsisat geldi. 1959-1960 öğretim yılı tedrisatında köy okullarının bakım, tamir ve yeniden inşası için maarif vekâletinden ilimiz emrine 400 bin lira tahsisat gönderilmiştir. Bu tahsisat ile köy okulları yeniden inşa edilecektir.”¹¹⁷ Hükümetin köy okullarına kadar yaptığı bu geniş planlı çalışma Malatya’da memnuniyet uyandırmıştır. Ayrıca Malatya yerel basınından Yeni Haber gazetesi ise hükümetin çalışmalarını eksiksiz bir şekilde sayfalarında vererek hem hükümetin politikasına destek vermiş hem de bu olumlu gelişmeleri Malatya halkı ile paylaşmıştır.

Demokrat Parti, Malatya’da eğitimde yaptığı bu çalışmalar ile hem milletin sosyal yaşamına etki etmek hem de kültürel yaşam düzeylerini yükseltmeyi amaçlamaktadır. Bunun için Malatya’nın birçok yerinde birden çok çalışmalar yürütmüştür. Böylece hükümet Malatya’daki sosyal yaşam alanını düzenlemek, toplumun birbiri ile olan bağını kuvvetlendirmek ve kültürel faaliyetleri de artırmayı amaç edinmiştir. Demokrat Parti bu politikasını şehrin her kademesinde uygulamıştır.

---

¹¹⁷ *Yeni Haber Gazetesi*, 01.07.1959, s. 1.

İKİNCİ BÖLÜM

DARBE: MALATYA BASININDA 27 MAYIS 1960 ASKERİ DARBESİ

2.1. 27 MAYISTA MALATYA VE YAŞANAN GELİŞMELER

Türkiye'nin demokrasi ile imtihanı çok partili hayatın başlangıcına kadar sancılı olmuştur. Türk halkı yıllardır tek parti diktası ile yönetilip iradesini sandığa yansıtamamıştır. CHP'nin 27 yıl boyunca demokrasiden yoksun yönettiği Türkiye demokrasiyi 1950'de yapılan ve Demokrat Parti'nin ezici çoğunlukla kazandığı seçimle tanımıştır. Adına Beyaz Devrim de denilen bu seçimde Demokrat Parti'nin kazanması ile millet kendi hür iradesini istediği gibi kullanmış ve tek parti yönetimine son vermiştir. 10 yıl boyunca ülkeyi yöneten Demokrat Parti hükümeti 27 Mayıs 1960 yılında gerçekleştirilen bir darbe ile devrilmiştir. 27 Mayıs'ta gerçekleşen darbe ile çok partili demokratik hayat son bulmuş ve ülkeyi askerler yönetmeye başlamıştır. Türkiye'nin kaderini değiştiren bu darbe Malatya'da da halk tarafından farklı tepkilere sebep olmuş ve halk ikiye bölünerek çeşitli reaksiyonlar göstermiştir. Aynı zamanda Malatya basını da bu darbeye farklı tepkiler vererek görüş birliğinde bulunmamışlardır. Malatya basınında 27 Mayıs'tan önce Malatya'da Demokrat Parti ile ilgili gelişmelerde yaşanmıştır. Bu gelişmeler darbeden önce Malatya'daki durumu yansıtmaya adına çok önemlidir. Darbeden 3 gün önce Başbakan Adnan Menderes'in Malatya'ya gerçekleştirmeyi düşündüğü ziyaret şehirdeki durumu göstermesi adına önemlidir. Malatyalıları da heyecanlandıran bu olası ziyaret şehirde olumlu bir hava oluşturmuştur. Malatya yerel basını da Başbakanın yapmayı planladığı bu ziyaretin öncesi ile ilgili ayrıntıları aktarmıştır. Malatya basınından Adımlar gazetesi bu önemli gelişmeyi haberleştirmiştir. Adımlar gazetesinin attığı başlık ise şu şekildedir: "Başvekilimizin Malatya'ya beklenen ziyareti faydalı sonuçlar verecektir." Gazete ardından ayrıntılara da yer vermiştir. Nisan ayının ilk haftasında şehrimize teşrifleri beklenen Başvekilimizin bu ziyarete büyük ümitler bağlanmıştır. Ziyaret ettiği her vilayette imar ve kalkınmayı hamle halinde sunan muhterem Başvekilimizin Malatya'ya da bu maksat ve niyetle geldiği aşikârdır. Başvekilimizin aynı zamanda Demokrat Parti Genel Başkanı olması sebebi ile de 1946'dan beri girdikleri bütün seçimleri kaybeden şehrimiz Demokrat Parti teşkilatına da bir çalışma ve mücadele aşkı vereceği umuluyor.¹¹⁸ Basına göre, Başbakan Adnan Menderes'in Malatya ziyareti birçok açıdan önem arz etmektedir. Başvekilin Malatya'daki konuşmasını ve tetkiklerini detayları ile veren Malatya yerel basınından Adımlar gazetesi ziyarete verdiği önemi de bu tutumu ile

¹¹⁸ *Adımlar Gazetesi*, 24.05.1960, s. 1.

göstermektedir. Ayrıca Malatya yerel basını Demokrat Parti'nin seçimlerde Malatya'daki başarısızlığına da vurgu yapmıştır. Bu başarısızlığı gidermek adına Başvekilin Malatya'da teşkilata verdiği uyarıya da değinen basın bu ziyarete farklı açılardan bakmıştır. Demokrat Parti'nin Malatya'daki son durumunu görmesi için fırsat olan bu ziyaret teşkilatın kendisini sorgulaması adına da etkili olmuştur. Demokrat Parti ile Cumhuriyet Halk Partisi arasında Malatya'da devam eden rekabet darbe yaklaşıkça daha da kızışmaya başlamıştır. Bu dönemde CHP Malatya'da halk nazarında da siyaseten de çöküntüye uğramıştır. Muhalefette bulunan CHP, Demokrat Parti iktidarının ilk yıllarına nazaran daha başarılı ve sonuç alan bir muhalefet partisi olmuştur. Fakat Malatya'da zayıflamaya başlayan muhalefet partisi güç kaybına uğramıştır. Malatya basını da bu önemli detaya yer vererek Malatyalılara ulaştırmıştır. Malatya yerel basınından olan ve aktif bir şekilde yayın yapan Demokrat Malatya gazetesi önemli olan bu gelişmeye sayfasında yer vermiştir. "CHP Malatya'da da çökmeye başladı. Birçok köylü vatandaşımız kitleler halinde CHP'den istifa ederek Demokrat Parti'ye kayıtlarını yaptırmışlardır. İleriye çok iyi gören köylü vatandaşlarımız topyekûn CHP'sinden istifa ederek Demokrat Parti'ye geçtiğini bildirmişlerdir. Arguvan ilçesinden 271 vatandaşın istifalarından sonra bu kez de Doğanşehir ilçesine bağlı Polatdere köyü ihtiyar heyeti ile birlikte 90 köylü vatandaşımız CHP'den istifa ederek Demokrat Parti'ye geçmişlerdir."¹¹⁹ Basına göre, CHP'de giderek artmaya başlayan bu çöküntü gelen istifalar ile daha da belirginleşmiştir. CHP, Malatya başta olmak üzere ilçelerinde de gelen istifa ve Demokrat Parti'ye olan geçişler ile yıpranmıştır. İstatistiki verilerde aktaran basın çöküntünün boyutunu göstermektedir. CHP'de yaşanan bu gelişme ve ardından artırılan muhalefet darbeye giden süreçte Demokrat Parti üzerindeki baskıyı tüm yurttaki gibi Malatya'da da artırmıştır. Darbeye doğru giden süreçte tüm yurttaki olaylar, gösteriler hemen hemen her gün yaşanmaya başlamıştır. Darbenin zemini her yönü ile oluşmuştur. 26 Mayıs 27'sine bağlayan gece tüm yurttaki Türk Silahlı Kuvvetleri ülkenin yönetimine el koymuştur. Adnan Menderes'in genel başkanlığını yaptığı Demokrat Parti hükümeti yönetimden uzaklaştırılmıştır. Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen bu darbe Malatya'da da koordineli bir şekilde yürütülmüştür. Malatya basını da darbeden sonra yaptığı tam sayfa yayınlar ile darbeyi Malatyalılara

---

¹¹⁹ *Demokrat Malatya Gazetesi*, 05.02.1960, s. 1.

duyurmuştur. Malatya basınından darbeye yakın duran tarafta vardır. Bunun tam aksine bu darbeye karşı tepki veren ve bu tepkisini yaptığı yayınlarda belli eden tarafta vardır. Demokrat Malatya gazetesi darbe ile ilgili tüm gelişmeleri tam sayfa ve manşetten vererek yaşanan gelişmelere olan ilgisini göstermektedir. Demokrat Malatya gazetesi başlık olarak şu ifadeye yer vermiştir; “Türk Silahlı Kuvvetleri Hava Deniz Kara Birliklerinin işbirliği neticesinde hükümet idaresini ele aldılar. Milli Birlik ve Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanlığını Cemal Gürsel aldı.” Gazetenin yaptığı haberin devamında şu ifadeler yer aldı; “26 Mayıs Akşamı Türk Silahlı Kuvvetleri Hava- Kara- Deniz kuvvetlerinin işbirliği neticesinde hükümet idaresini ele almak için kan dökmek maksadıyla harekete geçmişlerdir. Bütün devlet idaresini ele almışlardır yapılan muhtelif tebliğlerle Büyük Millet Meclisi feshedilmiş sabık vekiller emniyet altına alınmışlardır. Gazetemiz günlük tebliğleri peyderpey sayın halkımıza neşredecektir. Yeni teşekkül eden Milli Birlik Komitesi'nin bütün Türk milletine hayırlı uğurlu olmasını temenni ederiz.”¹²⁰ Demokrat Malatya gazetesine göre; Yönetime el koyan asker bu işi tüm yurttan kan dökmekten olaysız bir şekilde gerçekleştirmiştir. Ayrıca Demokrat Malatya gazetesinin hükümeti deviren askeri yönetime olan tebrik mesajı ve iyi dilek temennileri bir yerde basının askere verdiği desteği göstermektedir. Aynı zamanda gazetenin darbeden sonra yaptığı haberlerde gelişmeleri tüm detayları ile birlikte vermesi yaşanan bu gelişmelere kayıtsız kalmadıklarını da göstermiştir. Darbenin hemen ardından yayınlarına devam eden Malatya yerel basınından Demokrat Malatya gazetesi sırası ile yaşanan tüm gelişmeleri Malatya halkı ile paylaşmaya devam etmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen darbenin hemen akabinde ülkede huzurun tesis edildiğine değinen gazete sayfasında şu satırlara yer vermiştir; “Yurttan tam bir huzur hüküm sürüyor. Milli Birlik Başkanı Orgeneral Cemal Gürsel'in Türk milletine hitabı Ankara: Türk Silahlı Kuvvetleri Kuvvetler Başkumandanı ve Milli Birlik Komitesi Başkanı Orgeneral Cemal Gürsel millete hitaben radyodan şu konuşmayı yapmıştır: Aziz Türk milleti bir aydan beri memlekette cereyan eden ve milleti süratle korkunç buhranlara sürükleyen hadiseleri biliyorsunuz. Bu gidişatın memleketi bir kardeş kavgasına da götürmekte olduğunu her aklı başında vatandaşın takdir ettiğine kaniyim. Bu feci akıbete hissiz ve alakasız, seyirci mi kalmak lazım?”¹²¹ diyerek sözlerine son vermiştir. Demokrat Malatya gazetesine göre; Askerin ülkenin

¹²⁰ *Demokrat Malatya Gazetesi*, 31.05.1960, s. 1.

¹²¹ *Demokrat Malatya Gazetesi*, 31.05.1960, s. 2.

yönetimine olan bu müdahalesi memlekette devam eden iç savaşın, toplumsal çatışmanın, yaşanan olaylar ve kaosun son bulmasına vesile olmuştur. Ayrıca bu müdahale ile birlikte tüm yurttaki huzur, barış ve sükûnetin sağlandığı da belirtilerek doğru bir adım olarak değerlendirilmektedir. Fakat ulusal basında olduğu gibi Malatya basınının da farklı görüş ve yaklaşımlar mevcut sistemde var olduğu için yerel gazetelerin tutumları ve görüşleri de farklı olmaktadır. Bu yüzden Demokrat Malatya gazetesinin yaklaşımı da bu sistemin bir parçasıdır. Darbe ile birlikte tüm yurttaki huzurun sağlandığı ve yaşanan toplumsal olayların son bulduğu görüşü aslında darbeye giden süreçte oluşturulan iç savaş ortamının başarıya ulaşması ile birlikte darbeye meşruiyetin kazandırılması ve bu yolda ilerlenmesi ile oluşmuştur. Ülkenin tamamında aynı zamanda gerçekleştirilen bu askeri darbe Malatya yerel basınının çoğu tarafından takip edilmiştir. Yerel basından olan Güneş gazetesi de bu önemli gelişmeyi darbeden hemen sonra manşetten vermiştir. “Türkiye’de iktidar askeri idareye geçti.” 26 Mayıs 27 Mayısı bağlayan gece yarısından itibaren yurdumuzda idare askerinin eline geçmiş ve Orgeneral Cemal Gürsel Türk Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığına ve Milli Birlik Komitesi Başkanlığına gelerek idareyi bizzat ele almış bulunmaktadır. Milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını dileriz.¹²² Basına göre; Türkiye’de gerçekleştirilen ve 10 yıllık Demokrat Parti hükümetini yıkan askeri darbe dolayısıyla asker tebrik ediliyor ve yaptığı iyi dilek temennileri ile harekâta onay verilmekle birlikte aynı zamanda destekte verilmiştir. Malatya yerel basınından bazıları Türk milletini ilgilendiren bu önemli gelişmeyi tüm detayları ile birlikte sayfalarında verirken bazı yerel basın gazeteleri ise tek sayfa veya yarım sayfa vererek yetinmişlerdir. Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından yapılan askeri darbeden sonra tüm yurttaki uygulandığı gibi Malatya’da da askeri idare kurulmuştur. Malatya yerel basını da şehirde yeniden kurulacak düzenin bir parçası olan bu gelişmeyi sayfasına taşımıştır. “Sayın General Yükeş şehrimiz askeri valiliğini bizzat deruhte ettiler. Türk Silahlı Kuvvetleri 27 Mayıs 1960 günü başardığı büyük inkılabın geniş hürriyet havasını Malatyalılarda ciğerlerine çeke çeke doyusuya teneffüs ettiler. Sayın General Kemal Yükeş’in Vilayet makamına gelişleri halkımızın coşkun ve içten gelen tezahüratları arasında olmuştur. Sayın General Hükümet balkonundan biriken binlerce Malatyalıların alkış tufanlarına tebessümle ve teşekkürle mukabele ederek onlara sükûnetle işlerine devam etmelerini tavsiye ettiler. Bu inkılabın Türk

---

¹²² *Güneş Gazetesi*, 30.05.1960, s. 1.

milletine hayırlı ve uğurlu olması temennisi ile Sayın General Kemal Yükeb'in yeni vazifesinde bağlılık hislerimizi arz ederken muvaffakiyetler temenni ederiz.”¹²³ Basına göre, Malatya'da askeri idarenin kurulması darbeden sonra sağlanan sükûnetin devamı için olumlu bir gelişme olarak görülmekte ve aynı zamanda askeri idarenin başı olarak görevlendirilen Sayın General Kemal Yükeb'in konuşmalarının tamamını vermesi duyulan memnuniyeti açıkça göstermektedir. Ayrıca darbeden hemen sonra şehre gönderilen askeri idare kurulunun Malatyalılarca ilgi ile karşılanması da dikkate değer bir gelişmedir. Malatya'da darbeden sonra kurulan merkezi idarenin bir diğer ayağı ise şehre bir sivil valinin atanmasıdır. Milli Birlik Komitesi tarafından görevlendirilen Vali Malatya'ya gelerek görevine başlamıştır. Malatya'da görevine başlayan Vali'nin şehre gelişi de Güneş gazetesi haberinde yayınlamıştır. “Pazar günü şehrimize avdet eden Valimiz Sayın Cezmi Kartay dün vazifelerine başlamışlardır. Valimizi hava meydanında kalabalık bir vatandaş kitlesi karşıladı.” Sayın Valimiz Cezmi Kartay yeni vazifelerine başlamak üzere pazar günü uçakla şehrimize avdet etmişlerdir. Valimizi karşılamak için bir merasim yapılmış ve merasime askeri bando sivil ve askeri erkânla binlerce Malatyalı vatandaş katılmış ve yeni Valimiz Cezmi Kartay'a görülmemiş bir tezahürat yapmışlardır.¹²⁴ Basına göre, Malatya'da darbe yönetiminin kurdurduğu merkezi idare teşkilatlanması başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Malatya halkının şehre gelen her idareciye gösterdiği saygı, hoşgörü ve coşkulu karşılama da dikkatlerden kaçmamıştır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin görevlendirdiği mülki ve askeri amirler vakit kaybetmeden görevlerine başlamış ve askeri idare tamamen kurulmuştur. Malatya'da görevine başlayan Askeri Vali Tümgeneral Kemal Yükeb Malatyalılara hitabette bulunmuştur. Malatya askeri valisinin halka yaptığı bu önemli konuşmayı Malatya yerel basınından Güneş gazetesi tam sayfa halinde vermiştir. “Sayın Askeri Valimiz Tümgeneral Kemal Yükeb'in Malatyalılara Hitabeti;

“Muhterem Vatandaşlarım Aziz Malatyalılar, Hükümetimizden telakki ettiğim yeni bir emir gereğince bugünden itibaren Malatya Askeri Valilik vazifeme ilaveten aynı zamanda belediye reisliğini de üzerime almış bulunuyorum. Bilhassa şunu belirtmek isterim ki; vatandaşın alın teri ile elde ettiği meşru kazancını halkın refah ve sıhhatini ihlal edecek çarelere başvuracak haksız kazanç erbabı kanunun olduğu kadar

¹²³ *Demokrat Malatya Gazetesi*, 01.06.1960, s. 1.

¹²⁴ *Güneş Gazetesi*, 14.06.1960, s. 1.

cenabı hakkında en şiddetli darbesine uğrayacak ve bunlar bu kazancı kullanamayacaklardır”¹²⁵ diyerek sözlerini bitirmiştir. Darbeyi gerçekleştiren askeri yönetimin şehre gönderdiği askeri valinin konuşmaları umut vericidir. Malatya Askeri Valisinin halka ılımlı yaklaşımı ve pozitif düşüncelerini nazik bir üslupla Malatyalılara aktarması da bir başka olumlu gelişme olmuştur. Güneş gazetesine göre; Malatya’da kurulan idareden yana memnuniyet duyulduğu ve desteklendiği belirtilmiştir. Tüm bu gelişmelerin yanı sıra gerçekleştirilen darbeden sonra tüm yurttaki gerekli önlemler alınmış, askeri yönetimler tesis edilmiş ve yeni bir düzen inşa edilmiştir. Bu yeni düzenin bir diğer ayağı da kurulacak olan yeni hükümet ve kabine üyelerinin belirlenmesidir. Tüm yurttaki olduğu gibi Malatya yerel basını da bu sorunun çözümüne yönelik atılacak her adımın yakın birer takipçisi olmuştur. Yerel basın olarak Malatya için yayınlarına devam eden Güneş gazetesi bu konuya yönelik her ayrıntıyı sayfasında haberleştirerek paylaşmıştır. “Yeni kabine kuruldu” En kısa zamanda anayasa tadil edilerek seçimlere gidilecektir. Kahraman Türk ordusu yurdun her tarafında idareyi ele almış, mülki ve askeri bütün yetkileri uhdesinde toplamıştır. Memleketin içinde bulunduğu siyasi buhranın giderilmesi için Kara, Deniz ve Hava örnek bir müşterek hareket ile yapılan bu hareket hiçbir vatandaşın burnu kanamadan yapılmıştır. Bütün Türk milleti şu anda kahraman ordumuza minnettar bulunmakta, memleketin her köşesi coşkun bir bayram sevinci içinde çalkalanmaktadır. Devlet ve Hükümet Reisi Orgeneral Cemal Gürsel riyasetinde yeni kabine kuruldu. Yeni kabine dünyaca tanınmış fakat hiçbir siyasi partiye kayıtlı olmayan şahıslardan oluşmuştur. Hükümet Reisliğine ve Müdafaa Vekilliğine Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanı Sayın Orgeneral Cemal Gürsel getirilmiştir.¹²⁶ Basına göre, yeni kurulan kabine kurulu üyeleri siyasi parti üyeliklerinin olmaması hasebi ile tarafsız şahıslar tarafından teşekkül edilmiştir. Ayrıca gazetenin haberinde dikkat çeken bir ayrıntı daha vardır. O ayrıntı ise darbeden sonra memlekette oluşan sevinç havası ve coşkun oluşması durumudur. Zira bu duruma göre 10 yıllık Demokrat Parti dönemi yurdun her köşesinde istenmeyen ve yıkılması için askerinin harekâta geçmesi beklenen bir dönem olarak algılanır. Malatyalılar darbe ve sonrası ile ilgili tüm gelişmeleri basın yoluyla öğrenmişlerdir. Malatya’da görevine başlayan ve Malatya halkı tarafından coşku ile karşılanan Malatya askeri valisi halka hitaben bir konuşma daha gerçekleştirmiştir. Bu önemli konuşmayı Malatya basını halka

¹²⁵ *Güneş Gazetesi*, 03.06.1960, s. 1.

¹²⁶ *Güneş Gazetesi*, 31.05.1960, s. 1.

ulaştırmıştır. Askeri Valimiz Tümgeneral Yükeş'in hitabeti; "Temizlik, intizam, haklı ve meşru kazanç Belediye kanun, kaide, nizamlarına ve vatandaş hak ve hürriyet serbestisine riayet parolamız olmalıdır. Hepinizi en derin saygı ve muhabbetle selamlar ve cenabı hakkın memleket ve millet hizmetindeki hayırlı işlerimizde hepimize yardımcı olmasını niyaz ederim"¹²⁷ diyerek sözlerine son vermiştir. Basına göre, Malatya askeri valisinin yaptığı konuşma birleştirici ve ılımlı bir hava yaratmıştır. Malatya yerel basını yaptığı yayınlar ile göreve başlayan askeri valiye destek verdiğini göstermiştir. Demokrasiyi zedeleyen, halkın iradesini hiçe sayan darbeler Türk milletini yıllarca öteleyerek ilerlemesine imkân vermemiştir. 27 Mayıs'ta Adnan Menderes hükümetine karşı gerçekleştirilen darbe ile halkın iradesi yine elinden alınmış ve demokrasi ağır bir darbe almıştır. Malatya'da bu ağır darbeden nasibini almıştır. Tüm bu olumsuzluklara rağmen darbeden sonra yönetim mekanizmasının oluşturulması adına Malatya'ya gönderilen askeri valinin halk ile olan iletişimi ve ılımlı tavrı şehirdeki gerginliği azaltmıştır. Askeri yönetim yurdun her tarafında sıkıyönetim ilan ederek gerekli olan tüm tedbirleri alarak olabilecek olayların önüne geçmek istemiştir. Malatya'da da askeri yönetim ile halkın huzuru ve güvenliği için gereken önlemleri askeri idareler aracılığı ile sağlamaya çalışmıştır. Milli Birlik Komitesi adı ile çalışmalarına başlayan askeri kurul darbeden hemen sonra yapılacakların planlamasını yaparak sırası ile tüm yurtda uygulamaya geçmiştir. Darbeyi gerçekleştiren askeri cunta yönetimi devraldıktan sonra ilk iş olarak tüm yurtda heyetler göndererek 27 Mayıs'ı ve manasını anlatmak istemişlerdir. Malatya'da da bu sistem hassas bir şekilde uygulanmıştır. Malatya Valisi yanındaki heyet ile birlikte Malatya merkez ve ilçelerine ziyaretler planlayarak 27 Mayısın önemini Malatyalılara anlatmayı planlamıştır. İlk olarak Arguvan ilçesine ziyaret gerçekleştirilmiştir. Bu kritik ziyareti Malatya yerel basınından Güneş gazetesi de dikkat ile takip etmiştir. "Sayın Valimiz Cezmi Kartay'a beraberlerinde Jandarma kumandanı, sıhhat müdürü ve basın mensupları eşlik etmiştir". Kalabalık bir topluluk tarafından misafirlerini karşılayan Arguvanlılara Vali veciz bir konuşma yaparak 27 Mayıs inkılabının önemini anlattı. Vali belediye binasına giderek burada birkaç dakika durduktan sonra Arguvanlılara aşağıdaki şu konuşmayı yapmıştır: "Muhterem Arguvanlı arkadaşlarım, bana daha evvel gelen heyetin isteği üzerine kazanıza gelmiş bulunuyorum. İş mevsiminde olmanıza rağmen samimi

¹²⁷ *Güneş Gazetesi*, 03.06.1960, s. 2.

topluluğunuzdan dolayı sizlere çok çok teşekkür ederim. 27 Mayısın en büyük manası vatandaş olarak hür yaşamının adalet duygularına tabi olmanın hep birlikte sevinci içerisinde bulunuyoruz. Hepinizin çehresinde sevinç okunmaktadır. Birçok maddi ihtiyacınız bulunmaktadır. Ama bir hürriyet havası içerisinde hepimiz hür olarak ve birbirimize kardeşçe bağlanarak yaşama imkânlarına sahip bulunuyoruz. Malatyalı olarak sizlerde hürriyet tohumlarını ektiniz. Sözlerime son verirken inkılap hürriyetinin bana Malatya valiliğini teklif etmesini kendim için en şerefli bir vazife saydığımı da belirteceğim. Malatyalılara hizmet etmek için bütün gücümle geceli gündüzlü çalışma azminde olduğumu arz ederken hepimize neşeli günler ve saadet dilerim.”¹²⁸ Sözlerini noktlayan Vali heyet ile beraber temaslarına devam etmiştir. Güneş gazetesine göre; Malatya halkı darbeye yanlı durmaktan ziyade değişimin fayda sağlayacağı düşüncesi ile askeri yönetime destek vermiştir. Ayrıca gazete Malatya Valisinin heyet ile birlikte yaptığı ziyareti bütünü ile sayfalarında yer vererek yanlarında olduğunu göstermiştir. Arguvan halkının da gelen heyeti coşku ve tezahüratlar ile karşılaması ve aynı zamanda toplanan kalabalık verilen desteği göstermektedir. Heyet statüsünde yapılan bu ziyaretler milli birlik komitesinin bir nevi kendini haklı çıkarma ve darbeye meşru zemin hazırlama sürecidir. Gönderilen bu heyetlerde şehrin ileri düzeydeki ilim insanları, öğretmenler, mülki, idari ve askeri amirler bulunmaktadır. Heyette bu statüdeki insanların seçilmesinin altında 27 Mayısın anlamını ve önemini daha doğru anlatabilecekleri düşüncesi yatmaktadır. Malatya’da heyet ziyaretleri devam etmektedir. Malatya’nın bir kazası olan Darende’ye de askeri vali başkanlığında bir heyet gönderilmiştir. Yaşanan bu önemli gelişmeleri yine Malatya yerel basınından Güneş gazetesine halka duyurmuştur. Valimiz Cezmi Kartay Darende ve Hekimhan kazalarına gitti. Halkın dert ve ihtiyaçlarını dinleyen Cezmi Kartay inkılap mevzuunda mühim birer konuşma yaptı. Valimiz Cezmi Kartay beraberinde alay komutanı Selahattin Günay, Sağlık ve Sosyal Müdürü Dr. Abdullah Çiftçi ve basın mensupları ile beraber Darende ve Hekimhan kazalarına giderek birer konuşma yapmışlardır. Adı geçen kazalarda kalabalık bir topluluk tarafından içten gelen sevgi ve gösteriler ile istikbal edilmiştir. Valimizin konuşmalarını aşağıda bulacaksınız;

“Arkadaşlar, kazanıza misafir olarak geldiğim şu anda bu güzel ağaçlar ve manzara içinde sizlerle bir sohbet konuşması yapmayı arzu ettim. Sizlerden çok samimi

¹²⁸ Güneş Gazetesi, 11.07.1960, s. 1.

bir alaka ve teşvik gördüm. Bu alaka ve teşvik çalışmalarına daha çok hız verecektir. Biliyorsunuz Türk milleti yıllardır elinden alınan hürriyetini elde etmek için dünyaca takdir edilen bir mücadele verdi. Sonunda canından aziz bildiği hürriyetine kavuştu. Bu mesut netice ile iftihar edecek, milletçe kalkınmak için, milletçe el ele vererek hürriyete ve bu inkılabı layık olduğumuzu ispat etmeye çalışacağız. İnkılabın manası her vatandaşa çeşitli vasıtalarla duyurulmaktadır. Üzülerek ifade ederim ki mahalli dert ve ihtiyaçlar inkılap hükümetini büyük bir sıkıntı ile baş başa bırakmıştır. Devrilen hükümet inkılap hükümetine bu sıkıntıları bırakmıştır. Ayrıca Darendede ve Darendelilerin ihtiyaçları tespit edilerek ele alınacaktır. Sözlerime son verirken samimi alakanızdan dolayı sizlere ayrıca teşekkür ederim.”¹²⁹ Malatya basınının yakından takip ettiği ve yerel basından Güneş gazetesinin Valinin konuşmalarını tam sayfa vermesi Malatya yerel basınının komitenin başlattığı bu çalışmaya destek verdiğini ve yaptığı yayınlar ile de çalışmalara olumlu etki yaptığını görmekteyiz. Basına göre, Komitenin başlattığı bu kritik çalışma Malatya’da olumlu tepkiler alarak halktan destek görmüştür. Ayrıca gönderilen idarecilerinde heyet ziyaretlerinde bulunması Malatya hakkında sevinç yaratmış ve ilgi görmüştür. Malatya askeri valisinin 27 Mayısın manasına yönelik yaptığı açıklama da eski hükümeti eleştiren ve kendi tabiri ile de inkılap hükümetine destek veren bir açıklama olmuştur. Malatya halkının yapılan her heyet ziyaretine kalabalık topluluklarla alaka göstermesi yapılan çalışmanın burada başarılı olduğunun kanıtıdır. Malatya’da çalışma yapan bu heyetlerin başarısında da heyet üyelerinin unvanlarından dolayı halk ile olan iletişimi çok etkili olmuştur. 27 Mayısın meydana gelmesinin sebebini ve önemini anlatmak için öğretmenlerde görev almıştır. Malatya’da yapılan ziyaretlerden birinde öğretmenler katılmıştır. Toplumdaki bireylerin yetiştirilmesinde çok önemli bir görev alan öğretmenler 27 Mayıs askeri darbesinden sonrada farklı bir misyon üstlenerek halka darbeden sonra ziyaretler gerçekleştirmiş ve 27 Mayıs’ı anlatmışlardır. Halkın nazarında farklı bir konumda olan öğretmenlerinde heyetlerde yer alması Malatya’daki çalışmaların başarı oranını artırmıştır. Malatya’da halkın içinden olan öğretmenlerin ziyareti Malatyalılarda memnuniyet oluşturmuştur. Yapılan bu önemli ziyareti Malatya yerel basını kaçırmayarak takip etmeye başlamıştır. Güneş gazetesi manşetinde şu ifadelerle yer vermiştir;

---

¹²⁹ *Güneş Gazetesi*, 29.07.1960, s. 1.

“Gazi İlkokulunda yapılan toplantıda inkılap hakkında bilgi vermek üzere öğretmenlerin köylere gitmeleri kararlaştırıldı.” Toplantıda hazır bulunan Vali bir konuşma yaparak 27 Mayıs inkılabı hakkında geniş izahat vermiş bu inkılabın başarılmasında öğretmenlerin rollerini belirtmiş ve şehrimize bağlı 105 köyde inkılabın maiyetini vatandaşlarımıza izah için yine öğretmen arkadaşların milli bir vazife olarak faaliyet göstermeleri için ricada bulunulmuştur. Bunun üzerine vazifelendirilen erkek ve kadın öğretmenler iki gruba ayrılarak dün saat 15.30’da kendilerine tahsis edilen vasıtalarla köylere hareket etmişlerdir.¹³⁰ Güneş gazetesine göre; Öğretmenlerin heyette bulunması ile başlatılan bu çalışmalar ivme kazanmıştır. Ayrıca Malatya Valisinin öğretmenlerin katıldığı bu toplantıya gelmesi öğretmenlere verdiği değer bir göstergesidir. Malatya Valisinin toplantıda öğretmenlerin darbenin başarılmasındaki rolüne değinmiş ve bundan sonra yapacakları ziyaretlerde de aldıkları görevi milli şuurla başaracaklarına inandığını belirtmiştir. Malatya Valisinin öğretmenlere olan güveni alınan başarılı sonuçlara ve öğretmenlerin toplumdaki yerine dayanmaktadır. Öyle ki heyette yer alan öğretmenler köylere kadar gönderilmiş ve oradaki Malatyalılara askeri yönetimin 27 Mayıs’ı neden gerçekleştirdiklerini ve gerekçelerini anlatmaları istenmiştir.

27 Mayısın Malatya için farklı bir önemi daha vardır. İstanbul Üniversitesinde öğrenci olan Malatyalı Turan Emeksizin üniversite olayları sırasında hayatını kaybetmesidir. Hürriyet şehidi olarak bilinen Turan Emeksiz Malatya’da ve tüm yurttaki inkılabın sembol ismi olmuştur. Malatyalılar tarafından da değer gören Turan Emeksiz için Malatya Valisinin girişimleri ile heykelinin dikilmesi için çalışmalar başlatıldı. Bu süreci Malatya basını da yakından takip etmeye başlamıştır. Malatya’da yapılacak olan heykelle ilgili Malatya yerel basınından Güneş gazetesinin haberinde şu satırlar yer almıştır. Valimiz Cezmi Kartay dün makamında bir basın toplantısı yaparak ilk hürriyet şehidi Turan Emeksiz’in şehrimizde heykelinin dikilmesi hakkında aşağıdaki izahatı vermiştir.

“Hürriyet mücadelesinin ilk şehidi Turan Emeksiz’in şehrimizde heykelinin dikileceğini daha önce radyolardan duydunuz. Bu konuda Malatya Yüksek Tahsil Talebe Birliği Belediyemize müracaatta bulunmuş ve mevzuyu ele alan Belediyemizde durumu İçişleri Bakanlığına bildirmiştir. Milli Birlik Komitesinin 29.6.1960 tarihli

¹³⁰ Güneş Gazetesi, 08.07.1960, s. 1.

toplantısında hürriyet mücadelesinin ilk şehidi Turan Emeksiz'in Malatya Vilayetinin münasip bir yerine heykelinin dikilmesi uygun görülmüştür. Biz de bu durum üzerine gerekli hazırlıklara başlayarak harekete geçtik.”¹³¹ diyerek sözlerine son vermiştir. Malatya yerel basını bu konuya hassasiyetle yaklaşmış ve heykel çalışmasına tam destek vermiştir. Basına göre, Malatya Valisinin konuya olan ilgisi takdir edilmiş ve Malatyalılardan da destek görmüştür. Malatya halkı başta olmak üzere vali ve idareciler Turan Emeksiz'in anısına sahip çıkarak atılacak her adımı desteklediklerini gayretleri ile göstermişlerdir. Ayrıca Malatya basını da kendi üzerine düşeni yaparak atılan her adımı, her girişimi Malatyalılara tam sayfa olarak ulaştırarak sürece katkı sağlamıştır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin müşterek harekâtı ile gerçekleştirilen 27 Mayıs darbesine Malatya'da basının verdiği desteğin yanı sıra Malatya gençliği de destek vererek askerin yanında durmuştur. Malatya yerel basınında aktif olarak yayın yapan Yeni Haber gazetesi gençliğin bu duruşunu haberleştirerek sayfasına taşımıştır. Yeni Haber gazetesinin attığı manşet şu şekildedir: “Malatya Gençliği Türk ordusuna ve atasına bağlılığını bir kere daha belirtti.” Malatya gençliği atasının inkılaplarına ve kahraman şanlı ordumuza bağlılığını bir kere daha gösterebilmek için cumartesi günü bir miting tertip etmiştir. Malatya tarihinde ender rastlanan bu miting kalabalık insan topluluğunu sinesinde toplamış bulunuyordu. Malatyalı, en sevinçli günlerinden birini yaşıyordu. Yüzlerde neşe gözlerde hürriyete kavuşmanın sevinci okunuyordu. Kendilerini bugüne kavuşturan şanlı ordumuz mensuplarını kucaklıyor, öpüyor, omuzları üstünde yükselterek başlarında taşıyorlardı. Malatya'da meydan miting öncesinde hınca hınç insanlarla dolmuştu. Saat 09.30'da Erkek Sanat Enstitüsü öğrencileri büyük bir kabile halinde marşlar söyleyerek ellerinde “Türk Ordusuna Bağlıyız” “Atam İnkılaplarının Bekçisiyiz” ve ellerinde daha birçok dövizlerle gelerek yerlerini aldılar.¹³² Basına göre, Malatyalı gençlerin verdiği bu destek Malatya'da dikkat çekmiş ve halkında ilgisini çekerek düzenlenen mitingde oluşan kalabalık ile kendisini göstermiştir. Yeni Haber gazetesinin mitingi yakından takip ederek gelişmelerin tamamını vermesi Malatyalı gençlere destek verildiğini göstermektedir. Gençlik Türk ordusunun yanında durmuş ve Silahlı Kuvvetleri ülkenin koruyucusu ve bekçisi olarak kabul etmiş ve yapılan bu darbeyi doğru bir karar olarak görmüşlerdir. 27 Mayıs'ta Malatya'da yaşananları ve

¹³¹ *Güneş Gazetesi*, 16.07.1960, s. 1.

¹³² *Yeni Haber Gazetesi*, 09.06.1960, s. 1.

halkın da verdiği tepkiyi dönemin Malatya basınında aktif olarak yer alan Celal Yalvaç'tan dinleyeceğiz.

Celal Yalvaç, 3 Mart 1936 tarihinde Ali ve Firdevs Yalvaç çiftinin 4. çocuğu olarak Malatya merkez Ferhadiye Mahallesi'nde doğmuştur. Aslen Akçadağ ilçesine bağlı Resul uşağı köyünden olup, ailesi 1900'lü yılların başında Malatya'ya yerleşmiştir. 1943 yılında eğitimine Gazi İlkokulunda başlamış fakat sonradan İnönü İlkokuluna geçerek ilkokulu burada bitirmiştir. 1954 yılında Malatya Ticaret Lisesi'nden dereceyle mezun olan Yalvaç askerlik görevini de yedek subay olarak 1957 yılında Erzurum'da tamamlamıştır. 1957 yılında eşi Nazmiye Hanım'la evlenmiş ve bu evlilikten dört kız, iki de erkek çocuğu olmuştur. Celal Yalvaç, 6 Ağustos 1958 tarihinde yayına başlayan Ufuk gazetesinde Yazı İşleri Müdürü olarak gazeteciliğe başlamıştır. İki yıldan fazla bu görevi sürdüren Yalvaç, 1962 yılında bu görevinden ayrılarak asıl mesleği olan fotoğraf makinası tamirata işine başlamıştır. 1977 yılında Görüş gazetesi yazı işleri müdürü olarak gazetecilik mesleğine yeniden dönmüş, emekli olduğu 1985 yılına kadar bu görevi başarı ile sürdürmüştür.¹³³

Celal Yalvaç, kendisi ile yapılan mülakatta öncelikle Demokrat Parti'nin son dönemlerini, 27 Mayıs askeri darbesini ve 27 Mayıs'ta Malatya'da yaşananları değerlendirmiştir. Celal Yalvaç'ın beyanatına göre; 1957'de memlekette bir takım sıkıntılar başladı. 1956-1957'ye kadar rahat bir yaşam süren vatandaşın derin bir sıkıntıya düştüğünü belirtti. Ayrıca bu darbeye ABD'nin de etkisinin olduğunu belirterek bu darbeye farklı bir pencereden bakmıştır. 1960 yılında ABD'nin darbe için İsmet Paşa'ya yeşil ışık yaktığını iddia eden Yalvaç sözlerine devam ederek ve bir süre sonrada 27 Mayıs gerçekleşti. 1 gecede memleketin iflas ettiğini söyleyen Yalvaç, hazinede bir kuruşun dahi kalmadığını belirtmiştir. Darbeden sonra birçok yalan iddiaların olduğunu dile getirerek özellikle üniversite öğrencilerinin kıyım makinalarından geçirildiği, Celal Bayar'ın kasasında 103 milyon paranın bulunduğu ve daha birçok yalanın sarf edildiğini söylemiştir. Ayrıca Adnan Menderes'in ABD'den umduğunu bulamayınca SSCB'ye yanaşmasından ABD'nin rahatsız olduğunu ve akabinde de Türkiye'de bu darbenin gerçekleştiğini söyleyen Yalvaç, ABD'nin bu darbedeki rolüne değinmiştir. 27 Mayıs'a dönen Yalvaç o dönemde Malatya'da yaşananları şu şekilde anlatmaktadır; "Rahmetli dayım hariç ben ve ailem hepimiz Halk

¹³³ Nezir Kızılkaya,(2017), *Malatya Haber Gazetesi*, 22.12.2017.

Partiliydik ki o zaman Malatya, CHP'nin kalesidir. Derken 27 Mayıs oldu. Malatya'da müthiş bir coşku, halk Hükümet Meydanı'nda doldu taşı. İrfan Ordusu, Muzaffer Ordumuz diye sloganlar atıldı. Meydanlarda 2-3 gün boyunca oturacak yer bile yoktu. Eğitimciler, öğretmenler, talebeler, bürokratlar herkes meydandaydı. 15 Temmuz da nasıl ki meydanlar çığ gibi doluyorsa 27 Mayıs'ta da Malatya'da öyle bir görüntü vardı”¹³⁴ diyerek o günleri duygulanarak bu şekilde anlatan Yalvaç, geçmişte yaşadıklarını anlatmaya devam etmiştir.

Akabinde Yalvaç, darbeden sonra askerin uygulamalarını anlatarak şu ifadeleri kullanmıştır: “Gelelim tekrar 27 Mayıs'a o günden sonra bütün şeylere el konuldu. Askerin uygulamaları arasında insanların bankalarındaki paralarına konulan erişim yasağı da vardır. Millet bu erişim yasağını aşabilmek için karakol tahkikat komisyonlarına başvurular yapmıştır. Artık süreç ne zaman sonuçlanırsa, o artık vicdanlarına kalmış bir durumdur.”¹³⁵ Akabinde Yalvaç, yaşanan sıkıntıları anlatmaya devam etmiştir. 27 Mayıs'a ülkeyi askerlerin götürdüğünü dile getiren Yalvaç, bununla birlikte bürokratlarında askere destek verdiğini söylemiştir. Ayrıca eğitimcilerin de son 1-2 yıldır öğrencileri kışkırttığını anlatan Yalvaç, askerinde teşvik edilmediğini onlarında böyle olacağını tahmin etmediklerini belirtmiştir. Demokrat Partililer de dâhil kimsenin darbeye hazır olmadığını, hatta karşı duruşların olmadığını ve kimsenin sesinin bile çıkmadığını dile getirerek durumun vahametini göstermiştir. Aynı zamanda Celal Yalvaç, bu durumu askerlerin dahi anılarında anlattığını aktarmıştır. Yalvaç, o gece 10 tane bekçinin bile karşı duruşu olsaydı bu darbe orada biterdi diye değerlendirmede bulunmuştur. Malatyalıların darbeden hemen sonra Vatan Millet Sakarya edaları ile meydanları doldurduğuna da değinmiştir.

Celal Yalvaç, darbeye giden süreçte Malatyalı olan ve hürriyet şehidi olarak anılan Turan Emeksizi de ayrıca anlatmıştır. Yalvaç, Turan Emeksizi anlatırken şunları söylemiştir; “Malatyalı olan Turan İstanbul'da Hukuk Fakültesi okuyordu. Turan da dâhil 3-5 arkadaş o gün okuldan kaçıyorlar. Turan da her şeye burnunu sokan bir çocuktur. Bunlar meydandaki kalabalığı görünce içine dalıyorlar. Ama toplantılarla ve gösterilerle hiç alakaları yoktur. Sonra bize haberi geldi dediler ki Turan inkılap şehidi oldu.” diyerek yaşananları anlatan Yalvaç konuşmasının sonunda duygulanmıştır.

¹³⁴ Celal Yalvaç, *Mülakat: Ömer Acet*, Malatya, 23 Ocak 2018.

¹³⁵ Celal Yalvaç, *Mülakat: Ömer Acet*, Malatya, 23 Ocak 2018.

Aile boyu Halk Partili olduklarını söyleyen Celal Yalvaç, görüşlerini şu şekilde açıklamıştır: “Açıkçası ben o yıllardan sonra CHP’den uzak duruyorum. İhtilalleri de kesinlikle tasvip etmiyorum. Tekrar Malatyalıların darbeye olan yaklaşımına dönecek olursak Malatya halkı, 27 Mayıs’a muazzam bir destek vermiştir. İsmet Paşa’nın hemşerileri desteğin hem de alasını verdiler. Ayrıca hemşerileri olan İsmet Paşa’ya da toz kondurmadılar.” diyerek Malatya’daki genel durumu anlatmıştır. Ayrıca Malatya halkının Demokrat Parti hükümetine olan memnuniyetini sorgulayan soruya da Yalvaç şöyle cevap vermiştir; “Hükümetten memnun olmamak için bir sebep yoktu. Fakat muhalefetin kalesi olduğu için memnun değil sayılırdı. Demokrat Parti, ne yaparsa yapsın İsmet Paşa ve Halk Partisi eleştiriyordu. Dolayısı ile Malatya’da Halk Partisinin dediği oluyordu.” diyerek Malatya’daki durumun aslında ne kadar da particiliğe ve hemşericiliğe dayandığını göstermektedir.

Türkiye’yi 27 Mayıs’a götüren en önemli sebeplerden bir tanesini de Celal Yalvaç şu ifadelerle anlatmıştır: “O dönemin siyasileri, partilileri arasındaki birlik ve beraberlik duygusunun en alt seviyede olması en önemli etkenlerden bir tanesidir. Hakiki görüntü ile zahiri görüntüyü hep karıştırdılar. Bunun yanı sıra darbeden sonra gerçekleşen idamların Malatya’da ki etkilerine de değinen Yalvaç, son olarak konu ile ilgili şu ifadeleri kullanmıştır;

“İllaki insanlar üzüldü. Bu kadarını Malatyalılar da beklemiyorlardı. Fakat şehirde kitlesel bir tepki verilmedi. İnsanların elinden bir şeyde gelmiyordu. İdarecilerin baskısından ben bu işe üzüldüm diyemedi hiç kimse. O zamanda tüm Demokrat Partililere “Kuyruk Damgası” takılmıştı. Partililer de düşükler diyorlardı. Açıktan tepkisini gösteren azınlık Demokratlar ise hapis cezasına çarptırıldı. Askerler sert tedbirler alıyorlardı. 27 Mayıs ile ilgili en ufak bir eleştiri cezasız kalmazdı.”¹³⁶ diyerek o döneme dikkat çeken Yalvaç, darbe ve sonrası Malatya’da yaşadıklarını tüm ayrıntıları ile anlatmıştır. Malatya’nın hafızası olarak bilinen Celal Yalvaç, 27 Mayıs 1960’da gerçekleştirilen askeri darbeyi de yaşamış ve o dönemi çok iyi bir şekilde gözlemleyerek değerlendirmiştir. 27 Mayıs’ta Malatya’da yaşananlar toplumun içinde biriken tepkinin bir anda patlamasıdır. Malatya halkının gerek darbe sonrası verdiği

¹³⁶ Celal Yalvaç, *Mülakat: Ömer Acet*, Malatya, 23 Ocak 2018.

olumlu tepki gerekse askeri yönetimin uygulamalarına verdiği destek bunun bir kanıtıdır.

2.1.1. Malatya’da Siyaset

Siyaset sürekli değişen, dinamizmi yüksek olan ve her dönemde farklı bir seyir izleyen bir yapıdır. Genel itibari ile siyaset hemen hemen her yurttaşın ilgilendiği, bazılarının ise içerisinde yer alarak faaliyet gösterdiği bir oluşum olarak bilinmektedir. Türkiye’de yıllardır siyasetin başkenti olan Ankara’da yürütülen siyaset ile ülkenin yönetimi sağlanmaktadır. Ankara başta olmak üzere yurdun her yeri siyaset ile iç içedir. Malatya’da yıllardan beri siyaset ile bütünleşen, siyasi çalışmaların yoğun olduğu bir şehirdir. Malatya’da 27 Mayıs öncesi ve sonrasında çok aktif bir şekilde siyaset yapılmaya devam edilmiştir.

Demokrat Parti ile CHP’nin Malatya’daki rekabeti hükümet yıkılma kadar devam etmiştir. Çalışmamızın başlarında değindiğimiz gibi Demokrat Parti’nin Malatya’da yürüttüğü siyasetin ana hedefi CHP’nin hükümranlılığını Malatya’da sonlandırmaktır. Fakat bu politikasında zaman zaman başarılı olsa da sonuç olarak nihai başarı sağlanamamıştır. Malatya halkı Demokrat Parti’ye karşı ikiye ayrılrsa da burada CHP baskın olduğu için yeterli sonuç alınamamıştır. Malatyalı bir vatandaşın Demokrat Parti Genel Başkanı Adnan Menderes’e gönderdiği telgraf olumlu karşılanmıştır. Malatyalı vatandaş telgrafında Adnan Menderes’i Malatya’ya davet etmiştir. Malatya’da Demokrat Parti adına olumlu bir gelişme olan bu telgrafın ayrıntılarını Malatya yerel basınından Demokrat Malatya gazetesi birinci sayfadan vermiştir. Gazete attığı manşette şu ifadeleri kullanmıştır; “Bir hemşerimizin Sayın Başvekilimize çektiği telgraf “ Şehrimiz Ferhadiye mahallesinde ihtiyar heyeti azası bulunan Hacı Tahir Dağdeviren Sayın Başvekilimizin Kırşehir’deki konuşmasından duyduğu memnuniyeti izhar eden bir telgraf çekmiş Sayın Mendereste bu telgrafa aşağıda metnini verdiğimiz telgrafla mukabele etmişlerdir aynen aktarıyoruz:

“1-2-1960 Pazartesi günü büyük güven beslediğimiz Başvekilimizin Kırşehir nutkunu biz Malatyalılar Halk Partili olarak radyolarımızın başında dinledik. Bu nurlu feyizlerinizden biz Malatyalılarda istifade etmeyi arzulamaktayız. Bir gününüzü de Malatyalılara ayırırsanız bizleri bahtiyar etmiş olacaksınız. Saygılarımı arz ederim.”
Telgrafı alan Başvekil Adnan Menderes son derece nazik bir üslupla cevap vermiştir.

“Beni Malatya’ya davet eden nazik telgrafınızı aldım. Bana karşı gösterdiğiniz samimi duygu ve alakaya teşekkür ederim. Müsait bir zamanda çok sevdiğim Malatyalılar arasında bulunmayı bir bahtiyarlık telakki etmekteyim.” diyerek duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir.¹³⁷ Demokrat Malatya gazetesine göre; Adnan Menderes’e Malatya’dan gönderilen bu telgraf Başvekil tarafından memnuniyetle karşılanmış ve olumlu bir hava yaratmıştır. Aynı şekilde Başvekilinde aldığı telgrafa verdiği olumlu cevap basın tarafından da ilgi ile takip edilmiştir. Siyasetin içerisinde olumlu yönde gelişen her gelişme siyasetin yönünü değiştirebilecek değerde önemlidir. Malatya’da siyaset her yerde olduğu gibi daha çok partiler aracılığı ile yapılagelmiş ve halkın iradesinin desteği ile gelişme göstermiştir. Malatya siyasetine darbeden önce görev alan Malatya Valisinin de katkısı olmuştur. Darbeden önce Malatya Valisinin Başvekil ile yaptığı görüşme de hem şehrin zaruri ihtiyaçları adına hem de siyaseten etkili olmuştur. Malatya Valisinin Adnan Menderes ile yaptığı bu görüşmeye yerel basından Güneş gazetesi yer vermiştir. Gazetenin haberinde yer alan ifadeler şu şekildedir: Valimiz Sayın Nazım Arda’nın Ankara temasları hakkında gazetemize beyanatı; “Biliyorsunuz ki Kurtuluş Bayramı münasebeti ile Adana’yı şereflendiren Sayın Başvekilimiz Adnan Menderesle temas etmek üzere Adana’ya gitmiştik. Muhterem Başvekilimiz Adana’da Malatya heyetini kabul buyurarak Malatya’nın ihtiyaç ve hizmetleri ile ilgilenmişlerdir. Bu temastan sonra Ankara’ya giderek Malatya’nın maarif, bayındırlık gibi çeşitli konulardaki 1960 yılı ihtiyaçları üzerinde ilgili daireler ile görüşüm”¹³⁸ diyerek yaptığı çalışmaları ve temaslarından aldığı sonuçları basın aracılığı ile açıklamış ve Malatya halkını bilgilendirmişlerdir. Basına göre, Malatya Valisi öncelikle şehrin temel ihtiyaçları için temaslarda bulunmuştur. Bunun yanı sıra Güneş gazetesinin görüşme ile ilgili yaptığı habere göre gerçekleşen görüşmenin ve alınan verimli sonuçların Malatya siyasetini de etkilediği anlaşılmaktadır. Hükümet ile kurulan bu ilişkilerin yapılan görüşmelerle yapıcı bir noktaya geleceği aşikârdır.

Malatya’da partilerin düzenlediği kongreler de siyaseti canlı tutan önemli etkenlerin başında gelir. 27 Mayıs’tan önce Demokrat Parti, Malatya’da kongrelerine devam etmektedir. 3 Nisan’da Malatya Demokrat Parti il teşkilatı tarafından düzenlenen bu kongreyi Malatya yerel basınından Güneş gazetesi de takip etmiştir. “Demokrat Parti

¹³⁷ *Demokrat Malatya Gazetesi*, 10.02.1960, s. 1.

¹³⁸ *Güneş Gazetesi*, 21.01.1960, s. 1.

il kongresi yarın saat 10.00'da İstanbul sinemasında yapılacak. Kongrede bulunmak üzere Gedik ve Benderlioğlunun'da şehrimize gelmeleri muhtemeldir. Bilindiği üzere uzun zamandan beri müteşebbis heyetlerle idare edilmiş ve bu yüzden de parti içerisinde bir ikilik meydana gelmiştir. Diğer taraftan aldığımız haberlere göre kongrede bulunmak üzere Dâhiliye Vekili Sayın Namık Gedik ve Maarif Vekili Sayın Atıf Benderlioğlu'nun da bugün uçakla şehrimize gelecekleri söylenmektedir.”¹³⁹ Basına göre, Demokrat Parti'nin kongresi katılımcıları itibari ile kapsamlı bir kongre olmuştur. Aynı zamanda kongreye katılacak olan bakanların gelecek olması da Malatya'da siyaseti hareketlendirmiştir. Demokrat Parti'nin il bazında düzenlediği bu kongre Malatya'da etkili olmuş ve olumlu sonuçlar alınmıştır. Ayrıca kongreye hükümetten de temsilcilerin gönderilmesi ile kongrenin kapsamı genişletilmiş ve partililer arasında memnuniyet yaratmıştır. Malatya basını da Demokrat Parti'nin düzenlediği il kongresini tüm detayları ile Malatyalılara ulaştırarak üzerine düşen görevi ifa etmiştir.

Siyasetin anahtarı olan kongreler ve partilerin teşkilatlanma faaliyetleri siyaseti aktif tutan etkenlerden biridir. Demokrat Parti Malatya'da kongrelerine devam etmiştir. Malatya'da sık aralıklarla düzenlenen Demokrat Parti kongreleri şehirdeki siyasi rekabeti artırmıştır. Malatya'nın bir diğer yerel gazetesi olan Adımlar gazetesi bu kongreyi takip etmiştir. Adımlar Gazetesi Genel Müdürü Rıfat Barutçuğil'in kongre ile ilgili yazısına yer verilmiştir. Gazetede yazısında Rıfat Barutçuğil şu ifadeleri kullanmıştır; “Vilayetimiz parti il kongresi bu hafta başında yapıldı. Delegelerin ekseriyetine yakınının iştirak ettiği ve partili grubun iştirak ettiği kongre canlı ve heyecanlı oldu. Bu kongre ile bir defa daha görülmüştür ki Malatya'mızda da Demokrat Parti'ye candan bağlı idealistler çoktur, seçimlerde ekseriyet elde edilememesinin sebebi ise teşkilatın çalışmamasındandır. Bize bu kanaati veren kongreden olaylar nakledelim. 1957 yılından bu yana il, ilçe ve bucak kongreleri yapılmamış müteşebbis heyetlerle idare edilmiş ve bu seneye kadar gelinmiş olduğunu bu arada parti faaliyeti olarak hiçbir şey yapılmadığını bizzat müteşebbis heyet itiraf ediyor. Nitekim muhalefet bu yolda durmadan çalışıyor, geçen sene muhtemelen muhtar ve ihtiyar heyeti seçimi var diye semtlerde toplantılar, konuşmalar toplu olarak ziyaretler yapıldı. Topyekûn propaganda yaparak teşkilatlarını ve partilerini ayakta tuttular”¹⁴⁰ diyerek sözlerini

¹³⁹ *Güneş Gazetesi*, 02.04.1960, s. 1.

¹⁴⁰ *Adımlar Gazetesi*, 11.04.1960, s. 1.

bitiren Rıfat Barutçugil partideki son durumu değerlendirmiştir. Basına göre, kongre yoğun katılım ile birlikte son derece verimli bir şekilde gerçekleşmiştir. Ayrıca kongre ile ilgili yazılan köşeyazısının basında tam sayfa olarak verilmesi kongrenin önemini göstermektedir. Kongre ile ilgili yaşanan bir takım sıkıntılara da değinen Adımlar Gazetesi Genel Müdürü Rıfat Barutçugil Demokrat Parti teşkilatına çözüme yönelik tavsiyelerde bulunmuştur.

Darbeden aylar önce Malatya siyasetinde bu gelişmeler yaşanırken Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan itibaren ilk kez darbe ile tanışmıştır. Türk milletinin kendi iradesi ile göreve getirdiği Demokrat Parti hükümeti 27 Mayıs 1960'ta askeri bir darbe ile düşürülmüştür. Silahlı Kuvvetler tarafından yapılan bu darbeden sonra Malatya'da siyaset farklı bir noktaya gelmiştir. Malatya'da askeri idare kurulmuş ve siyaset artık askerinin elinde olmaya başlamıştır. Siyaseti yönlendirmeye başlayan askerler seçimler yenilenip yeni hükümet göreve başlayana kadar ülkeyi yönetmiştir. 27 Mayıs askeri darbesine liderlik eden bizzat harekâtı yöneten Orgeneral Cemal Gürsel darbeden sonra tüm yurdu ziyaret etmeye başlamıştır. Bu şehirlerden bir tanesi de Malatya'dır. Malatya'ya olan ziyareti kesinleşen Devlet Başkanı Cemal Gürsel için şehirde hazırlıklar yapılmaya başlanmıştır. Bu önemli ziyareti Malatya yerel basını tüm ayrıntıları ile takip ederek sayfalarına taşımıştır. Bu gazetelerden biri de Malatyanın Sesi gazetesidir. Gazete yaptığı haberinin manşetinde şu cümlelere yer vermiştir. "Dün Malatya tarihi bir gün yaşadı." Devlet Başkanımız Sayın Cemal Gürsel, binlerce Malatyalının coşkun sevgi tezahüratlarıyla karşılandı. İlk olarak 8. Kolordu karargâhını ziyaret eden Gürsel bilahare hükümete gelerek vilayet balkonundan halka hitaben aşağıdaki konuşmayı yapmıştır;

"Aziz Malatyalılar,

Malatya'ya indiğim andan itibaren bana göstermiş olduğunuz yakın alaka, heyecan sevgi ve samimiyete candan teşekkür ederim. Bir memleketin partizan idaresini devirmekle daha iyiye doğru bir gidiş temin etmiş bulunuyoruz. Bir memleket keyfi bir hareketle, düşmanca bir anlayış ile idare edilemez. Bir ihtilal mücadelesi olmasına rağmen asla adaletten ayrılmadık ve ayrılmayı da asla düşünmüyoruz. Türk Adaleti en mükemmel en adil olan kararı verecektir. İhtilale gitmeyi asla düşünmedik. İhtilal metotlarını asla tatbik etmedik. Siz kimi isterseniz kime güvenerseniz memleketin

insanı kimi arzu ederse reyini o partiye verecektir ve onu iş başına getirecektir. Sevgili Malatyalılar, fikir ayrılımalarımız olabilir, herkes aynı düşünmez muhtelif düşünceler hâkim olabilir. Bu düşünce ile çalışmalarımızı başlatacağız”¹⁴¹ diyerek konuşmalarına son vermiştir. Basına göre, darbeye liderlik eden ve aynı zamanda Devlet Başkanı olan Cemal Gürsel’e Malatyalılar ilgi göstererek tezahüratlar eşliğinde kendisini karşılamışlardır. Kalabalık bir halk kitlesine konuşan Gürsel, özellikle darbenin gerekçelerini, askerın düşüncesini anlatarak devrilen Demokrat Parti hükümetinin eksik yönlerine ayrı ayrı değinmiştir. Malatyalılar tarafından kalabalık bir toplulukla karşılanan Gürsel, konuşmasında halk iradesine ve demokrasiye vurgu yaparak yapıcı bir konuşma yapmıştır. Malatya yerel basını da darbeden sonra ordunun başı olan Cemal Gürsel’in bu ziyaretine ilgi göstererek düzenlenen mitingi ayrıntıları ile sayfalarına taşımıştır.

Cemal Gürsel’in ziyaretinden sonra Malatya’da lise öğrencileri tarafından yürüyüş düzenlenmiştir. Lise öğrencileri yaptıkları bu yürüyüş ile seslerini hükümete duyurabilmişlerdir. Malatyanın Sesi gazetesi de yaptığı yayınlar ile öğrencilere destek vermiştir. Gazete yaptığı haberde sayfa başından şu ifadelere yer vermiştir; “Şehrimizde 5 bin liseli sessiz bir yürüyüş yaptı.” Yeni kabul edilen yedek subay kanunu münasebeti ile 5 bin orta ve yüksekokul öğrencisi Dil Tarih Fakültesi bahçesinde toplanarak önce Anıtkabir’i ziyaret etmişler ve sonrada Bakanlıklarda sessiz bir yürüyüş yapmışlardır. Gençlerle görüşen Devlet ve Hükümet Başkanı Orgeneral Cemal Gürsel temsilcilerinizi gönderin derdini dinleyeceğim, demiştir. Daha sonra müsteşar gençleri kabul etmiş ve sorunların sükûnetle halledileceğini belirtmiştir. Gençler Milli Birlik İdaresinin gösterdiği alaka karşısında şükranlarını ifade etmişlerdir.”¹⁴² Basına göre; Milli Birlik Komitesi, Malatyalı liseli gençlerin sorunlarına kayıtsız kalmayarak bizzat kendisi görüşerek çözümlenmeye çalışmıştır. Liseli öğrencilerin sorunlarına ılımlı bir şekilde yaklaşan Devlet Başkanı Cemal Gürsel, öğrencilerin mağdur olmaması için uğraşmıştır. Malatya’da da siyasi ortamı hareketlendiren bu gelişme ve alınan olumlu sonuç takdir edilmiştir.

Malatya’da bu gelişmeler yaşanırken İskenderun’da Atatürk heykeline yapılan saldırı Malatya’da tepki görmüştür. Bunun üzerine Malatya’da miting düzenlenmiş ve

¹⁴¹ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 25.10.1960, s. 1.

¹⁴² *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 18.10.1960, s. 1.

tepki artmıştır. Malatya’da siyasetin yükselişi hiç azalmamıştır. Atatürk’ün heykeline karşı düzenlenen bu saldırıya Malatyanın Sesi gazetesi yer vererek Malatyalıların bu konuya olan hassasiyetine de aracı olmuştur. “İskenderun’da Atatürk Heykeline yapılan menfur tecavüz bütün yurttan telin edilmektedir. Bu vesile ile dün şehrimizde de bir miting yapıldı.

Bu menfur harekâtı protesto etmek ve Atatürk’e o an hudutsuz bağlılık teyit etmek maksadıyla dün şehrimiz lisesi, Ticaret lisesi, Erkek Sanat Enstitüsü talebelerinin iştiraki ile saat 14.00’te Hükümet Meydanı’nda bir miting yapılmıştır. Gençler ellerinde bayraklar ve Atatürk’ün portesi ve dövizler ile Hükümet Meydanına gelmişlerdir. Atatürk’e yapılan bu saldırı telin edilmiştir.”¹⁴³ Malatyanın Sesi gazetesine göre; Tüm yurttan olduğu gibi Malatya halkı da Atatürk’e yapılan bu çirkin saldırıyı protesto etmiştir. Malatya’da gösterilen bu tepki Malatyalıların Atatürk’ü sahiplenmesinin en açık göstergesidir. Atatürk’ün heykeline yapılan bu saldırı Malatya’da siyasetin nabzını yükseltmiştir.

27 Mayıs’ta Demokrat Parti’yi deviren askerler vakit kaybetmeden kurucu meclis çalışmalarına başlamıştır. Ankara’da kurucu meclis çalışmalarını başlatan MBK, yeniden siyasetin aktif bir şekilde işlemesi için uğraş vermiştir. Ankara’da yapılan çalışmalar Malatya yerel basını tarafından yakından takip edilerek Malatyalılara ulaştırılmıştır. Malatya yerel basınından olan Malatyanın Sesi gazetesi bu gelişmeyi manşetten duyurmuştur. “Kurucu meclis tasarısı kabul edildi. Mecliste partilerin 74 temsilcisi bulunacak. Milli Birlik Komitesi de 18 üye seçecek. 74 kişi olarak kabul edilen parti kontenjanının 49’u CHP’ye 25’i CKMP’ye verilmektedir. Bakanlar kurulunda 20 kişilik üyesi ile kurucu mecliste tabi aza olarak bulunacaktır. Komitenin kabul ettiği yeni maddeye göre Devlet Başkanı için 10 ve MBK içinde 18 üye olmak üzere 28 kişilik hususi bir kontenjan tespit edilmiştir. Kurucu meclis tasarısı resmi gazetede yayımlandıktan 21 gün sonra kurucu meclis ilk toplantısını yapacaktır. Yeni iktidarda en geç 29 Ekim 1961 tarihinde iş başına gelmiş olacaktır.”¹⁴⁴ Basına göre; Milli Birlik Komitesi demokrasinin yeniden tesis edilmesi için ilk iş olarak kurucu meclis çalışmalarını başlatarak kısa zamanda seçimlere gidilmesi yönünde çabalamıştır. Ayrıca gazetenin beyanatına göre; Darbeyi yapan asker milli iradenin yeniden işlemesi

¹⁴³ *Malatya’nın Sesi Gazetesi*, 23.12.1960, s. 1.

¹⁴⁴ *Malatya’nın Sesi Gazetesi*, 13.12.1960, s. 1.

için çalışma başlatmış ve yönetimde uzun süre kalmayacağını bu adımıyla kanıtlamıştır. 27 Mayıs'ı gerçekleştiren asker kadrosu bu konuda ikiye bölünmüştür. Bir bölümü darbeden sonra ülkeyi uzun bir süre yönetmek konusunda görüş belirtirken darbeyi yapan ana kadro ise kısa zamanda gerekli çalışmaların yapılarak demokrasiye geçilmesi yönünde görüş beyan ettiler. Son olarak darbenin ana kadrosu olarak bilinen grubun dediği oldu ve seçimlere gidilmesi yönünde karar verildi.

Demokrasi adına olumlu gelişmeler yaşanırken MBK üyeleri de Malatya'ya bir ziyaret planlamışlardır. Devlet Başkanı Cemal Gürsel'in ziyaretinden sonra Malatya'ya gelecek olan MBK üyeleri ziyaret için gerekli adımları atmıştır. Bu önemli ziyaret Malatya yerel basını içinde önem arz etmektedir. Malatyanın Sesi gazetesi ziyareti takip ederek ayrıntıları Malatya halkı ile paylaşmıştır. Gazete yaptığı haberde satır başından şu ifadeleri kullanmıştır; "Milli Birlik Komitesi üyeleri dün hükümet balkonundan halka hitaben birer konuşma yaptılar. Biz hizmet peşinde koşuyoruz. Milli birlik ve beraberlik ruhu içinde bugün yaşama savaşı diye isimlendirdiğimiz muharebeyi hak, ahlak ve fazilet silahları ile mutlaka kazanacağız. İki günden beri şehrimizde bulunan MBK üyeleri halkımızın dert ve şikâyetlerini dinlemişlerdir." Hükümet balkonunda Malatyalılara hitaben aşağıda metnini verdiğimiz konuşmaları yapmışlardır. Milli Birlik Komitesi üyesi Binbaşı Mehmet Özgüneş'in konuşması; "Malatyalılar, sevgili kardeşlerim Atatürk inkılaplarının tek gayesi mesut ve müreffeh bir Türkiye'yi meydana getirmektir. Bu inançla 1950 seçimlerine gittik. Maalesef seçilenler ahlaka malik değillerdi. Çok kısa zamanda adaletten ayrıldılar. Aynı zamanda anayasayı ihlal ettiler. Bizzat Reisi Cumhur olan zat hırsızlık yaptı. Başvekil bir taraftan hırsız çetesini elinde bulundurdu diğer taraftan günlerinin büyük bir kısmını metresleri ile geçirdi. Silahlı Kuvvetler olarak bütün bu olayları dikkate alıp takip ettik. Bu hal sabrımızı tüketti. Bu adamlar yakında layık oldukları cezayı mutlaka alacaklardır. Çünkü düşük iktidar bu memleketi bölmeye çalışmıştır. Siyasi fikir ve kanaatler ne olursa olsun bizi bölmeye çalışmamalıdır. Milli birlik şarttır"¹⁴⁵ diyerek sözlerini bitirmiştir. Basına göre, konuşması boyunca devrik hükümeti yaptıkları ile eleştiren MBK üyesi Malatyalılara birlik ve beraberlik çağrısında bulunmuştur. Ayrıca hükümetin tüm uygulamalarını Silahlı Kuvvetler olarak takip ettiklerine değinen MBK üyesi gereken adımın zamanı geldiğinde atıldığına vurgu yapmıştır.

¹⁴⁵ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 28.09.1960, s. 1.

Ayrıca siyasi fikir hürriyetine de değinen MBK üyesi ülkenin bütünlüğüne olan inancını da belirtmiştir. Malatya yerel basınından Malatyanın Sesi gazetesinin MBK üyesinin konuşmasını bütünüyle yayınlaması ziyarete verilen önemin göstergesidir. MBK, Malatya merkezde yaptığı programın ardından Malatya kazası olan Yeşilyurt'ta da halka hitaben konuşma yapmışlardır. Malatyanın Sesi gazetesi MBK üyelerinin Malatya'da devam eden bu programını da dikkatle takip ederek haberleştirmişlerdir. “Milli Birlik Komitesi üyeleri dün Yeşilyurt kazasında birer konuşma yaptılar. Üç günden beri şehrimizde bulunan MBK üyelerinden Kurmay Binbaşı Mehmet Özgüneş ve Jandarma Yüzbaşı Ahmet Er yanlarında Malatya Valisi Cezmi Kartay da olmak üzere dün saat 09.00'da Yeşilyurt kazasına gitmişlerdir. Yeşilyurt halkı tarafından büyük bir sevgi tezahüratları ile karşılanan MBK üyeleri burada halka hitaben 27 Mayıs inkılabının ruhunu belirten anlamlı birer konuşma yapmışlardır. “Artık biz karanlık günleri geride bıraktık şimdi nurlu ve aydınlık bir yolda ilerliyoruz. Bizim muasır medeniyet seviyesine yükselmemiz için üç unsur lazımdır. Biri milli birlik ruhu diğeri maarif davamız üçüncüsü de toprak reformudur. Bu meydan muharebesini topla tüfekte değil, faziletle, ahlakla, imanla kazanacağız. Bilhassa düşük iktidar mensuplarının yaptıkları hatalar anlatılırken halk kahrolsunlar diye bağırılmışlardır. Konuşmaları büyük bir heyecan ve ilgi ile takip edilmiş en son Yeşilyurt Belediye Reisi kürsüye gelerek kazası için bazı isteklerde bulunmuş bilhassa şehre bir ortaokul yapılması konusu üzerinde durmuş taleplerini iletmiştir. Milli birlik komitesi üyelerinden Mehmet Özgüneş kürsüye gelerek bu arzularının yerine gelmesi için derhal Ankara ile irtibata geçeceğini vaat etmiştir. MBK üyeleri halk tarafından tezahüratlar eşliğinde uğurlanmışlardır.”¹⁴⁶ Malatyanın Sesi gazetesinin haberine göre; Malatya'nın kazası olan Yeşilyurt'ta halkın Milli birlik komitesine yoğun ilgi gösterdiği ve kalabalık bir toplulukla mitinge katıldığı görülmektedir. MBK üyelerinin üç gün süren Malatya ziyaretini adım adım takip eden Malatya yerel basını program boyunca yaşanan gelişmeleri Malatya halkı ile paylaşarak önemli bir statüde bulduklarını faaliyetleri ile göstermişlerdir.

Malatya'da sevgi tezahüratları ile karşılanan MBK darbeden sonra yaptıkları ziyaretlerle gerçekleştirdikleri darbeye meşruiyet kazandırmak için çalışmalar yürütmüşlerdir. Malatya halkının da asker tarafından yapılan ziyaretlere yoğun ilgi

¹⁴⁶ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 29.09.1960, s. 1.

göstermesi askere verilen desteğin apaçık bir kanıtıdır. MBK yurdun her tarafında yaptığı ziyaretlerle 27 Mayıs'ı tamamı ile anlatmak için uğraşmıştır.

2.1.2. Malatya ve Ekonomik Durumu

Bir şehrin ekonomik durumu dönemlere göre farklılık gösterebilmektedir. Malatya ekonomisi 10 yıllık Demokrat Parti hükümeti döneminde farklı dönemlerden geçmiştir. Özellikle 27 Mayıs 1960 Askeri darbesinden hemen önce ve sonrasında ki ekonomik gelişmeler yapılan ve yapılacak olan değerlendirmelerin doğruluğu için önem arz etmektedir. Malatya ekonomisi ile ilgili atılan her adımı, yapılan her çalışmayı yakından takip eden Malatya yerel basını üzerine düşen görevi layığı ile yerine getirmiştir. Bu dönemde Malatya ekonomisi ile ilgili gelişmeler yaşanmıştır.

Darbeden aylar önce Demokrat Parti Hükümetinin Malatya'daki son icraatları ekonomik yönde olmuştur. Demokrat Parti Hükümeti Malatya'da konserve fabrikasının kurulması için girişimleri başlatmıştır. Malatya yerel basınından olan Demokrat Malatya gazetesi şehirdeki bu gelişmeyi sayfasına taşımıştır. Gazete haberinde şu ifadeler yer vermiştir; "Malatya'da konserve fabrikası kurulacak. Bundan başka memleketimizin 6 vilayetinde daha birer fabrikanın kurulması için çalışmalar yapılmaktadır. Ankara, memleketimizde konserve sanayinin inşası için çalışmalara başlamıştır. Mevsuk kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre memleketimizin yedi vilayetinde konserve fabrikası kurulması yolunda çalışmalar yapılmaktadır. İlk fabrika Malatya'da kurulacaktır. Bu vilayetimizde bol miktarda konserve tesisleri kurulacaktır."¹⁴⁷ Demokrat Malatya gazetesine göre; Demokrat Parti hükümeti 6 ilde kuracağı konserve fabrikalarının ilkini Malatya'da inşa ettirecektir. Malatya'nın fabrikanın kurulmasına elverişli olması ve hükümetinde çalışmalara hız vermesi şehrin ekonomisini geliştirmek istediğinin belirtileridir. Aynı zamanda şehirdeki ekonomik gelişim düzeyini artırmakla beraber insanların da istihdam edilmesine fırsat verilmiştir.

Cumhuriyet tarihinin ilk askeri darbesini gerçekleştiren silahlı kuvvetlere bağlı MBK üyeleri darbeden kısa bir süre sonra hükümeti kurup akabinde yurt genelinde etkili olacak olan mali tedbirleri almıştır. Türkiye genelini ilgilendiren bu ekonomik gelişmeyi Malatya basınından Güneş gazetesi de takip ederek gelişmeleri Malatyalılara

¹⁴⁷ *Demokrat Malatya Gazetesi*, Nisan 1960, s. 1.

ulaştırmışlardır. “Hükümet mali, iktisadi tedbirler alıyor. Vatandaşın geçim sıkıntısının giderilmesi için bütün çarelere başvurulmaktadır. Bakanlar kurulu, Devlet Başkanı ve Orgeneral Cemal Gürsel’in başkanlığında Başbakanlıkta toplanmıştır. Hükümet öncelikle şu konular üzerinde duracağını açıklamıştır; 1- Hükümetin bir ihtilal hükümeti değil, demokratik esasları kurmaya çalışan bir hükümet olduğunu dış dünyaya göstermektir. 2- Vatandaşın geçim sıkıntısını önlemek ve hayat standardını yükseltmek için gerekli mali ve sosyal tedbirleri almak. 3-Türk Parasının satın alma gücünü yurt içinde ve yurt dışında artırmak. 4- İktisadi ve Mali kararların koordinasyonunu sağlamaktır.¹⁴⁸ Basına göre; Askeri hükümet ülkenin ekonomisini yukarılara çekmek ve insanların yaşamlarını daha da iyileştirmek için gerekli tüm ekonomik tedbirleri yeterince almıştır. Bakanlar kurulunun yapmış olduğu açıklamada özellikle ihtilal hükümeti olmadıklarına dair dış dünyaya verdikleri mesaj dikkat çeken bir ayrıntıdır. Askeri Hükümetin Türk Parasını yurtdışında da değerini artırma ve koruma isteği ise bir diğer olumlu gelişmedir.

Darbeye giden süreçte bozulmaya başlayan Türk ekonomisini 27 Mayıs’tan sonra toparlamak için MBK yurt genelinde bir çalışma başlatmıştır. Hazinesinin eski haline gelebilmesi için Malatya’da da bu yardım çalışmaları başlatılmıştır. Malatya’daki bu çalışmayı yine Malatya yerel basınından olan Güneş gazetesi takip etmiştir. Gazete bu gelişmeyi haberleştirerek şu ifadelerle duyurmuştur; “Hazineyi eski haline getirmek için bütün yurttaki bağış yapılmaktadır. Evvel ki gün şehrimizin belediye salonunda yapılan toplantıda halk tarafından yardımlar yapıldı. Malatya Valisi de alyansını vererek katkıda bulunmuştur.” Sayın Valimiz Cezmi Kartay toplantı öncesi şu konuşmayı yapmıştır; “Biliyorsunuz bütün memlekette hürriyet mücadelesini müteakip Türk milleti bu vatanı yeni bir idare tesis etmiş bulunuyor. Bildiğiniz gibi devralınmış muazzam bir borç vardır. Türk devletinin mali durumunun düzelebilmesi için memleketin farklı köşelerinde yardımlar başlatılmıştır. Malatyalılar demokrasi ve hürriyet mücadelesinde daima öncü olmuşlardır. Vilayetlerimizde olduğu gibi kazalarımıza da bu talimatlar gönderilmiştir. Malatya Ticaret Odası da bu konuda gereken yardımı bize yapacaklarını bildirmişlerdir. Yirmi yıllık memuriyet hayatımda ne bankada param mevcuttur ne de kayıtlı tapularım vardır. En kıymetli varlığım olan yüzüğümü veriyorum”¹⁴⁹ diyerek

¹⁴⁸ *Güneş Gazetesi*, 04.06.1960, s. 1.

¹⁴⁹ *Güneş Gazetesi*, 16.06.1960, s. 1.

yardımda bulunan Malatya Valisi çalışmaya destek vermiştir. Basına göre; Ülkenin mali durumunun yeniden refaha çıkabilmesi adına yurt çapında başlatılan bu yardım çalışmasına Malatyalılar gereken desteği fazlası ile vermişlerdir. Ayrıca Malatya Valisinin yaptığı konuşma ile şehrinin insanlarına her konuda güvendiğini ve gereken ne ise sonuna kadar yapacaklarını belirtmiştir. Devletin yeniden düzlüğe çıkarılması için başlatılan bu yardım çalışmasına başta Malatya Valisi olmak üzere tüm Malatyalılar destek vermiştir. Türk milleti ülkenin refahı, bekası ve huzuru söz konusu olduğunda nasıl bir bütün olabildiklerini bu çalışmaya verdikleri destek ile kanıtlamışlardır.

Başlatılan bu çalışmanın akabinde yeni kurulmuş olan Askeri hükümet şehirlerde bayındırlık çalışmalarına da başlamıştır. Malatya’da birtakım çalışmalar yürütülmeye başlanmıştır. Şehrin köylerindeki yol yapım ve içme suyundaki aksaklıkların giderilmesi için girişimler başlatılmıştır. Bu önemli sorunla alakalı tüm gelişmeleri Malatya basını halka ulaştırmak için çalışmıştır. Malatya Güneş gazetesi bu konu hakkında hazırladığı haberde şu ifadeler yer vermiştir; “Köy içme suları ve yol yapımına hız verildi.” Akabinde haberin devamında yaşanan gelişmeler doğrudan verilmiştir. “İlimiz Bayındırlık Müdürlüğünce yapılmakta olan köy içme suları işine bu yıl da önem verilmiş ve içme suyu olmayan 10 köyün içme suyu konusu ele alınmış ve inşaatına başlanmıştır. Bu köylerin içme suları için 60827 lira 12 kuruş tahsisat ayrılmıştır. Devam eden inşaatları çok yakında ikmal edilecek ve bu köylerin halkı içme suyuna kavuşmuş olacaklardır. Diğer tarafından Malatya-Hatunsuyu, Kemer köprü, Alişar ve Hasırcılar istikametinde giden yolların menfezlerinin yapımına başlanmış olup inşaatına hızlıca devam edilmektedir. Başlatılan çalışmalar kısa zamanda bitirilerek vatandaşların hizmetine açılacaktır.”¹⁵⁰ Güneş gazetesine göre; İhtilalin üzerinden çok geçmemesine rağmen Malatya’nın ilçeleri olmak üzere köylerine varana kadar yapılan bu onarım ve bayındırlık faaliyetleri dikkate değer nitelikte gelişmelerdir. Yapılan bu çalışmalardan yola çıkarak bir çıkarımda bulunacak olursak eğer Malatya’da dâhil tüm yurttaki insanların mağdur olmaması ve normal hayatlarına sorunsuz bir şekilde devam edebilmeleri için gereken çalışmalar yapılmaktadır. 27 Mayıs darbesinden sonra yaşanan bu gelişmeler ülkemizin geleceği için umut vericidir. İdareyi devraldıktan sonra çalışmalarına devam eden milli birlik komitesinin bir diğer önemli çalışması da vergi sistemi üzerine olmuştur. Mevcut sistemin değiştirilmesi için çalışma başlatan milli

¹⁵⁰ Güneş Gazetesi, 11.10.1960, s, 1

birlik komitesi tüm vatandaşları ilgilendiren bu konuyu dikkatlice incelemiştir. Malatya yerel basınından Güneş gazetesi de bu gelişmeyi sonuçları ile beraber Malatya halkı ile paylaşmıştır. Ülkedeki tüm vatandaşları yakından ilgilendiren vergi konusunu gazete yaptığı bu haberle duyurmuştur. “Vergi sistemi tamamen değişiyor. Yeni vergi politikasında vatandaşın ödeme gücü dikkate alınacak. Türkiye’deki vergi sistemleri baştan aşağı değiştirilecek ve yeni vergi sistemi en kısa vakitte uygulamaya geçirilecektir. Yeni vergi politikası vatandaşın ödeme kabiliyeti dikkate alınarak tespit edilecektir. Şimdiye kadar uygulanan vergi sisteminden başka zirai gelir vergileri de ihdas edilecektir. Vergi muafiyetleri yeni esaslara bağlanacak. Gelir vergisi ile intikal vergileri arasında organik bağlar kurulacaktır. Milli birlik komitesi memleket meseleleri hakkında temel felsefesini tespit ederken vergi konusu üzerinde ısrarla durarak, iş başına gelecek olan hükümetlerin yeni vergi sistemini en kısa zamanda gerçekleşmesini kararlaştırmıştır.”¹⁵¹ Basına göre, Komitenin aldığı bu karar ülkenin geleceği adına atılmış bir adım olmakla beraber kurulacak yeni sivil hükümetlere de kolaylık sağlayacaktır. Aynı zamanda yeni vergi sistemi ile vatandaşların maddi yeterliliklerinin dikkate alınması vatandaşlar için olumlu bir gelişmedir. Ülke ekonomisine büyük katkısı olan vergilerin düzenlenmesi, iyileştirilmesi hazine açısından da kayda değer bir gelişmedir.

Vergi sistemi ile ilgili değişiklik yapıldıktan sonra Malatya’da imar faaliyetlerine devam edilmiştir. Şehrin merkezi ve ilçelerinde hükümet tarafından başlatılan çalışmalar Malatya yerel basını tarafından da sıkı bir şekilde takip edilmektedir. Malatyanın Sesi gazetesi birçok gelişmede olduğu gibi bu gelişmeyi de haberleştirerek Malatyalılara ulaştırmada köprü görevini üstlenmiştir. Gazete birinci sayfasından verdiği bu gelişmeyi aşağıdaki şekilde aktarmıştır;

“Şehrimizde imar faaliyetleri hızla devam ediyor.” Şehrimiz ve çevrelerinde imar faaliyetlerine devam edilmektedir. Hanımın çiftliği köyü, Poskiran köyü, Gürobası köyü, Akçadağ’ın Darıca ve Asma Mezraları, Yeşilyurt’un Seyit uşağı köylerinde içme suyu inşaatlarına hızla devam edilmektedir. Bu çalışmalar için hazineden 60827 lira harcanacaktır. Bunun yanı sıra yol inşaatlarına da devam edilmektedir. Malatya-Hasırcılar istikametine giden yolların onarım ve yapım çalışmaları yapılmaktadır. “Bununla birlikte şehrin kazalarında köprü çalışmaları da yapılmaktadır. Malatya Nafia

¹⁵¹ Güneş Gazetesi, 13.09.1960, s. 1.

Müdürlüğü tarafından köprü inşaatları da başlatılmıştır. Bildirildiğine göre Darende'nin Kuluncak Nahiyesi Sofular ve Bıdır Köyleri köprüleri inşaatının bir an önce bitirilmesi için çalışmalar hızlandırılmaktadır.¹⁵² Malatya'da devam eden bu çalışmalar şehrin çok yönlü bir şekilde düzenlenmesi adına ve aynı zamanda Malatyalılarında yaşamlarına daha rahat devam edebilmesi için sunulan değerli hizmetlerdir. Darbeden sonra kurulan hükümetin yaptığı bu çalışmalar ileride yapılacak seçimlerle iş başına gelecek olan hükümetler için referans kaynağıdır.

Milli Birlik Komitesi Başkanı ve Devlet Başkanı olan Cemal Gürsel ülkenin genel ekonomik durumu ile ilgili önemli olabilecek bazı açıklamalarda bulunmuştur. İdareyi devraldıktan sonra ülke ekonomisine dair değerlendirmeler yapan Cemal Gürsel'in konuşmalarını konuyu yakından takip eden Malatya yerel basınından Malatyanın Sesi gazetesi halka aktarmıştır. Malatyanın Sesi gazetesi Devlet Başkanının değerlendirmelerini birinci sayfadan vermiştir. "Cemal Gürsel iktisadi durumla ilgili bazı açıklamalar yaptı." Devlet ve Hükümet Başkanı Orgeneral Cemal Gürsel basın toplantısında memleketimizin ekonomik durumu ile alakalı soruları cevaplandırmıştır. Toplantıda sorulan sorulara verilen cevaplar şu şekildedir; "Sovyet Rusya, Türkiye'ye ekonomik yardım teklifinde bulunmuş mudur?"

Devlet Başkanı Cemal Gürsel; "İnkılabtan sonra birçok devlet ve Sovyet Rusya tarafından Türkiye'ye ekonomik yardım teklifleri yapılmıştır. Bilindiği gibi sabık iktidar memleketi ekonomik bakımdan çok ağır mükellefiyetlere sokmuştur. Biz aynı yolda yürüyecek değiliz. Yapılan yardım tekliflerinin her zerresini memleket menfaatleri açısından inceden inceye tatbik etmeden kabul etmek istemiyoruz. Çünkü alacağımız parayı geri ödemek şartı ile alıyoruz. Parayı alırken kendimizi değil, milletimizi düşünüyoruz"¹⁵³ diyerek sorulan soruyu etraflıca cevaplandırmıştır. Ülkenin çıkarları doğrultusunda yardım tekliflerini değerlendireceklerini belirten Cemal Gürsel hakkında bu hususta dikkate alınacağını belirtmiştir. Malatyanın Sesi gazetesinin Devlet Başkanının konuşmalarının tamamını yayınlaması konunun bütün memleket ile beraber Malatya'yı da alakadar ettiğini göstermektedir.

Türkiye ekonomisini ilgilendiren bir diğer gelişme ise tüm kamu kurumlarında görevli olan memurlara zam yapılması konusu idi. Hükümetin ekonomik planlamasında

¹⁵² *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 11.10.1960, s. 1.

¹⁵³ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 20.10.1960, s. 1.

yer alan bu konu ile ilgili gerekli adımların atılması için çalışmalar başlatılmıştır. Yurdun her tarafında çalışan memurları ilgilendiren bu konuya da Malatya basınında aktif yayın yapan Malatyanın Sesi gazetesi yer vermiştir. Gazete haberi manşetten vermiştir. “Memurların hayat seviyeleri yükseltiliyor. 1961 bütçesinde memur maaşları için tahsisat olmamakla beraber bunun için yeni gelir kaynakları araştırılıyor. Dar gelirli vatandaşların durumunu iyileştirmek amacı ile bir süreden beri yapılmakta olan hazırlıklar ilerlemektedir. Memur maaşlarının günün şartlarına ve ihtiyaçlarına uygun bir seviyeye getirilmesi içinde çalışılmaktadır. Aynı zamanda ordu mensuplarının sigortaya tabii tutulması için çalışma yürütülmektedir. Asteğmenden yüzbaşıya, binbaşidan albaya ve daha yukarı rütbeli subaylara kademeli bir şekilde hayat şartları da göz önünde bulundurularak zam yapılacaktır.”¹⁵⁴ Basına göre, hükümet ekonomiyi düzenlerken halkın her kesimini gözetmiş ve ona göre uygulamalarını faaliyete geçirmiştir. Türkiye’de memura yönelik başlatılan zam çalışmaları tüm yurttan görev alan memurların yaşam standartlarını düzelebilmesi adına olumlu bir gelişme olarak görülmektedir.

Malatya’da görev alan memur kesimi de Malatya yerel basını vasıtası ile bu yeni gelişme hakkında bilgi edinmiştir. Bir şehrin kendi yerel basının işlevi, katkısı ve önemi bu vesile ile daha iyi anlaşılmaktadır.

Türkiye genelinde ekonomiye dair bu gelişmeler yaşanırken Malatya’da yeni bir gelişme daha yaşanmıştır. Türkiye’de birçok şubesi bulunan Akbank bir şubesini de Malatya’da açmıştır. Malatya halkı için faydalı olabilecek birçok imkânı sağlayabilecek bir alternatif olmuştur. Malatya halkının sözcüsü olan Malatyanın Sesi gazetesi açılacak olan banka ile ilgili tüm gelişmeleri gazetesinde yayınlamıştır. “Dün Akbank Malatya şubesi hizmete açıldı. Yapılan merasimde Valimiz Cezmi Kartay ve Banka Müdürü Bekir İnceler birer konuşma yaptılar. Dün saat 09.00’da seçkin bir grubun iştiraki ile Akbank Malatya şubesi hizmete açılmıştır. Yapılan merasimde bankanın müdürü Bekir İnceler mensubu olduğu bankanın kısa tarihçesini anlatarak bankanın 1948 yılında hususi sermaye ile Adana’da kurulduğunu kısa zamanda gelişerek bugün 60 şubesinin bulunduğunu iktisadi hayatımızın gelişmesinde mensup olduğu Akbank’ın büyük yeri olduğunu ifade etmiştir. Bilahare Valimiz kısa bir konuşma yaparak 1960 yılının Türk milletinin hayatında mesut hadiselerle dolu olduğunu ifade etmiştir.” Şehrimizde şubesi

¹⁵⁴ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 25.11.1960, s. 1.

açılan Akbank'a başarılar diler, Malatya'mız için hayırlı uğurlu olmasını temenni ederiz.¹⁵⁵ Basına göre, Türkiye genelinde şubeleri bulunan Akbank'ın Malatya'da da bir şube açması ile birlikte Malatyalıların ihtiyaçlarını giderme adına kullanabileceği banka sayısı ve tercih yapabileceği alternatifler çoğalmıştır. Malatya Valisi de merasime katılarak destek verdiğini göstermiştir.

Türkiye'de ticaret ile uğraşan iş adamları başta olmak üzere ekonomistleri de ilgilendiren Milli birlik komitesinin yeni ticaret politikası yapılan bakanlar kurulunun ardından açıklanmıştır. Basının da takip ettiği bu gelişmeyi Malatya yerel basınından Malatyanın Sesi gazetesi de takip ederek sayfasına taşımıştır. Gazete hazırladığı haberde şu sözlere yer vermiştir; "500 milyon dolarlık ithal imkânı sağlandı. Ticaret Bakanı Mehmet Baydur MBK üyeleri ile bakanlar kurulunun iş birliği ile yaptığı toplantıda bu hususu açıkladı.

Ticaret Bakanı Mehmet Baydur, Büyük Millet Meclisi binasında Milli birlik komitesi üyeleri ile bakanlar kurulunun haftalık toplantıda 1961 yılında ithal edilecek 500 milyon dolarlık emtin için gereken dövizin sağlandığını bildirmiştir. Mehmet Baydur 1961 ithalat programı üzerinde Ticaret Bakanlığında yapılan çalışmalar ve birkaç gün evvel ki toplantıda alınan kararlar hakkında Milli birlik komitesi üyelerine geniş izahat vermiştir. 17 Aralık'ta yapılacak olan bir diğer toplantıda bu programın detaylarının da açıklanacağı bildirilmiştir."¹⁵⁶ Malatyanın Sesi gazetesine göre; Türkiye'de olduğu gibi alınacak olan kararlar Malatya'da da ticaret ile uğraşan iş adamlarını yakından ilgilendirmektedir. Malatya yerel basınından Malatyanın Sesi gazetesinin konuya olan yaklaşımı ve yakından takip etmesi ile birlikte sayfasında yer vermesi konunun önemini göstermektedir. Ayrıca Ticaret Bakanlığının MBK üyeleri ile koordineli bir şekilde yeni ticaret politikası üzerine çalışmalarını konuya verilen önemin ve duyulan hassasiyetin en açık örneklerinden biridir. Türkiye'nin yeni ticaret politikası yapılan değerlendirmeler eşliğinde ihracat ve ithalat değerleri gözetilerek belirlenmeye çalışılmıştır.

¹⁵⁵ *Malatya'nın Sesi*, 31.12.1960, s. 1.

¹⁵⁶ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 16.12.1960, s. 1.

2.1.3. Malatya Sosyal ve Kültürel Yaşamı

Bir şehrin toplumsal yapısındaki düzen ve kültürel hayatındaki istikrarı toplumun içindeki barış, huzur ve bütün olabilmeye bağlıdır. Malatya’da geçmiş dönemlerde olduğu gibi darbeden sonraki dönemde de bu kez askerin kurduğu yeni hükümet halkın sosyal ve kültürel hayatını düzenlemek için çalışmalar yapmaya devam etmiştir. Malatya’da halkında askeri hükümete verdiği destek ile şehirdeki çalışmalar hız kazanmıştır. Toplumun en katmanlı birimi olan aile kurumuna öncelikle sağlık alanında destek vermek için Malatya’da çocuk sağlığı merkezi açılmıştır. Malatyalı aile bireyleri ve ebeveynler için faydalı olabilecek olan böylesi bir kurumun açılması sevindirici bir gelişmedir. Malatya’da yaşanan hemen hemen her gelişmeyi halka aktaran Güneş gazetesi yine bu gelişmeyi de sayfasında yayınlayarak bu konuda Malatya halkını bilgilendirmiştir. “Anne ve Çocuk Sağlığı Merkezi yapılan bir merasimle halkın hizmetine açılmıştır.” Sihat ve İctimai Muavenet Vekâletince vilayetimiz doğum ve çocuk bakım evi bünyesinde açılmasında karar verilen anne ve çocuk sağlık merkezinin tesis ve kadro hazırlıkları ikmal edilerek yapılan merasimle halk hizmetine açılmıştır. Bu törende Vali Nazım Arda; “Yeni müessesin muhite sağlayacağı faydaları, Cumhuriyet hükümetinin vatandaşa hak ve ehemmiyetini belirten bir konuşma yaparak müessesinin memleket için hayırlı olması temennisinde bulunmuş ve konu ile alakalı bir de film gösterilmiştir” diyerek sözlerini bu şekilde sonlandırmıştır. Anne ve çocuk sağlığı merkezinin hizmete girmesi muhitte memnuniyet uyandırmıştır. Güneş Gazetesi, bu tesisin memleketimize hayırlı ve uğurlu olmasını temenni eder.¹⁵⁷ Basına göre, kurumun açılacağı yerin insanına çok yönlü faydalar sağlayacak ve işlevi uzun vadeye yayılacaktır. Bunun yanı sıra kurumun hızlıca hizmete açılabilmesi için yapılan çalışmaları takip eden ve her yönden destek veren Malatya Valisinin de payı çok büyüktür. Malatyalılarda memnuniyet uyandıran bu hizmet sosyal devlet anlayışının da tabii bir örneğidir. Malatya’da devam eden bu çalışmalara bir de Milli Birlik Komitesinin başlattığı okuma yazma seferberliği eklenmiştir. Toplumun eğitim, kültür ve toplumsallaşma seviyesini yükseltmek için başlatılan çalışmanın tasarısı hazırlandıktan sonra işlemler hızlandırılarak başlatılmıştır. MBK bu çalışmasını yurdun her yerinde faaliyete geçirdiği Türk kültür dernekleri aracılığı ile yürütecektir. Malatya yerel basını da konuyla ilgilenmiş ve daha çok insana

¹⁵⁷ *Güneş Gazetesi*, 03.02.1960, s. 1.

ulaşılması adına konuyu gazetede dile getirmiştir. Gazete haberi attığı manşette şu ifadeleri kullanmıştır; “Okuma yazma seferberliği için hazırlıklar nihayete eriyor. Türk kültür derneklerinin genel başkanlığını Devlet Başkanı ve Başbakan Cemal Gürsel üzerine alacaktır. Derneğin genel merkez binası için Meclis Başkanı Refik Koraltan’ın vaktiyle oturduğu ve saray hayatı sürdürdüğü meclis başkanlığı köşkü uygun görülmüştür. Önümüzdeki günlerde Türk kültür dernekleri genel merkezi bu binada yapılacak bir törenle açılacaktır. Dernek başkanı Orgeneral Cemal Gürsel, bütün Türkleri okuma yazma seferberliğine çağırarak olan mühim konuşmasını yapacaktır. Tasarıya göre; dernek il, ilçe, bucak ve köylerde şubeler açacak ve köylerde dernek temsilcilikleri öğretmenlere verilecektir.”¹⁵⁸ Güneş gazetesine göre; Milli birlik komitesinin başlattığı bu kapsamlı okuma yazma seferberliği için gereken tüm adımlar atılmıştır. Ayrıca gazetenin haberine göre Devlet Başkanı Orgeneral Cemal Gürsel bu konuyla yakından ilgilenmiş ve çalışmayı yürütecek olan Türk derneklerinin genel başkanlığını üzerine almak için girişimlerde bulunmuştur. Toplumla faydalı olabilecek böylesi olumlu bir gelişmeye hükümet başkanı olarak da bizzat Cemal Gürsel’in de çalışmaya aktif olarak katılması ile seferberlik geniş bir alana yayılmıştır. Aynı zamanda gazetenin haberinde geçen çalışmanın il, ilçe, bucak ve köylere kadar yaygınlaştırılması alınmak istenilen sonucun kısa vadede olmadığına kanıtıdır. Başlatılan bu çalışmada hükümetin toplumun her kesimindeki insana verdiği görevler konuya olan ilgilerinin ve verdikleri desteğin açık bir göstergesidir.

Bu gelişmeler yaşanırken Malatya’da ise şehrin merkezine yapılması planlanan Turan Emeksiz heykeli için çalışmalar ivme kazanmıştır. Malatyalı bir üniversite öğrencisi olan Turan Emeksiz, 27 Mayıs 1960 darbesinden bir ay önce İstanbul’da Üniversitede gösterilerin düzenlendiği sırada hayatını kaybetmiştir. Malatya halkında da derin bir üzüntü yaratan bu olay toplumda etkisini göstermiştir. Hürriyet şehidi olarak nitelendirilen Turan Emeksiz için başlatılan heykel projesine Malatyalılar başta olmak üzere basında destek vermiştir. Malatya yerel basınından Malatyanın Sesi gazetesi konuyu haberleştirmiş ve verdiği desteği de böylece göstermiştir. “Hürriyet şehidi Turan Emeksiz heykel yaptırmak için vilayetteki çalışmalar hızla devam etmektedir. Valimizin başkanlığında bir heyet kuruldu. Malatya yüksek tahsil gençliğinin hürriyet şehidi Turan Emeksiz heykel yaptırmak için milli birlik komitesine yaptığı müracaat

¹⁵⁸ Güneş Gazetesi, 23.07.1960, s. 1.

komite tarafından kabul edilmiştir. Bu karar üzerine Belediyemiz süratle hükümet nezdinde gerekli teşebbüslere geçerek heykelin bir an önce yaptırılması hususunu ikmal ettirmiştir.”¹⁵⁹ Basına göre, Malatyalıların hemşerileri olan Turan Emeksiz konusuna olan hassas yaklaşımları sonucunda Malatya’da bir heykel dikilmesi projesi ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda Malatya Valiliği ve Malatya Belediyesi ortak hareket ederek bu işe aracılık etmiş ve proje hükümet tarafından da destek görerek çalışmalar resmîyete dökülmüştür. Malatyalılar için önem taşıyan bu projenin yanı sıra yurdun bazı şehirlerindeki cadde ve sokaklara da Turan Emeksiz ismi verilmiştir.

Millî birlik komitesi yurdun her yerinde öğrenim gören öğrencileri ilgilendiren ilköğretim planını tasarlamak için çalışmalara başlamıştır. Malatya’daki öğrencilerin de öğrenim hayatını şekillendirecek olan eğitim öğretime dair planlama aşamalar halinde yapılacaktır. Bu gelişmelerin yanı sıra eğitimde bazı yenilikleri de içeren tasarımı Malatya yerel basını olarak Malatyanın Sesi gazetesi takip etmiştir. Gazete haberinde şu ifadeler yer vermiştir; “On yıllık ilköğretim planı Millî birlik komitesine verildi. İdarecilere tazminat verilmesi, ilkokulu bitirenlerin askerliğinin kısaltılması istenmektedir. Tasarı hükümlerine göre, ilköğretim kurumları arasında yalnız ilkokullar değil vatandaş ilköğretime hazırlayacak okul öncesi kurumlar, yükseköğretim yapamayacak durumda olanlar içinde yetiştirici ve tamamlayıcı kurslar ihdas edilecektir. Tasarıda ilkokullar mecbur olanlar ve mecbur olmayanlar diye ikiye ayrılmıştır.”¹⁶⁰ Basına göre, Millî birlik komitesinin eğitim politikasına ait olan tasarısı birçok yeniliği bünyesinde barındırmaktadır. Tasarı içerisinde en çok dikkat çeken husus ise ilkokulu bitirenlerin ilerde askerlik süresinin kısaltılmasını içeren madde olmuştur. Malatya’da ilkokul eğitimi alan öğrencileri de kapsayan tasarı şehirde memnuniyet uyandırmıştır. Toplumun ilerleyebilmesi için çok önemli bir yere sahip olan sosyal yaşam seviyesi ve kültür düzeyindeki artışı sağlamak adına yapılan faaliyetler dikkate değerdir.

Bu gelişmelerin yanı sıra halkın kültürel gelişiminde yeri olan gazete, dergi, basın ve medyada bazı değişiklikleri içeren yeni basın kanunu hükümet tarafından kabul edilmiştir. Millî birlik komitesinin ele aldığı kanun basına birtakım yeni haklarda vermiştir. Malatya yerel basını gazetelerinden olan Malatyanın Sesi gazetesi kendi iş

¹⁵⁹ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 16.07.1960, s. 1.

¹⁶⁰ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 21.12.1960, s. 1.

alanlarını ilgilendiren bu önemli haberi gazetesinde ilk sayfadan vermiştir. Gazete şu ifadeleri kullanarak haberi yayınlamıştır. “Basınla ilgili iki kanun kabul edildi. Gazeteler mali yollarla baskıdan ve istismarcı tertiplerden kurtarılıyor. Milli birlik komitesi kabul ettiği basın kanunları ile ilgili detayları basın aracılığı ile açıklamıştır. Birinci kanunda basının sosyal ve siyasi kurallar çerçevesinde ve kendi bünyesi içerisinde tam bir hürriyete kavuşması temin edilmektedir. Basının ihtiyaçlarının en iyi şekilde temini ve kalitesinin yükseltilmesi için basını mali yollardan baskı ve istismarcı tertiplerden korumak üzere bir kurum teşkil edilmektedir. Tarafsız bir bünyeye sahip olacak olan kurumun genel kurulu 15 basın mensubu, 8 tarafsız, 9 devlet sektörü temsilcilerinden müteşekkil oluşur. Özel ilan ve reklamlar tamamen serbesttir. Kurum, basına kredi temin eder, şahıslara borç verir, sendikalara mali yardımda bulunur. Gazeteci işyerinden istifa ederek ayrılırsa kıdem tazminatının yarısını alır. Gazeteci iki yılda bir terfi eder, hafta ve bayram tatillerinden feragat edemez, yılda en az bir ay ücretli izin verilir. İşverenle ihtilaf olunması halinde 3 saatten fazla ilave mesai yapılamaz. Gazeteciye yılda en az bir maaş ikramiye verilir.”¹⁶¹ Malatyanın Sesi gazetesinin haberine göre; Basın kanununda yapılan değişiklikler çok köklü olmakla beraber saatlerce mesai harcayan gazeteciye de yeni özlük hakları tanımıştır. Yeni hükümetin basın kanununda yaptığı bu değişiklikler başta büyük şehirler olmak üzere yurdun genelinde sevinç ve memnuniyet uyandırmıştır. Halkın sesi olan gazetelere yönelik atılan bu adımlar Türkiye’de basının daha verimli çalışabilmesi için geniş olanaklar tanımaktadır. Hükümetin üzerine çalıştığı basın kanunu değişikliği ülkede basının yerinin ne denli önemli olduğunu da kanıtlar niteliktedir.

Basın kanununda yapılan değişiklikler ile beraber baskıdan uzak, objektif yaklaşım gösteren, tarafsızlığı olan bir basın oluşturulmaya çalışılmaktadır. Basının tarafsızlığı yapılan haberlerin doğruluğunu, kalitesini ve niteliğini doğrudan etkilemektedir. Malatyalıların ortak sesi olan yerel gazeteler de şehirdeki her gelişmeyi ayrı ayrı yakından takip ederek Malatyalı vatandaşlara ulaştırmak için çalışmışlardır. Malatya yerel gazeteleri Malatya’daki gelişmelerin yanı sıra ülke genelinde meydana gelen tüm gelişmeleri de takip ederek yayınlamıştır. Malatyalı vatandaşlar şehirleri ile ilgili atılan her adımı, yaşanan her yeni gelişmeyi yerel basın aracılığı ile öğrenmişlerdir.

¹⁶¹ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 10.02.1961, s. 1.

2.2. MALATYA YEREL BASININDA 27 MAYIS

27 Mayıs Darbesi ve sonrasında yaşanan bütün olayları ve gelişmeleri gerek ulusal basın gerekse yerel basın gazeteleri yakından takip ederek yaptığı yayınlar ile darbeye karşı tutumlarını göstermektedirler. O dönemde Malatya’da yayın hayatına devam eden birçok yerel gazete 27 Mayıs ile ilgili haberler yapmıştır. Malatya’da yayın yapan her yerel gazete 27 Mayıs darbesini manşetlerinden farklı ifade ve yaklaşımlarla vermiştir. Bu yerel gazetelerden biri olan Demokrat Malatya gazetesi bir gecede memleketin kaderini değiştiren darbe haberini şu şekilde vermiştir. “Türk Silahlı Kuvvetleri Hava Deniz Kara Kuvvetlerinin işbirliği neticesinde hükümet idaresini ele aldılar. 26 Mayıs akşamı Türk Silahlı Kuvvetleri Hava Kara Deniz kuvvetlerinin işbirliği neticesinde hükümet idaresini kan dökmeyen ele almış bulunmaktadır. Son günlerde siyasi partilerin içine düştüğü durumdan kurtarmak ve kardeş kanı dökmek amacıyla harekete geçmişler ve devlet idaresini ele almışlardır. Büyük Millet Meclisi feshedilmiş ve sabık vekiller emniyet altına alınmışlardır. Gazetemiz günlük tebliğleri peyder pey halkımıza neşredecektir. Yeni teşekkül eden Milli birlik komitesinin bütün Türk milletine uğur getirmesini temenni ederiz.”¹⁶² Demokrat Malatya gazetesine göre; Harekât kısa sürede ve kansız bir şekilde başarıyla gerçekleşmiştir. Ayrıca gece yarısı başlatılan harekâtın Türk Silahlı Kuvvetler bünyesindeki birimlerin işbirliği ile yapıldığı belirtilmiştir. Gazete yaptığı haberde yaşanan gelişmeyi olağan bir durum şeklinde vermiştir. Gazete bu önemli gelişmeye birinci sayfadan olmak üzere yarım sayfa ayırmıştır. Demokrat Malatya gazetesi idarenin el değiştirmesini normal karşılamış ve yeni kurulan hükümete başarı temennisinde bulunmuştur. Bir diğer yerel gazete olan Güneş gazetesi de bu önemli gelişmeye gazetesinde yer vermiştir. Gazete konu ile ilgili yaptığı yayında şu ifadelerle yer vermiştir; “Türkiye’de iktidar askeri idareye geçti. 26 Mayıs gecesi yurdumuzda idare askerinin eline geçmiş ve Orgeneral Cemal Gürsel Türk Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığına ve Milli Birlik Komitesi Başkanlığına gelerek idareyi bizzat ele almış bulunmaktadır. Milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını dileriz.”¹⁶³ Basına göre, İdarenin askerinin eline geçtiğine değinildikten sonra idarenin başında da Orgeneral Cemal Gürsel’in olduğuna vurgu yapılmıştır. Güneş gazetesinin yaptığı habere baktığımız zaman yapıcı bir yaklaşım gösterildiği görülmektedir.

¹⁶² *Demokrat Malatya Gazetesi*, 30.05.1960, s. 1.

¹⁶³ *Güneş Gazetesi*, 30.05.1960, s. 1.

Malatya yerel basınından olan Demokrat Malatya ve Güneş gazetesinin bu önemli gelişmeye dair yaklaşımına bakıldığında net bir tavır ortaya konulmamıştır.

Malatya yerel basınından olan Yeni Haber gazetesi de 27 Mayıs darbesini sayfasına taşımıştır. Yeni Haber gazetesi milletin konu ile alakalı merakla beklediği gelişmeleri şu sözlerle aktarmıştır; “Şehirde askeri idare kuruldu. İçki satan yerler ile lokantalar topluluğu temin edecek sinema ve gazinolar ikinci bir emir verilinceye kadar kapalı olacak. Malatya Garnizon Komutanlığı idarenin bizzat Türk Silahlı Kuvvetlerine devredilmesiyle ilgili kendisi ile görüşen arkadaşımıza aşağıdaki malumatı vermiştir;

1-27 Mayıs 1960 günü silahlı radyo tebliğine uyularak mesaiye girildi. 2- Türk Silahlı Kuvvetler Kumandanlığından radyo emirlerine uyulmuştur. 3-Şehirde halk normal hayatına 28 Mayıs 1960 sabahından itibaren devam etmiştir. Halkın morali gayet yerindedir.”¹⁶⁴ Yeni Haber gazetesine göre; Askerin şehirde uygulamaya koyduğu bütün kurallara halk istinasız uymuştur. Ayrıca halkın da yaşanan gelişmelerden etkilenmeyerek bu durumu normal bir olay olarak karşıladığı ve normal hayatına geri döndüğü belirtilmiştir.

27 Mayıs'a dair yayınlarına devam eden Yeni Haber gazetesi Malatya ile ilgili gelişmelere ağırlık vermiştir. “Malatya Garnizon Komutanı Kurmay Albay Cevdet Zeybek Yeni Habere yanıt verdi: Gece sokağa çıkma yasağı 5 saat kısaltıldı. Sayın Kurmay Albay Cevdet Zeybek Sayın Malatyalıların askeri birliklere göstermiş oldukları yakın alaka ve anlayıştan dolayı teşekkür ettiğini ifade etmiştir ve demiştir ki; Memleketin idaresi Türk Silahlı Kuvvetlerine geçmiştir. Benim vazifem Malatya hudutları dâhilinde asayişi sağlamaktır. Sayın Malatyalı hemşerilerime verdiğim emirlere harfiyen itaat ettikleri ve yüksek anlayış gösterdikleri için müteşekkirim”¹⁶⁵ diyerek konuşmasını bitirdi. Yeni Haber gazetesine göre; Askeri yönetimin Malatya’da kurduğu askeri idare ile ilgili bilgiler verilmiş ve yasakların esnetildiği belirtilmiştir. Gazetenin haberinde dikkat çeken en önemli nokta ise Malatya’daki askeri idarenin komutanının Malatyalılara askere olan anlayışından dolayı teşekkür etmesidir. Ayrıca darbeden sonra Malatyalıların askere göstermiş oldukları anlayış verdikleri destek askerinin burada hiçbir şekilde zorlanmadığını kanıtlamaktadır. Yeni Haber gazetesinin şehirde kurulan askeri idare ile ilgili yaşanan gelişmelerin tamamını vermesi ve halkın

¹⁶⁴ *Yeni Haber Gazetesi*, 28.05.1960, s. 1.

¹⁶⁵ *Yeni Haber Gazetesi*, 30.05.1960, s. 1.

göstermiş olduğu olumlu tepkiye değinmesi yeni kurulan idareye verilmiş desteğin göstergelerinden biridir.

Malatya'da toplumun gösterdiği anlayış ve destekten sonra bir destekte Malatya Esnaf ve Sanatkârlar derneğinden gelmiştir. Darbenin liderliğini yürüten Orgeneral Cemal Gürsel'e tebrik telgrafları gönderilmiştir. Bu tebrik telgraflarından bir tanesi de Malatya Esnaf ve Sanatkârlar derneğinden gelmiştir. Malatya'dan gönderilen bu tebrik telgrafının ayrıntılarını Malatya yerel basınından Yeni Haber gazetesi vermiştir. "Devlet ve Hükümet Reisi Orgeneral Sayın Cemal Gürsel'e aşağıdaki tebrik telgrafi gönderilmiştir;

Muhtemel kardeşkanı¹⁶⁶ dökülmesini kati olarak önlemiş bulunmakla beraber aynı zamanda insan hakları ve Türk demokrasisi tahtı teminat altına alınmış, böylece büyük milletimizin bekası garanti altına alınmış bulunmaktadır. İşte bundan dolayı Malatya Esnaf ve Sanaatkarlar Derneği sevince malik olmuştur. İmarsız, bakımsız hatta insafsızca bir köşeye atılan mensuplarımız bugünlerin bayramını içlerinden gelen coşkun sevinç içerisinde idrak etmektedirler. Gerek dâhil gerek harice meşale saçan büyük mesailerinize büyük tanrıdan yardım dileriz." Basına göre, Devrik hükümet döneminde mağdur edilen ve sorunları ile alakadar olunmayan Malatya Esnaf ve Sanatkârlar derneği MBK Başkanı Orgeneral Cemal Gürsel'e gönderdiği telgrafta gerçekleştirilen darbeden dolayı Silahlı Kuvvetleri tebrik etmiş ve durumdan memnun olduklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda iktidar döneminde göz ardı edildiklerini belirten Malatyalı Esnaf ve Sanatkârlar askeri idareye tam destek vermişlerdir.

27 Mayıs darbesinden sonraki süreçte Malatya halkının tavrını açık bir şekilde gösterdiği Atatürk'e saygı mitingini Yeni Haber gazetesi takip etmiş ve halkın göstermiş olduğu bütün reaksiyonları sayfasına taşımıştır. Gazete konu ile ilgili haberinde şu ifadelere yer vermiştir; "Malatya Gençliği Atatürk İnkılaplarına ve şanlı ordumuza bağlılığını bir kere daha gösterebilmek için atasına saygı mitingini düzenlemiştir. Malatya tarihinde ender rastlanan bir insan kalabalığı mitingde bulunuyordu. Malatyalılar en sevinçli günlerinden birini yaşıyordu. Yüzlerde neşe gözlerde hürriyete kavuşmanın sevinci yaşanıyordu. Kendilerini bugüne kavuşturan şanlı ordumuzu kucaklıyor, öpüyor, omuzları üstünde yükselterek başlarında

¹⁶⁶ Yeni Haber Gazetesi, 03.06.1960, s. 1.

taşıyorlardı. Malatyalı Gençler Türk ordusuna bağlıyız ve Atatürk İnkılaplarının bekçisiyiz adlı dövizlerle miting alanında gelmişlerdir.” Yeni Haber gazetesinin haberine göre; Malatya halkı darbeden sonra Türk ordusuna verdiği desteğin yanı sıra askerinin tüm yasak ve kurallarına da tamamen uymuştur. Ayrıca mitinge olan ilgi ve kalabalık topluluk Malatyalıların mevcut duruma olan tutumunu da belirgin bir şekilde göstermektedir.

Malatya yerel basını, tüm yurttaki aynı anda gerçekleştirilen askeri darbe ile ilgili gelişmeleri sürekli takip etmiş ve Malatya halkı ile paylaşarak vatandaşları bilgilendirmiştir. Burada basının rolü çok önemli bir yere sahiptir. Halk ile paylaşılan en ufak bir bilgi kirliliği toplumu parçalamaya, insanları zıt kutuplara ayırmaya ve huzuru bozmak için yeterli olacaktır. Bu yüzden özellikle şehirlerde yayın yapan yerel basının yaptığı haberlerde tarafsız, şeffaf ve dengeleyici bir görev üstlenmesi gerekmektedir. Malatya yerel basını 27 Mayıs ile ilgili haberlerine ara vermeden devam etmektedir. Demokrat Malatya gazetesi mevcut durum ile ilgili daima yayın yapan yerel gazetelerinden biridir. Gazeteye baktığımızda darbeden hemen sonra yaptığı haberde şu manşeti atmıştır. “Yurttaki tam bir huzur hüküm sürüyor. Milli Birlik Komitesi Başkanı Orgeneral Cemal Gürsel’in Türk milletine hitabı; Aziz Türk milleti, bir aydan beri memlekette süregelen ve milleti süratle korkunç buhranlara sürükleyen hadiseleri biliyorsunuz. Bu gidişatın memleketi kardeş kavgasına sürüklediğine her aklıselim vatandaşımızın bildiğine kaniyim. Bu feci akıbeti hissiz ve duyarsız mı kalacaktık.”¹⁶⁷ Sözleri ile konuşmasını bitirmiştir. Orgeneral Cemal Gürsel halka olan hitabetinde vatandaşlara ülkenin geldiği durumu, şartları değerlendirerek ileride yaşanması muhtemel iç kavgaları öngördüklerini belirterek harekâtı başlattıklarını bildirmiştir. MBK Başkanı konuşmasında ağırlıklı olarak gerçekleştirdikleri 27 Mayıs darbesine gidilen süreci ve gerekçeleri ile birlikte ordunun memleket meselesi olunca ne kadar hassas olduklarına değinmiştir. Genel itibarı ile yurt genelinde harekâtın olumlu sonuçlanması ile birlikte huzurun ve sükûnetin hâkim olduğuna da değinen Demokrat Malatya gazetesi Malatyalılara ayrıntılı bilgiler vermeye devam etmiştir.

Malatya halkı, yerel basın vasıtası ile gelişmelerden haberdar olup yakından takip etme şansını yakalamıştır. Böylece halk gazeteler, dergiler, medya kuruluşları ve basın sayesinde yaşanan birçok gelişme hakkında günü gününe bilgi sahibi olmuştur.

¹⁶⁷ *Demokrat Malatya Gazetesi*, 31.05.1960, s. 1.

Aynı zamanda vatandaşlar öğrendikleri her yeni gelişme hakkında değerlendirmeler yaparak olaylara karşı farklı bakış açıları ile bakma imkânını bulmuşlardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DARBENİN SONUÇLARININ MALATYA BASININDA DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. 27 MAYIS 1960 ASKERİ DARBESİ'NİN MALATYA BASININDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Türkiye Cumhuriyeti tarihinin ilk askeri darbesi 27 Mayıs 1960 tarihinde gerçekleşmiştir. Ulusal basın yanı sıra illerin yerel basınları da bu darbeyi ayrı ayrı takip ederek yaşanan tüm gelişmeleri gazetelerinde millet ile paylaşmışlardır. Malatya yerel basını da bu görevi ifa edenlerden olmuştur. Malatya basını 27 Mayıs 1960 askeri darbesini tek bir yönden değil, birçok açıdan değerlendirmiştir. Yaşanan bir olayı sosyal, ekonomik, siyasal, toplumsal ve kültürel sonuçları ile birlikte değerlendirmek doğru sonuca ulaşmakta ve analiz yapabilmekte aracı olmuştur. Malatya yerel basınından olan her bir gazete 27 Mayıs darbesini geniş bir çerçevede ele almış ve farklı tutum ve davranışlar ile olaya yaklaşmışlardır. Fakat Malatya'daki yerel gazetelerin darbe ile ilgili yaptığı haberlerden anladığımız kadarıyla olumsuz bir eleştiri veya askeri yönetimin istenmediğine dair bir sonuç ile karşılaşmamaktadır. Gazeteler yönetimin el değiştirilmesi ile ilgili farklı manşetler atmış fakat aynı sonuca varmaktadırlar. Malatya'daki yerel basın aynı zamanda halkında sesi olmuştur. Malatyalılar 27 Mayısla ilgili bütün gelişmeleri, vereceği tepkiyi ve yapacağı değerlendirmeleri yerel basının yaptığı haberler vasıtası ile yapmıştır. Bu yüzden basının 27 Mayıs'a dair yapacağı her haber ve bu haberlerin doğruluk payı en önemli hususlardan biridir. Malatya yerel basınında 27 Mayıs ve yaşanan süreci gerek gazetelerde yazılar yazan yazarlar gerekse gazetenin haberleri anlatmıştır. Malatyalıların siyasi tercihi de yaşanan bu süreci değerlendirmelerinde etkili olmuştur. Bunun yanı sıra gazetelerin tutumu, tarafsızlığı, objektifliği ve siyasi rolü de yapılan haberlerde basına yön vermiştir. Malatya basınında çıkan 27 Mayıs haberleri toplumun her kesiminden takip edilmiştir. Ayrıca Malatya yerel basınının darbeyle ilgili yaptığı her yayın değerlendirme niteliğindedir. Gazetelerin 27 Mayıs ile alakalı attığı manşetler, yazdığı yazılar ve yaptığı değerlendirmeler basının bakış açısını ve tavrını açık bir şekilde göstermektedir.

Malatya yerel basınının 27 Mayıs ile ilgili haberleri gazetelerin askerin yönetimi devralmasına karşı düşüncelerini değerlendirme imkânı vermektedir. Malatya yerel basını olarak Demokrat Malatya gazetesinin iktidarın devrilmesi ile alakalı haberinde şu ifadeler kullanılmıştır; “Türk Silahlı Kuvvetleri bugün ile birlikte idarenin devrini müşterek hareket çerçevesinde ele almıştır. Türk Silahlı Kuvvetler Komutanlığını Cemal Gürsel ele aldı. 26 Mayıs akşamında Türk Silahlı Kuvvetleri

Hava, Kara ve Deniz kuvvetlerinin iş birliği neticesinde hükümet idaresini kan dökmeden ele almış bulunmaktadır. Türk Silahlı Kuvvetleri kardeş kanının dökülmemesi için harekete geçmiştir. Son yapılan tebliğ ile tevkif edilen bütün gazeteciler serbest bırakılmış yüksek okul ve üniversiteler normal mesailerine 9 Haziran'dan itibaren başlayacak bu meydana nümayiş dolayısı ile tevkif edilen talebeler subaylar tarafından serbest bırakılmışlardır. Gazetemiz günlük bilgileri aralıklarla halkımıza neşredecektir. Yeni idarenin Türk milletine hayırlı uğurlu olmasını temenni ederiz.”¹⁶⁸ Basına göre, Türkiye’de iktidarın devrilmesinden sonra yönetimi ele alan askeri birliklere karşı ciddi anlamda bir destek söz konusudur. En önemlisi de darbeden hemen sonra yurt genelindeki tutuklu gazetecilerin askeri yönetimce serbest bırakılması Malatya yerel basınının da dikkatinden kaçmamış ve askere olan desteği artırmıştır. Ayrıca haberde darbenin gerekçesi olarak söylenen kardeş kanı dökülmemesi için harekâtın başlatılması ifadesi de değerlendirme yapabilmemiz adına önemli bir anekdotur. Demokrat Malatya gazetesi 27 Mayıs’ı hayatın olağan akışında seyreden bir gelişme olarak ele almıştır. Aynı zamanda kullanılan ifadelerle baktığımız zaman devrik hükümete karşı eleştiriden ziyade darbeden aylar önce yapılan tutuklamaların askeri yönetimle birlikte kaldırılması yeni kurulan hükümetin özgürlükçü ve demokrasi temalı bir mesaj verdiği görülmektedir. Yeni hükümete olan olumlu temenniler de gazetenin yapıcı karakterini göstermektedir. Malatya yerel gazetelerinden biri olan Güneş gazetesi de darbeden hemen sonra yaptığı haberde gazetenin tutumunu ortaya koymuştur. Gazetenin hazırladığı haberde yer alan cümleler şu şekildedir; “Türkiye’de iktidar askeri idarenin eline geçti. Askeri yönetim kurularak idare ele geçirilmiştir. 26 Mayıs gecesi Silahlı Kuvvetler idareyi ele almıştır. Hükümetin Orgeneral Cemal Gürsel’in kumandasında kurulması planlanmıştır. Türk milletine hayırlı uğurlu olmasını temenni ederiz.”¹⁶⁹ Güneş gazetesinin yayınladığı habere göre; Yönetimin bir gece yarısı el değiştirdiği ve askerinin bundan sonraki süreçte etkili olacağına değinilmiştir. Gazetenin bu kadar önemli bir gelişmeye çok az yer vermesi dikkatlerden kaçmamıştır. Ayrıca Güneş gazetesi 27 Mayıs ile ilgili haberinde açık bir şekilde olumlu ya da olumsuz bir tavır takınmamıştır. Gazete, Türkiye’de demokrasiyi yaralayan bu önemli olayı hayatın akışında normal bir gelişme olarak vermiştir. Dolayısı ile gazetenin kullandığı ifadeler net bir tavır koyulmadığını da göstermektedir. Aynı zamanda bu gelişmeye çok az yer

¹⁶⁸ *Demokrat Malatya Gazetesi*, 30.05.1960, s. 1.

¹⁶⁹ *Güneş Gazetesi*, 30.05.1960, s. 1.

verilmesi de olayın değerlendirilmesine fırsat vermemiştir. Malatya yerel basınında yer alan yerel gazeteler 27 Mayıs'a dair yaptıkları haberlerde, değerlendirmelerde ve analizlerde farklı yaklaşımlar ve çeşitli reaksiyonlar göstermişlerdir. Bazı gazetelerde ortada durmuş ve çekimser bir görünüm ortaya koymuştur. Malatya'ya dair her şeyi yerel basın vasıtası ile öğrenen Malatyalılarda yapılan haberler ve değerlendirmeler ışığında belirli bir görüş sahibi olabilmektedirler. Bunun yanı sıra halk arasında darbe ile ilgili belirli görüşler ve tutumlar hâkim olmaya başlamıştır. Bu yüzden halkın nazarında basının rolü ve etkisi en üst seviyededir.

Malatya yerel basınından gazetelerin darbe ile ilgili haberlerine diğer gazeteler de katılmıştır. Bu yerel gazetelerden bir tanesi de Malatyanın Sesi gazetesidir. Gazete darbeden aylar sonra darbenin başını çeken Cemal Gürsel'in Malatya'yı ziyaretine geniş bir yer vermiştir. Gazetenin ziyaret ile ilgili haberinde şu ifadeler yer almıştır; "Dün Malatyalılar tarihi bir gün yaşadı. Devlet ve Hükümet Başkanımız Cemal Gürsel on binlerce Malatyalının coşkun sevgi tezahüratlarıyla karşılandı. Devlet ve Hükümet Reisimiz Sayın Cemal Gürsel on binlerce vatandaş topluluğunun tezahüratları içerisinde karşılanarak saat 09.00'da Malatya'yı şereflendirdiler."¹⁷⁰ Basına göre, Darbeyi gerçekleştiren askeri yönetimin başındaki isim Cemal Gürsel, Malatya'da meydanlara sığmayan bir kalabalık kitlesi tarafından karşılanmıştır. Bu haberde gazetenin darbeyi gerçekleştiren Silahlı kuvvetler ve kumandanı olan Cemal Gürsel'e saygılı yaklaşımı ve destekçi tutumu gözlerden kaçmayan bir başka detaydır. Malatyanın Sesi gazetesi yaptığı haberde Malatyalıların askere gösterdiği ilgiye ve sevgiye özellikle değinmiştir. Gazetenin yayınladığı haber objektif bir şekilde değerlendirildiğinde gerçekleşen darbeye tarihi bir olay gözüyle bakıldığı görülmektedir. Ayrıca gazete kullandığı ifadelerle destekçi tutumunu açıkça göstermiştir. Bunun yanı sıra Malatyalıların göstermiş olduğu tepkinin olumlu yönde olduğuna da değinilmiştir. Malatyanın Sesi gazetesi darbenin ilk anlarından itibaren yaşanan tüm gelişmeleri ayrıntıları ile birlikte veren bir yerel gazetedir.

Malatya yerel basınından olan Yeni Haber gazetesi de 27 Mayıs'a kayıtsız kalmayan gazetelerdendir. Yeni Haber gazetesi o güne ait haberinde şu ifadeleri kullanmıştır; "Şehirde askeri idare kurulmuştur. Şehirde asayiş bizzat Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından sağlanacaktır. Şehirde halk normal hayata 28 Mayıs 1960

¹⁷⁰ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 27.10.1960, s. 1.

sabahından itibaren başlamıştır. Şehirde içki satan gazino ve lokantalar ikinci bir emre kadar kapalı olacaktır. Halkın morali gayet yerindedir.”¹⁷¹ Yeni Haber gazetesinin yaptığı habere göre; 27 Mayıs 1960’ta Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen darbeden sonra Malatya’da emniyet tamamen askerin kontrolüne girmiştir. Ayrıca gazetenin haberinde darbeye rağmen halkın moralinin yerinde olduğu ve yaşamlarına kaldıkları yerden devam ettiğine değinilmiştir. Yeni Haber gazetesinin haberinde takındığı tavır ve yaptığı değerlendirmeler ışığında darbe haberini hayatın akışında çok normal bir gelişme olarak aktarmıştır. Ayrıca gazetenin asayişin bundan sonra askerin tekelinde olduğunu vurgulayarak dile getirmesi de duydukları memnuniyeti göstermektedir. Gazete, halkın bu gelişmelerden etkilenmediğini hatta hiçbir şey olmamışçasına hayatlarına devam ettiğini hatırlatarak olumsuz bir durumun oluşmadığını belirtmiştir. Malatya halkı, Malatya yerel basınının haberleri doğrultusunda şehirdeki bütün gelişmeleri takip etmiş ve aynı zamanda da yerel gazetelerin bu olaya yaklaşımları ve tutumları hakkında fikir sahibi olmuşlardır. Malatya yerel basınından birçok gazete 27 Mayıs’a yer vermiş ve farklı şekillerde yorumlayarak değerlendirmişlerdir. Yerel basın şehrin her konuda nabzını tutarak yaşanan en önemli olayları yakından takip ederek Malatya halkının sesi olmayı kendisine görev edinmiştir.

Malatya Yeni Haber gazetesi 27 Mayıs ile ilgili gelişmeleri takip ederek birçok kez bu konuda haber yapmıştır. Gazete 27 Mayıs 1960 askeri darbesinden sonra Malatya’da yaşanan gelişmelere yaptığı yeni haberi ile devam etmiştir. Gazete hazırladığı haberinde şu ifadeleri kullanmıştır; “Malatya’da Türk Silahlı Kuvvetleri adına konuşan Kurmay Albay Sayın Cevdet Zeybek; Malatyalıların askeri birliklere göstermiş olduğu yakın alaka ve anlayıştan dolayı teşekkür etmiştir. Ayrıca memleketin idaresinin artık Türk Silahlı Kuvvetlerine geçtiğini belirtmiştir. Benim vazifem Malatya sınırları içinde asayişini mutlak surette sağlamaktır. Sayın Malatyalı hemşerilerime verdiğim emirlere harfiyen itaat ettikleri ve anlayış gösterdikleri için müteşekkirim”¹⁷² diyerek sözlerini noktalamıştır. Basına göre, Malatya’da darbe ile birlikte göreve atanan şehrin askeri idaresinin başındaki Kurmay Albay Cevdet Zeybek, Malatyalıların kendilerine gösterdikleri anlayış ve tüm emirlere uyan itaatkâr tutumları için teşekkür

¹⁷¹ *Yeni Haber Gazetesi*, 28.05.1960, s. 1.

¹⁷² *Yeni Haber Gazetesi*, 30.05.1960, s. 1.

ederek verilen desteğin boşa çıkarılmayacağını ilave etmiş ve kontrolün kendilerinde olduğunu eklemiştir. Gazetenin askeri idare yöneticileri ile yaptığı görüşmenin ardından Malatya ile ilgili askerin hoşnut tavrı ve memnuniyeti dile getirilmiştir. Hazırlanan bu haberde Malatya'nın da darbeye göstermiş olduğu tepki ortaya çıkarılmıştır. Gazetenin haberinde Malatyalıların askeri birliklere göstermiş olduğu ilgi ve desteğe vurgu yapılmıştır. Aynı zamanda gazete yaptığı haberin değerlendirme kısmında Malatyalıların verdiği olumlu tepkiye daha fazla yer vererek gerçekleştirilen bu darbeye Malatya halkının karşı olmadığını aksine askerin yanında saf tutarak desteklediğini bildirmiştir.

27 Mayıs 1960 darbesinin kansız bir şekilde gerçekleştirilerek başarıya ulaşması yadsınamaz bir gerçektir. Fakat yaşanan bu darbenin öncesinde gidilen süreçte İstanbul'da ve Ankara'da hükümet aleyhindeki gösteriler esnasında çatışmalar yaşanmış ve bu çatışmalar sırasında gençler şehit olmuştur. 27 Mayıs'ın öncesinde yaşanan bu olaylar süreci daha da hızlandırmış ve üniversite gençliği arasında infiale sebep olmuştur. Malatya yerel basını da bu önemli olayın takipçisi olmuş ve aynı zamanda değerlendirmesini yapmıştır. Bu olayları ve akabindeki gelişmeleri yakinen takip eden bir yerel gazetede Güneş gazetesidir. Güneş gazetesi haberinde manşetten şu cümlelere yer vermiştir; "Hürriyet uğruna şehit olan gençler" 27 ve 28 Nisan günleri Ankara ve İstanbul Üniversitesinde şehit olan gençlerin mübarek naaşları dün Ankara'da yapılan parlak bir merasimle ebedi yerlerine defin edilmişlerdir. Bilindiği üzere İstanbul'da şehit düşen gençlerin mübarek naaşları da hususi bir trenle İstanbul'dan Ankara'ya nakledilmişlerdir. Bu sebeple İstanbul, Ankara ve İzmir radyoları dün özel bir program düzenlemişlerdir. Hürriyet şehitlerin ebedi yerlerine tevdi münasebeti ile dün Ankara'da icra edilen ve radyodan nakledilen muhteşem tören şehrimiz ve çevrelerinde büyük bir üzüntü uyandırmış ve insanlar radyoları başından ayrılmamıştır. Bütün bir memlekette olduğu gibi şehrimizde de cenazeler dolayısı ile bayraklar yarıya indirilmiştir."¹⁷³

Güneş gazetesi bu haberinde diğer Malatya yerel gazetelerine nazaran 27 Mayıs'a ve sonrasına farklı bir pencereden bakmıştır. 27 Mayıs'ta askeri darbeyi gerçekleştiren ordu yurdun farklı noktalarından olumlu tepkiler alsa da gidilen yolun öncesinde kan akmıştır. Türk Silahlı Kuvvetleri darbeyi kansız, olaysız ve koordinasyon içerisinde gerçekleştirse de bedeller ödenmiştir. Bu bedeller ise hükümeti yıkmak için

¹⁷³ Güneş Gazetesi, 11.06.1960, s. 1

her türlü desteği veren üniversitelerden ödenmiştir. Hükümetin aldığı önlemler çerçevesinde yaşanan çatışmalar sonunda vuku bulan ölümler ülkeyi çabucak 27 Mayıs'a götürmüştür. Güneş gazetesi hazırladığı haberde bu darbenin oluşumunda üniversite gençliğinin rolüne ve verilen şehitlerin olayları tırmandırıp bu süreci hızlandırdığına vurgu yapmıştır. Ayrıca yurdun her tarafında şehitler dualarla anılmış ve cenazeleri halkın yoğun katılımları ile gerçekleşmiştir. Malatyalılarda İstanbul Üniversitesinde çıkan olaylar sonunda şehit olan hürriyet şehidine sahip çıkarak törenler eşliğinde sonsuz istirahatgahlarına uğurlanmışlardır. Ayrıca gazete haberinde şehitler için ülkenin dört bir yanından törenler düzenlendiğini ve milletin büyük bir üzüntü içinde gelişmeleri takip ettiğini belirtmiştir. 27 Mayıs şehitlerinin önemine değinen gazete bu perspektifte darbeyi değerlendirerek sürece olan katkısına da ayrıca değinmiştir. Malatya halkı içinde farkındalık oluşturan bu haber yaşananlarla ilgili bir bilinç oluşturduğu ve bir yol haritası olduğu aşikârdır.

Demokrat Malatya gazetesi Malatya halkına birçok konuda olduğu gibi 27 Mayıs askeri darbesi ile alakalı da her zaman yaptığı yayınlar ile bilgi vermeye devam etmiştir. Demokrat Malatya gazetesi darbeden sonra Türkiye genelinde ve Malatya'da verilen tepkiler ve yapılan etkinliklere yer vermiştir. Demokrat Malatya gazetesinin bu yöndeki haberinde yazılan yazı şu şekildedir; “Bütün yurttaki yeni inkılap hareketi parlak merasimlerle kutlanmaktadır. Türk milletinin tarihine 27 Mayıs günü altın harflerle yazılacaktır. Zira Türk Gençliğinin asıl gayesi Türk ordusunun zamanında müdahalesi ile yeni bir hürriyet gününün doğmasına sebep olmuş bu güzel gün kalplere huzur ve ferahlık vermiştir. Bu coşku dalga dalga vatanın tüm hatlarına yayılmaktadır. Bütün insanlık âleminin asırlardan beri yaptığı sayısız mücadeleler daima hürriyet için yapılmıştır. İşte bugün kansız olarak Dünya'ya parmak ısırtan Beyaz İhtilalimiz bir zulme ve haksızlığa karşı bütün bir milletin vicdanından doğan asil bir hareketti ve bu vesileyle medeni bir millet olduğumuzu bütün âleme karşı bir kez daha gösterdik. Vatanımız 11 günden beri bir bayram havasının içerisinde yaşamaktadır. Büyük Atatürk'ün izinden giden Türk Gençliği her türlü tehdide ve ölüm tehlikesine rağmen mücadeleye devam etti. Şehitler verdiler. Fakat yılmadılar.”¹⁷⁴

Demokrat Malatya gazetesine göre; 27 Mayıs askeri darbesi bütün memlekette heyecan, coşku ve etkinlikler ile karşılanmıştır. Gazetenin kurduğu cümlelerden yola

¹⁷⁴ *Demokrat Malatya Gazetesi*, 10.06.1960, s. 1

çıkarsak Türk Gençliğinin etkisine ve darbenin ülkeye ferahlık ve düzen getireceğine inanıldığını görmekteyiz. Ayrıca gazete darbeyi beyaz bir ihtilale benzeterek askerin kansız bir şekilde bu işi başardığına ve zamanlamanın da doğru olduğuna değinmiştir. Demokrat Malatya gazetesinin yazısında açık bir şekilde darbeyi yapan askere ve bu darbeyi coşku ile karşılayan Türk milletine methiyeler yazılmıştır. Gazete özellikle Türk Gençliğine ayrı bir parantez açarak darbeye giden yolda katkılarını es geçmeyerek gençliğin kararlı duruşuna vurgu yapmıştır. Burada gazetenin tavrı darbe sonrası yaptığı değerlendirmelerle net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Zira darbenin ordu millet el ele mantığı ile gerçekleştirildiğine de atıfta bulunan gazete darbeyi bir bütün olarak değerlendirmiştir. Sonuç itibari ile yurt genelinde bütün yerel basın ve medya kuruluşları tarafından bu darbe farklı bakış açıları ile değerlendirilerek çeşitli fikirler üretilmiştir. Malatya’da da yerel basın bu şekilde görevini ifa etmiş ve Malatya halkına en doğru şekilde bilgi vermek için çalışmıştır.

3.1.1. Malatya’da Siyaset

27 Mayıs 1960 yılında Silahlı Kuvvetler tarafından emir komuta zinciri dışında gerçekleştirilen ihtilal ülke genelinde izler bırakmıştır. Darbeden sonraki yıllarda Malatya’da siyasetteki hareketlilik artarak devam etmiştir. Malatya yerel gazeteleri ise bu ortamı, meydana gelen her yeni gelişmeyi yakından takip ederek halka bilgi vermek sureti ile yayınlarını yapmıştır. Darbeden sonraki süreçte CHP Malatya’daki etkinliğini artırarak halk siyaseti yapmaya devam etmiştir. Demokrat Parti Hükümetinin yönetimden uzaklaştırılmasının akabinde CHP şehirdeki prestijini artırmıştır. Aynı zamanda kendisi için çok güçlü bir siyasi rakip olarak gördüğü Adnan Menderes ve ekibinin devre dışı kalması CHP için tüm Türkiye’de olduğu gibi Malatya’da da bir fırsat olarak görülmüştür. Bu fırsatı değerlendirmek isteyen CHP Malatya teşkilatı halk ile çeşitli mitingler aracılığı ile bir araya gelmiştir. Malatya yerel gazetelerinden olan Güneş gazetesi CHP’nin bu önemli mitingini sayfalarına taşıyarak Malatyalılara aktarmıştır. Güneş gazetesi yaptığı haberinde şu satır başlarına değinmiştir; “CHP ikinci mitingini dün hükümet meydanında yaptı.” Hatiplerden Ahmet Fırat yaptığı konuşmada şu sözlere yer vermiştir; “Muhterem hemşerilerim 27 Mayıs inkılabından beri ilk defa siz aziz hemşerilerimize hitap etme şerefine kavuşmanın sevinç ve heyecanı içindeyim diyerek söze başlamış ve CHP iktidara geldiği takdirde Türk milletinin köylüsüyle,

işçisiyle, tüccar ve memuruyla bir bütün olarak refah ve saadetine hizmeti görev edindiğini mecliste ve memleket satında ve hükümet nezdinde çalışmayı vatan borcu telakki ettiklerini ifade etmiştir.”¹⁷⁵ Güneş gazetesine göre; Malatya’da CHP etkinliğini artırabilmek ve halk ile yeniden bütünleşebilmek için gerekli adımları atmaya başlamıştır. Gazete bu mitingde CHP teşkilatından yetkili bir kişinin de sözlerine tam sayfa yer vererek bir nevi halk ile gerçekleşen bu buluşmayı yakından takip edip basın olarak destek vermiştir. Malatya siyasetinde bu gelişmeler yaşanırken şehirde de işçilerin yürüyüş haberi ortamı germiştir. Malatya yerel basını işçilerin yürüyüş yaparak gösterdikleri bu tepkiye kayıtsız kalmamış ve haberleştirmiştir. Gazetenin yaptığı haberde şu ifadeler yer almıştır: “Şehrimiz pamuklu sanayi müessesesi işçileri sessiz yürüyüş yaptılar. Şehrimiz pamuklu sanayi müessesesi işçileri cumartesi günü sessiz bir yürüyüş yapmış ve hükümet binasının adliye tarafındaki kapının merdivenlerinde fotoğraf çektirerek dağılmışlardır. İşçiler artan hayat pahalılığı karşısında yüzde 60 bir zam talep etmişlerse de istenilen sonuç alınamamış ve işçilerde çareyi sessiz yürüyüş yapmakta bulmuşlardır.”¹⁷⁶ Basına göre; Malatya’da zam talebine karşılık bulamayan işçilerin yaptıkları yürüyüş ilgi görmüştür. Aynı zamanda gazete ise verilen bu tepkiye sessiz kalmayarak işçilerin planlamış oldukları bu yürüyüşe ilgi göstermiş ve yaptığı haberle destek vermiştir.

Bu dönemde Malatya’da yeni gündem konusu ise darbeden sonra Milli birlik komitesinin hazırlattığı yeni anayasanın oylanması ve çıkacak olan sonuçtu. Darbeden sonra Malatya’da yeni askeri idare çok kolay bir şekilde kurulmuş ve halkın büyük bir kesimi de bu ihtilale karşı çıkmamıştır. Dolayısı ile hazırlanan bu yeni anayasanın da sonucu Malatya’da merak edilmekteydi. Yerel basından Güneş gazetesi bu önemli konuyu da es geçmeyerek haberlerinde yer vermiştir. Gazetenin haberi şu şekildedir: “Anayasa onaylandı. Pazar günü yapılan ve anayasaya verilen oy neticeleri kesin olmamakla beraber birçok ilimizde sayımları biten sandık neticelerine göre oylamaya iştirak nispeti yüzde yetmiş olup yüzde 60 evet yüzde 40 hayırdır. Buna göre evet oyu 42970 hayır oyu 6416 olarak belirlenmiştir.”¹⁷⁷ Basına göre; Bu kritik anayasa oylaması Malatya’da evet oyunun ağırlıklı olduğu şekliyle kabul edilmiştir. Fakat Malatya’da evet oyu çıkmasına rağmen hayır oranı da azımsanmayacak bir durumdadır. Bu

¹⁷⁵ *Güneş Gazetesi*, 04.10.1961, s. 1.

¹⁷⁶ *Güneş Gazetesi*, 09.10.1961, s. 1.

¹⁷⁷ *Güneş Gazetesi*, 11.07.1961, s. 1.

istatistiki veriler Malatya’da darbe sonrası kurulan yönetime karşı bir fikir değişikliğinin de emaresi olarak görülebilir. Malatya’da siyasetin bir başka görünümü de partilerdir. CHP’nin Malatya’daki etkisi başından beri bilinen bir gerçektir. Fakat darbeden sonra şehirde yeni partilerde kurularak partiler arası rekabet yeniden başlamıştır. Bunun Malatya’daki rneği de yeni kurulan Yeni Türkiye Partisidir. Malatya yerel basınından Güneş gazetesi şehrin nabzını tuttuğu gibi siyasi gelişmelere de yer vermeye devam etmiştir. Bu gelişmeye de yer veren gazete şu ifadeleri kullanmıştır; “Yeni Türkiye Partisi şehrimizde kuruldu. Birkaç günden beri şehrimizde bulunan Yeni Türkiye Partisi Genel İdare Kurulu yelerinden Sadık Perinçek gerekli kimselerle yapılan temaslardan sonra partinin kuruluşunu açıklamıştır. Alınan bilgilere göre Partinin Başkanı Avni Akşit, İkinci Başkanı Nedim Kuru ve Sekreter İsmet Bayhan olmuştur. Yeni Türkiye Partisinin memleketimize hayırlı olmasını diler temsilcilerine muvaffakiyetler dileriz.”¹⁷⁸ Basına göre; Malatya’da CHP’den başka kurulan yeni partilere de olumlu yaklaşılmış iyi dilek ve temennilerle gereken destek Malatya basını tarafından verilmiştir.

Bu gelişmelerin yanında Malatya’da 27 Mayıs askeri darbesinin 1.yıl dönümü planlanan etkinliklerle kutlanacak olması önemli olaylardan biridir. Zira Malatya için 27 Mayıs’ın ayrı bir önemi vardır. Darbeden nce Malatyalı bir ğrenci olan Turan Emeksiz çıkan olaylarda hayatını kaybederek Malatyalıları derinden üzmüştür. Bu yüzden inkılabın birinci yıl dönümü Malatyalılar için önem arz etmektedir. Bu önemli gelişmeyi de Güneş gazetesi yakın takibe alarak haberleştirmiştir. Gazete manşetinde şu cümlelere yer ayırmıştır; “27 Mayıs inkılabının birinci yıl dönümü yurdun her tarafında olduğu gibi şehrimizde de neşe ile kutlandı.” İstiklal Marşını müteakip Tümgeneral Fikret Esen günün önemini belirten aşağıdaki konuşmayı yapmıştır; “Aziz Malatyalılar bugün milli birliğimizi parçalayarak hrriyetimize set çekmeye yeltenen gözü kanlı bir zümrenin yarattığı zulme karşı Türk gençliğinin ve Türk ordusunun el ele verip direnme haklarını kullanarak gerçekleştirdiği mukaddes ihtilalinin yıldönümüdür. Aziz kardeşlerim 27 Mayıs bir aydınlığın karanlığı boğduğu gündür. Bizler Turan Emeksiz’in her Türk gençliğinin benliğinde rehber olarak yaşayacağına inanıyor ve geleceğe emniyetle bakıyoruz. Hepinizi Saygı ve Sevgi ile selamlarım. 27 Mayıs Bayramınız

¹⁷⁸ *Güneş Gazetesi*, 25.03.1961, s. 1.

kutlu olsun”¹⁷⁹ diyerek sözlerine son vermiştir. Basına göre; 27 Mayıs darbesinin yıl dönümü coşku ve heyecanla kutlanmıştır. Ayrıca Malatyalıların yoğun katılımı ile gösterdikleri yıldönümü kutlamalarında darbe yönetiminde görev alan Tümgeneral Fikret Esenin konuşmasında Turan Emeksiz’e de değinmesi Malatya’ya verdikleri önemin bir göstergesidir. Aynı zamanda etkinliklerin başında Turan Emeksiz’in şehadeti de hatırlanmış ve Malatyalılar da buruk bir acı olarak kalmıştır. Bu yüzden 27 Mayıs Malatya’da ayrı bir yere sahiptir.

27 Mayıs’tan sonraki süreçte Malatya’da sorunlar zaman geçtikçe artarak devam etmiştir. Bu sorunların başında da asayiş sorunları gelmektedir. Malatya sokakları güven ortamından uzaklaşmıştır. Malatya’da yerel basında görev yapan Malatyanın Sesi gazetesi şehirdeki bu asayiş sorununa değinmiştir. Gazete yaptığı haberde konu ile ilgili olarak şu ifadeler yer vermiştir; “Şehir halkı geceleri korku ve heyecan içindedir. Ocak ayının 3.günü saat 21.30’da Hasan Varol İlkokul Müdürü Vahap Candaş Fırat mahallesindeki evine dönmek üzereyken 3 meçhul şahsın saldırısına maruz kalıyor. Bir süre devam eden boğuşmadan sonra Vahap Candaş’ın tüm parası gasp ediliyor. Şehrimizde büyük bir üzüntü yaşatan bu hadisenin faillerini ele geçirmek için emniyet sıkı bir şekilde çalışmaktadır. Fakat yaşanan bu asayiş olayları bununla da sınırlı kalmamış ve giderek artmıştır.”¹⁸⁰ Basına göre; yaşanan bu üzücü olay şehirde güvensizlik ortamı oluşturmuş ve Malatyalıları bir hayli düşündürmüştür. Ayrıca süregelen bu sıkıntıların artık alışagelmış olması da başlı başına büyük bir sıkıntı olarak halkın karşısına çıkmaktadır. Bir şehrin en önemli artlarından biri de toplumsal refahın ve bütünlüğün sağlanmasıdır. Malatya’da darbeden sonra yaşanan gelişmeler, dışarda güvenliğin kaybolması ve huzursuzlukların oluşması gereken huzur ve güven ortamının tesisini engellemiştir. Malatya’da yaşanan bu vakaların durulmaması aksine artarak devam etmesi şehirde halk arasında endişelere sebep olmuştur. Aynı zamanda emniyet kuvvetlerinin olayların faillerini bulmakta gecikmesi düzenin sağlanmasını da aynı oranda engelleyen bir unsur olmuştur. Malatya’daki bu asayiş sorunları bu kez farklı bir yerde ortaya çıkmıştır. 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı kapsamında düzenlenen etkinlikler sırasında yaşanan organizasyon hatalarından dolayı üzücü olaylar yaşanmıştır. Malatya yerel basınından olan Malatyanın Sesi gazetesi bu olayı yerinde

¹⁷⁹ Güneş Gazetesi, 29.05.1961, s. 1.

¹⁸⁰ Malatya’nın Sesi Gazetesi, 09.01.1962, s. 1.

takip etmiş ve yaşananları yakından gözlemleyerek sayfasına taşımıştır. Gazetenin manşetinde haber şu şekilde verilmiştir: “19 Mayıs şenliklerinde üzücü olaylar yaşanmıştır. Şehir stadyumunda düzenlenen kutlamalara halk büyük bir ilgi göstermiş fakat istediği gibi bu kutlamaları izleyememiştir. Kutlamalar için ayrılan bilet sayısı 500 iken yaklaşık 5 bin Malatyalı gösterileri takip etmek için gelmişlerdir. Burada yaşanan temel sıkıntılardan biri de subaylara ve sivillere ayrı muamele edilmesiydi. Gösterileri şeref tribününden takip etmek isteyenler tanıdıkları vasıtası ile amacına ulaşabiliyordu. Fakat halkın büyük bir bölümü polisin sert müdahalesi ile karşı karşıya kalmış ve darp edilerek stadyumdan çıkarılmışlardır. Halkın yanında basın mensupları da bu sert müdahaleden nasibini almıştır. Ayrıca Dünyanın her tarafında basın mensuplarına kıymet verilir, kolaylıklar sağlanır. Yalnız Malatya’da kanun ve nizam bir başkadır. Burada basın mensupları her ne yapsalar da bir türlü kendilerini devlet adamlarına anlatamamışlardır. Fakat bir gün mutlaka basın gereken değeri fazlasıyla görecektir.”¹⁸¹

Malatyanın Sesi gazetesine göre; Malatya’da devam eden güvenlik sorunu yaşanan bu olayla birlikte daha da artmıştır. Kutlamalar sırasında polisinde halka karşı olan sert tutumu ve organizasyon eksikliklerinden doğan sorunlar şehirdeki siyasi havayı da olumsuz yönde etkilemiştir. Buradaki en büyük sıkıntı hükümetin darbeden sonraki süreçte şehirde idari yönetim olarak başarılı olup olmadığı sorunudur. Fakat şehirde 1960 sonrasında geçen süre zarfında yaşanan gelişmeler bu sorunun en somut cevabı niteliğindedir. Bu gelişmelerin devamında şehirde yaşanan sorunlar devam etmiştir. Malatya’nın Yeşilyurt kazasında yaşanan sorunlar olayların durulmadığının kanıtıdır. Malatyanın Sesi gazetesi bu gelişmeye de kayıtsız kalmayarak olayları yakından takip ederek haberleştirmiştir. Gazete yaptığı haberinde şu ifadeler yer vermiştir: “Yeşilyurt (İsmet Paşa kazasında) Yaşar Aydoğan’a haksız olarak insafsızca dayak attıran Jandarma Binbaşı Mustafa Garipoğlu aleyhinde 600’den fazla vatandaş toplanarak bu hareketi protesto etti.” Jandarma halka süngü takarak hücum etti. Askeri birlikler hadiseye müdahale ettiler. Cumartesi akşamı Yeşilyurt Jandarma Kumandanı Binbaşı Mustafa Garipoğlu ve Yaşar Aydoğan arasında bilinmeyen bir sebepten dolayı tartışma yaşanmıştır. Tartışma esnasında sinirlenen Mustafa Garipoğlu tartıştığı Yaşar Aydoğan’ı darp ederek karakola götürmüş ve görevli askerleri ile bir odaya götürerek dayak atmalarını emretmiştir. Yaşar Aydoğan’ın feryatlarına dayanamayan Yeşilyurt

¹⁸¹ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 21.05.1962, s. 1.

halkından yaşlı bir kadın karakola giderek bu duruma tepki göstermiştir. Karakolda bulunan asker yaşlı kadını da darp ederek uzaklaştırmıştır. Yaşanan bu üzücü olaylardan sonra gelişmeleri öğrenen Yeşilyurt halkı kalabalık bir toplulukla karakolun önünde toplanarak askeri protesto etmiştir. 600'den fazla kişi tepkisini artırınca Jandarmaya destek kuvvet gönderilmiştir. Halkın tepkisi yatışmayınca orada görevde bulunan askerlere havaya ateş edilmesi ve süngü takılması emri verilmiştir. Halk askere karşı sert tepki göstererek tehditlere aldırış etmedi. Yeşilyurt halkı hep birlikte burası Turan Emeksiz'in memleketidir, hiçbir şeyden korkmuyoruz diyerek net bir tavır ortaya koymuştur.¹⁸² Malatya yerel basınına göre; şehirde yaşanan kargaşa ve güvensizlik ortamı şehrin kazasına da yansımıştır. Ayrıca yaşanan gelişmeler yeni kurulan yönetimin sorgulanmasına yol açmıştır. Yeşilyurt kazasında yaşanan bu olay büyük tepkilere yol açmış ve kaza halkı tepkisini en sert şekilde göstermiştir. Böylece Malatya'da halk koalisyon yönetimine ve idari mekanizmaya karşı daha kararlı davranmıştır.

27 Mayıs'tan sonra kurulan koalisyon hükümetlerinin çoğunluğunda beklenen hizmet alınamamış ve istikrar sağlanamamıştır. Bu istikrar sorunu doğal olarak ülkenin tamamını etkilediği gibi Malatya'yı da doğrudan etkilemiştir. Askeri darbeden sonra kurulan 1. koalisyon hükümeti başarısız olmuş ve ikinci koalisyon hükümeti kurulmuştur. Böylesine önemli bir gelişmeyi Malatya halkı Malatyanın Sesi gazetesi aracılığı ile yakından takip etmiş ve bilgi sahibi olmuşlardır. Malatyanın Sesi gazetesi gelişmeleri birinci sayfadan vermiştir. "İkinci koalisyon hükümeti kuruldu. İlk toplantısını gerçekleştiren yeni kabine 5 Temmuz'da güvenoyu isteyecek. Kabine toplantısına Başvekil İsmet İnönü başkanlık yapmıştır. Kabine toplantısı bittikten sonra bazı kabine üyeleri açıklamalarda bulunmuştur." Bülent Ecevit basına verdiği demeçte şu ifadeleri kullanmıştır: "Bitiremediğimiz işleri bitirmeye geldik"¹⁸³ diyerek memleket için çalışmaya devam edeceklerine vurgu yapmıştır. Basına göre; Türkiye'de ikinci koalisyon hükümeti dönemi başlamış ve ülke bundan sonraki süreçte iki partinin (CHP-AP) ortak kararları ile yönetilecektir. Malatya'da da bu gelişmenin sonuçları ve bundan sonraki süreçte memlekete etkisinin neler olacağı cevabını bekleyen sorulardan sadece bir tanesidir. Malatya'da işleyen siyaset ince bir çizgi üzerine kurulmuş ve hassasiyetle

¹⁸² *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 19.06.1962, s. 1.

¹⁸³ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 29.06.1962, s. 1.

uygulanmıştır. Malatya, halkı ile birlikte siyasi yönü ağır basan ve siyasi lokomotifini olan bir şehir özelliğine sahiptir. Bu yüzden Malatya, Türk siyaseti için önemli bir yere sahiptir.

3.1.2. Malatya'da Ekonomik Durum

Malatya şehri, darbeden sonra siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel ve toplumsal yapı olarak birtakım değişikliklere uğramıştır. Askeri darbe ile birlikte bu yaşadığımız mekanizmalarda sırası ile dengeler olumlu veya olumsuz değişiklikler göstermiştir. Malatyalılar için bunlardan en önemlisi ise ekonomik gelişmelerin geldiği son noktadır. Dolayısı ile ekonomik durum daha çok ön planda var olmuştur. Bu süreçte daha çok 1961-1962-1963 dönemlerindeki ekonomik gelişmeler göz önüne alınmalıdır. Bu zaman zarfında ekonomik anlamda atılan ilk adım çiftçilerle ilgili olan ekonomik pakettir. Malatya ile ilgili her gelişmeyi takip eden Malatyanın Sesi gazetesi bu haberi de halk ile paylaşmıştır. Gazetenin ilk sayfadan verdiği haberde şu ifadeler yer almıştır; “Her çiftçi arazi sahibi olacak. Toprak reformu ile ilgili kanun tasarısı önümüzdeki hafta Başbakanlığa sevk edilecektir. Tasarıya göre: Bir köylü ailesinin geçimini sağlamak için 120 dönüm arazi sahibi olacaktır. Aynı zamanda çiftçinin toprağını ekip sürebilmesi için gerekli malzemelerinin temini için 10 bin liralık kredi alması kararlaştırılmıştır. Ayrıca köylüye verilen kredinin yerinde kullanılıp kullanılmadığını kontrol etmek üzere, 500 köylüye bir ziraat memuru verilecektir.”¹⁸⁴ Malatyanın Sesi gazetesine göre; Hükümetin almış olduğu bu karar Türk çiftçisinin lehine bir karardır. Hükümet tarafından alınan bu karar Malatya çiftçisinin de işine yarayacak ve değerlendirilecektir. Alınan bu karar Malatya'daki her çiftçinin ürünlerinde aldığı verimi doğrudan etkileyen bir karardır. Ayrıca hükümetin bu kararın devamında hazırladığı bir tasarıda ise her çiftçiye bir ziraat memuru ataması kararı da yerinde bir karar olmuştur. Böylece çiftçiler aldığı krediyi arazisinden başka bir mecrada harcamayacaktır. Bununla birlikte çiftçi arazisine yatırım yapmaya başlayacaktır. Hükümet bu kararın devamında ülke genelinde sağlık merkezleri yapımı için genel bir bütçe ayırmıştır. Bu yeni gelişme Malatya yerel gazetelerinden Güneş gazetesi tarafından Malatyalılara ulaştırılmıştır. Haberde şu satırlar yer almıştır; “Her şehre 4 ile 5 köy için sağlık merkezleri kurulacak. Bunun için 70 milyon lira bir tahsisat ayrıldı. Bu kanun yapılan basın toplantısı ile açıklanmıştır.

¹⁸⁴ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 23.01.1961, s. 1.

Kurmay Binbaşı Suphi Gürsoytrak, bu konuda bilgi vermiştir; Sıtma, trahom ve frengi mücadeleleri hariç sağlık hizmetlerinin köylü yurttaşların ayağına götürülmemiş olduğunu ifade ederek, kanunun doğrudan doğruya bu hedefi güttüğünü bildirmiştir. Gürsoytak, memlekette bütün tıbbi kolaylıkların Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük şehirlerde toplanmış olduğuna işaret ederek, bu kanun kabulü ile 15 yılda sağlık hizmetlerinin bütün Anadolu'ya götürülmesi imkânına sahip olunacaktır¹⁸⁵ diyerek yapılacak olan sağlık kuruluşlarının önemine değinmiştir. Basına göre; Hükümet aldığı ekonomik kararlar ile memleketin refahına ve yaşam standartlarının daha da iyileşmesine katkıda bulunacaktır. Burada sağlık sektöründe alınan kararın en ayırt edici özelliği ise tasarının büyük şehirlerin yanında Anadolu'ya taşınmasıdır. Bu karar Anadolu'da yaşayan insanların da sağlık hizmetlerinden en iyi şekilde yararlanmasını esas alır. Sağlık alanında atılan bu adım insanların alacağı hizmetler ile istenilen sonuca ulaşılması adına gerekli olan bir adımdır. Hükümet bunun gibi daha birçok ekonomik kararı almaya devam edecektir. Bu kararların devamında yeni alınan bir karar ise vergi muafiyetidir. Güneş gazetesinin haberinde bu karar şu satırlarla yer almıştır. “Emekli, dul ve yetimler artık vergi ödemeyecekler. Subaylarla memurlara yapılacak zam için bütçeye 700 milyon lira tahsisat konuldu. Diğer yandan gelir vergisi kanununda yapılan bir değişiklikle emekli, dul, yetim ve malul maaşlarında ayda 100 ila 200 lira arasında bir zammı temin edeceği anlaşılmaktadır. Emekli, dul ve yetimlerden kesilmiş olan gelir vergilerinin iadesi hazırlıklarına başlanmış olup yakın zamanda gerekli ödemeler yapılacaktır.”¹⁸⁶ Güneş gazetesine göre; Türkiye’de emekli, dul ve yetimlere yönelik alınan bu kararın fiiliyata dökülüp dökülmeyeceği halk tarafından merakla beklenmektedir. Hükümet tarafından böyle bir kararın alınması devletin var olan sosyal devlet anlayışına da katkı yapmıştır. Ayrıca kararın muhatabının emekli, dul ve yetimlerin olması toplumsal eşitliğin sağlanması adına yerinde bir karar olmuştur.

Ekonomide hükümet bu kararları aldıktan sonra bunlara bir yenisini daha ekleyerek kanunlaştırmıştır. Yeni çıkarılan yasa tasarısı ise tüm memlekette etkili olacak olan vergi affı meselesidir. Güneş gazetesinin haberine göre; “Vergi cezalarının affına dair tasarı kanunlaştı. Cezalardan dolayı koyulan hacizler kalkacak.” Görüşmeler oldukça uzun ve tartışmalı geçti. Tasarının lehinde konuşan Derviş Sami Taşman ise

¹⁸⁵ *Güneş Gazetesi*, 12.01.1961, s. 1.

¹⁸⁶ *Güneş Gazetesi*, 13.01.1961, s. 1.

“Sağolsun Maliye Bakanı son derece iyi bir kanun getirdi. Maliyeci hep ister mantığı bu kanunla yıkılacaktır. Bu tasarımı kabul edelim”¹⁸⁷ diyerek olumlu beyanatta bulunmuştur. Basına göre; Kabul edilen bu tasarı halkın üzerinde yük olan vergi yükünü hafifletici nitelikte olmuştur. Toplumun büyük kesimini haciz durumundan kurtaracak bir gelişme olarak görülmektedir. Aynı zamanda tasarı hakkında olumlu görüş bildirecekler olabileceği gibi olumsuz yaklaşan kesimlerinde olması muhtemeldir. Malatya’da yapılacak olan ekonomik yatırımlar sırası ile devam ederken bir diğer yatırım planı ise turizm sektöründe olmuştur. Malatya’nın yerel gazetelerinden olan Güneş gazetesi Malatya’da olan yeni gelişmeleri takip etmeye devam etmiştir. Gazetenin yaptığı yeni haberde şu ifadeler yer almıştır; “Memleketimizde turizm sanayisinin kurulması konusunda çeşitli bakanlıklarca çalışmalar yapılmaktadır. Ulaştırma Bakanlığına bağlı umumi müdürlüklerde alınan tedbirler bir rapor halinde tespit edilmiştir. Raporda demir yolları ile deniz kara ve hava yolları idareleri ile diğer ilgili teşekküller tarafından kurulmuş olan turizm seyahat acentalarının mevcut diğer seyahat acenta ve büroları ile işbirliği yaparak turizm müesseselerinin kurulması kararlaştırılmıştır. Kurulacak olan bu kurumların yurt içi ve yurt dışında ilimize ve memleketimize faydalarının olacağına inancımız sonsuzdur.”¹⁸⁸ Basına göre; Malatya’da kurulması planlanan ve şehrin turizmine can katacak olan yeni kurumlar, yeni iş olanakları ve gelir kaynaklarını da beraberinde getirecektir. Hükümetin Malatya’ya dair bu ekonomik planı şehrin gelir seviyesini artıracak gibi insanlara yeni iş olanakları da açmaya yönelik doğru bir hamledir. Aynı zamanda şehre gelecek olan yabancı turistler vasıtası ile de Malatya yurt dışında da tanınma imkânı bulacaktır.

Bir şehre ekonomik katkı yapacak unsurlardan biri de hangi dönemde ve sıkıntılarda olursa olsun yapacağı başarılı ihracatlardır. Malatya’da da en büyük ihracat kaynağı yetiştirilen meyvelerdir. Buna bağlı olarak Türkiye’nin farklı illerinden meyve alımı için talepler gelmiştir. Malatya için önemli bir gelir kaynağı olan bu ihraç ürünleri ile ilgili Güneş gazetesi haberinde şu ifadeleri kullanmıştır; “Bazı memleketlerden yaş meyve ve sebzelerimize şimdiden talep geliyor. İlgili çevrelerden verilen bilgilere göre, yaz mevsiminin yaklaşmış olması dolaysı ile muhtelif yabancı memleketlerden yaş meyve ve sebzeler için ihracat teklifleri gelmektedir. Bunun yanı sıra yurtdışından

¹⁸⁷ *Güneş Gazetesi*, 03.03.1961, s. 1

¹⁸⁸ *Güneş Gazetesi*, 24.04.1961, s. 1

Almanya ve İsviçre'den de ihracat teklifleri gelmiş ve belirli aralıklarla adı geçen ülkelere Malatya'dan meyve ve sebze gönderilmiştir.”¹⁸⁹ Güneş gazetesine göre; Malatya'nın yurt içi ve yurt dışına yaptığı bu ihracatlar şehrin ekonomisine büyük katkı sağlamakla kalmayıp ihracatı yapılan meyvelerin tanıtımı da sağlamıştır. Malatya'nın meyve ihracatında yaptığı başarılı politikalar şehrin gelir seviyesini de yukarılara taşımıştır.

Malatya ekonomisine can katan meyve ihracatındaki başarının yanında şehirde hayat pahalılığı da artmaya başlamıştır. Malatyalıların ekmeklerdeki fiyat artışından sonra alım gücünde aynı oranda düşmüştür. Malatya yerel gazetelerinden olan Güneş gazetesi yaşanan bu sıkıntıyı takip ederek sayfalarına taşımıştır. Gazete yaptığı haberinde şu ifadeleri kullanmıştır: “Ekmek fiyatı yükseliyor. Ofisin vilayetimize vermesi gereken aylık 200 ton buğdayı vermemesi karşısında fırıncıların piyasadan temin edecekleri unu işlemeleri keyfiyetine müdahale alan belediyemiz ekmeğe narh vermek lüzumunu duymuştur. Verilen narha göre ekmekte 10 kuruş bir artış olacaktır. Bu hususta fikirlerine müracaat ettiğimiz Sayın Valimiz Cezmi Kartay civar vilayetlerin durumlarını tetkik ettiklerini ve bu vilayetlerden de alacağı malumatla ofisin tutumunu İçişleri Bakanlığına derhal aksettireceklerini bildirerek bu durum karşısında şehir halkının ekmek sıkıntısı çekmemeleri için ekmeğe narh koymak zaruretinde olduklarını ve bu durumun ofisin buğday verinceye kadar devam edeceğini açıklamıştır.”¹⁹⁰ Basına göre; Malatya'da ekmeğe yapılan zam şehir halkını sıkıntıya sokmuştur. Fakat Malatya Belediye Başkanının duruma el koyarak gerekli incelemeleri yaptırarak halkın bu sıkıntıyı daha fazla yaşamaması adına adımlar atması dikkate değer bir gelişmedir. Malatya'daki bu zam olayının halkı olumsuz etkilediği ve çözüme kavuşmazsa bu sıkıntılı sürecin devam edeceği aşikârdır. Malatya Belediyesi de bu konuda çalışmalar yapıp bakanlıklar aracılığı ile hükümete çözüm önerisi vermeyi planlamıştır. Bir şehrin ekonomik refah seviyesi ve istikrarı halkın yaşam standartlarının iyi düzeyde seyretmesine bağlıdır.

1962 yılında Malatya ekonomisine dair yeni gelişmeler yaşanmıştır. Malatya'da ürünlere yapılan zamlar halkın geçim sıkıntısını giderek artırmaya başlamıştır. Malatya'nın bilinen yerel gazetelerinden biri olan Malatyanın Sesi Gazetesi

¹⁸⁹ *Güneş Gazetesi*, 25.04.1961, s. 1.

¹⁹⁰ *Güneş Gazetesi*, 20.07.1961, s. 1.

bu konuyu araştırmış ve konu ile ilgili her yeni gelişmeye de sayfasında yer vermiştir. “Ramazanın başlaması ile birlikte bazı gıda ürünlerinde büyük yükselmeler olmuştur. Bunların arasında et, yoğurt ve sebze %50 bir artış olmuştur. Bilhassa şehirde koyun eti bulmak hemen hemen mümkün olmamaktadır. Fakat bazı kasapların el altından koyun etini 7 liradan sattıkları öğrenilmiştir. Bir hafta evvel 3,5 - 4 lira arasında satılan yoğurtlar Ramazanın başlaması ile 6-7 lira civarında satılmaktadır. Malatya’da gıda maddelerinin yüksek fiyatlardan satılması halk arasında haklı bir üzüntü yaratmaktadır. Malatya Belediyesi fiyat kontrolünde esnafa bir varlık olarak kendisini hissettirememektedir. Belediyenin bu zaafından yararlanan esnafta her türlü gıda maddesini istediği fiyata satabilmektedir. Artık fiyat hususu esnafın vicdanına kalmıştır.”¹⁹¹ Malatyanın Sesi gazetesine göre; Malatya’da hemen hemen bütün gıda ürünlerine yapılan keyfi zamlar halkı huzursuz etmiş ve hayat şartlarını gittikçe zorlaştırmıştır. Malatya Belediyesinin de zaafi eklenince esnafın gelişigüzel yaptığı zamlar giderek artmıştır. Belediyenin bu olayda otoritesini hissettiremediği için şehir esnafı bunu fırsat bilmiştir. Malatya halkının yaşadığı bu önemli sorunun çözümü de Malatya esnafının vicdanına kalmıştır. Malatya’da yaşanan bu hayat pahalılığı insanların yaşam standartlarını düşürmeye yetmiştir. Şehirde bu sıkıntılar cereyan ederken hükümet Malatya için bir sulama projesi geliştirmiş ve bütçesini ayırmıştır. Bu önemli gelişmeyi Malatyanın Sesi gazetesi haberleştirerek Malatyalılara ulaştırmıştır. Gazetenin haberinde şu ifadeler yer almaktadır; “Malatya için 750 milyon tutarındaki sulama projesi Devlet Planlama Teşkilatında tetkik edilmektedir. Ankara’dan aldığımız son haberlere göre Elazığ DSİ Bölge Müdürü ve kıymetli hemşerimiz Korkut Özal tarafından Malatya sulama üzerinde hazırladığı proje ve etüt Devlet Planlama Dairesi tarafından tetkik edilmekte olduğunu memnuniyetle öğrenmiş bulunuyoruz. Bütün Malatya ovası sulama şebekesinin içine girecek ve aynı zamanda elektrik enerjisi istihsal edecek olan bu projenin tatbiki hükümete 750 milyon liralık bir masrafa denk gelecektir. Proje 10 yıl içinde tamamlanarak hayata geçirilecek.”¹⁹² Basına göre; Proje hayata geçirildiği takdirde Malatya’ya can katacaktır. Projenin fikir sahibinin Malatyalı bir devlet adamının olması da bu projenin önemini bir kat daha artırmaktadır. Devlet Planlama Teşkilatında her yönü ile incelenen bu proje uygun görülerek kabul edilmiş ve hükümetten de gerekli bütçe ayrılmıştır. Malatya ekonomisi adına 1962 yılının önemli

¹⁹¹ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 10.02.1962, s. 1.

¹⁹² *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 23.02.1962, s. 1.

atılmılarından biri olarak gösterilmektedir. Malatya ekonomisi bu yıllarda inişli çıkışlı bir grafik çizmektedir. 27 Mayıs darbesinden sonra Malatya’da Sümerbank fabrikasından atılan işçilerin işe tekrar dönmeleri meselesi Malatyanın Sesi gazetesinin yaptığı haber aracılığı ile yeniden ortaya atılmıştır. Malatyanın Sesi gazetesi haberinde şu ifadeleri kullanmıştır; “Şehrimizde 27 Mayıs inkılabına müteakip işten atılan 12 işçi 2 yıldan beri çok sefil ve perişan bir durumda yaşadıklarını üzüntü ile öğrenmiş bulunuyoruz. Bu şahısların defalarca ilgili makamlara yaptıkları müracaatlar maalesef neticesiz kalmıştır. Öğrendiğimize göre Bakanlar Kurulu inkılabtan sonra işten atılanların tekrar işe alınmaları yolunda bir prensip kararına varmıştır. Vaziyet böyleyken bazı vilayetlerde tek el işçileri tekrar vazifeye alınırken bizim mensucat fabrikasından çıkarılan bu işçileri hükümetin tekrar işe almamak hususundaki direktmesini esefle karşılıyoruz. Eğer hükümet işçileri tekrar vazifeye almak yolunda bir karar almışsa niye tatbik edilmiyor? Eğer almamışsa neden oyalıyor? Yoksa bu işçilerin alınma işlemi kurum müdürünün keyfiyetine mi bırakılmış durumdadır.”¹⁹³ Basına göre; Malatya’da fabrika işçilerinin yaşadığı işsizlik sorununun devam etmesi ve bazı kişilerin keyfiyetine bırakılması ihtimali ciddi bir sıkıntı olarak giderek büyüyen bir krize dönüşmüştür. Ayrıca gazetenin belirttiği önemli bir noktada bazı vilayetlerde darbe ile işten atılan işçilerin geri döndürülmesiydi. Fakat aynı müdahale Malatya’da işten atılan ve ekonomik olarak çok büyük sıkıntılar çeken işçiler için yapılmamıştır. Aynı zamanda hükümetinde konu ile ilgili olumlu karar almasına rağmen uygulamaya geçmemesi ve işçilerinin sıkıntısına karşı uzak durması da yaşanan sorunun çözülmesini uzun bir süre daha engellemiştir. Malatya’da yaşanan bu işsizlik sorunu çözüme kavuşturulmadığı zaman arkasından keyfi kararlar alınmaya devam edilecektir. Malatya’da darbeden sonra geçen süre zarfında şehirde yapılan tüm ekonomik faaliyetler ve yatırımlar Malatya Valisi ve Belediye Başkanı tarafından basın aracılığı ile Malatyalılara anlatılmıştır. Malatyanın Sesi gazetesi yapılan bu basın toplantısı ile yakından ilgilenmiş ve her ayrıntıyı Malatya halkı ile paylaşarak bilgi edinmelerini sağlamıştır. Gazete haberi manşetten şu şekilde vermiştir: “Vali ve Belediye Başkanının yaptığı basın toplantısında iki yıllık belediye çalışmaları hakkında geniş izahat verildi.” Bu yıl Turan Emeksiz Caddesi inşaatı bitirilecektir. Ayrıca Belediye arkasındaki arsaya büyük bir sinema iş hanı projesi ortaya atılacaktır. İki yıllık Belediye hizmetleri

¹⁹³ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 22.03.1962, s. 1.

hakkında geniş izahat veren Vali ve Belediye Başkanımızın konuşmalarını aynen okuyucularımıza aktarıyoruz; “Belediyenin hizmet ve faaliyetleri hepimizin takdir ettiği gibi amme hizmetinin halkla temas eden çok çeşitli yönlerini ihtiva ettiği malumdur. Birinci bölümde temas edeceğim husus bayındırlık faaliyetlerimizdir. Kanalizasyon çalışmaları ile müşterek 916 metre uzunluğunda şehir dâhilindeki su kanallarının kapatılması işi 34431 lira sarfı ile tahakkuk ettirilmiştir. Park ve Refijler konusuna geldiğimizde de bu konuda bilhassa hükümet konağı arkasında arsa şeklini almış kısmen sizlerin de gördüğü gibi bir park ve aile bahçesi haline getirilme yolundaki çalışmalara işaret etmek isterim. Bu hizmetler karşılığında Belediye bütçesinden 4937 lira sarf edilmiş bulunmaktadır. Turan Emeksiz Caddesine gelecek olursak, imar planı tatbikatı olarak İsmet Paşa yolunu Kız Enstitüsü önündeki istasyon ile birleştiren 20 metre genişliğinde bir yol açılması imar kanununun 42 ve müteakip maddelerine uyularak yaptırılacaktır. Şehrin temizlik işleri ile ilgili Belediyemiz bu konuda uzun yıllardan beri ihtiyacı bulunan sulama arasözünü 92 bin lira bedelle satın alarak hizmete sunmuştur.”¹⁹⁴ Basına göre; Malatya’da yapılan her hizmet, yapılan her yol, yapı ve bayındırlık faaliyetleri bütçeleri ile birlikte bütün ayrıntıları Belediye Başkanı tarafından tek tek basın önünde tüm kamuoyuna açıklanmıştır. Malatya Belediye Başkanının verdiği bilgiler irdelendiğinde şehirde belli başlı konularda çalışmaların yürütüldüğünü ve birçoğunun da nihayete erdirildiğini görmekteyiz. Malatya Valisi ve Belediye Başkanı Cezmi Kartay yaptığı basın toplantısının ardından Malatyalıların belirli sorunlarını çözmek amacı ile Ankara’ya giderek hükümet yetkilileri ile bizzat görüşmüştür. Cezmi Kartay, Ankara’ya yaptığı ziyaret sonrasında Malatya’da ziyaretin sonuçlarına dair bir basın toplantısı düzenlemiştir. Malatyanın Sesi gazetesi bu toplantıyı yakından takip ederek bu habere sayfasında yer vermiştir. “Ankara’dan dönen Valimiz Cezmi Kartay şehrimizin dertleri hakkında geniş izahatta bulundular. Elektrik mevzusu bütün Malatya halkı ve basınının iki yıla yakın zamandan beri büyük bir ilgi ile takip ettiği bir konudur. Bu konuda Sanayi Bakanlığının tavassutu ile Sümerbank umum müdürlüğünün salahiyyetli elamanları ile yapılan toplantı sonunda uzlaşmaya varılmıştır. Aynı zamanda Malatya’nın önemle üzerinde durduğu ve takip ettiği tohma sulama projesi DSİ tarafından etütleri ikmal edilmek sureti ile devlet planlama dairesine gönderilmiştir. Bu proje Sürgü, Medik ve Çar barajları ile bu barajlara ait kanallar,

¹⁹⁴ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 23.03.1962, s. 1.

Gündüzbey enerji santralini ihtiva etmektedir.”¹⁹⁵ Malatyanın Sesi gazetesine göre; Malatya Valisinin yaptığı bu ziyaret şehrin ihtiyaçlarını ve sıkıntılarını giderme adına önemli sonuçlar meydana getirmiştir. Malatyalıların uzun süre bekledikleri köklü sorunlar hükümetin de desteği ile ortak bir yol bulunup çözümlenmiştir. Malatya Valisinin attığı bu adımlar Malatyalıların yaşadıkları sıkıntıları gidermiş ve aynı zamanda yaşanan sorunların yerel idare tarafından göz ardı edilmediğini de göstermiştir. Malatya’da ekonomide bu gibi olumlu gelişmeler yaşanırken bir yandan da esnafın etiket fiyatlarına uymayarak fahiş fiyatlardan satış yaptığı duyulmuştur. Malatya’da daha öncede esnafla ilgili aynı sorun yaşanmış hatta Malatya yerel basını da olayı sayfalarına taşıyarak halkı uyarmıştı. Malatyanın Sesi gazetesinin ele aldığı esnaf sorunu gazetenin sayfalarında şu şekilde yer almıştır: “Şehrimizde esnaf istediği ücrete malını satabiliyor. Bundan birkaç gün evvel gazetemizde esnafın kontrol edilemediğini ve istediği fiyata malını sattığını yazmıştık. Esefle belirteyim ki; Biz Belediye hakkında kaleme aldığımız hiçbir yazının bugüne kadar müspet bir sonuca bağlandığına şahit olmadık. Halde fiyatları kontrol eden sebze ve meyvelerin parkende fiyatlarını tespit eden Belediyenin mesul bir memuru bulunmaktadır. Bu zat günlük fiyatları her gün şehir hoparlöründen ilan ederek halka duyurması gerekmektedir. Asıl önemli olan mesele de kolay etiket usulüne esnafı mecbur bırakmaktır. Belediyemiz kısa bir zaman içinde esnafı kontrol altına alarak etiket fiyatlarına direkt etki etmek zorundadır.”¹⁹⁶ Malatyanın Sesi gazetesine göre; Şehirde tüm halkın mustarip olduğu esnafın keyfi etiket uygulamasına Malatya Belediyesi son vererek etkisini göstermelidir. Malatya Belediyesinin uygulayacağı sistemli ve düzenli bir uygulama ile halkın yaşadığı bu sorunun çözüme kavuşturulması zor bir durum değildir. Malatya yerel basınına da Malatyalıların yaşadığı bu ciddi sıkıntıya gazetelerinde yer vererek milletin sesi olmaya devam etmiştir.

Malatya’da yaşanan ekonomik sıkıntılar esnafın keyfi uygulamaları ile devam ederken bu süreçte şehre İmar ve İskân Bakanının ziyareti gerçekleşti. Malatya yerel basınından olan Malatyanın Sesi gazetesi ziyareti yakından takip ederek gelişmeleri Malatyalılar ile paylaşmıştır. “İmar ve İskân Bakanı Sayın F. Kerim Gökay cumartesi günü vilayet makamında bir basın toplantısı yaptı. Cumartesi sabahından

¹⁹⁵ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 11.04.1962, s. 1.

¹⁹⁶ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 04.07.1962, s. 1.

itibaren kendi bakanlığı ile ilgili tetkiklerde bulunan İmar ve İskân Bakanı vilayet encümen salonunda basın toplantısı yaparak seyahati hakkındaki intibalarıyla gazetecilerin muhtelif konularda sordukları sualleri cevaplandırmıştır.” Bakan Malatya’da dâhil 7 ilde tetkikler yaptığını belirtmiş ve bu illerde halktan ve idare amirlerinden gördüğü sıcak alakadan dolayı teşekkür etmiştir. “Ben bu seyahatimde şuna kani oldum ki; Millet memleketin kalkınmasında samimi bir işbirliği istiyor, bunun en büyük delillerini memleketin her köşesinde gördüm. Bu durum gösteriyor ki doğuda halkın hükümetle işbirliği arzusu içten gelen bir tezahürdü. Bilahare bakanlığımın yapacağı işler hakkında tarafıma rakamlarla bilgiler verilmiştir”¹⁹⁷ diyerek basın toplantısını bitirmiştir. Bakan basın mensuplarına gereken açıklamaları yaptıktan sonra şehrimizden ayrılmıştır. Basına göre; İmar ve İskân Bakanının Malatya’ya yaptığı bu ziyaret şehir halkı içinde büyük önem arz etmektedir. Ayrıca halkın coşkulu karşılaması ve hükümetin bakanına verdiği destek bu ziyareti önemli kılan bir başka ayrıntıdır. Ayrıca bakanın ifadesinden de anlaşılacağı üzere milletin hükümeti ile ekonomiyi kalkındırmak için her zaman bir işbirliğine hazır olduğu anlaşılmaktadır. Burada hükümetin ekonomik kalkınma adına bakanları aracılığı ile Türkiye’nin belirli illerinde yaptığı ziyaretler ve halk ile iç içe olması bu dönemin öne çıkan gelişmelerinden biridir. Hükümetin olumlu yönde seyreden bu ziyaretlerinin devam ettiği sırada Malatya’da şeker fabrikasında işçiler işlerini bırakarak işverenlerini protesto etmeye başlamıştır. Malatyanın Sesi gazetesinin aracılığı ile bu sorunun ayrıntıları ortaya çıkmıştır. Gazete haberinde şu manşeti atmayı tercih etmiştir; “Şeker Fabrikasında 400 işçi işlerini terk ettiler. İşçiler kendi aralarından 5 kişilik bir heyet seçerek durumu fabrika müdürü Rasim Meriç’e bildirmişlerdir. İşçiler yaşadıkları tüm sıkıntıları fabrika müdürlerine iletmesine rağmen şeker fabrikası müdürü Rasim Meriç bu haklı talepleri reddetmiş ve işçiler kovulmuştur. Bu haber hızlıca fabrikada yayılmış işyerindeki işçiler vardiyadaki işlerini terk ederek bahçede toplanmaya başlamışlardır. Fabrika bahçesinde toplanan işçiler bütün ısrarlara rağmen tekrar işyerlerine dönmemekte ısrar etmişlerdir ve karnımız aç çalışmak için dizlerimizde takat yok diye bağırılmışlardır. Hadise vilayet makamına duyurulmuş, vali işçilerin haklı olduğunu yevmiyelerinin 8 liradan aşağı olmaması icap ettiğini bildirmiştir. Şimdi işlerini bırakan 400 kadar işçi sokakta aç yâda perişan halde dolaşmaktadır. Haber aldığımızı göre; Şeker fabrikası işçi bulana kadar

¹⁹⁷ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 13.08.1962, s. 1.

tüm faaliyetlerini tatil etme kararı almıştır.”¹⁹⁸ Malatyanın Sesi gazetesine göre; Malatya Şeker Fabrikasında işçilere verilen maaşın vasatın bile altında olduğu vurgulanmış ve işçilerin bu haklı taleplerine ilgi gösterilmiş ve yapılan haberlerle de destek verilmiştir. Burada yaşanan krizin başında fabrika müdürünün yanlış tavırları ve haksız olan uygulamaları gelmektedir. Ayrıca fabrikanın işçileri ile maaş konusunda restleşmesi konunun Malatya Valiliğine taşınmasına sebep olmuştur. Konuya dâhil olan valilik işçilerin taleplerini ve tepkilerini haklı bularak destek vermiştir. Malatya Valisinin işçilere verdiği bu destek önemli bir etkidir.

3.1.3. Malatya Sosyal ve Kültürel Yaşamı

Türkiye Cumhuriyetinin ilk askeri darbesi olan 27 Mayıs 1960 darbesi ülkede yeni bir idarenin kurulmasına yol açmıştır. Türkiye’de başlayan bu yeni dönem ülkeyi her yönden olumsuz etkilediği gibi Malatya’da da etkileri görülmüştür. Malatya ekonomisi, siyaseti, sosyal yaşamı ve kültürel hayatında değişiklikler yaşanmıştır. Askeri darbeden sonra geçen her yılda şehirde zaman zaman olumlu değişiklikler olduğu gibi olumsuz gelişmeler de olmuştur. Malatya’da darbeden sonraki 3 yılda sosyal ve kültürel yaşamda ciddi değişiklikler yaşanmıştır. Malatya’da toplumsal yaşamda ve kültürel hayatta birlikteliği sağlamak adına 1961 yılının ilk icraatı olarak halk dersanelerinin açılması için girişimler başlatılmıştır. Malatya’nın önemli yerel gazetelerinden olan Güneş gazetesi bu yeni gelişmeyi haberleştirerek sayfasına taşımıştır. “Vilayetimizde halk dersaneleri açılıyor. Bugünden itibaren öğretime başlayacak dersaneler dört ay devam edecektir. Okuma yazma sorunu ile savaşmak, cehaleti yenmek ve okuma yazmayı kısa zamanda halkımıza öğretmek amacı ile devletimizce girişilen eğitim seferberliğinde aydınlarımıza ve bilhassa öğretmenlerimize düşen görev büyüktür. Halkımızı aydınlatmak, dersanelerin önemini anlatmak, cehaletin kahredici pençesinden halkı kısa zamanda kurtarmak aydınlarımızın baş ödevi olmalıdır. Bu önemli yolda aydınlarımıza ve öğretmenlerimize başarılar dileriz.”¹⁹⁹ Basına göre; Hükümet eliyle başlatılan bu girişim devrim niteliğinde bir gelişme olarak görülmüştür. Toplumun en büyük yarası olan cehalet sorunu ve okuma yazma oranındaki seviyenin altlarda olması devletin müdahalesi ile giderilmeye

¹⁹⁸ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 06.09.1962, s. 1.

¹⁹⁹ *Güneş Gazetesi*, 01.11.1961, s. 1.

çalışılmaktadır. Gazete haberinde de ifade ettiği gibi bu yolda en büyük sorumluluk aydın kesimine ve öğretmenlerimize düşmektedir. Öğretmenlerimizin toplum içindeki vasıfları, değerleri ve rehber olmaları bu girişimle bir kez daha ortaya çıkmıştır. Hükümet Malatya’da okuma yazma sorununu bu işi en iyi şekilde üstlenebilecek olan öğretmenlere vermiştir. Hükümet aldığı bu olumlu kararın ardından birkaç ay sonra aldığı yeni bir kararla da tüm dikkatleri üzerine çekmiştir. Türkiye’de mevcut eğitim veren tüm okullar bu kararın içinde yer almıştır. Alınan karar doğal olarak Malatya’da eğitim gören öğrencileri de yakından ilgilendirmiştir. Malatya yerel basınından Güneş gazetesi bu kararı tümüyle sayfasına taşımıştır. Gazetenin yaptığı haberde şu ifadeler kullanılmıştır; “İzinsiz dini tedrisat yapılması önleniyor. Milli Eğitim Bakanlığı valilere gönderdiği bir tamimle gizli tedrisatın durdurulmasını istedi. Milli Eğitim Bakanlığı valiliklere gönderdiği bir tamimle din dersleri okutan ve izinsiz olarak açılan kurs ve mahalle mekteplerinin derhal kapatılmasını istemiştir. Gizli çalışan mekteplere ruhsatlı bulunan özel kurs ve dershanelerin kanuni mevzuata uygun olmayan faaliyetlerin en sıkı şekilde takip edilmesini istemiştir.”²⁰⁰ Basına göre, Milli Eğitim Bakanlığı bu genelge ile ruhsat almadan dini eğitim veren kurumlar üzerinde denetim kurmak istemiştir. Aynı zamanda bakanlık ruhsatsız dini eğitim veren kuruluşlarında kapatılması yönünde talimat vererek ciddiyetini ortaya koymuştur.

Eğitimde gelinen süreçte yeni kanunlar yayınlanırken devrim niteliğinde yeni bir kanun daha hükümet tarafından ilan edildi. Bu yeni yayınlanan kanunun detaylarına dair bilgileri Güneş gazetesi Malatyalılarla paylaşmıştır. Konu ile ilgili gazete şu manşeti atmıştır; “İlkokul çağındaki çocuklar tespit edilmeye başlandı. Çocuğunu okula göndermeyen veliler 10 gün ile 30 gün arasında hapis cezasına çarptırılacak. Ankara hususi mahalle muhtarları ile maarif memurları işbirliği yaparak tahsil çağındaki çocukları tespit etmeye başlamışlardır. Hükümetin yaptığı uyarıları dikkate almayan veliler savcılık tarafından Sulh Ceza Mahkemesine sevk edilecektir. Vali Tümgeneral Refik Tulga il hudutları içinde ilk tahsil çağındaki bulunan bütün çocukların okula gönderilmesinin sağlanacağını söylemiştir. Okuma yazma bilmeyenlerin oranı utanç vericidir. Maalesef son 10 yıl içinde eğitim öğretim konusunda geriledik. İlköğretim kanunu geniş yetkiler vermektedir. Bu kanun süratle tatbik edilecektir.”²⁰¹ Güneş

²⁰⁰ *Güneş Gazetesi*, 09.01.1961, s. 1.

²⁰¹ *Güneş Gazetesi*, 09.02.1961, s. 1.

gazetesine göre; Askeri idarenin almış olduğu bu karar eğitim noktasında ülkenin düştüğü kötü durumdan kurtarılması için yerinde bir karar olmuştur. Ayrıca ailelerin çocuklarını okul çağına geldiklerinde okula gönderme zorunluluğunun yasal bir kanuna dayandırılması da bu sürece katkı yapacak bir unsur olmuştur. Yeni getirilen bu kanunla eğitim öğretim noktasında çocuklarına destek vermeyen ailelerin gerekirse hapis cezasına çarptırılacak olması sürecin işlemesi adına caydırıcı bir etkiye sahiptir. Milli Eğitim Bakanlığı tüm yurda etki edecek olan kanunları sırayla açıkladıktan sonra Doğu Anadolu’da belirlenecek olan bir ilde teknik okul açma kararı almıştır. Doğuda yapılması planlanan teknik okul için elverişli bir konuma sahip olan Malatya uygun görülmüştür. Fakat işlemler başlamadan evvel bir oldubitti ile okulun yapımı bakanlık kararı ile Elazığ’a devredilmiştir. Bu karara itiraz eden Malatyalılar durumu Ankara’da hükümetin başında yer alan Cemal Gürsel’e kadar iletiler. Malatya’da yaşanan bu teknik okul krizini Güneş gazetesi takip ederek Malatya halkına da bilgi akışı sağlamıştır. Gazetenin haberinde şu başlık yer almıştır; “Kendileri ile görüşen yetkililere Gürsel; Yüksek teknik okul Malatya’da açılacak dedi. Günlerdir peşinden koştuğu davanın nihayet sona erdiğini ve teknik okulun Malatya’ımız da yapılacağını duyan Malatyalılar sevinç içerisinde girdiler. 27 Mayıs inkılabı ile haksız kararlarında artık yer bulamayacağına inanan binlerce Malatyalı çektikleri telgraflarla bu haksızlığın giderilmesini talep etmişlerdir. Ankara’da bulunan temsilcilerimiz Devlet Başkanı Sayın Cemal Gürsel ile yaptıkları mülakatta aldıkları cevabı telgrafla şehrimize bildirmişlerdir.”²⁰² Basına göre, Teknik okulun Malatya’da yapılması daha uygundur. Çünkü Malatya teknik bakımdan böylesi bir okulun yapılmasına doğudaki diğer şehirlerden daha uygundur. Buradaki en önemli husus ise Malatyalıların kendi memleketlerinde bu okulun yapılması için gösterdikleri çaba ve hükümet nezdinde yapmış oldukları ısrarcı talepleridir.

Malatya’da eğitim ve kültür alanında hükümet adımlar atmaya başlamıştır. Fakat şehirde süregelen asayiş sorunu toplumsal huzursuzluklara ve güven ortamının bozulmasına yol açmıştır. Malatya’da mahalle aralarında daha çok etkili olan asayiş sorunu Malatya yerel basınından Güneş gazetesinin sayfalarına da haber olmuştur. Gazete haberinde şu cümlelere yer vermiştir; “Şehir halkı geceleri korku ve heyecan içindedir. Şehirde son zamanlarda yaşanan olaylar emniyet ve asayiş bakımından

²⁰² *Güneş Gazetesi*, 15.07.1961, s. 1.

düşündürücü olaylardır. Yaşanan hırsızlık olayları önlenemez boyutlara ulaşmıştır. Malatya’da yaşanan bu güvenlik sorunu şehirde emniyet zafiyetinin olduğunu göstermektedir. Malatya’nın asayiş ve emniyetini temin etmek için bazı mahallerde yeni karakollar kurulması bir ihtiyaç olarak kendisini hissettirmektedir. Bugün şehir halkı bu olaylar karşısında endişe ve korku içindedir. ²⁰³ Güneş gazetesine göre; Şehirde artarak devam eden bu asayiş sorununun kısa vadede çözümlenmesi ve huzurun yeniden tesis edilmesi elzemdir. Malatya emniyetinde oluşan zafiyetinin giderilmesi güvenlik sıkıntılarının çözülmesi adına önem arz etmektedir. Ayrıca hırsızlık ve gasp gibi olayların giderek artması insanları birbirinden uzaklaştıran ve aralarında güven sorunu oluşmasında etkili olan gelişmelerdir.

Malatya’da asayiş sorunlarının devam ettiği süre zarfında şehirde ziraat okulunun temel atma töreni için teşkilatlı bir şekilde hazırlıklar başlatılmıştır. Temel atma törenine Tarım Bakanı Sayın Cavit Oral davet edildi. Açılışı yapılacak olan Ziraat Okulu Malatya’nın hem eğitim seviyesine hem de ekonomisine katkıda bulunacaktır. Bu önemli gelişmeyi Güneş gazetesi takip etmiştir. Gazete haberi şu satırlarla aktarmıştır. “Tarım Bakanı Cavit Oral yarın şehrimizi şereflendirecekler. Ziraat okulunun temel atma töreni 21 Nisan cumartesi günü yapılacaktır. Tarım Bakanı Cavit Oral 20 Nisan cuma günü öğleden sonra kara yoluyla Adana’dan şehrimize geleceklerdir. Ayrıca Malatya’nın zirai mntıklarında tetkiklerde bulunacak olan Ziraat Bakanının Malatya basın mensupları ile görüşme yaparak şehrimiz hakkında bazı müjdeli haberler vereceği tahmin edilmektedir. 15 günden beri hummalı bir çalışma içinde bulunan Ziraat Müdürlüğü merasimin yapılacağı pamuk çiftliğine bütün Malatyalıların bizzat davetli olduklarını bildirmektedir.”²⁰⁴ Basına göre, Malatya’da yapılacak olan ziraat okulunun temel atma törenine hükümeti temsilen Tarım Bakanın katılması devletin şehirde eğitim konusunda atılan adımlara doğrudan destek verdiğini ve önemsedğini göstermektedir.

1962 yılında eğitim alanında yeni adımlar atılmaya devam edilmektedir. Malatya’da eğitim seviyesini yukarılara taşımak isteyen belirli sermaye sahipleri hükümetin de desteğini alarak şehirde bir kolej açmaya karar vermişlerdir. Malatya yerel basınının takip ettiği bu önemli gelişmeyi Malatyanın Sesi gazetesi birinci

²⁰³ *Malatya’nın Sesi Gazetesi*, 09.01.1962, s. 1.

²⁰⁴ *Malatya’nın Sesi Gazetesi*, 19.04.1962, s. 1.

sayfasından şu başlıkla vermiştir; “Güney-Doğu koleji pek yakında Malatyalıların hizmetine girecek.” Kolejin sahipleri olan Mahmut Kayahan, Cumali Erdoğan firması ile Yusuf Atamanın bu örnek teşebbüsleri Malatya’da büyük sevinç yarattı. İlgililerden aldığımız bilgiye göre şehrimizde kurulması planlanan Güney-Doğu koleji iki ay sonra sıtmapınarı Cumhuriyet İlkokulu karşısında tutulan binada faaliyete geçecektir. Kolej şimdilik ilk ve orta kısımdan ibarettir. Koleje kaydolanların sayısının toplamı 100’ü bulmuştur. Kolejin kurucusu olan Yusuf Ataman basına verdiği beyanatta şu ifadeleri kullanmıştır; “Malatya’da açtığımız Güney Doğu koleji şehrimizin ve Güneydoğu illerimizin ihtiyacına cevap verecektir. Böyle bir kolejin açılması Malatya’da her yıl bir çığ gibi büyüyen talebe sayısı karşısında şehrin yükünü hafifletecektir. Bu bir memleket davasıdır”²⁰⁵ diyerek sözlerini bitirmiştir. Basına göre, Malatya’da açılması kararlaştırılan ve hazırlıkları tamamlanan kolej Malatya’daki ailelerin eğitimde bir alternatiflerinin daha olduğunu göstermektedir. Malatya’da atılan bu adım eğitimde yeni bir düzenin kapılarını açmıştır. Hükümetin de şehirdeki bu yeni oluşuma verdiği destek bu işin kısa vadede sonuçlandırılmasına katkı sağlamıştır. Toplumun bilinçli olması ve okuma yazmaya yönelik olan her faaliyete destek vermesi şehirdeki bu yeni yapılanmanın başarılı olmasını sağlayan etkenlerden biridir. Askeri darbeden sonra kurulan hükümet eğitim alanındaki bu girişimlere destek verdiği gibi devletin kendi bünyesinde liseler açılmasının da önünü bakanlık aracılığı ile açmıştır. Malatya’da yeni bir lise açılması kararı da bunun en somut örneğidir. Malatya’da yerel basında başarılı bir konumda bulunan Yeni Haber gazetesi de bu yeni haberi Malatyalılarla paylaşmıştır. Gazete hazırladığı haberinde şu başlıkları kullanmıştır; “Emeksiz Caddesinde yaptırılacak lise için 450 bin lira daha geldi. Yeni açılan Turan Emeksiz Caddesinde yaptırılacak olan lise binası için Milli Eğitim Bakanlığında 450 bin lira daha gelmiş bulunmaktadır. Böylece gelen paraların miktarı iki milyon liraya yaklaşmıştır. İlgililer lise binasının önümüzdeki yıl içinde bitirileceğini ifade etmektedirler. Yeni lise binasının hizmete açılacak olması muhitimizde büyük bir memnuniyet uyandırmaktadır. Yeni lise binasının 4 milyon liraya mal olacağı bildirilmektedir.”²⁰⁶ Basına göre, Şehirde yürütülen eğitim öğretim faaliyetlerine hükümetin başta maddi olmak üzere her konuda ciddi bir destek vermektedir. 27 Mayıs 1960 darbesinden sonraki süreçleri

²⁰⁵ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 14.09.1962, s. 1.

²⁰⁶ *Yeni Haber Gazetesi*, 13.04.1963, s. 1.

irdelediğimizde Malatya’da yaşanan bu sıkıntılar azaltılarak çözüme kavuşturulmaya çalışılmıştır.

3.2. 27 MAYIS 1960 ASKERİ DARBESİ’NİN MALATYA BASININA ETKİLERİ

27 Mayıs 1960 Askeri darbesi Türkiye’de süregelen çok partili hayat sistemini doğrudan çökerten bir etkiye sahiptir. Demokrasiye vurulan bu darbe ülkenin kaderini askeri idarenin ellerine bırakmıştır. Yurdun birçok yerinde halk bu darbeye farklı farklı tepkiler vermiştir. Malatya açısından bu darbeye baktığımız zaman Malatya halkı Demokrat Parti hükümeti göreve geldiği günden devrildiği zaman dilimine kadar seçimlerde destek vermeyerek hükümet partisinin buradan oy alamamasına da etki yapmıştır. 27 Mayıs darbesinin en önemli yönlerinden biri ise basının yaklaşımları olmuştur. Malatyalılarda bu darbeyi basın yoluyla öğrenmiştir ve devam eden süreçte her yeni bilgiye gazeteler aracılığı ile ulaşmışlardır. Basın ile Malatya halkı arasında bir köprü kurulmuştur. Anahtar rol üstlenen basın yayın organları bu süreçte attıkları manşetlerle, yaptıkları haberlerle ve gazete köşelerindeki yazıları ile bu olaydan etkilendiklerini göstermişlerdir. 27 Mayıs’ta asker tarafından gerçekleştirilen bu askeri darbe Malatya yerel basınında da olumlu veya olumsuz etkiler bırakmıştır. 27 Mayıs 1960 darbesinden sonraki süreci Malatyalılar yerel basın vasıtası ile öğrenmişlerdir. Darbeden sonra geçen süre zarfında Demokrat Partililerin Yassıada Mahkemelerinde yargılanmalarını sağlayacak olan kurul çalışmalarına başlamıştır. Bu kritik süreci Türkiye’de yer alan bütün ulusal ve yerel basın ele aldığı gibi Malatya yerel basını da sıkı bir şekilde takip etmiştir. Güneş gazetesi de süreci takip eden yerel basınlardan biridir. Güneş gazetesi haberinin başlığında Demokrat Partililer için şu ifadeleri kullanmıştır; “Düşüklerin yargılanması ekim ayının birinci gününde yapılacak. Ortaya çıkan deliller takviye edilen Anayasa Soruşturma Kurulu Yassıada’da çalışacak. Aralıksız çalışmalarına devam eden Yüksek Soruşturma Kurulu yeniden katılacak on iki üye ile çalışmalarına geniş ölçüde hız verecektir. Kurul çalışmalarını bitirdikten sonra Yassıada da herkesin teker teker ifadelerinin alınacağını bildirmiştir. Anayasa Kurulu Yassıada da dört yüze yakın düşük Demokrat Partilinin ifadesini alacaktır. Kurul sanıklar için hazırlayacağı iddianameleri doğruca Yüksek Adalet Divanına yollayacaktır.”²⁰⁷ Güneş gazetesine göre; Milli birlik komitesi gerçekleştirdiği sessiz

²⁰⁷ *Güneş Gazetesi*, 22.08.1960, s. 1.

darbenin ardından süreci tamamlama adına devrilen Demokrat Parti hükümetinin tüm üyelerini mahkeme önünde cezalandırma yoluna gitmiştir. Burada gazetenin kullanmış olduğu düşükler ifadesi dikkat çeken bir ayrıntıdır. Demokrat Partililer darbeden sonra düşükler sıfatı ile adlandırılarak küçük düşürülmek istenmiştir. Gazetenin bu ifadeyi kullanması bu darbeye bakışını ve aynı zamanda Demokrat Parti'ye olan tutumunu da göstermektedir. Darbeden sonra göreve başlayan askeri idare yönetiminin tavrı da gazetenin bu ifadeyi kullanmasında ve bu tutumu sergilemesinde etkili olabilecek unsurlardan biridir.

Demokrat Partililerin hükümlerinin belirleneceği Yassıada duruşmalarına dair yeni bir haber hazırlayan Malatya yerel basınından Güneş gazetesi sayfalarında şu satırlara yer vermiştir. “Tarihi Yassıada duruşmaları başladı. Düşük Cumhurbaşkanı Celal Bayar köpek satışını normal buluyor. Adada ve Mahkeme salonunda bütün emniyet tedbirleri alınmıştır. Salonda bazı Milli birlik komitesi üyeleri, İçişleri Bakanı Muharrem İhsan Kızıl, Üniversite öğretim üyeleri, Yüksek soruşturma kurulu üyeleri, Kordiplomatiğe mensup 11 şahsiyet, 200’e yakın yerli ve yabancı basın temsilcisi bulunuyordu. 2 düşük lider yan yana oturmalarına rağmen birbirlerinin yüzüne bakmıyorlar ve konuşmuyorlardı. Yassıada duruşmalarında ilk olarak Celal Bayar’ın köpek davası görüldü.”²⁰⁸ Güneş gazetesine göre; Milli birlik komitesi üyeleri yapılacak işlemleri hızlandırmış ve davaların görüşülmesini sağlamıştır. Süreci hızlandıracak olan bu duruşmaların başlaması Demokrat Parti kanadını endişeye sevk etmiştir. Ayrıca gazetenin haberinde kullandığı üslup ve ifadelerin doğru seçilmemesi Malatya yerel basınının bu süreçten ciddi bir şekilde etkilendiğini ve bu etkiyi de sayfalarına taşıdığını göstermektedir. Güneş gazetesi Yassıada duruşmalarını başından sonuna kadar takip etmiş ve Malatyalılara sürekli bilgi akışı sağlamıştır. Gazetenin bir diğer haberi de duruşmaların sonuca bağlanması ile ilgilidir. Gazetenin hazırladığı haberin manşetinde şu ifadeler kullanılmıştır. “Yassıada Mahkemeleri dün nihayete erdi. Milli birlik komitesi kararıyla Menderes, Zorlu ve Polatkan ölüm cezasına çarptırıldı. Alınan karara göre 15 ölüm, 31 müebbet hapis cezası verilmiştir. Ancak cezaların infazı için Milli birlik komitesince onaylanması gerekmektedir. Milli birlik komitesi alınan kararı bekletmeden onaylamıştır.”²⁰⁹ Basına göre, Demokrat Partililer mahkemenin aldığı

²⁰⁸ *Güneş Gazetesi*, 15.10.1960, s. 1.

²⁰⁹ *Güneş Gazetesi*, 16.09.1961, s. 1.

kararlar neticesinde ağır cezalara çarptırılarak siyasetten uzaklaştırılmışlardır. Ayrıca alınan kararlardan en ağır olanları da Türkiye Cumhuriyetinde uzun yıllar Başbakanlık yapmış Adnan Menderes ve Bakanlarına verilen idam kararlarıdır.

27 Mayıs'ta yapılan askeri darbenin akabinde geçen süre zarfında Demokrat Partililerin akıbeti de belli olmuştur. Bir kısım Demokrat Partili ölüm cezasına çarptırılırken diğer grup ise müebbet hapis cezası ile cezalandırılmıştır. Malatya yerel basınından Güneş gazetesi hapis cezasına çarptırılan Demokrat Partililer için hazırladığı haberi yayınlarken Malatya halkını da süreçle alakalı bilgilendirmeye devam etmiştir. "Demokrat Parti mebusları tahliye edilecek. Altı ay sonra çıkacak kanunla 5 yıllık mahkûmlar derhal, daha çok hükümlü olanlar 3 ay sonra serbest, müebbet hapis ise 15 yıla inecek. Yassıda da her ne surette olursa olsun ağır ceza alanlar müebbede amme haklarından mahrum kalacaklardır. Böylece eski iktidar mensuplarının siyasetle uğraşmaları engellenmiş, seçme ve seçilme yetkileri kaldırılmış olacaktır."²¹⁰ Basına göre, Yassıda da alınan kararlar Demokrat Partililerin siyasetten uzaklaştırılma politikasının ürünüdür. İdam kararlarının uygulanmasının ardından Demokrat Partili mebusların tahliye edilmesi belirli siyasi haklardan yoksun bırakılmak şartı ile gerçekleşmiştir. Böylece 27 Mayıs darbesi ile başlayan süreç Yassıda da alınan kararlar ile tamamlanmıştır.

27 Mayıs 1960 darbesi Malatya şehri içinde ayrı öneme sahiptir. Malatya'da 1962 yılına gelindiğinde 27 Mayıs'ın yıl dönümü halk arasında kutlanmıştır. Malatyalıların düzenlediği bu anma törenlerini bir başka yerel basın olan Malatyanın Sesi gazetesi takip ederek sayfalarında yer vermiştir. "27 Mayıs inkılabı şehrimizde parlak bir törenle kutlandı. Turan Emeksiz'in büstü merasimle açıldı. Saat 09.00'da Kolordu Kumandanı Vali Cezmi Kartay ile birlikte Hükümet Meydanına gelirken halk tarafından tezahüratlarla karşılanmışlardır. Resmî tören başlamış önce okullar bilahare askeri birlikler gayet muntazam saflar halinde geçerken halk tarafından tezahüratlarla karşılanmıştır. Geçit merasiminin ardından Turan Emeksiz'in Atatürk Anıtı yanında açılacak olan büstü önüne gidilerek büstün açılışı yapılmıştır. İstanbul Üniversitesinden gelen bir heyetin de katılması törene ayrı bir mana katmıştır"²¹¹ Basına göre, 27 Mayıs darbesinin yıl dönümünde yapılan anma törenleri Malatyalıların yaşananlara verdiği

²¹⁰ *Güneş Gazetesi*, 28.11.1961, s. 1.

²¹¹ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 29.05.1962, s. 1.

önemi gösteren en somut olaydır. Ayrıca darbenin fitilini ateşleyen İstanbul'da ki üniversite olayları sırasında Malatyalı bir öğrenci olan Turan Emeksiz'in şehit olmasından sonra Malatya halkı hemşerisine sahip çıkmış ve yeri geldiğinde büstünü de yaptırarak verdiği değeri doğrudan göstermiştir.

Malatya yerel gazetelerinden olan Güneş gazetesi de Turan Emeksiz ilgili anma törenini takip etmiş ve haberleştirmiştir. Güneş gazetesi hazırladığı haberin ilk sayfasında şu ifadeleri kullanmıştır; "Hürriyet şehitlerimizin ruhları tazimle anıldı. 28 Nisan hürriyet mücadelesinde şehit düşen aziz hemşerimiz Turan Emeksiz ve arkadaşlarının hatırasına hürmeten yapılan anma törenine okullar ve on binlerce Malatyalı iştirak ettiler. Dün bütün yurttaki olduğu gibi şehrimizde de 28 Nisan hürriyet mücadelesinde şehit düşen aziz hemşerimiz Turan Emeksiz ve arkadaşlarının hatırasına hürmeten büyük anma töreni yapılmıştır. Turan Emeksizi yaşatma derneği tarafından tören alanına çelenk konuldu. Tören askeri kıta, bando ve halkın yoğun katılımı ile gerçekleşmiştir."²¹² Basına göre, Malatya halkı için ayrı bir öneme sahip olan Turan Emeksiz'e gösterilen sevgi ve saygı olayın yıl dönümünde kendisini en somut şekilde göstermiştir. 27 Mayıs bütün yurttaki törenlerle kutlanmıştır. Fakat Malatya'da ayrı bir öneme sahip olmuştur.

27 Mayıs'tan sonra birçok askeri yönetici ve siyaset adamı Malatya'ya gelerek temaslarda bulunmuştur. 1963 yılında Genelkurmay Başkanı olan Orgeneral Cevdet Sunay da Malatya'ya gelerek temaslarda bulunmuştur. Malatya'ya yapılan bu önemli ziyareti Malatya yerel gazetelerinden Yeni Haber gazetesi yakından takip ederek haberleştirmiştir. Gazetenin haberinde ilk sayfada şu satırlar yer almıştır. "Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay dün şehrimize geldi. Orgeneral Cevdet Sunay dün akşam şehrimize gelmiş ve geceyi Malatya'da geçirmiştir. Orgeneral Cevdet Sunay askeri birlikleri teftiş ettikten sonra askeri gazinoda şerefine verilen yemekte hazır bulunmuş subaylara hitaben bir konuşma yapmıştır. Orgeneral Cevdet Sunay bugün şehrimizden ayrılacaktır."²¹³ Yeni Haber gazetesine göre; Orgeneral Cevdet Sunay'ın gerçekleştirdiği Malatya ziyareti önemli bir gelişmedir. 27 Mayıs'tan sonra Malatya'da kurulan askeri idare ile birlikte yeni kurulan hükümetin birçok bakanı şehre önemli ziyaretlerde bulunmuşlardır. Genelkurmay Başkanının Malatya'ya yaptığı bu ziyaret

²¹² *Güneş Gazetesi*, 29.04.1961, s. 1.

²¹³ *Yeni Haber Gazetesi*, 12.04.1963, s. 1.

siyasi ve askeri yönden önem arz etmektedir. Malatya yerel basını tüm bu gelişmelerin tamamını yakından takip ederek Malatyalılara günü gününe bilgi akışı sağlamıştır. Yurdun hangi köşesinde olursa olsun basın ve yayın organları bir şehir için en önemli etkenlerin başında gelir. 27 Mayıs'ın öncesinde ve sonrasında yaşanan bütün gelişmeler Malatya'nın muhtelif yerel gazeteleri aracılığı ile halka ulaştırılmış ve toplumun olaylara farklı bir bakış açısından yaklaşımını kolaylaştırmıştır.

Malatya'da görev yapan bir diğer yerel gazete olan Malatyanın Sesi gazetesinde köşe yazarlığı yapan Necmettin Bilgili gazeteye yazdığı "Türkiye ihtilal öncesi şartları içinde" adlı makalesinde 27 Mayıs 1960 İhtilalini Türkiye ekseninde değerlendirmiştir. Malatyanın Sesi gazetesi bu makaleye sayfasında yer vermiştir. Necmettin Bilgili makalesinde şu değerlendirmelerde bulunmuştur; "Türkiye'de huzursuzluklar yıldan yıldı artmış ve süreç 27 Mayıs 1960'a kadar gelmiştir. Nihayet milletçe beklenen 27 Mayıs ihtilali gerçekleşti. Türk tarihinde yeni bir sayfa açılmıştı. Memleketin büyük çoğunluğu bu beyaz ihtilali alkışlıyordu. Artık kötülükler, haksızlıklar, adaletsizlikler, yolsuzluklar en kısa zamanda düzeltilecek memleket güllük gülistanlık olacaktı. Aylarca bu tatlı hülyanın ümidi içinde yaşadık. Fakat bazı hırslı politikacılar yine sahnede idi. Bir zümre sürekli eziliyor, hakaret ediliyor, sürülüyor ve hapsediliyordu. Türkiye bu ihtilalle beklediği huzuru bulamamıştır. Memleket hassas günler yaşıyordu. Nihayet parti liderlerinin vatansever davranışları ve bazı tavizlerle bu kritik devreyi atlarmaya muvaffak olduk. Tamamen yabancısı olduğumuz koalisyon hükümeti kurduk, ümitler yeniden tazelandi. Artık hükümetimiz işe koyulacak, yaralarımız sarılacak, ıstıraplarımız dinecek ve memlekette tam bir kardeşlik havası teessüs edecek ve bizde yıllar yılı hasretle beklediğimiz huzura kavuşacağız"²¹⁴ diyerek yazısına son vermiştir. Malatyanın Sesi gazetesinde 27 Mayıs'a dair makale yazan Necmettin Bilgiliye göre; Türkiye Cumhuriyeti askerinin yaptığı ihtilal ile aradığı, beklediği huzura kavuşacak ve ülke sorunlarını çözebilecek bir hava yakalamış olacaktı. Ayrıca ülkede bulunan birçok insanın yıllardır bu darbeyi beklediğini ve kaos ortamının böylece son bulacağını yazısında belirtmesi dikkate değer bir değerlendirmedir. Fakat yazısında ihtilalden sonraki Türkiye'ye de değinen Bilgili, beklenen güven ve huzur ortamının beklenildiği gibi tesis edilemediğini vurgulamış ve yaşanan bu sürecin Türkiye'nin yaralarına merhem olamadığına da değinmiştir. Malatyanın Sesi gazetesi

²¹⁴ *Malatya'nın Sesi Gazetesi*, 01.08.1962, s. 1.

farklı bir bakış açısı ile 27 Mayıs'a yaklaşan Necmettin Bilgilerin makalesini yayımlayarak Malatyalılara ulaştırmış ve halkın olaya başka bir pencereden bakmasına olanak sağlamıştır.

Türkiye tarihinin dönüm noktalarından biri olan 27 Mayıs darbesini Malatya yerel basınının araçlarından olan yerel gazeteler aracılığı ile farklı bakış açıları ve yaklaşımlarla değerlendirme imkânını yakaladık. Siyasette de ayrı bir yerde bulunan Malatya 27 Mayısı gerçekleştirenler içinde ayrı bir öneme sahiptir. Darbeden önceki süreçte de Malatya siyasi tercihini hükümet partisi olan Demokrat Partiden yana değil İsmet İnönü'nün genel başkanlığını yaptığı Cumhuriyet Halk Partisinden yana kullanmıştır. Malatyalıların bu tercihi 27 Mayıs darbesine kadar olan zaman zarfında değişmeyerek devam etmiştir. Malatya'daki bütün bu gelişmeleri eksiksiz bir şekilde halka ulaştıran yerel basının etkisi de su götürmez bir gerçektir.

SONUÇ

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu 1923 yılından günümüze kadar olan süreçte birçok sıkıntılı dönemlerden, ekonomik, siyasi, toplumsal bunalımlardan geçerek yaşadığı bütün bu sorunları aşmayı başarmıştır. Türkiye’de kurulan çok partili sistemin ilk ayağı başarılı olamamış ve yeni kurulan bu devlet ikinci denemesini demokratların girişimleri ile başlatmıştır. Demokrat Parti’nin 1950 yılında iktidara gelmesi ve Türkiye’nin ekonomik ve siyasi konumunu ileri seviyelere taşıyarak başarılı olması çok partili hayat sisteminin 10 yıl süren istikrarının başlangıcını oluşturmuştur. Fakat ülkede Demokrat Parti ve Cumhuriyet Halk Partisi arasında bitmek bilmeyen siyasi rekabet olumsuz sonuçları da beraberinde getirmiştir. İki parti arasındaki bu rekabet 1957-1960 arası dönemde giderek artmış ve Türk Silahlı Kuvvetlerinde alt tabakada yer alan bir grup subayın müdahalesi ile son bulmuştur. 27 Mayıs 1960 Askeri darbesi ile bütün yurttaki sıkıyönetim ilan edilmiş ve devletin bütün birimlerine asker tarafından el konularak yönetim el değişmiştir. Yaptığımız bu çalışmamızda öncelikli amacımız Türkiye’de demokrasiyi tüketen bu darbenin Malatya’daki yansımalarını tespit etmek ve bunu yerel basın vasıtası ile paylaşımını yapmaktır. 27 Mayıs’ın bütün yansımaları, sonuçları ve getirilerini Malatya halkı şehrin yerel gazeteleri aracılığı ile öğrenerek bilgi sahibi olmuştur. Malatyalılar, yerel basın unsurlarının yaptığı çalışmalar ile birlikte darbe öncesi yaşanan gelişmeler, darbe zamanı ve sonrasında şehrin eksilerine artılarına dair bilgilendirilerek bilinçlenmişlerdir. Burada yerel gazeteler arasında haber anlayışlarında benzerlikler olabileceği gibi farklılıklarda olmuştur. Bu dönem itibari ile hükümete yakın yayın yapan gazetelerin başında Demokrat Malatya gazetesi gelmektedir. Bu gelişmelerin yanı sıra iktidara muhalif olan ve bu ekseninde yayın yapan gazeteler de azınlıkta değildir. Fakat 27 Mayıs’a doğru gidildikçe Demokrat Parti’nin yanında olan ve bu ekseninde yayın yapan yerel gazeteler iktidara karşı muhalif yayınlar ortaya koymaya başlamışlardır. Ayrıca 27 Mayıs 1960 darbesinden sonra Malatya halkına bu önemli gelişmeyi veren yerel gazetelerin tamamı manşetlerinde darbe ifadesini kullanmamışlardır. Malatya yerel basınının farklı ifadelerle bu gelişmeyi aktarmasındaki en önemli etken yönetimi ele geçiren askeri idareye karşı temkinli davranmalarındır. Zira basın unsurlarının değişken olan tek politikaları siyasi ve idari güç kimde ise onun yanında olmaktır. Malatya ile ilgili her gelişmeyi takip ederek bu dönemde halka rehber olan yerel gazeteler arasında Güneş, Yeni Malatya, Yeni Haber,

Demokrat Malatya, Demokrat Gayret, Hareket, Adımlar, Ufuk, Malatyanın Sesi, Gayret ve Malatya Postası yer almaktadır. Malatya şehrinin bulunduğu dönem itibari ile Türkiye ve Dünya ile kurduğu en önemli iletişim aracı yerel gazeteler olmuştur. Malatya'da yayın yapan eski ve yeni gazeteler halk için yaşanan son gelişmeleri yakından takip ederek bütün yönleri ile halka iletmişlerdir.

27 Mayıs 1960 darbesine gidilen süreçte Malatya'da siyasi kargaşa ortamı son zamanlarda giderek artmış ve Cumhuriyet Halk Partisi iktidar partisi olan Demokrat Parti'ye yönelik eleştirilerinin dozunu artırarak yaşanan siyasi gerginliği hat safhaya çıkarmıştır. Malatya'da halkın Demokrat Parti'ye karşı olan tavrı seçimlerde yaptıkları tercih ile daha somut bir şekilde ortaya çıkmıştır. Hükümette bulunan Demokrat Parti, Malatya'da teşkilatlanma faaliyetlerine ağırlık vermiş ve yapılan kongrelerle siyasi anlamda sınırlı olsa etkinlik kurmuştur. İktidar partisi beklediği siyasi desteği Malatya'da bulamasa da şehre gerekli yatırımları yapmaya devam etmiştir. Adnan Menderes başta olmak üzere iktidar partisi bakanları ile Malatya'ya kapsamlı ziyaretler gerçekleştirerek şehrin sorunları ile yakından ilgilenmişlerdir. Demokrat Parti yöneticilerinin gerçekleştirdikleri ziyaretler Malatyalıların yoğun katılımları ile iştirak ettiği mitingler halini almıştır. Fakat Demokrat Parti'ye gösterilen bu ilgi başta genel seçim olmak üzere yerel seçimlerde de Malatyalılardan beklenen karşılığı bulamamıştır. CHP'nin şehirdeki siyasi gücü Demokrat Parti hükümeti devrilene kadar baki kalmıştır. Malatya'daki siyasi dengeler genel itibari ile CHP'nin lehine gelişmiştir. CHP-DP arasında Malatya'da süregelen siyasi ilişki ve rekabet şehrin yerel gazetelerine de yansımıştır.

27 Mayıs'ta gerçekleşen askeri darbe Malatya'nın siyasi yapısı başta olmak üzere ekonomik ve sosyal yaşantısını da bariz bir şekilde etkilemiştir. Malatya yerel basınından olan Görüş ve Ufuk gazetelerinde köşe yazarı olarak görev yapan ve şehrin bilinen simalarından olan Celal Yalvaç ile yaptığımız mülakatta Malatyalıların darbeden sonra sokakları doldurduklarını askerleri alkışlarla tebrik ettiklerini bildirmiştir. Ayrıca toplumun askeri müdahaleye karşı gösterdiği olumlu tepki şehrin siyasi tercihinin somut bir göstergesidir. Darbeden sonra şehirde kurulan askeri idare yönetimi ile birlikte geçiş süreci başlamıştır. Demokrat Parti hükümeti devrildikten sonra tüm yurttaki olduğu gibi Malatya'da da yeni bir dönem başlamıştır.

Malatya’da başlayan bu yeni dönemde birçok konuda askeri idarenin hâkimiyeti başlamıştır. Darbeden sonra şehirde yaşanan güven sorunu, ekonomik sıkıntılar, insanlar arasında belirginleşen kutuplaşmalar ve yatırımların durması ile sıkıntılı bir süreç başlamıştır. Askeri yönetimin uyguladığı politikalar ve yönetim hataları şehirde siyasi gerilimi gittikçe içinden çıkılmaz bir hale sokmuştur. Malatya’daki siyasi ortam ve genel görünüm yerel basının bütün haberlerinde ortaya çıkarılarak halka ulaştırılmış ve insanlar verilen bilgilerle bilgilendirilmiştir. Sonuç olarak 27 Mayıs günü Türkiye’de vuku bulan ve bütün yurttan izler bırakan askeri darbe Malatya’yı da her açıdan etkilemiş ve bu etkiler eksiksiz bir şekilde Malatya yerel basınında yayınlanmış, değerlendirilmiş ve gazetelere nasıl yansıdığı yapılan her haber sonrası net bir şekilde görülmüştür. Cumhuriyet tarihinin ilk darbesi ulusal basında da ciddi manada yer almış ve bununla eş zamanlı olarak Malatya yerel basınında da işlenmiştir. Uluslararası arenada Türkiye Cumhuriyeti Devletine prestij kaybı yaşatan bu askeri darbe Türkiye’de toplumu ikiye bölmüştür. Toplumun bir kısmı Türk Silahlı Kuvvetlerinin alt kademesinin gerçekleştirdiği bu darbeyi Menderes yönetimindeki Demokrat Parti yönetiminden bir kurtuluş anahtarı olarak görürken bir kısım ise yaşanan askeri darbenin ülkeyi gerilere götürerek zarar verdiğini ve demokrasi yönetimini engellemeye yönelik bir hareket olarak görmüşlerdir.

Malatya’da basın aracılığı ile her gelişmeye vakıf olan Malatya halkı 27 Mayıs ve sonrasında meydana gelen bütün gelişmelere de yine yerel basın unsurlarının çabaları ile erişme imkânı bulmuşlardır. Çalışmamızın ana ekseninde Demokrat Parti iktidarının devrildiği askeri darbenin Malatya basınında algılanış şekli, değerlendirilmesi ve etkileri yer almıştır. Bu ekseninde çalışmalar yürütülmüş olup sağlıklı ve objektif bilgilere erişilmeye çalışılmıştır. Başlanan bu uzun çalışma süresince Malatya’da 1950-1960 arası yayın yapan gazetelerin varlığına şehir kütüphaneleri başta olmak üzere belediye arşivlerinde hiçbir şekilde ulaşılamamıştır. O dönemde şehirde, arşiv ve kütüphanelerde gazetelerin korunmasına özen gösterilmemiş olması gazetelerin günümüze kadar gelmesini engelleyen bir unsur olmuştur. Olumsuz çalışma koşullarına rağmen çalışmalarımın yönünü Ankara Milli kütüphanesine ve Ankara Üniversitesi gazete veri tabanına çevirerek devam ettim. Uzun süreli yaptığım çalışmalar neticesinde Malatya yerel gazetelerinin birçoğunu tarayarak kıymetli bilgiler elde ettim. Bu gazeteler sırayla ve istatistiki veriler ile aşağıda verilmiştir;

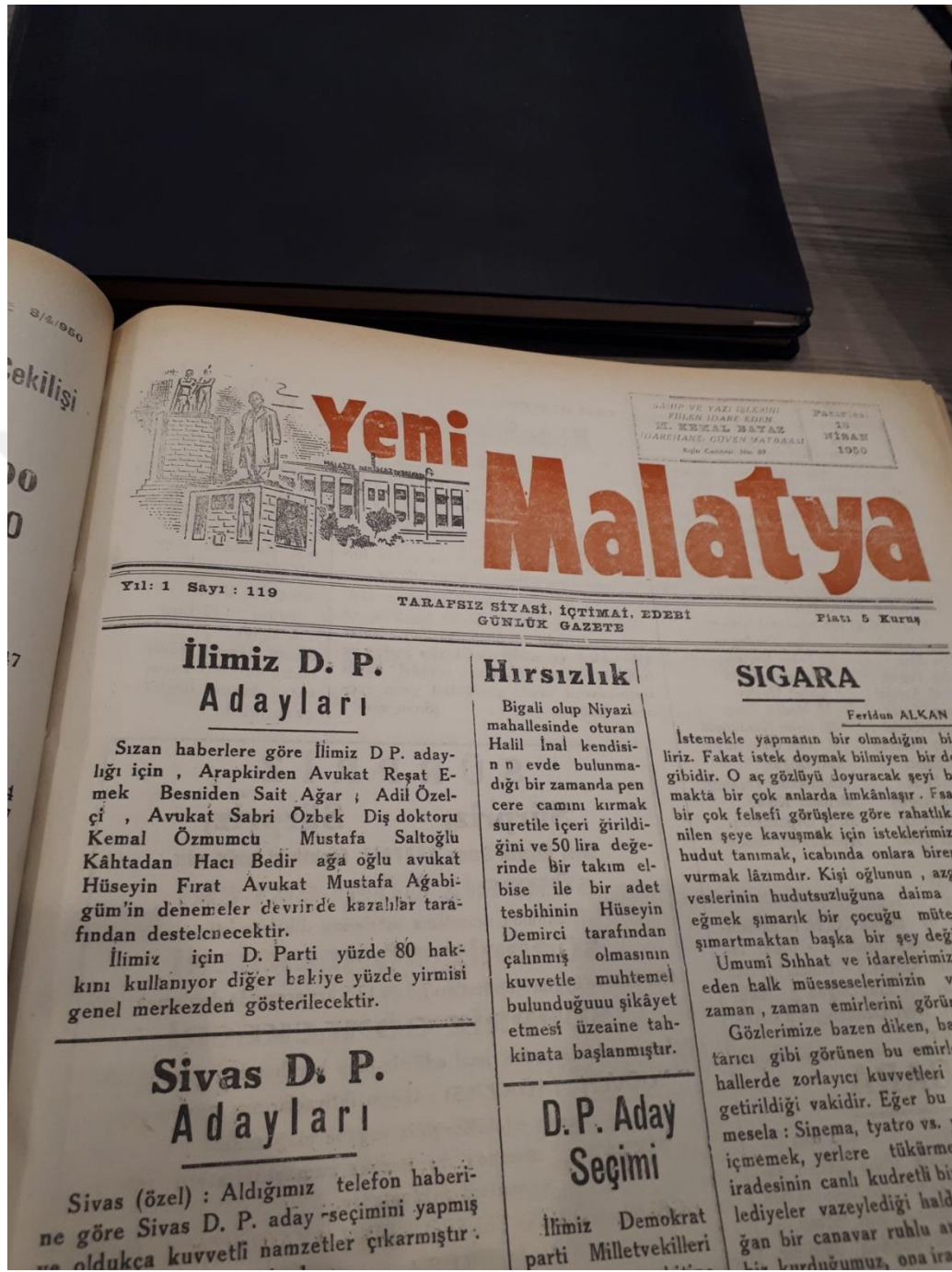
- Yeni Malatya gazetesi (1949 yılı / 4 nüsha) (1951 yılı / 31 nüsha) (1952 yılı / 15 nüsha)
- Güneş gazetesi (1960 yılı / 25 nüsha) (1961 yılı / 70 nüsha) (1962 yılı / 3 nüsha)
- Malatyanın Sesi gazetesi (1960 yılı / 18 nüsha) (1961 yılı / 2 nüsha) (1962 yılı / 69 nüsha) (1963 yılı / 2 nüsha)
- Yeni Haber gazetesi (1959 yılı / 50 nüsha) (1963 yılı / 13 nüsha)
- Demokrat Malatya gazetesi (1960 yılı / 8 nüsha)
- Ufuk gazetesi (1958 yılı / 7 nüsha)
- Adımlar gazetesi (1960 yılı / 3 nüsha)
- Malatya Postası gazetesi (1959 yılı / 8 nüsha)
- Akşam gazetesi (1950 yılı /1 nüsha) (1951 yılı / 1 nüsha) (1952 yılı / 2 nüsha) (1954 yılı / 1 nüsha)
- Zafer gazetesi (1950 yılı / 1 nüsha)
- Cumhuriyet gazetesi (1950 yılı / 2 nüsha)

Yukarıda belirtilen istatistiki veriler taranarak çalışmamızda kullanılmıştır. Aynı zamanda 27 Mayıs Askeri Darbesini ulusal basından da takip ederek farklı bir bakış açısı yakalamaya çalıştım. Çalışmamın büyük bir bölümünü Ankara'da bulunan Milli kütüphanede Malatya'nın yerel basın unsurları olan yerel gazeteleri tarayarak devam ettim. Son olarak uzun zamandan beri üzerinde yoğun bir şekilde çalıştığım 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesinin Malatya basınında algılanışı isimli çalışmamı sonuçlandırarak bu gelişmeye farklı bir açıdan bakmaya çalıştım. 1950-1960 dönemine ışık tutan Malatya yerel gazetelerinin birçoğunun varlığına Ankara Milli Kütüphanesi'nden ulaşılabilmektedir.

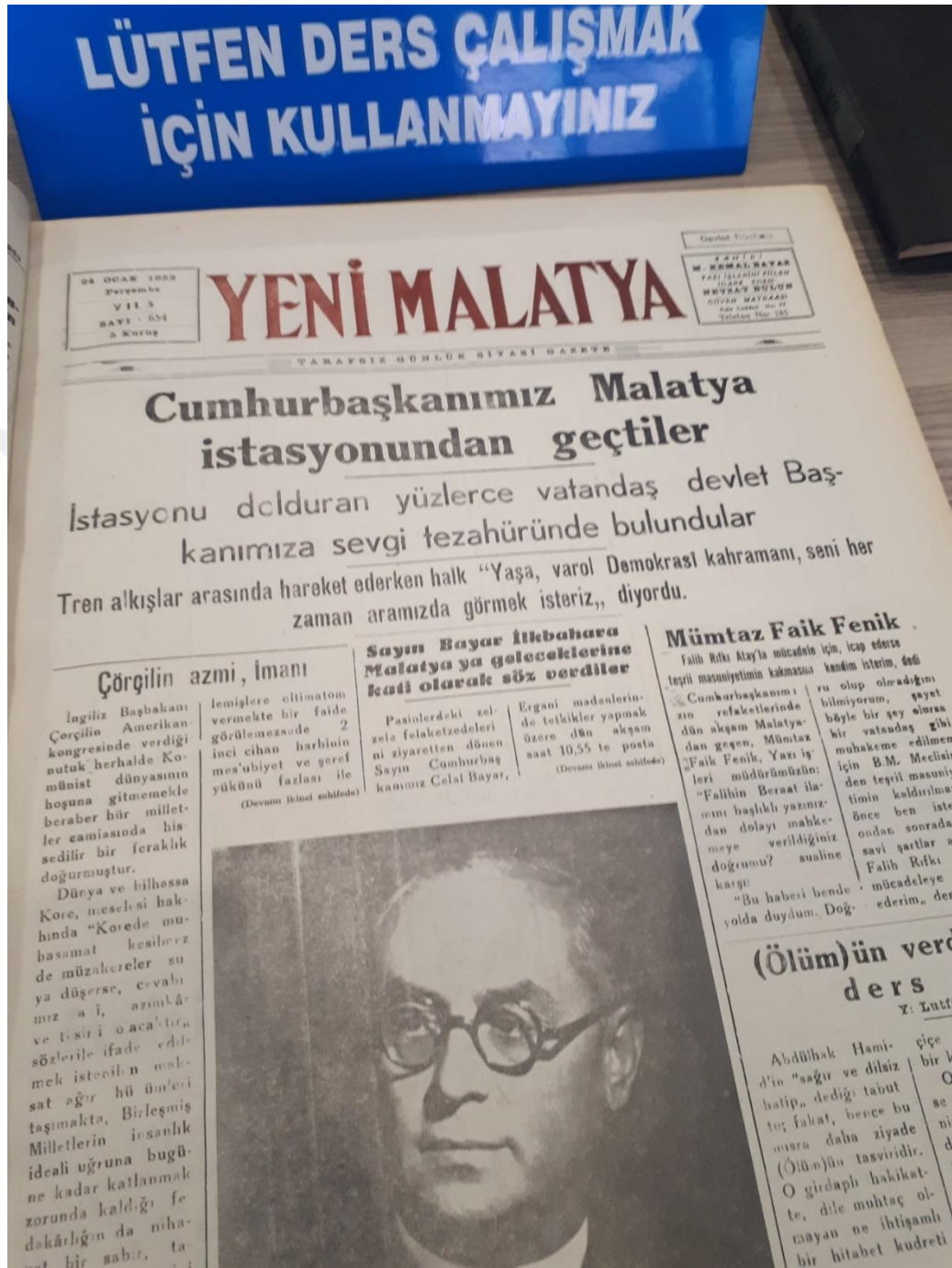

EKLER

EK-1: 10 Nisan 1950 Tarihli Yeni Malatya Gazetesi, Genel Seçim Öncesi DP'nin Malatya Adaylarına İlişkin Haberi

EK-2: 24 Ocak 1952 Tarihli Yeni Malatya Gazetesi, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Malatya'dan Geçişine Dair Bir Haber.

EK-3: 16 Eylül 1958 Tarihli Ufuk Gazetesi, DP Dâhiliye Vekili Namık Gedik'in Malatya Ziyaretine İlişkin Haber.

3 Aralık 1958

Başyazar ve Siyasal Müşaviri
MEVZAT BULUN

16 Eylül 1958
Salı
SAYI: 36

Basıldığı yer: Oual Matbaası
Kıyık Cad. No: 117 Malatya

YIL: 1

UFUK

Sahibi:
A. HAŞİM TORKMEN

Yazı işlerini ilgilendiren adan:
Mes'ul Müdür:
BURHANETTİN KAZANÇ

Gazetemize gönderilen yazılar
negredilsin edilmesin iade edilmez

GÜN LÜK SİYASİ GAZETE

Fiatı 10 Kuruştur

Dahiliye Vekili Eylül sonlarında Malatya ya gelecekler

Sivasta tetkiklerde bulunan sayın Dr. Namık Gedik Ankara'ya döndü

Bugünlerde şehrimize gelmesi beklenen Dahiliye Vekili Sayın Dr. Namık Gedik, Bağvekilimizin Egede yapacakları büyük geziye refakete etmek üzere, Sivasta ki tetkiklerinden sonra Ankara'ya dönecektir. Dün bir refikimizin yazdığı gibi sayın Vekil bugün değil de anca Eylül sonlarına doğru Malatya'ya geleceklerdir.

Valimiz Nazım Arda ANKARA'DAN AVDET ETTİLER

Agustos ayının sonlarına doğru Ankara'ya giden sayın Nazım Arda, şehrimize avdet etmişlerdir. Ankara'da bir çok Vekillerle ge bir meseleleriyle ilgili olarak temaslarda bulunan Valimizden D.P. II Başkanı Geldi Bunden bir müddet evvel şehrimizin yollarının asfaltlanması mevzuunu ilgililerle görüşmek üzere Ankara'ya giden D.P. II Başkanı sayın Hüseyin Doğan Malatya'ya dönmüşlerdir. Kendilerine hoş geldiniz de riz.

Reisicumhur Vekili İstanbul'a gitti

Ankara (a.a.) Reisicumhur Vekili Büyük Millet Meclisi Reisi Refik Kocaltan bu sabah 10.30 da uçak ile İstanbul'a gitmiştir.

BAYRAĞA SAYGI GÖSTERELİM

İzmirde iki Amerikan deniz erinin; Türk Bayrağına vaki tecavüzleri, Türk amme efkârında umumî bir nefret uyandırdı. Dün gazetemizde bu mevzu da Zülfikâr İnç arkadaşımızın, hislerimize tercüman olan çok güzel bir yazısı vardı. Bayrak mefhumu etrafında bu derece hassasiyet ve heyecan gösteren bir Millet olmamıza rağmen e sefle kaydedelim ki, kendi milli müesseselerimizin ve birçok esmi direklerimizde astıkları bayraklar insana hüznü ve çek kadür soluklar.

Bu arada yıllık geliri milyara yaklaşan bir millî müessesemizin de, hiç bayrak asmayı affedilmeyecek kadar büyük bir hatadır. Biz bu küçük yazımızla bugünkü sa dece ilgililerin dik katini çekiyoruz. Bundaya sonra aynı ihmal ve lakaydı devam edenleri, birer birer teşhir etmeyi gazetecilik vazifelerimizin en başında ve en zevklisi sayacağız.

MALİYE VEKİLİ HASAN POLATKAN Washington'da Tetkik ve Temaslar

Maliye Vekili Hasan Polatkan'ın Amerika'daki temaslari hakkında muhtelif ajanlar tarafından verilen haberler; bu mevzuda 13 Eylül tarihli Washington'dan neşredilen tebliğid metnini tam olarak muatabik değildir. Bu tebliğin tam ve resmi tebliği şudur. Türkiye Maliye Vekili ye Sayın Vekili Hasan Polatkan'ın riyasetindeki bir Türk heyeti son üç gündür Maliye Nazarı Rabirt Aderson Ekonomik İşleri Nazarı Dulles'in davetlisi olarak Washington'da bulunmaktadı. Maliye Vekili Hasan Polatkan Maliye Nazarı Anderson ve Duğlonla görüşme Samiel Voh ve kalınma ikraz Fonu Umum Müdürü Makinte'le konuşmuştur. Vekil Washington'da bulunuşundan bilistifade milletler arası para fonu Umum Müdürü Paryak son'ure milletler arası kılınma banka sı Yü.ün Jürük'de ziyaret eylemiştir. Vekil Washington'da Hariciye Nazarı Con Fordar Dulles tarafından kabul olunmuştur. Maliye Vekili Hasan Polatkanın bu güne kadettiği terisi gözden miş ve Türkiye kümetinin kuvveti et nek b k adı azn miştir. Amerika makam kümeti duğu ve y muv. neti mek

Ma. Gençlik Kulübü kongresi yapıldı

Malatya gençlik kulübünün senelik kongresi Pazartesi günü saat 9.30 da kulübün lokolinde yapıldı. Aza çoğunluğunun mevcut bulunduğunda Vekil başkan vekili Vedat Giray

ATO SEYYAR

EK-4: 10 Haziran 1960 Tarihli Demokrat Malatya Gazetesi, 27 Mayıs Askeri Darbesinin Malatya Basınında Algılanışına İlişkin Haber.

10 HAZİRAN 1960
CUMA

Demokrat
MALATYA
KURULUŞ BAKANLIĞI TARAFINDAN YAYINLANAN GAZETE

Meş'ul Müdür
Ali Nuri Çelikkaya

Baskıldığı Yer
Müftüoğlu Matbaası

Yıl: 10 Sayı: 2777

Fahri Celal Bilgili

Fiatı 10 Kurus

BÜTÜN YURTTA

Yeni inkılâp hareketi parlak merasimlerle kutlanıyor

Yeni inkılâp hareketi bütün yurtta parlak törenlerle kutlanmaktadır. Türk Milletinin tarihi 27 Mayıs günü altın harflerle yazılacaktır. Zira gençliğin asıl gal yanısıra Türk Ordusunun zamanında müdahalesi yeni bir hürriyet güneşinin doğmasına sebep olmuş bu mesut gün kalplere huzur gönüllere ferahlık getirmiştir. Bugün bütün vatan yeni doğan hürriyet güneşini kalplere ve vicdanlara

sağladığı saadet içerisinde coşuyor. Coşuyor bu içten coşuş dalgası bütün vatan sathına yayılıyor.

Hürriyet bunun ifadesi değil midir? O kadar şumullu ve derin ki insanlar bir an için bütün mahrumiyetlere katlanabilirler fakat hürriyetsiz bir saniye dahi yaşamak mümkün değildir bütün insanlık aleminin asırlardan beri yaptığı sayısız mücadeleler daima ve daima

hürriyet için yapılmıştır. Biz 136 seneden beri bu memleketle hürriyet mücadelesi yapıyoruz. İşte bugün kanımız olarak Dünyaya parmak sırtan beyaz iltihâmî bir zulme ve haksızlığa karşı bütün bir milletin nağari vicdanından doğan asil bir hareketi bu vesileyle medenî bir millet olduğumuzu hürriyetlerimiz tehlikeye düştüğü zaman neler yapmağa muktedir olduğumuzu bütün medeniyet almına karşı bir daha ispat ettik büyük hürriyet kahramanı Namık Kemal dediği gibi (Felek bütün esbabi ce fası toplasa gelse dönersen kahpeyim millet yolunda bir azimetten) bugün vatan şairinin bu sözünü millete yerine getirmenin mutluluğu içerisindeyiz Vatandaşlarımız 11 gündenberi bir bayram havasının neşesi içerisinde yaşamaktadır. Bütün kalpler tek bir aşkın tek bir imanın heyecanı içerisinde çarpmaktadır. Hürriyet, Hürriyet bu ne büyük bir kuvvet ve anlaşılmaz bir sırdır.

Bir anda bir çığ gibi bütün gönülleri coş

turmaya kâfi geliyor. Büyük Ata bu vatan gençliğe emanet ettiği 26 Nisan'dan itibaren gerçekleştireceği hareketi hiç bir kuvvet ve tehdit onu yolundan alıkoşamadı.

Silahsız olarak öni versitenin mukaddesatına saldıranlar çekik bir kavaya çarpıp gibi geri döndüler ne onların copları ne onların silahları bu Atatürk'ün imanî gençliğini yollarından alıkoşamadı. Her türlü tehdide ve öüm tehlikesine rağmen mücadeleye devam ettiler. Şehitler verdiler, fakat yılmadılar. Bugün hürriyet uğrunda şehit düşen vatan evlatlarını toprağa veriyoruz bütün millet bu mübarek şehitlerimize övünme husu ile eğilirken içimden gelen bir sesle onlara hitap ediyorum. Ebedî istirahat gâhlarında müsterih uyuşunlar bize emanet ettikleri hürriyet aşkı bir meşale gibi ruhlarımızı aydınlık ve uyanık tutacaktır. Bunu ebedî bir miras olarak nesilden nesile intikal ettireceğiz. O bizimle beraber yaşayacak bizimle beraber ölecektir.

Ticaret Vekilinin beyanları piyasada derin memnuniyet yarattığı müşahade edildi

Ankara (TAH) Yeni Ticaret Vekili Cihat İren tarafından iktisadi mevzuatı etrafında Basın toplantısında yapılmış konuşma açıklamaları piyasada bir ferahlık yarattığı gibi, piyasadaki tedirginlikleri de ortadan kaldırmış bulunmaktadır.

Vekilin liberalite kotası sisteminin devam etmesini, müşterek piyasaya girmemizin hususunda yeniden çalışmalara başlanacağını ve bilhassa 4 Ağustos kararlarının tatbikatına devam edileceğini açıklaması piyasada uzun zamandanberi devam eden tedirginlikleri tamamen zail etmiştir.

Beynelmilel çalışma kongresine katılacak Türk delegesi

İstanbul (TAH) Beynelmillel Çalışma teşkâtı Cenevre'de yapılacak olan kongresine Türk işçilerini temsilen Tekstil ve Örgütme Sanatçıları Sendikası Genel Sekreteri Avni Erak gidecektir.

Bilindiği gibi bundan evvel Cenevreya mek için seçilen Türk İş Başkanı Nuri İbrahim ve İbrahim Denizcilerden teşkil heyetin sayıhatı geri bırakılmıştır.

İstanbul Ticaret Odası reisliğine Celal Un getirildi

İstanbul (TAH) Şehrimiz Ticaret Odası heyeti toplanarak, Reis vekillerinden Celal Unu Başkanlığa getirmişlerdir.

Piyasaların çok yakından tanınması, aynı zamanda da Türkiye Tütün Rasyonu Başkanıdır. Şimdi ise, tanıtım arı tutulacak olan İstanbul Ticaret Odası heyeti, uzun zamandanberi odanın havayı dağıtacaktır.

Yine bu arada öğrenildiğine göre Ticaret Odası idare heyeti, odanın takım işlerini de bir an evvel bitirecektir. Bu husus, bilhassa tüccarların memnuniyet uyandırdığıdır.

İktisadi bir kalkınma

Ankara (TAH) Yeni Hükümetinde vaad edilen bir iktisadi kalkınma planı bildirilmektedir.

Yeni Valilerin tayinleri yapıldı

Dahiliye Vekâleti dün bütün vilâyetlere yeni valiler tayin ederek Radyo ile isimlerini ilân etmiştir. Ankarada bu valilerin ayın 12 sinde Dahiliye Vekâletinde bulunmaları rica edilmiştir. Şehrimiz Valiliğine Ankara Belediye Reis Muavini Cemri Kartay'ın tayin edildiğini memnuniyetle öğrenmiş bulunuyoruz.

Yeni valimizin ayın 20 sinde şehrimize gelip vazifesine başlayacağı ilgililer tarafından söylenmektedir.

İthal malları ile ilgili tebliğ

Ankara (TAH) Maliye Bakanlığı tarafından bir tebliğ yayınlamıştır. Buna göre, ithal vesikası FOB tutarı 1000 lirayı aşmayan malların ithalinde, "fiat tescil vesikası" aranmayacaktır.

CİF olarak verilmiş ithal vesikalarında FOB değeri 1000 lirayı aşmadığı durumda keyfiyetin tesbiti için derseye müracaat edilecektir.

Yeni Vekillerin aylıkları 3500 lira olarak ödenecek

Hükümetinde va

EK-6: 25 Temmuz 1960 Tarihli Güneş Gazetesi, 27 Mayıs Darbesinden Sonra Yeniden Seçim Yapılacağına İlişkin Haber.

1960 Ekim 1960

SAHİBİ
Ve Yazı İşlerini Fiilen İdare eden
MESUL MÜDÜR
Refik Fırat

25 TEMMUZ 1960
PAZARTESİ
Basıldığı yer
GÜNEŞ MATBAASI

Kuruluş Tarihi
7/Mayıs/1956

Güneş

GÜNLÜK SİYASİ GAZETE SAYI: 1536
YIL 6 Fırat Kuruluş

BAŞMÜHÜRÜ
R. FIRAT

A DRES
HÜKÜMET KONAĞI ARKASI
NO: 1 / 2 MALATYA
TELEFON: 1763
TELEGRAF: GÜNEŞ
(Bünyesinde Yazı ve resimler
İsde edil) me x

Seçimler 27 Mayıs 1961 de yapılacak

Milli Birlik Komitesi, Genel Seçimlerin İnkılap hareketinin yıldönümünde yapılması için prensip kararına vardı

Ankara Hususi Meclis üyesi ve Millî Birlik Komitesi üyesi olan Ankara Hususi Milletvekili seçimi 27 Mayıs 1961 de yapılması hususunda Millî Birlik Komitesi prensip kararına varmıştır.

Bu tarihe kadar seçimlerin duruşmaları neticelenmiş ikinci Cumhuriyet anayasası hazırlanmış ve seçim kanunu yürürlüğe girmiş olacaktır.

27 Mayıs'a kadar bütün bakanlıklar ve bazı müesseselerde girilmiş olan tahkikat Millî Birlik Komitesi ile devrim hükümetinin ele aldığı davalar halde edilecektir.

Millî birlik komitesi seçimler için 27 Mayıs tarihini tesbit ederken siyasi partilerin propaganda müddetlerini ve seçmen kütüklerinin yeniden tanzimini de göz önünde almıştır.

Millî birlik komitesi seçimler için 27 Mayıs tarihini tesbit etmiş ve fevkalâde bir hadise olmadıkça seçimlerin önce veya daha ileri bir tarihte alınmayacağıni bildirmektedir.

Hürriyet Tahvillerine tazlara rağbet gösteriliyor

Ankara (a.a.) Yurdun muhtelif yerlerindeki Anadolu Ajansı muhabirlerinin verdikleri bilgiye göre, 15 Temmuz'dan itibaren bütün yurtdışı satışları karılan «Hürriyet İstikraz Tahvilleri», nin satışı harekete devam etmektedir.

Bütün bankalar, mal sandıkları, mülki ve askeri muhasiplikler tarafından satılan tahviller, hamillerine yüzde 6 faiz sağlamak tadır.

Hürriyet istikraz tahvilleri her türlü verginin dışında tutulmuş olup, 20 yılda ifta edilecektir.

Ayrıca, tahvillerin bütün artırma ve ek-siltmelerde teminat olarak kabulü mümkün olacaktır.

Demir cevheri ihraç edilecek

Ankara, — İlga edilen İktisadi Koordinasyon heyetinin kararlarına göre geçici olarak ihraç edilecek olanlardan bugüne kadar ithali yapılmamış olanlar için peşin ithalâta izin verilmeyecek

Suçlu Memurlar hakkında tahkikat acele yapılacak

Ankara, Hususi Ceza Muhakeme Rı Usulü Kanununa suç işleyen memurlarla ilgili yeni bir hüküm konmuştur.

Bahis konusu kanununun 423 üncü maddesine eklenen geçici fıkra şudur: «Devrilen İktidar zamanında devlet teşkilâtında veya iktisadi devlet teşekküllerinde her nevi anonim şirketlerinde, Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu Devamı S 2 d e

İŞÇİ-İŞVEREN KÖŞESİ:

İŞÇİ MÜMESSİLİ SEÇİMİ VE VAZİFELEMLİ

— 9 —
Yusuf Ataman

f) İşveren veya vekilinin veya müteahhidi dinin kan akrabası veya sıhrıyet veya civar hismi olmamak.

g) İşveren veya vekilinin evinde yaşayan veya başka yerde yaşayıpta onlar tarafından beslenen işçi kimselerden olmamak, lâzımdır.

Yukarıdaki d) bendinin 1, 2 ve 3 ncü fıkralarındaki şartlar, mümessil seçimi mecburi olmayan işyerilerindeki seçimlerde aranmaz.

6- Seçmen listelerine itiraz:

Listeler asılı kaldıkları 3 gün içinde tetkik edilir. Seçmenlerin adları yanlış, mükerrer veya noksan, yahut seçmek veya seçebilmek şartını haiz olmayanların yazılmış olmaları halinde ve sair hususlardaki itirazlar için seçim kuruluna başvurulur. Seçim kurulu itirazı inceleyerek en geç 2 gün içinde yanlışlığı düzeltir. Veyahut itirazı haksız görürse, neden haksız olduğunu müracaat edene bildirir.

İtiraz eden seçim kurulunun cevabına karşı itirazın bulunduğu mahalde Bölge Seçim Kuruluna başvurulur.

Kıbrıs anlaşması

EK-7: 25 Ekim 1960 Tarihli Güneş Gazetesi, 27 Mayıs Hareketinin Lideri Olan Orgeneral Cemal Gürsel'in Malatya Ziyaretine İlişkin Haber.

30 Ekim 1960
SARISİ
Ve Yeni İhtilal Fikri İdare eden
MESUL MÜDÜR
Refik Fırat
25 EKİM 1960
SALI
(Başlılığı yar
GÜNEŞ MATBAASI)

Güneş
Kronik Tarihi
7 Mayıs 1958
GÖNÜK SİYASİ GAZETE
SAYI: 1664
YIL 6 Platinio Karşı

BAŞMURAKKIRI
R. FIRAT
ADRESİ
HÜKÜMET KURUMU ARKASI
NO: 1 / 2 MALATYA
TELEFON: 1763
TELEGRAF: GÜNEŞ
Cemal'in Yayın ve Resimler
10.000.000.000

Orgeneral Cemal Gürsel

DÜN HÜKÜMET BİNASI BALKONUNDAN 10 BİNLERCE MALATYALIYA HITAP ETTİ

Gürsel "Bir memleket keyfi bir hareket, partizan bir idare ile idare edilemez. Bir ihtilal mücadelesi olmasına rağmen adaletten ayrılmadık ve ayrılmayı da ASLA DÜŞÜNÜYÜRÜZ," DEDİLER

Devlet ve Hükümet Başkanı Orgeneral Sayın Cemal Gürsel beraberlerinde Ticaret Bakanı Mehmet Baydur olduğu halde dün uçağa şehrimize gelmişlerdir.

Hava meydanında Vali Cezmi Kartay, Kolordu Kumandanı Fikret Eren tarafından istikbal edilen Gürsel doğrudan Kolordu merkezine gitmişler ve biraz sonra da hükümet binasına gelmişlerdir.

Sayın Gürsel hükümet binası balkonundan meydana toplanan 10 binlerce Malatyalıya hitaben sık sık alkışlanan aşağıdaki konuşmayı yapmışlardır.

Aziz Malatyalılar, Malatya'ya indigim andan itibaren Malatyanın temiz havasını ve insanların bana göstermiş oldukları yakın alaka, heyecan, sevgi ve samimiyete candan teşekkür ederim.

Bunu bana değil asil çalıştıklarına inanmış olduğunuz, güvendiğiniz insanlara yapmalısınız.

Aziz Malatyalılar, bir memleketin partizan idaresini devirmekle daha iyiye doğru bir gidiş temin etmiş bulunuyoruz. Bir memleket keyfi bir hareket

bir memleket partizan bir idare ile bir memleket düşmanlık suretiyle idare edilemez. Memleketi idare edenler halkın mahrumiyetine halkın hürriyet hakkını halkın musacatına dikkat etmek mecburiyetindedirler. Musazzam bir tarihin mücadelesi, fazilet ve ahlak seçiyisi olmasın lazımdır. Bir ihtilal mücadelesi olmasına rağmen asla adaletten ayrılmadık ve ayrılmayı asla düşünmüyoruz. Memleketin madani, manevi hayatını garanti almak ilk vazife ferdidir.

Bir memleketin huzurunda Türk adaleti en muhteşem, en mükemmel en adil kararını mahkeme verecek tir ve gösterecektir.

Aziz vatandaşlar, bu temiz bir durumda ve yürümeyi düşünen hedeflerimize ulaşacağımıza inanıyoruz. İhtilale gitmeyi asla düşünmedik, ihtilal metodlarını tatbik etmedik. Hepiniz biliyorsunuz ki bir memleketin bir insanın bütün hirsini görmesi ni istiyoruz. Arkadaşlar biz bütün yaptıklarımızı memleketin temiz ve dürüst ve aciz vatandaşların hakkını teminat altına almaya almak vazifemizdir, Ah

valin icapları müsavi hayattırlarını alınıp da yaşamayı ve bu şartlara uymayı idarecilerimizde bu meyan da yapmayı şart kılar.

Türklerin idaresi pek büyüktür. Siz kimi isterseniz kime güvenerseniz memleket kimi arzu ederseniz yini o partiyeye

İçinde bir takım ayrımlar olabilir. Bu yalnız ve yalnız sizin ayrımlarınız olabilir, herkes aynı şeyi düşünemez, muhtelif düşünceler hakim olabilir. Fakat bu demek değildir ki muhtelif zümrelere ayrılanlar birbirlerinin kanına gireceklerdir, bu şekilde düşünenler vic

rol oynamamalıdır. Herkes aynı muamele yapılmalı, aynı hak ve sorumluluk ve vatandaşlar kardeş gibi memleket için çalışmalıdır. İşin partizan idaresinin vatandaşları varsa birbirlerine karşı asla düşmanlık hisleri taşımamalıdır. Birbirlerini sevmeli, saymalı temiz ve asil hisler içinde hep birden memleketin atışı için memleketin ileriye doğru gidebilmesi için çalışmalıyız. Aziz vatandaşlarım, memleketin on senelik idaresi keyfi bir şekilde yürütüldüğü için birçok paralar sarfedilmesine rağmen ekonomik ve iktisadi nizam kurulamadı. Memleketin idaresinde hesapsız keyfi hareketler rey avcılığı değil bir memleketin her şeyden evvel hesaplı ve faydalı bir yol ta kibetmesi, paranın ne şekilde harcancığını hesap etmesi suretiyle ekonomik fayda temin etmeye gayret etmesi lazımdır. Bugün milyonlarca borç içerisindeyiz. Bu borçlar içinde yüzerken kırıp dayamayız ve yükselmez. Memleketimizin bu halini iktisadi hayatını arzu ettiğimiz şekilde mükemmel bir hale getiremeyiz. Dün

yaşın gittiği istikameti biliyoruz. Otlar gök lere yükselirken biz ne yapıyoruz. En büyük ihtiyacımız olan otomobili bile yapamıyoruz. Ne İslazma Avrupadan getiriyoruz, Hiç birini yapamıyoruz. Neden böyle, e nerji zeki yok mu var. Var olduğuna inanılmı ve yapılam. Çok çalışmalıyız. Bir şeyler yapmalıyız. Öğrendiklerimizden bir şeyler meydana getirmeliyiz. Bu bir ahilki vazifedir. İslam dini çalışmaya çok çalışmaya emreder. Sabahın akşamı kadar camilerde vakit geçirmek dinin esası değildir. İslamiyetin esası çalışmaya emreder. İslam dini insanlara çalışmaya yapıcı ve yapmayı öğretir.

İslam dini bize bu şekilde emrettiği için biz en mükemmel en dinamik en asil bir millet durumundayız. Bunun için biz çalışmaya faaliyetle bulunmaya çalışmaya doğru yükselmeye mecburuz. Şunu katıyale bilme liyiz ki Tanrının yolunu bulmak istiyorsak, bir şeyler yapmak ve durmadan gayret etmemiz lazımdır. Her insan gibi en mükemmel ya naşmaya mecburuz. Cennete gitmek için

Devamı 5. 2 de

ORGENERA SAYIN CEMAL GÜRSEL

dansız insanlardır. Vatandaşlarımız memleket idaresinde başka başka fikirlerle sahip olunmamalıdır.

Bu fikirler asla memleket idaresinde

EK-10: 21 Nisan 1961 Tarihli Güneş Gazetesi, 27 Mayıs Bütün Yurtta Kutlanacağına Dair Haber.

EK-11: 30 Nisan 1963 Tarihli Yeni Haber Gazetesi, 27 Mayıs Öncesi İstanbul'da Çıkan Olaylarda Hayatını Kaybeden Turan Emeksiz'e İlişkin Haber.

EK-12: 30 Mayıs 1960 Tarihli Demokrat Malatya Gazetesi, 27 Mayıs Askeri Darbesi'nin Malatya Basımına Yansımalarına İlişkin Haber.

EK-13: 30 Mayıs 1960 Tarihli Güneş Gazetesi, 27 Mayıs Darbesi'nin Malatya'da Yayın Yapan Bir Yerel Gazetedeki Etkilerine Dair Haber.

SARIBI
Ve Yaz İşlerini Fiilen İdare eden
MESUL MÜDÜR
Refik Fırat

30 MAYIS 1960
PAZARTESİ
Basıldığı yer
GÜNEŞ MATBAASI

Güneş

GÜNLÜK SİYASİ GAZETE SAYI: 1542
YIL 6 Fiyatı 10 Kuru

Devlet Numarası
BAŞMUHARRİRİ
R. FIRAT

ADRES
HÜKÜMET KONAĞI ARKASI
NO: 1 / 2 **MALATYA**
TELEFON: 1763
TELGRAF: GÜNEŞ
Gönderilen Yazı ve resimler
İade edilmez

Sanat okulları 100. kuruluş yıldönümü

Ankara, — Önümüzdeki yıl sanat okullarının yüzüncü kuruluş yıldönümünü kutlamak üzere hazırlıklara başlanmıştır. Bu münasebetle ilgililer bir marş yarışması açmıştır. Bildirildiğine göre yüzüncü yıldönümünü kutlamak için pullar bastırılacak, filimler çekilecek, sergiler açılacak, kitap ve broşürler yayınlanacaktır.

SİVASTA İKİ FECİ CİNAYET İŞLENDİ

TÜRKİYEDE İKTİDAR ASKERİ İDAREYE GEÇTİ

26 Mayıs 27 Mayıs'a bağlayan gece yarısından itibaren yurdumuzda idare askeri ele geçmiştir ve Orgeneral Cemâl Gürsel Türk Silâhli Kuvvetler Başkomutanlığına ve Milli Birlik Komitesi Başkanlığına gelerek idareyi bizzat ele almış bulunmaktadır. Milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını dileriz.

59 milyon dolar değerinde tütün FİLEN İHRAÇ EDİLDİ

İstanbul. — Marmara ve Karadeniz bölgelerinde ekici tütün satışları devam etmektedir. Şimdiye kadar her iki bölgede 27.2 bin ton tütün satışı yapılmıştır. Bu tütünün 16,3 tünleri 690 kuruştan, Trabzon tütünleri 581 kuruştan, Kocaeli tütünleri 557 kuruştan, Balıkesir tütünleri 488 kuruştan, Bursa tütünleri ise 465 kuruştan

Yurdumuz'da

EK-14: 27 Eylül 1960 Tarihli, Malatya'nın Sesi Gazetesi, M.B.K Üyeleri Malatya'ya Geldiler Başlıklı Haber.

EK-15: 21 Mart 1960 Tarihli, Adımlar Gazetesi, Başvekil Adnan Menderes'in Malatya Ziyaretine Dair Haber.

AR

Niçin, neden?

Rifat Barutçugil

konuşan, idrak eden düşündüğünü ifade eden mahluk olarak da tarif ederler. Olmanın en büyük vasfı ve onu üstün işte budur. kabiliyet ve melekesiyle kudret bulmuş diğer mahlukata ve maddeye şakil veren ve düşündüğünü ifade eden insan ve isteklerini duyurmak için yazı dediği taşı bulmuş ve sonra da yazının vasıtasıyla fikirlerini ifade etmiş ve böylece bugün birercesine sayfalık kitapları ve birercesine mürekkepleri dizip basan matbaa makineleri gelmiş bulunuyoruz. Bu makinelerin elde etme ve koşullu bundan faydalanmaları çoğu gibi bu yolla hizmet etmek isteyenlere imkânlar vermiştir.

insan mevcut ve mahlukat gibi insanı da onu gerek şekli gerekse hız olduğu kadar kudret bakımından çeşitli yaratmış. Böylece birbirine muhtaç ederek muazzam bir düzen oluşturmuştur.

Başvekilimizin Malatyamıza beklenen ziyareti faydalı sonuçlar verecektir

Nisan ayının ilk haftasında şehrimize teşrifleri beklenen Başvekilimizin bu ziyareti büyük ümitler bağlanmıştır.

Ziyaret ettiği her vilayete imar ve kalkınmayı hamle halinde sokan muhterem Başvekilimizin Malatya'ya da bu maksat ve niyetle geldiği aşikârdır.

Çok büyük paraya ihtiyaç gösteren şehir imar planının gerçekleştirilmesi ve hemşehrilerimizin servetlerinin büyük kısmını içerisinde saklayan ve gayri ihtiyate olan ahşap çarşının modern şekle sokulması artık bir zaruret halini almıştır. Elektrik ve su tesisatı suyu ihtiyacımızda aynı durumdur. Binlerce mahallide göüp kalın için ilgililere yapılması emrini verecek Başvekilimizin aynı zamanda D. P. genel başkanı olması sebebiyle de 946'dan beri gördükleri hüftün seçimleri kaybeden şehrimiz D. P. teşkilatına da bir çalışma ve mücadele aşkı vereceği

Alem

Hakk ilmine bu alem bir nüşa izmiş ancak O rüşhada bu adam bir nokta imiş ancak Âlemiğini her kim buldu ise odur âdım Yoksa görünen suret, bir gölge imiş ancak Kim ol demeye, buldu yol vasıtı oldu, Nivâzî ol Naci denilen fırka, bu zümre imiş ancak.

Niyazî vi Misri

EK-16: 27 Ağustos 1958 Tarihli, *Ufuk* Gazetesi, Sağlık ve İçtimai Vekil'inin Malatya Ziyaretine İlişkin Haber.

EK-17: Mayıs 1951 Tarihli, Yeni Malatya Gazetesi, Muhalefet Lideri İsmet İnönü'nün Malatya Ziyaretine İlişkin Haber.

Yayımızın ışık kaynağıdır
Yazan : ZEKİ KEMBUOĞLU

Memleketimizde bu muntazam tutulacak rde büyük bir lüzumlu endekaler ve azimle yü sayesinde, her iş sa en Sanayi ve hibi kendi piyasasın- teri Sayımı, tek da, kendi durumunu, atandaşlarımız yapacağı masrafla- beklenilenin üs rın daha sağlam e- e Lir ilgi gör- ssalara dayanmasını stokların piyasa du- ür. Bazı bölge- rumlarına göre en iktisadi miktarlarda toplamasını, eko- nomic tahavüllere karşı kendisinin va ziyetini en iyi şekil- de ayarlayabilecek ve işinin inkişafına hizmet edecek yolu ve istikameti tayin- de güçlük çekmeye- cektir.

Milletinin her e galip gelen uyusu Sanayi yerleri Sayımın kendini gös- tirdi. Sanayi Sa- üzerinde kendi- fikir birliği gımız ticaret larımız; Sanayi

Muhalefet Lideri İSMET İNÖNÜ

Bu günkü uçakla Ankaradan Şehrimize geliyor

Cumhurbaşkanı Celâl Bayar Ege havzasında

Bayar, Menemen ve Bergamada istikbalde bulunan kalabalık halk kitlelerinin arasından güçlükçe geçebildi

İzmir: 28 (a.a) lerdir.

Cumhurbaşkanı Celâl Bayar, beraberlerinde Milli Savunma Bakanı Hulusi Köymen, Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinioğlu, Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut, İzmir Valisi Osman Sabri Adal, İkinci ordu müfettişi kor- general Şahap Gür- ler, deniz kuvvetleri

Bugün 1.35 uç giyla C. H. P. genel başkanı İsmet İnönü şehrimize gelecektir.

İnönü, C. H. P. İl İdare kurulu tarafın- dan uçak alanında karşılanacak, civar il ve ilçelerden gelen diğer C. H. P. ilier istikbal için istasyonda toplanacaklardır.

İnönünün bu seyahati memleket mat- buatinde ilgiyle takip edilmekte ve bu maksatla bir çok gazete muhabirleri ilimi- ze gelmiş bulunmaktadırlar.

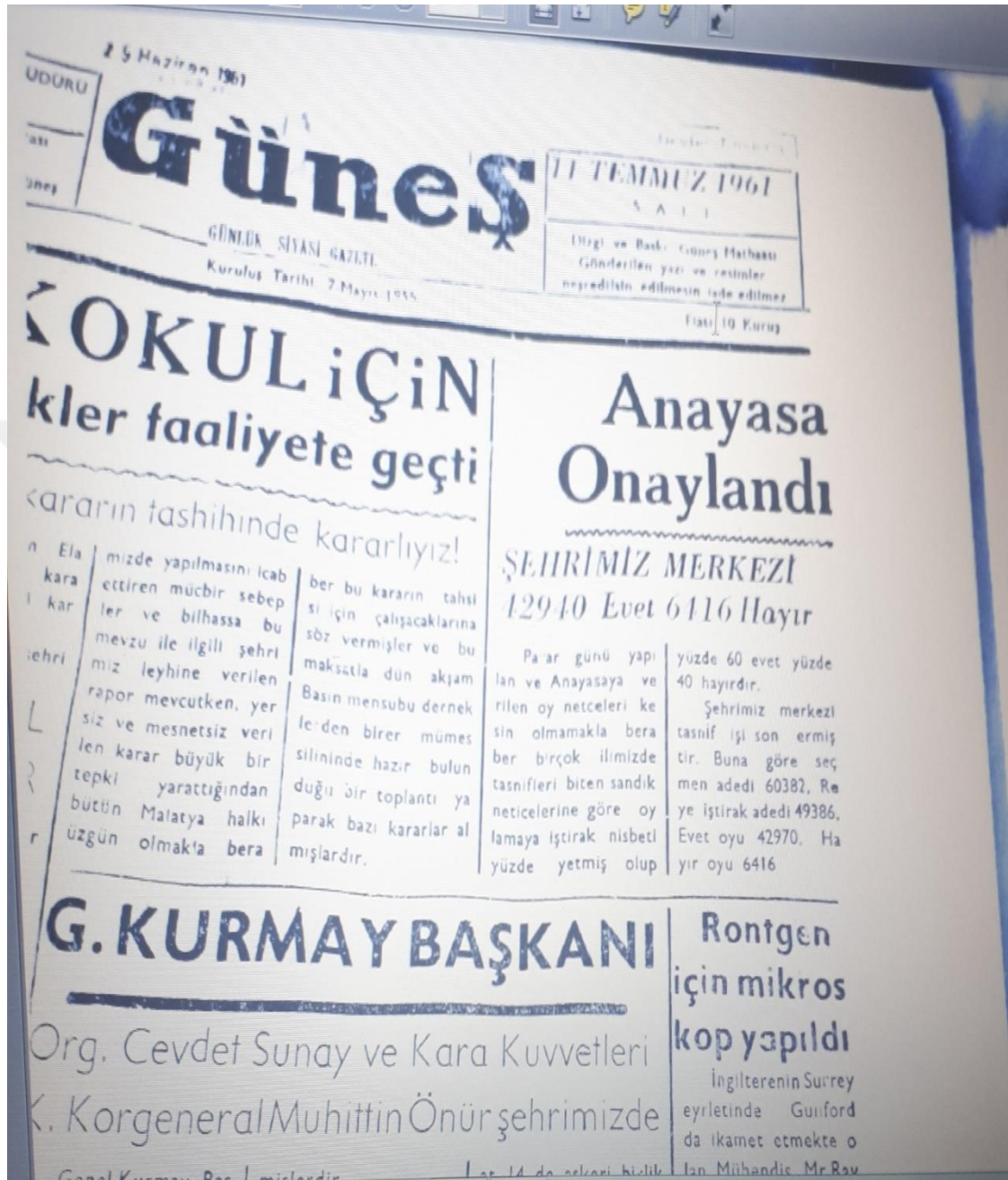
Akşam saat 20 de İbrahim Turfanda' nın evinde büyük bir ziyaret tertiplenmiş- tir. İnönünün bu ziyafeti bir hafta süre- cek bu müddet zarfında ilçelerde dolaşa- caktır.

dar olanları üstün- dedir.

Menemeni bir da- vanın etrafında bir- leşmiş görmekteyim.

gibi bana karşı gös- terdiğiniz muhabbe- ti bu defada göster- diniz, çok minnetta- rım, hepinize teşekkür ederim.

EK- 18: 11 Temmuz 1961 Tarihli, Güneş Gazetesi, 27 Mayıs 1960 Sonrası Oluşturulan Anayasa Malatyalılar tarafından kabul edildiğine Dair Haber.

KAYNAKÇA

- ACET, Ömer, **Mülakat**, Malatya, 23.01.2018.
- Büyükşehir Belediyesi Malatya, (2017), **Bir Kent Kimliği Sürecinde Malatya'nın Tarihçesi**, Malatya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Malatya.
- CANTÜRK, Cengiz, (1996), **Tarihte ve Günümüzde Malatya**, Çağdaş Hizmetler Yayınevi, Ankara.
- DEMİR, Şerif, (2012), **Başbakan Adnan Menderes'in Yaşamı ve Siyasal Mücadelesi**, Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları, Aydın
- EROĞLU, Cem, (2003), **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi**, İmge Kitapevi, Ankara.
- GÜRCAN, İbrahim Halil, (1992) "Türkiye'de Yerel Basın ve Baskı Teknikleri Açısından Gösterdiği Özellikler", **Kurgu Dergisi**, Sayı:10, Eskişehir.
- KARAGÖZ, Mehmet, (2008) "Cumhuriyetin Modernleşme Sürecinde Malatya (1930-1938)", **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl:18 Sayı:1 Elazığ.
- KAYMAZ, İbrahim Halil, (2014), "Malatya Şehrinin Mekânsal Gelişimi", Yüksek Lisans Tezi, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Kahramanmaraş.
- KIZILKAYA, Nezir, (2016), **Malatya Basın Tarihi (1923-2003)**, Malatya Kitaplığı Yayınları, Malatya.
- KIZILKAYA, Nezir, (2018), "27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi Öncesi Malatya Yerel Basımı", **İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Malatya.
- KOYUKAN, Bilge, (1995), "Anadolu Basımı Hakkında İstatistiki Gözlemler", **Kebikeç Dergisi**, Sayı: 2, Ankara.
- Malatya, Valiliği, (2017), **Malatya Genel Tarihi**, Malatya Valilik Kitaplığı, Malatya.
- OĞUZ, Mevlut, (2000), **Malatya Tarihi ve Sosyoekonomik Durumu**, Kurtiş Matbaacılık, Birinci Basım, İstanbul.
- ÖYMEN, Altay, (2009), **Öfkeli Yıllar**, Onucu Baskı, Doğan Egmont Yayıncılık, İstanbul.

ŞEKER, Mustafa, (2005), “Yerel Gazeteler ve Resmi İlan”, **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi**, Cilt:4 Sayı: 1 Konya.

TUĞRULCA, Orhan, (2007), **Malatya Geçmişten Günümüze Şehrin Serüveni**, Malatya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Birinci Baskı, Malatya.

UÇAK, Ayça, (2014) “Mustafa Kemal Atatürk’ün Malatya Gezileri ve Bu Gezilerin Malatya’daki Siyasi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Hayata Etkileri”, Yüksek Lisans Tezi, **Erzurum Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü**, Erzurum

Ufuk Gazetesi ve Görüş Gazetelerinin Editörü ve Kurucu Müdürü Celal Yalvaç İle 23 Ocak 2018 Salı günü Görüş Gazetesi Binasında Yapılan Görüşme

YILDIRIM, İsa, (2013), “Demokrat Parti İktidarı ve Türk Kamuoyu, (1950-1960)”, Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara

YÜCEL, Özgür, (2004), **Sosyokültürel ve Ekonomik Yönleri ile Malatya**, Malatya Valiliği, Malatya.

Sürelî Yayınlar:

Adımlar Gazetesi

Akşam Gazetesi

Cumhuriyet Gazetesi

Demokrat Gayret Gazetesi

Demokrat Malatya Gazetesi

Güneş Gazetesi

Hareket Gazetesi

Malatya Haber Gazetesi

Malatya Postası Gazetesi

Malatya’nın Sesi Gazetesi

Ufuk Gazetesi

Yeni Haber Gazetesi

Yeni Malatya Gazetesi

Zafer Gazetesi

DİZİN

-A-

Adalet Partisi, ix
 Adnan Menderes, 16, 25, 26, 27, 29, 30,
 36, 37, 52, 58, 63, 66, 97, 119, 124,
 142, 146
 Akşam Gazetesi, 16, 21, 23, 37, 147
 Aspuzu, 1, 2, 3

-B-

Basın, 2, 7, 40, 48, 84, 117, 146
 Başbakan, 3, 4, 16, 19, 25, 26, 27, 36,
 37, 52, 82, 146
 Besni, 3, 16

-C-

Celal Yalvaç, 10, 63, 64, 65, 124, 147
 Cumhurbaşkanı, 16, 29, 36, 118, 129
 Cumhuriyet Halk Partisi, v, ix, 13, 53,
 122, 123, 124

-D-

Darbe, 55
 Darende, 6, 14, 42, 59, 60, 78
 Demokrat Parti, v, ix, 11, 13, 14, 15, 16,
 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27,
 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37,
 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 47, 48, 49,
 50, 52, 57, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69,
 70, 71, 74, 97, 117, 118, 119, 122,
 123, 124, 125, 146, 147

-E-

Elbistan, 46
 Erdal İnönü, 6, 36

-F-

Fırat Gazetesi, 4

-G-

Garnizon, 86
 Gayret Gazetesi, 7, 26, 28, 29, 31, 32,
 147
 Gazete, 11, 30, 32, 33, 40, 52, 66, 69,
 70, 72, 74, 75, 77, 79, 80, 82, 83, 84,
 85, 87, 92, 93, 94, 97, 98, 99, 100,
 106, 108, 111, 113, 114, 115, 116

-H-

Hükümet, 2, 4, 16, 23, 24, 26, 42, 46,
 48, 55, 57, 64, 67, 70, 71, 72, 75, 78,
 87, 93, 103, 112, 119
 Hürriyet, 5, 61, 82, 95, 120

-İ-

İhtilal, 69
 İsmet İnönü, 3, 4, 6, 13, 15, 16, 19, 20,
 24, 27, 30, 35, 36, 39, 47, 102, 122,
 135, 144

-M-

Malatyanın Sesi Gazetesi, 106
 Milli Birlik Komitesi, ix, 54, 58, 61, 70,
 71, 72, 73, 78, 81, 85, 88

-O-

Osmanlı Devleti, v

-P-

Parti, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20,
 21, 22, 23, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32,
 33, 34, 35, 37, 39, 40, 42, 45, 47, 48,
 50, 52, 65, 66, 67, 68, 74, 118, 119,
 123, 124
 Planlama Teşkilatı, 107

-S-

Seçim, 15, 28, 128, 133, 135
Silahlı Kuvvetler, 53, 62, 69, 72, 85, 87,
91, 94, 97
Siyaset, vii, 6, 14, 36, 66, 97

-Ş-

Şeker Fabrikası, 5, 13, 45, 111

-T-

Türk Silahlı Kuvvetleri, ix, 53, 57, 62,
85, 86, 91, 93, 94, 95, 123, 125

Türkiye Partisi, ix, 99

-U-

Ufuk Gazetesi, 42, 130, 143, 147
Ulus, 18

-Y-

Yassıada Mahkemeleri, 117, 118
Yerel basın, v, 8, 9, 11, 14, 20, 25, 48,
55, 57, 94, 98

-Z-

Ziraat Okulu, 115

